

Förenklingar i aktiebolagslagen m.m.

*Slutbetänkande
av Utredningen om ett enklare aktiebolag*

Stockholm 2009

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2009:34

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-690 91 91
Ordertel: 08-690 91 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen, 2003.
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice

Tryckt av Edita Sverige AB
Stockholm 2009

ISBN 978-91-38-23184-5
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Justitiedepartementet

Regeringen beslutade den 19 september 2007 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till ändringar av aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen som innebär förenklingar för aktiebolagen samt att se över vissa bolagsrättsliga frågor (dir. 2007:132).

Till särskild utredare förordnades advokaten, adj. prof. Carl Svernlöv. Övriga medverkande i utredningens arbete anges på nästa sida.

Utredningen, som antagit namnet Utredningen om ett enklare aktiebolag (Ju 2007:15), har tidigare överlämnat delbetänkandet *Aktiekapital i privata aktiebolag* (SOU 2008:49).

Utredningen får härmed överlämna slutbetänkandet *Förenklingar i aktiebolagslagen m.m.* (SOU 2009:34).

Till betänkandet fogas särskilda yttranden.

Stockholm i april 2009

Carl Svernlöv

/Therese Larsson Dozet

Förteckning över vilka som har deltagit i utredningens arbete

Särskild utredare

Advokaten Carl Svernlöv, fr.o.m. den 5 oktober 2007.

Sakkunniga (samtliga fr.o.m. den 23 oktober 2007)

Ämnesrådet Kent Ivarsson, t.o.m. den 14 maj 2008
Rättssakkunniga Annica Sandberg
Departementssekreteraren Rolf Skog
Departementssekreteraren Louise Thorfinn, t.o.m. den
31 januari 2009

Experter (samtliga fr.o.m. den 23 oktober 2007 om inte annat anges)

Vice överåklagaren Roland Andersson
Rättslige experten Anders Berg, t.o.m. den 15 februari 2008
Chefsjuristen Urban Engerstedt
Skatteexperten Annika Fritsch
Bankjuristen Marie Holmberg-Lüning
Advokaten Eva Hägg
Projektledaren Anna Johansson
Chefsjuristen Per Nordström
Chefsjuristen Eva Persson, fr.o.m. den 19 augusti 2008 (har deltagit
beträffande de i avsnitt 14 behandlade frågorna)
Rättslige experten Håkan Söderberg, fr.o.m. den 15 februari 2008

Sekreterare

Hovrättsassessorn Therese Larsson Dozet, fr.o.m. den
1 december 2007.

Innehåll

Sammanfattning	15
Summary	27
Författningsförslag	39
1 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	39
2 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om investeringsfonder	104
3 Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)	105
4 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.....	110
5 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.....	115
6 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag.....	120
7 Förslag till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)	121
8 Förslag till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev	122
9 Förslag till förordning om ändring i aktiebolagsförordningen (2005:559)	123

1	Uppdraget och dess genomförande	127
1.1	Uppdraget	127
1.2	Arbetets bedrivande	129
Del I Behövs det en ny företagsform?		
2	Överväganden om behovet av en ny företagsform utan personligt betalningsansvar.....	133
2.1	Bakgrund.....	133
2.2	Uppdraget	134
2.3	Tidigare överväganden om företagsformer utan personligt betalningsansvar	135
2.4	Ett europeiskt privat aktiebolag	136
2.5	Överväganden.....	136
Del II Förenklingar för privata akitebolag		
3	Regelförenkling – bakgrund och utgångspunkter.....	143
3.1	Målsättning med regelförenkling	143
3.2	Regelförenkling på bolagsrättens område.....	143
3.2.1	Bolagsrätt inom EU	143
3.2.2	Företagens regelkostnader	144
3.2.3	Åtgärder för att underlätta företagandet	145
3.3	Svenska företag.....	146
3.3.1	Inledning.....	146
3.3.2	Aktiebolag	147
3.3.3	Den administrativa bördan för aktiebolag.....	148
3.4	Några utgångspunkter för Utredningens regelförenklingsarbete.....	150
3.4.1	Små aktiebolag.....	150
3.4.2	Kartläggning av problem inom aktiebolagsrätten för de små aktiebolagen	152
3.4.3	Metoder för förenklingsarbetet	153

3.4.4	EG:s bolagsrättsliga direktiv	155
4	Bildande av aktiebolag	159
4.1	Inledning	159
4.2	De fem stegen för att bilda ett privat aktiebolag	159
4.3	EG-rätt	164
4.4	Bolagsbildning i några utländska rättsordningar.....	165
4.4.1	Inledning	165
4.4.2	Storbritannien	165
4.4.3	Finland.....	165
4.4.4	Danmark.....	167
4.5	Överväganden och förslag.....	167
4.5.1	Hur kan bolagsbildningen förenklas?	168
4.5.2	Bolagets firma, säte och verksamhetsområde	169
4.5.3	Aktiekapital och antal aktier	170
4.5.4	Styrelseledamöter och styrelsesuppleanter	171
4.5.5	Revisorer	172
4.5.6	Kallelsesätt	172
4.5.7	Räkenskapsår	173
4.5.8	Övriga bolagsordningsbestämmelser	173
4.5.9	Information från Bolagsverket	175
5	Aktiebrev och aktiebok	177
5.1	Inledning	177
5.2	Tidigare överväganden om aktiebrev, aktiebok och aktieägarregister	178
5.2.1	Bulvanutredningen	178
5.2.2	Aktiebolagskommittén.....	178
5.2.3	Regeringens ställningstagande	180
5.3	Internationell utblick.....	180
5.3.1	EG-rätt	180
5.3.2	Norge	181
5.3.3	Danmark.....	184
5.3.4	Tyskland.....	186
5.3.5	Storbritannien	187

5.4	Överväganden och förslag om avskaffande av aktiebrev och andra aktiebolagsrättsliga dokument	188
5.5	Utökad aktiebok eller ett centralt aktieägarregister?	190
5.5.1	Överväganden om årlig information om bolagets ägarförhållanden till Bolagsverket.....	192
5.6	Förslag om aktiebokens utökade funktion.....	193
5.6.1	Inledning.....	193
5.6.2	Ekonomiska rättigheter	193
5.6.3	Aktiebokens form.....	195
5.6.4	Aktiebokens innehåll	196
5.6.5	Ansvar för aktieboken	198
5.6.6	Ändringar i aktieboken.....	199
5.6.7	Bolagets informationsskyldighet	201
5.6.8	Aktiebokens offentlighet	201
5.6.9	Sakrättsliga förhållanden	202
5.6.10	Övergångsordning	204
6	Bolagets organisation	207
6.1	Inledning.....	207
6.2	Bolagsstämma och styrelsesammanträde i små bolag	208
6.2.1	Överväganden kring bolagsstämma.....	208
6.2.2	Överväganden kring styrelsesammanträde.....	210
6.3	Bolagsstämmoprotokoll som bilaga vid anmälan till Bolagsverket.....	212
6.4	Styrelsesuppleant.....	214
6.4.1	Inledning.....	214
6.4.2	Överväganden och förslag.....	214
6.5	Arbetsordning	215
6.5.1	Inledning.....	215
6.5.2	Överväganden och förslag.....	216
6.6	Instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen.....	217
6.6.1	Inledning.....	217
6.6.2	Överväganden och förslag.....	218

6.7	Styrelseledamots mandattid	219
6.7.1	Inledning	219
6.7.2	Överväganden och förslag.....	220
7	Bosättningskrav	221
7.1	Inledning	221
7.2	Bakgrund till dagens bosättningskrav.....	222
7.3	Bolagsverkets handläggning och praxis av dispensärenden	224
7.4	Överväganden och förslag.....	226
8	Förvärv av egna aktier	231
8.1	Inledning	231
8.2	Bakgrund till frågan om förvärv av egna aktier i privata aktiebolag	232
8.3	Överväganden och förslag.....	235
8.3.1	Privata aktiebolag får en mer vidsträckt rätt att förvärva egna aktier.....	235
8.3.2	Närmare om beslutsordningen m.m. för förvärv av egna aktier i privata aktiebolag	236
8.3.3	Redovisning av egna aktier.....	240
9	Låneförbud	241
9.1	Inledning	241
9.2	Tidigare överväganden om förbudet mot närståendelån...	242
9.3	Dispens	243
9.4	EG-rätt m.m.	245

9.5	Överväganden och förslag	246
9.5.1	Bör närståendelån och förvärvslån i privata aktiebolag tillåtas under vissa former?	246
9.5.2	Utformningen av bestämmelserna om närståendelån och förvärvslån i privata aktiebolag	249
9.6	Ikraftträdande.....	250
10	Likvidation och upplösning	253
10.1	Inledning.....	253
10.2	Förenklat förfarande för upplösning av privat aktiebolag	254
10.2.1	Tidigare överväganden om ett förenklat likvidationsförfarande.....	254
10.2.2	Förenklat förfarande enligt dansk och finsk rätt	255
10.2.3	Överväganden och förslag om ett upplösningförfarande	257
10.2.4	Utformningen av upplösningförfarandet.....	259
10.3	Överväganden och förslag om förkortad tid för kallelse på okända borgenärer.....	263
10.4	Överväganden om bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist	265
11	Ansvarsfrihet	267
11.1	Huvuddragen i gällande rätt	267
11.2	Ansvarsfrihetsinstitutet	268
11.2.1	Inledning.....	268
11.2.2	Överväganden om ansvarsfrihetsinstitutet.....	269
12	Övriga förslag och överväganden	273
12.1	Ansvar för vissa myndighetsbeslut.....	273
12.1.1	Inledning.....	273
12.1.2	Antal ärenden	274
12.1.3	Överväganden och förslag.....	275
12.1.4	Ikraftträdande.....	275

12.2	Krav på insändande av beslut om utdelning	276
12.2.1	Inledning	276
12.2.2	Överväganden och förslag.....	276
12.3	Aktiebolag med begränsad vinstutdelning	277
12.4	Överväganden om redaktionella ändringar i ABL	278
12.5	Försäkringsaktiebolag.....	279
13	Förslagets konsekvenser	281
13.1	Inledning	281
13.2	Konsekvenser för företagen	282
13.3	Konsekvenser för näringslivet.....	285
13.4	Konsekvenser för det allmänna.....	287
13.5	Konsekvenser för Bolagsverket.....	287
13.6	Konsekvenser för Skatteverket och Kronofogdemyndigheten	288
13.7	Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet	289
Del III	Ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag	
14	Ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag	293
14.1	Bakgrund	293
14.2	Uppdraget.....	294
14.3	Dagens beslutsordning för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag.....	295
14.4	Redovisning av ersättningar till ledande befattningshavare	298

14.5	Bolagsstyrning	299
14.5.1	Inledning.....	299
14.5.2	Självreglering i Sverige	300
14.6	Svensk kod för Bolagsstyrning	302
14.6.1	Inledning.....	302
14.6.2	Följ eller förklara.....	303
14.6.3	Ersättningar till ledande befattningshavare	304
14.7	Internationellt arbete	305
14.7.1	Inledning.....	305
14.7.2	EG:s rekommendation.....	306
14.7.3	Uppföljning.....	307
14.7.4	OECD:s riktlinjer.....	308
14.8	Självreglering eller lagstiftning	309
14.8.1	För- och nackdelar	309
14.8.2	Tidigare överväganden gällande reglering om ersättning till ledande befattningshavare	311
14.9	Överväganden och förslag	313
14.9.1	Återgång till självreglering	313
14.9.2	Utformningen av bestämmelserna om ersättning till ledande befattningshavare m.m.	315
14.10	Konsekvenser.....	323

Del IV Preskription av ansvar för ett handelsbolags förpliktelser efter bolagsmans utträde

15	Preskription av ansvar för ett handelsbolags förpliktelser efter bolagsmans utträde	327
15.1	Bakgrund.....	327
15.2	Uppdraget	328
15.3	Överväganden och förslag	329
15.3.1	Bör en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser bli föremål för särskild preskription viss tid efter dennes utträde ur bolaget?	329
15.3.2	Preskriptionsregelns utformning	330
15.4	Övergångsbestämmelse.....	331

Författningskommentar..... 333

1	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	333
2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:46) om investeringsfonder	368
3	Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)	369
4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.....	370
5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.....	371
6	Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag.....	372
7	Förslaget till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)	372
8	Förslaget till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev	373

Särskilda yttranden 375**Bilagor**

1	Kommittédirektiv 2007:132	389
2	Förteckning över deltagare vid hearing den 16 september 2008 om ett enklare aktiebolag.....	401
3	Sammanfattning från SOU 2001:1.....	403

Sammanfattning

Inledning

Utredarens uppdrag har i huvudsak gått ut på att överväga ändringar i aktiebolagslagen (2005:551) (ABL) och aktiebolagsförordningen (2005:559) (ABF) som innebär förenklingar för aktiebolagen. Arbetet har varit särskilt inriktat på de små aktiebolagens behov av förenklade associationsrättsliga regler. Utöver att ta fram förenklingsförslag har utredaren även haft i uppdrag att överväga behovet av en ny företagsform, att se över bestämmelserna om ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag samt att överväga om en särskild preskriptionsregel bör införas i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag.

I januari 2009 fanns drygt 347 000 aktiebolag registrerade i aktiebolagsregistret. Av dessa var cirka 1 200 publika aktiebolag och övriga därmed privata aktiebolag. Huvuddelen av de privata aktiebolagen är små aktiebolag, dvs. bolag som har ett begränsat antal delägare, liten omsättning och få anställda. Förenklingsförslagen i betänkandet riktar sig till samtliga privata aktiebolag. Någon gränsdragning i förhållande till antalet anställda, antalet aktieägare, omsättning eller liknande har alltså inte gjorts. Därmed behöver lagtexten inte kompliceras med underkategorier av de privata aktiebolagen.

Ett sätt att förenkla för bolagen är att hjälpa dem att fullgöra de skyldigheter som åläggs dem exempelvis genom information, mallar och elektroniska tjänster. Sådan hjälp minskar inte informationskraven i lagen, men kan underlätta för företagen i vardagen. I några av förenklingsförslagen i betänkandet ingår att Bolagsverket ska utöka sina informationstjänster.

Under förenklingsarbetet har övervägts om det finns skäl att ta bort regler för de privata aktiebolagen i syfte att få en kortare och mer överskådlig lag. Därmed skulle en ökad kontraktsfrihet råda för aktieägarna. De skulle ha att i större utsträckning bestämma vad som ska gälla för bolaget avseende exempelvis bolagets organisation. Utgångspunkten för arbetet har dock i stället varit att det i lagen bör finnas dispositiva bestämmelser som erbjuder en presumtion som gäller för det fall bolaget inte bestämmer något annat. På så sätt kan bolagen slippa onödiga kostnader för bolagsrättsliga avtal samtidigt som de erbjuds en handlingsfrihet.

Huvudsyftet med förslagen i betänkandet har alltså varit att förenkla för de små aktiebolagen. I vissa delar har det även funnits skäl att överväga liberaliseringar utifrån en strävan att den svenska aktiebolagsrätten ska vara så konkurrenskraftig som möjlig. Exempelvis finns det vissa krav och förbud i lagen som inte finns i lagstiftningen i de andra länder som vi brukar jämföra oss med i aktiebolagsrättsliga sammanhang.

En målsättning vid förslagets utformning har varit att minska aktiebolagens administrativa börda så långt det är möjligt utan att andra viktiga intressen som exempelvis skyddet för aktiebolagets borgenärer, skattekontrollen och bekämpandet av ekonomisk brottslighet eftersätts. En avvägning mellan dessa olika intressen har således varit nödvändig.

Överväganden kring behovet av en ny företagsform

I utredningsuppdraget har ingått att överväga behovet av en ny företagsform. Jag har i denna del funnit att det för närvarande inte finns skäl att i svensk rätt införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar.

I och för sig skulle en ny associationsform utan personligt betalningsansvar som är anpassad för näringsverksamhet i mindre skala vara ett sätt att förenkla företagandet. Ett särskilt behov av en ny företagsform kan också finnas hos verksamheter som drivs i kompanjonskap. Det finns dock ett antal omständigheter som talar för att det, i vart fall för närvarande, inte finns skäl att gå vidare i arbetet med en sådan ny associationsform. Exempelvis är det svårt att se vad som kan uppnås genom en ny företagsform som inte kan uppnås genom regleringar i aktiebolagslagen. Arbetet bör därför i första hand vara inriktat på att förenkla det befintliga regelverket.

Denna slutsats har lagstiftaren även kommit fram till i andra EU-länder. Vidare finns ett förslag från EU om ett europeiskt privat aktiebolag (SPE-bolag). Härigenom kan en ny bolagsform inom en snar framtid finnas tillgänglig för de svenska företagen. Utfallet av detta samt av de förenklingsåtgärder som föreslås på olika områden bör alltså utvärderas innan behovet av en ny företagsform ytterligare kan övervägas.

Överväganden och förslag

Utredarens förslag är sammanfattningsvis följande:

- De obligatoriska uppgifter som enligt 3 kap. 1 § ABL ska anges i bolagsordningen begränsas för privata aktiebolag till bolagets firma, säte och verksamhetsföremål. För övriga obligatoriska uppgifter enligt gällande rätt införs dispositiva bestämmelser som blir gällande om det inte i bolagsordningen föreskrivs något annat.
- Det pappersbaserade systemet med aktiebrev, utdelningskuponger och interimsbevis avskaffas. Därmed kommer aktieboken att innehålla fler uppgifter och innehållet få större rättslig betydelse. Något aktieägarregister föreslås inte.
- Kravet på att bifoga bolagsstämmoprotokoll vid anmälan till Bolagsverket beträffande val eller entledigande av styrelseledamot eller styrelsesuppleant, val av revisor eller revisorssuppleant samt val av lekmannarevisor eller suppleant för lekmannarevisor avskaffas. I stället ska i anmälan ges en försäkran på heder och samvete om att uppgifterna i anmälan stämmer överens med de beslut som anmälan grundar sig på.
- Kravet i 8 kap. 3 § ABL på minst en styrelsesuppleant om styrelsen har färre än tre ledamöter ändras till att gälla om styrelsen endast har en ledamot.
- Kravet på att fastställa en arbetsordning enligt 8 kap. 6 § ABL tas bort för privata aktiebolag.
- Kravet i 8 kap. 7 § ABL på skriftliga instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen tas bort för privata aktiebolag.

- Styrelseledamots mandattid i 8 kap. 13 § ABL ska i ett privat aktiebolag gälla tills vidare, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.
- Bosättningskravet i ABL för stiftare, styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare samt likvidator avskaffas.
- Privata aktiebolag får utökade möjligheter att förvärva egna aktier.
- Privata aktiebolag får utökade möjligheter till närståendelån och förvärvslån.
- För privata aktiebolag införs ett förfarande för att upplösa bolaget genom avregistrering som alternativ till frivillig likvidation.
- Tiden för kallelse på okända borgenärer i samband med likvidation minskas från sex månader till två månader.
- Handläggningen av vissa aktiebolagsrättsliga ärenden flyttas från länsstyrelsen till Bolagsverket.
- Bestämmelsen i 18 § kupongskattelagen (1970:624) om att aktiebolag inom en månad från utdelningstillfället ska sända bestyrkt avskrift av beslut om utdelning till Bolagsverket, upphävs.
- Bolagsverket ökar sina informationsinsatser inom vissa områden.
- Bestämmelser i lagstiftningen om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag samt bestämmelser för publika aktiebolag och finansiella företag om uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare i årsredovisningen upphör att gälla. Bestämmelserna bör dock upphävas först då frågeställningarna behandlas genom självreglering.
- I lagen om handelsbolag och enkla bolag införs en preskriptionsregel innebärande att en bolagsmans ansvar för bolagets förpliktelser preskriberas tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret, om inte preskriptionen dessförinnan avbryts gentemot bolagsmannen.

Enklare bolagsbildning

Bildandet av ett privat aktiebolag kan förenklas genom att det obligatoriska innehållet i bolagsordningen reduceras. Förslaget går ut på att de uppgifter som alltid måste anges i bolagsordningen begränsas till bolagets firma, säte och verksamhetsföremål. För övriga uppgifter som i dag ska anges i bolagsordningen införs dispositiva bestämmelser som aktieägarna om de önskar kan avvika från. Vad avser uppgifter om aktiekapitalet, antal aktier, antalet styrelseledamöter, antalet styrelsesuppleanter, antalet revisorer, hur bolagsstämman ska sammankallas och bolagets räkenskapsår kan aktieägarna således bestämma om de dispositiva bestämmelserna ska gälla fullt ut eller om det på någon punkt finns behov att i bolagsordningen föreskriva något annat.

För de bolag som väljer att fullt ut använda de dispositiva bestämmelserna kommer bolagsordningen således endast innefatta bolagets firma, säte och verksamhetsföremål. Vad som därutöver gäller för bolaget framgår av lagen. I förslaget ingår att Bolagsverket ska tillhandahålla närmare information om vad bestämmelserna innebär samt även ge information om vilka övriga klausuler som kan vara aktuella att ta in i bolagsordningen. Standardformuleringar för sådana klausuler ska, liksom i dag, erbjudas.

Avskaffande av aktiebrev m.m.

Dagens pappersbaserade system med aktiebrev är föråldrat samt skapar vissa praktiska och rättsliga problem. Därför föreslås att aktiebrev, utdelningskuponger och interimsbevis ska avskaffas. Däremot behålls emissionsbevis.

Något centralt aktieägarregister bör inte införas. Förslaget innebär i stället att styrelsen även fortsättningsvis ska vara skyldig att föra aktiebok. I och med att aktiebrev avskaffas kommer aktieboken att innehålla fler uppgifter och innehållet få större rättslig betydelse. Detta bedöms öka förutsättningarna för att bolagen fullgör sina förpliktelser. Bl.a. ska innehållet i aktieboken även ha betydelse vid utövande av de ekonomiska rättigheterna i bolaget. Aktieboken kommer fortsättningsvis att, i förekommande fall, även innehålla uppgifter om pantsättning av aktier, förfoganderättsinskränkningar samt rätt till avkastning av aktier.

Det sakrättsliga momentet vid överlåtelse och pantsättning av aktier utgörs av underrättelse om överlåtelsen eller pantsättningen till bolagets styrelse.

Förslaget medför behov av en särskild övergångsordning. Målet är att på ett så rättssäkert sätt som möjligt ersätta de aktiebrev som utfärdats före reformens ikraftträdande med anteckningar i bolagens aktieböcker. Den föreslagna övergångsordningen innebär att aktiebrev som utfärdats före ikraftträdandet kommer att behålla sin egenskap som bärare av aktierätten. Däremot kan de rättigheter som är kopplade till aktien utövas först när aktiebrevet getts in till bolaget och uppgifter förts in i aktieboken. Härigenom skapas ett påtryckningsmedel för att bl.a. aktieägare ska ge in aktiebrev till bolagen. För det fall aktie, till vilket det finns ett tidigare utfärdat aktiebrev, överläts eller pantsätts ska traditionsprincipen enligt nuvarande 6 kap. 8 § ABL vara gällande. Detta dock endast under förutsättning att det finns en anteckning i aktieboken om att aktiebrev för aktien har utfärdats.

Förenklingar angående bolagets organisation

Ett förslag går ut på att det vid anmälan till Bolagsverket av styrelseledamot eller suppleant, revisor eller revisorssuppleant samt lekmannarevisor eller suppleant till lekmannarevisor inte längre ska behöva bifogas ett bolagsstämmoprotokoll. Istället ska i anmälan försäkras på heder och samvete att uppgifterna i anmälan stämmer överens med de beslut som anmälan grundar sig på. Härigenom minskas den mängd handlingar som bolagen har att ge in till Bolagsverket vid olika anmälningsärenden.

Ett annat förslag går ut på att kravet på minst en styrelsesuppleant om styrelsen har färre än tre ledamöter ändras till att avse om styrelsen endast har en ledamot. Detta innebär en förenkling för de bolag med två styrelseledamöter – drygt femton procent av samtliga aktiebolag – som har svårt att hitta en suppleant som har möjlighet att delta i bolagets verksamhet.

Kravet på att fastställa en arbetsordning samt kravet att upprätta skriftliga instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen har visat sig ha ringa betydelse i många små aktiebolag. Detta samtidigt som kraven innebär en administrativ belastning för bolagen. Kraven kan därför avskaffas för de privata aktiebolagen. För privata aktiebolag som är av sådan storlek eller har sådan

verksamhet att det bedöms som motiverat att fastställa en arbetsordning eller instruktion kvarstår naturligtvis möjligheten.

När det gäller styrelseledamots mandattid föreslås att den dispositiva bestämmelsen för privata aktiebolag ändras till att avse att tiden gäller tills vidare, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. På så sätt kan årligen återkommande val, som innebär administrativa kostnader, om så önskas undvikas i de små aktiebolagen.

I denna del har även övervägts om möjliga arbetsformer för bolagsstämma och styrelsesammanträde, som enligt gällande rätt är tillåtna, uttryckligen ska anges i lagen. Här har jag dock stannat vid att Bolagsverket i stället ska tillhandahålla sådan information.

Avskaffande av bosättningskrav

Förslaget går ut på att bosättningskravet för stiftare, styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare samt likvidator avskaffas i ABL. Däremot behålls kravet på att bolaget alltid ska bemyndiga en särskild delgivningsmottagare om det inte finns någon behörig ställföreträdare som är bosatt i Sverige.

Skälen för förslaget hänför sig bl.a. till att bolagsrätten inte ska uppställa för många praktiska hinder för etablering. Bosättningskravet, som förhindrar utomeuropeiska företag att tillsätta den ledningspersonal som önskas i ett svenskt dotterbolag, är ett sådant praktiskt hinder som vid en helhetsbedömning av lämpliga etableringsländer inom EU kan ge Sverige en konkurrensnackdel. Förslaget innebär vidare en förenkling på så sätt att en ansökan om dispens från bosättningskravet inte längre behövs.

Ökade möjligheter till förvärv av egna aktier för privata aktiebolag

Förslaget innebär att privata aktiebolag får utökade möjligheter att förvärva egna aktier. Detta kan för många bolag innebära en förenkling vid ägar- och generationsskiften. Vidare tillåts i flera EU-länder förvärv av egna aktier för motsvarigheten till privata aktiebolag. I bedömningen ingår inte några skattemässiga överväganden. Däremot pekas på en skatterättslig frågeställning som behöver regleras.

Ett förvärv av egna aktier ska enligt förslaget inte kunna ske i strid med bestämmelserna om skyddet för bolagets bundna kapital och försiktighetsregeln i 17 kap. 3 § samt i strid med 17 kap. 4 § ABL. Härigenom samt genom en särskild beslutsordning beaktas borgenärsintressena.

Ökade möjligheter till närståendelån och förvärslån för privata aktiebolag

Förslaget innebär att privata aktiebolag får utökade möjligheter att genomföra närståendelån och förvärslån. Reglerna om lån ska ses som en del av lagens kapitalskyddsregler och utformas med hänsyn härtill, vilket innebär att borgenärernas intressen tillgodoses. Skattemässiga effekter bör i stället tas om hand genom skattelagstiftningen.

Ökade lånemöjligheter kan för små aktiebolag innebära en förenkling vid generationsskiften, inte minst i samband med förvärv. Förslaget innebär vidare att bolagen slipper genomgå ett dispensförfarande.

Införande av ett upplösningsförfarande

För privata aktiebolag införs ett upplösningsförfarande som alternativ till frivillig likvidation. Det föreslagna förenklade förfarandet riktar sig framför allt till privata aktiebolag med begränsad verksamhet. Syftet är att dessa bolag ska kunna upplösas på ett snabbare och mindre kostsamt sätt. Förfarandet kan också uppmuntra till att upplösa bolag där det inte längre bedrivs någon verksamhet. På så sätt kan uppgifterna i aktiebolagsregistret få större aktualitet samt möjligheten att hitta lediga företagsnamn bli större.

Upplösningsförfarandet innebär i korthet att en ansökan om att bolaget ska upplösas ges in till Bolagsverket. Ansökan, vari ska intygas att alla bolagets skulder är betalda, ska undertecknas av samtliga aktieägare, styrelseledamöter och eventuell verkställande direktör. Något särskilt bolagsstämmebeslut krävs inte. Till ansökan ska bifogas intyg från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten. Framställan om upplösning ska av Bolagsverket kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. När bolaget

avförts ur aktiebolagsregistret anses bolaget upplöst, varvid ansvaret för bolagets förpliktelser går över på aktieägarna, styrelseledamöterna och verkställande direktör.

Tid för kallelse på okända borgenärer

Förslaget innebär att tiden för kallelse på okända borgenärer i samband med likvidation minskas från sex månader till två månader. Syftet är att minska handläggningstiden och därmed även kostnaderna för likvidationsförfarandet. En tid om två månader används redan i dag av Bolagsverket vid exempelvis ärenden om fusion.

Tvångslikvidation vid kapitalbrist

I denna del har något förslag inte lagts fram. Viss kritik kan dock riktas mot bestämmelserna. Vidare kan bestämmelserna uppfattas som onödigt betungande och ingripande utan att ge det skydd de är avsedda att ge.

För närvarande övervägs olika lagstiftningsreformer, exempelvis angående sänkt aktiekapital, borttagande av revisionsplikten samt förändringar i insolvensbestämmelserna. Ett eventuellt genomförande av dessa kan få betydelse för frågan om bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist ska avskaffas alternativt ändras. Överväganden om bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist bör därför tas upp i ett senare skede. En översyn bör då omfatta både publika och privata aktiebolag.

Ansvarsfrihet

Under utredningsarbetet har övervägts om bestämmelserna i ABL om årsstämman skyldighet att behandla frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöter och verkställande direktör bör avskaffas. Min bedömning är dock att bestämmelserna även med beaktande av förslagen om avskaffande av revisionsplikten för små företag ska kvarstå oförändrade.

Överflyttning av handläggning av ärenden enligt ABL

Förslaget innebär att handläggningen av ärenden om att i vissa fall sammankalla stämman, att utse minoritetsrevisor samt i vissa andra fall utse revisor flyttas över från länsstyrelsen till Bolagsverket. Detta innebär en fördel för bolagen genom att de i aktiebolagsrättsliga ärenden kan vända sig till en och samma myndighet.

Administrativa kostnader

Enligt min bedömning innebär förenklingsförslagen en minskning av de privata aktiebolagens administrativa kostnader jämfört med dagens regelverk.

Några av förslagen syftar till att ge de privata aktiebolagen bolagsrättsliga verktyg som i vissa situationer kan förenkla för bolaget. Förslagen innebär i och för sig att nya paragrafer med vissa krav införs i ABL. Eftersom det är helt frivilligt för bolagen att använda de bolagsrättsliga verktygen bör de nya bestämmelserna inte leda till synsättet att den administrativa bördan ökar. Tvärtom ska införandet av bestämmelserna ses som förenklingsverktyg som kan underlätta för bolagen.

Ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag

Förslaget går ut på att de bestämmelser som finns i aktiebolagslagen om beslutsordning för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag samt i årsredovisningslagar om information avseende sådana ersättningar ska upphöra att gälla. Frågorna ska i stället hanteras inom självreglering, lämpligen genom Svensk kod för bolagsstyrning.

När det gäller bestämmelserna i årsredovisningslagen (1995:1554) innebär dock förslaget att det endast är bestämmelserna för börsnoterade bolag – i överensstämmelse med EG-kommissionens rekommendation om att främja en lämplig ordning för ersättning till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag – som ska överföras till självreglering och att bestämmelserna för övriga publika aktiebolag avskaffas helt.

Preskription av ansvar för ett handelsbolags förpliktelser efter bolagsmans utträde ur bolaget

Enligt gällande rätt utgör den omständigheten att en bolagsman i ett handelsbolag lämnat bolaget inte att en för denne självständig preskriptionstid för bolagets förpliktelser börjar löpa. Om fordringen genom preskriptionsavbrott hålls vid liv gentemot bolaget, så består således bolagsmannens ansvar även om några preskriptionsavbrytande åtgärder inte företagits i förhållande till honom eller henne.

Förslaget i denna del går ut på att en bestämmelse om självständig preskriptionstid förs in i lagen om handelsbolag och enkla bolag. Denna innebär att en bolagsmans ansvar för bolagets förpliktelser preskriberas tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret, om inte preskriptionen dessförinnan avbryts gentemot bolagsmannen.

Summary

Introduction

The main remit of the Inquiry has been to consider amendments to the Companies Act (2005:551) and the Companies Ordinance (2005:559) that will simplify matters for limited companies. The work of the Inquiry has focused particularly on the needs of small limited companies for simpler regulations in the area of company law. In addition to proposing simplifications, the Inquiry has also been tasked with considering the need for a new type of company, reviewing the provisions on remuneration for senior management of listed companies and considering whether a special time-bar rule should be added to the Partnership and Non-registered Partnership Act (1980:1102).

In January 2009 more than 347 000 limited companies were registered in the Companies Registry. Some 1 200 of these were public limited companies, so the remainder were private limited companies. The bulk of the private limited companies are small limited companies, i.e. companies with a limited number of owners, a small turnover and few employees. The proposals for simplifications presented in this report are aimed at all private limited companies. Consequently, no dividing line has been drawn in relation to the number of employees, the number of shareholders, turnover or similar criteria. This means that the Act need not be complicated by sub-categories of private limited companies.

One way of simplifying matters for these companies is to assist them in fulfilling their obligations by, for example, providing information, templates and eServices. This kind of assistance does not reduce the information requirements in the legislation, but can facilitate the day-to-day work of the companies. Some of the simplifications proposed in the report include the expansion of the infor-

mation services provided by the Swedish Companies Registration Office.

The Inquiry has considered whether there are reasons for removing rules for private limited companies in order to obtain a shorter and clearer Act. This would increase shareholders' freedom of contract. They would be able to decide more about what is to apply to their company in areas such as its organisation. However, the starting point for the Inquiry's work has instead been that the Act should contain optional provisions that provide a default rule that is applicable in cases where a company does not decide otherwise. This will enable the companies to avoid unnecessary costs for agreements under company law at the same time as they are offered freedom of action.

As indicated above, the main thrust of the proposals in this report has been to simplify matters for small limited companies. In some areas there have also been grounds for considering liberalisation in the light of an aspiration to make Swedish law on limited companies as competitive as possible. For example, the Act contains certain requirements and prohibitions that are not found in the legislation of other countries that we usually compare ourselves with in terms of the law of limited companies.

One aim in drafting the proposals has been to reduce the administrative burden on limited companies as far as possible without neglecting other important interests such as protection for the limited company's creditors, tax control and the fight against economic crime. So it has been necessary to strike a balance between these different interests.

Deliberations concerning the need for a new type of company

Part of the remit of the Inquiry has been to consider the need for a new type of company. In this matter the Inquiry has concluded that there are, at present, no reasons for adding a new type of company without personal liability to Swedish law.

A new legal form without personal liability that is adapted to small-scale business would certainly be a way of simplifying matters for business operators. There may also be a particular need for a new type of company among businesses run as partnerships. However, there are a number of opposing considerations that indicate

that, for the present at any rate, there is no reason to go ahead with work on a new legal form. For example, it is hard to see what can be gained through a new type of company that cannot be gained through regulation in the Companies Act. The prime focus of this work should therefore be on simplifying the existing body of regulations. Legislators in other EU countries have also arrived at the same conclusion. Moreover, there is a proposal from the EU for a European private company (the SPE). As a result, a new type of company may be available to Swedish companies in the near future. The outcome of this proposal and of the simplification measures proposed in various areas should therefore be evaluated before further consideration can be given to the need for a new type of company.

Deliberations and proposals

The following is a summary of the Inquiry's proposals:

- For private limited companies the mandatory information that has to be stated in the articles of association under Chapter 3, Section 1 of the Companies Act will be restricted to the name of the company, the location of the company's registered office and the objects of the company. The other mandatory information under current law will be covered by new, optional provisions that will apply in cases where the articles of association do not prescribe otherwise.
- The paper-based system of share certificates, dividend coupons and interim certificates will be abolished. This means that the share register will contain more information and that its contents will have greater legal importance. No shareholders register is proposed.
- The requirement that general meeting minutes have to be attached to a notification to the Swedish Companies Registration Office of the election or removal of a member or alternate member of the board of directors, the election of an auditor or alternate auditor and the election of a general examiner or alternate general examiner will be abolished. Instead a solemn declaration will be made in the notification to the effect that information in the notification agrees with the decisions on which it is based.

- The requirement in Chapter 8, Section 3 of the Companies Act for at least one alternate board member in cases where the board of directors has fewer than three members will be altered to apply only where the board has a sole member.
- The requirement to adopt rules of procedure under Chapter 8, Section 6 of the Companies Act will be removed for private limited companies.
- The requirement in Chapter 8, Section 7 of the Companies Act for written instructions on the allocation of work between company organs will be removed for private limited companies.
- In a private limited company the term of office of a member of the board of directors under Chapter 8, Section 13 of the Companies Act will be until further notice, unless otherwise provided in the articles of association.
- The residency requirement in the Companies Act for founders, members and alternate members of the board of directors, the managing director, the deputy managing director, company signatories and the liquidator will be abolished.
- Private limited companies will be given greater possibilities of acquiring their own shares.
- Private limited companies will be given greater possibilities of making loans to connected persons and loans for the acquisition of shares.
- For private limited companies a procedure will be introduced to dissolve the company through deregistration as an alternative to voluntary liquidation/winding up.
- The period for a summons to unknown creditors in connection with liquidation will be reduced from six months to two months.
- The processing of certain matters in limited company law will be moved from the country administrative boards to the Swedish Companies Registration Office.
- The provision in Section 18 of the Coupon Tax Act (1970:624) stipulating that limited companies have to send a certified transcript of the dividend decision to the Swedish Companies Registration Office within one month of the date of distribution of the dividend will be abolished.

- The Swedish Companies Registration Office will increase its dissemination of information in certain areas.
- Provisions in the legislation on the resolution procedure for remuneration to senior management of listed companies and provisions for public limited companies and financial companies on the disclosure of salaries, etc, to senior management in their annual accounts will cease to apply. However, these provisions should not be abolished until the issues are addressed through self-regulation.
- A time-bar rule will be added to the Partnership and Non-registered Partnership Act to the effect that a partner's responsibility for the partnership's obligations will be time-barred ten years after the partner's resignation has been registered in the Partnership Registry unless the time-bar applicable to the partner is interrupted before then.

Simpler company formation

The formation of a private limited company may be simplified by reducing the mandatory contents of its articles of association. Under the proposal, the information that must always be stated in the articles of association will be limited to the company's name, registered office and objects. In the case of other information currently stated in the articles of association, optional provisions will be introduced that shareholders can vary if they so wish. As regards information about the share capital, number of shares, number of members and alternate members of the board of directors, number of auditors, how the general meeting has to be convened and the company's financial year, the shareholders will therefore be able to decide whether the optional provisions will apply in full or whether there is a need on some point to stipulate something else in the articles of association.

The articles of association of companies that choose to make full use of the optional provisions will only consist of the company's name, registered office and objects. The other rules that apply to the company will be set out in the Act. As part of this proposal, the Swedish Companies Registration Office will supply further information about the meaning of the provisions and also provide information about what other clauses can be considered for inclusion

in the articles of association. Standard wording will be offered for such clauses, as it is at present.

Abolition of share certificates, etc.

The current paper-based system of share certificates is out-dated and creates certain practical and legal problems. The report therefore proposes that share certificates, dividend coupons and interim certificates be abolished. However, issue certificates will be retained.

No central shareholders register should be introduced. Instead, under the proposal, the board of directors will still be obliged to keep a share register. Since share certificates will be abolished, the share register will contain more information and its contents will have greater legal importance. This is expected to make companies better able to fulfil their commitments. For instance, the contents of the share register will also be of importance for the exercise of economic rights in the company. Where relevant, the share register will still contain information about pledges of shares, restrictions on the right to use shares and the right to returns on shares.

Share transfers and pledges are proposed to become effective vis-à-vis third parties through the notification to the company's board of directors of the transfer or pledge.

This proposal results in a need for special transitional arrangements. The objective is to replace in as legally secure way as possible the share certificates issued before the reform enters into force with records in company share registers. Under the proposed transitional arrangements, share certificates issued before the entry into force will retain their attribute of bearing share rights. However, the rights linked to the share can only be exercised once the share certificate has been submitted to the company and information has been entered in the share register. This will provide a means of exerting pressure on shareholders and others to submit share certificates to companies. In the event that a share for which there is a previously issued share certificate is transferred or pledged, the property transfer principle under the current Chapter 6, Section 8 of the Companies Act will apply. However, this will only be so provided that there is a record in the share register that a share certificate has been issued for the share.

Simplification concerning the organisation of the company

One proposal is that it will no longer be necessary to attach general meeting minutes to a notification to the Swedish Companies Registration Office of a member or alternate member of the board of directors, an auditor or alternate auditor and a general examiner or alternate general examiner. Instead a solemn declaration will be made in the notification to the effect that the information in the notification agrees with the decisions on which it is based. This will reduce the quantity of documents that companies have to file with the Swedish Companies Registration Office in various notification matters.

Another proposal is that the requirement for at least one alternate in cases where the board of directors has less than three members will be altered to relate to cases where the board has only one member. This will simplify matters for the companies with two board members – more than 15 per cent of all limited companies – which may have difficulty in finding an alternate member able to take part in the business of the company.

The requirement to adopt rules of procedure and the requirement to draw up written instructions on the allocation of work between company organs have turned out to be of very limited importance for many small limited companies. At the same time, these requirements place an administrative burden on these companies. The requirements can therefore be abolished for private limited companies. Naturally, private limited companies that are of a size or have a business that is deemed to justify adopting rules of procedure or instructions will still be able to do so.

As regards the term of office of a member of the board of directors, it is proposed that the optional provision for private limited companies be amended to relate to the term continuing until further notice unless otherwise stipulated in the articles of association. This will enable small limited companies to do without recurring annual elections, which entail administrative costs, if so desired.

Abolition of residency requirements

Under the proposal, the EEA residency requirement for founders, members and alternate members of the board of directors, the managing director, the deputy managing director, company signatories and the liquidator will be removed from the Companies Act. However, the Inquiry proposes retaining the requirement that the company shall always authorise an agent for service of process if there is no authorised representative who is resident in Sweden.

The reasons for the proposal include the principle that company law should not set up too many practical obstacles to the establishment of a company. The residency requirement, which prevents non-European companies from appointing the board and managing director they want in a Swedish subsidiary, is one such practical obstacle that can be a competitive drawback for Sweden in an overall assessment of suitable countries for setting up a business in the EU. The proposal is also a simplification in the sense that an application for exemption from the residency requirement will no longer be required.

Easier for private limited companies to acquire their own shares

The proposal will give private limited companies greater possibilities of acquiring their own shares. For many companies this can simplify ownership and generational changes. Moreover, several EU countries allow companies that are equivalent to Swedish private limited companies to acquire their own shares. No tax aspects have been included in this assessment. However, the Inquiry identifies a tax law issue that needs to be regulated.

Under the proposal, a company will not be able to acquire its own shares contrary to the provisions on protection of the company's restricted shareholders' equity and the prudence rule in Chapter 17, Section 3 and contrary to Chapter 17, Section 4 of the Companies Act. The interests of creditors are taken into account through this proposal and a special resolution procedure.

Easier for private limited companies to make loans to connected persons and loans for the acquisition of shares

Under the proposal, private limited companies will have greater possibilities of making loans to connected persons and loans for the acquisition of shares. These rules on loans have to be seen as part of the Act's capital protection rules and be framed in this light, which means satisfying the interests of creditors. Tax effects should be handled through tax legislation instead.

Greater possibilities for private limited companies to make loans to shareholders and others will simplify generational change, especially in connection with acquisitions. The proposal also means that companies will not have to undergo an exemption procedure.

Introduction of a dissolution procedure

A dissolution procedure will be introduced for private limited companies as an alternative to voluntary liquidation. The simplified procedure proposed is mainly targeted at private limited companies with limited operations. The aim is to enable these companies to be dissolved more quickly and at less cost. The procedure may also encourage the dissolution of companies that no longer conduct any business. This change may make the information in the Companies Registry more up-to-date and increase the chances of finding unused company names.

Briefly, under the proposed dissolution procedure an application for the dissolution of a company will be filed with the Swedish Companies Registration Office. The application, which has to certify that all the company's liabilities have been paid, has to be signed by all shareholders and members of the board of directors and by the managing director, if there is one. No special resolution of the general meeting is required. Certificates from the Swedish Tax Agency and the Swedish Enforcement Authority have to be attached to the application. The application for dissolution will be announced by the Swedish Companies Registration Office in the Official Swedish Gazette (*Post- och Inrikes Tidningar*). When the company has been removed from the Companies Registry, the company is deemed to have been dissolved, at which time responsibility for the company's obligations is transferred to the shareholders, members of the board of directors and the managing director.

Period for summons to unknown creditors

Under the proposal, the period for a summons to unknown creditors in connection with liquidation will be reduced from six months to two months. The purpose is to reduce the processing time, thereby also cutting the costs of the liquidation procedure. A period of two months is already used by the Swedish Companies Registration Office in merger matters, for example.

Involuntary liquidation due to capital deficiency

No proposal has been presented in this area. However, some criticism can be directed at the provisions. Moreover the provisions can be viewed as being an excessive burden and intrusion without providing the intended protection.

At present various legislative reforms are being considered, concerning, for example, lower share capital, the removal of the statutory audit and changes to insolvency regulations. Any implementation of these may have implications for the question of whether to abolish or amend the provisions on involuntary liquidation due to capital deficiency. Deliberations on the provisions relating to involuntary liquidation due to capital deficiency should therefore be addressed at a later date. A review should then cover both public and private limited companies.

Discharge from liability

The Inquiry has considered whether the provisions in the Companies Act on the obligation of the annual general meeting to deal with the question of discharge from liability for members of the board of directors and the managing director should be abolished. However, the Inquiry's assessment is that these provisions should be kept as they are, even considering the proposals to abolish statutory audit for small companies.

Transfer of the processing of matters under the Companies Act

Under the proposal, the processing of matters on convening the general meeting in certain cases, appointing a minority auditor and appointing an auditor in certain other cases will be moved from the county administrative board to the Swedish Companies Registration Office. This will benefit these companies since they will be able to contact one and the same authority in company law cases.

Administrative costs

The Inquiry's assessment is that the simplification proposals will reduce the administrative costs for private limited companies compared to current regulations.

Some of the proposals are intended to give private limited companies access to company law tools that can simplify matters for the companies in certain situations. However, the proposals do mean the addition of new sections containing certain requirements to the Companies Act. Since it is entirely up to the companies to use these company law tools, the new provisions ought not to lead to the view that the administrative burden is increased. On the contrary, the introduction of the new provisions is to be seen as supplying a simplification tool-box that can make things easier for companies.

Remuneration for the senior management of listed companies

Under the proposal, the provisions in the Companies Act and elsewhere on resolution procedures for remuneration to senior management of listed companies and in annual accounts acts on disclosure of such remuneration will cease to apply. Instead the questions will be dealt with through self-regulation, an appropriate vehicle being the Swedish Code of Corporate Governance.

However, with regard to the provisions in the Annual Accounts Act (1995:1554), the proposal means that only the provisions for listed companies will be assigned to self-regulation, in line with the European Commission Recommendation on fostering an appropriate regime for the remuneration of directors of listed companies, while the provisions for other public limited companies will be abolished entirely.

Time-bar for liability for the obligations of a trading partnership after a partner has left the partnership

Under current law, the fact that a partner in a trading partnership has left the partnership does not mean that a free-standing time-bar begins to run for that partner for the obligations of the partnership. If a claim is kept alive in relation to the partnership by interruptions of the time-bar, the partner will therefore continue to be liable even though no measures to interrupt the time-bar have been taken in relation to him or her.

Under the proposal in this area, a provision on a free-standing time-bar will be added to the Partnership and Non-registered Partnership Act. This means that a partner's liability for the partnership's obligations will be time-barred ten years after the partner's resignation was registered in the register of partnerships unless the time-bar is interrupted in relation to the partner before then.

Författningsförslag

1 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagslagen (2005:551)

dels att 6 kap., 7 kap. 61 och 62 §§, 8 kap. 6, 7, 9, 30 och 51–54 §§, 21 kap. 6, 8, 9 och 12 §§, 22 kap. 22 § samt 31 kap. 4 § ska upphöra att gälla, samt att rubrikerna närmast före 7 kap. 61 och 62 §§, 8 kap. 6, 7, 9, 30 och 51 §§, 21 kap. 8 och 12 §§, 22 kap. 22 § samt 31 kap. 4 § ska utgå,

dels att 1 kap. 1 §, 2 kap. 1 §, 3 kap. 1 och 11 §§, 4 kap. 37 och 38 §§, 5 kap. 5 och 9 §§, 7 kap. 11, 17, 23, 25 och 56 §§, 8 kap. 1–3, 13, 37 och 46 §§, 9 kap. 1, 8, 9 och 25–27 §§, 10 kap. 22 §, 11 kap. 5 §, 12 kap. 6 och 13 §§, 13 kap. 4, 5 och 36 §§, 14 kap. 4, 5, 6 och 29 §§, 15 kap. 4–6 och 34 §§, 16 kap. 2 §, 19 kap. 4 och 37 §§, 20 kap. 1, 7, 9, 10 och 13 §§, 21 kap. 1–5, 7 och 10 §§, 22 kap. 4, 13, 20 och 21 §§, 25 kap. 34 §, 30 kap. 1 § och 31 kap. 1–3 och 5 §§, samt rubriker närmast före 3 kap. 1 § och 9 kap. 25 §, ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas 41 nya paragrafer, 3 kap. 3 a och 3 b §§, 5 kap. 4 a §, 6 a §, 6 b §, 9 a § och 10 a–d §§, 8 kap. 46 a, 47 a, 50 a och 50 b §§, 9 kap. 49 §, 19 kap. 4 a och 12 a–o §§, 21 kap. 13–17 §§ samt 25 kap. 9 a–e §§, samt närmast före 3 kap. 3 a §, 3 b §, 5 kap. 6 a §, 6 b §, 9 a § och 10 a–d §§, 8 kap. 46 a, 47 a, 50 a och 50 b §§, 9 kap. 49 §, 19 kap. 4 a, 12 a–g och 12 i–l §§, 21 kap. 13, 14 och 16 §§ samt 25 kap. 9 a, b och e §§ rubriker av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap.****1 §¹**

Denna lag innehåller bestämmelser om aktiebolag. Bestämmelserna avser

- bildande av aktiebolag (2 kap.),
- bolagsordning (3 kap.),
- aktierna (4 kap.),
- aktiebok (5 kap.),
- *aktiebrev* (6 kap.),
- bolagsstämma (7 kap.),
- bolagets ledning (8 kap.),
- revision (9 kap.),
- allmän och särskild granskning (10 kap.),
- ökning av aktiekapitalet, utgivande av nya aktier, upptagande av vissa penninglån, m.m. (11 kap.),
- fondemission (12 kap.),
- nyemission av aktier (13 kap.),
- emission av teckningsoptioner med åtföljande teckning av nya aktier (14 kap.),
- emission av konvertibler med åtföljande konvertering till nya aktier (15 kap.),
- vissa riktade emissioner m.m. (16 kap.),
- värdeöverföringar från bolaget (17 kap.),
- vinstutdelning (18 kap.),
- förvärv av egna aktier m.m. (19 kap.),
- minskning av aktiekapitalet och reservfonden (20 kap.),
- lån från bolaget till aktieägare m.fl. (21 kap.),
- inlösen av minoritetsaktier (22 kap.),
- fusion av aktiebolag (23 kap.),
- delning av aktiebolag (24 kap.),
- likvidation och konkurs (25 kap.),
- byte av bolagskategori (26 kap.),
- registrering (27 kap.),
- aktiebolags firma (28 kap.),
- skadestånd (29 kap.),
- straff och vite (30 kap.),
- överklagande (31 kap.), samt

¹ Senaste lydelse 2005:812.

- aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (32 kap.).

2 kap.

1 §

Ett aktiebolag bildas av en eller flera stiftare. *En stiftare skall vara*

Ett aktiebolag bildas av en eller flera stiftare.

1. en fysisk person som är bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

2. en svensk juridisk person, eller

3. en juridisk person som har bildats enligt lagstiftningen i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som har sitt säte, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet inom detta område.

Handelsbolag eller motsvarande juridiska personer som har bildats enligt lagstiftningen i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får vara stiftare endast om varje obegränsat ansvarig bolagsman är bosatt inom detta område.

Bolagsverket kan för ett särskilt fall tillåta annan än den som har angetts i första och andra styckena att vara stiftare.

3 kap.

1 §²

Bolagsordningen skall ange

Bolagsordningen i ett privat aktiebolag ska ange

1. bolagets firma,

2. den ort i Sverige där bolagets styrelse skall ha sitt säte,

2. den ort i Sverige där bolagets styrelse ska ha sitt säte,

² Senaste lydelse 2007:317.

och

3. föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art,

4. aktiekapitalet eller, om detta utan ändring av bolagsordningen skall kunna bestämmas till ett lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet inte får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,

5. antalet aktier eller, om det i bolagsordningen har angetts ett minimikapital och ett maximikapital, ett lägsta och högsta antal aktier, varvid relationen mellan minimikapitalet och det lägsta antalet aktier skall vara densamma som relationen mellan maximikapitalet och det högsta antalet aktier,

6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter,

7. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelsesuppleanter, om sådana skall finnas,

8. antalet eller lägsta och högsta antalet revisorer,

9. hur bolagsstämma skall sammankallas, och

10. den tid som bolagets räkenskapsår skall omfatta.

När antalet styrelseledamöter och styrelsesuppleanter anges enligt första stycket 6 och 7, skall arbetstagarrepresentanter som utses enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda inte räknas med.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 11 §.

I fråga om publika aktiebolag gäller 11 §.

Aktiekapital och antal aktier i privat aktiebolag

3 a §

Bestämmelser om aktiekapital finns i 1 kap. 4–6 §§. Om aktiekapitalet, utan ändring av bolagsordningen, ska kunna bestämmas till ett lägre eller högre belopp ska i bolagsordningen anges minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet inte får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet. Relationen mellan minimikapitalet och det lägsta antalet aktier ska alltid vara densamma som relationen mellan maximikapitalet och det högsta antalet aktier.

I ett privat aktiebolag ska aktiekapitalet uppgå till minst 50 000 kr och högst 200 000 kr samt antalet aktier till lägst 500 och högst 2000, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Räkenskapsår i privat aktiebolag

3 b §

Av 3 kap. 1 § bokföringslagen (1999:1078) framgår att ett räkenskapsår ska omfatta tolv månader. I ett privat aktiebolag ska bolagets räkenskapsår vara kalenderåret, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Uppgift om bolagskategori

11 §

Obligatoriska uppgifter i bolagsordningen

Bolagsordningen i ett publikt aktiebolag ska ange

- 1. bolagets firma,*
- 2. den ort i Sverige där bolagets styrelse ska ha sitt säte,*
- 3. föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art,*
- 4. aktiekapitalet eller, om detta utan ändring av bolagsordningen ska kunna bestämmas till ett lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet inte får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,*
- 5. antalet aktier eller, om det i bolagsordningen har angetts ett minimikapital och ett maximikapital, ett lägsta och högsta antal aktier, varvid relationen mellan minimikapitalet och det lägsta antalet aktier ska vara densamma som relationen mellan maximikapitalet och det högsta antalet aktier,*
- 6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter,*
- 7. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelsesuppleanter, om sådana ska finnas,*
- 8. antalet eller lägsta och högsta antalet revisorer,*
- 9. hur bolagsstämma ska sammankallas, och*
- 10. den tid som bolagets räkenskapsår ska omfatta.*

I fråga om publika aktiebolag,

I fråga om publika aktiebolag,

vars firma inte innehåller ordet publikt, *skall* i bolagsordningen anges beteckningen (publ) efter firman.

vars firma inte innehåller ordet publikt, *ska*, i bolagsordningen anges beteckningen (publ) efter firman.

4 kap.

37 §

En aktieägare får inte utöva de rättigheter gentemot bolaget som aktierna ger förrän han eller hon är införd i aktieboken. *I bolag som har utfärdat aktiebrev får dock de rättigheter som avses i 38 § utövas trots att aktieägaren inte är införd i aktieboken.*

En aktieägare får inte utöva de rättigheter gentemot bolaget som aktierna ger förrän han eller hon är införd i aktieboken.

Om en aktie omfattas av en lösningsrätt enligt 27 §, gäller i fråga om rättigheternas utövande vad som föreskrivs i 35 §.

38 §

I bolag som inte är avstämningsbolag *skall* en aktieägare eller någon annan som visar upp eller avlämnar ett aktiebrev, en kupong eller något annat särskilt bevis som har getts ut av bolaget, med den begränsning som följer av 41 § tredje meningen, antas vara behörig att

I bolag som inte är avstämningsbolag *ska* en aktieägare som på dagen för bolagsstämmans beslut eller i fråga om beslut som avses i 13 kap. 31 §, 14 kap. 24 § och 15 kap. 29 § på dagen för styrelsens beslut är införd i aktieboken, med den begränsning som följer av 41 § tredje meningen, antas vara behörig att

1. ta emot fondaktierettsbevis eller nya aktier vid fondemission,
2. ta emot teckningsrättsbevis eller utöva företrädesrätt vid nyemission av aktier eller emission av teckningsoptioner eller konvertibler,
3. ta emot vinstutdelning,
4. ta emot betalning i samband med minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna, och
5. ta emot betalning i samband med utskiftning vid bolagets likvidation.

Den som i aktieboken är införd som avkastningsberättigad enligt 5 kap. 6 b § ska i stället för aktie-

ägaren antas vara behörig att utöva de rättigheter som avses i första stycket 1–3.

Den som för bolaget visar att en rätt som avses i första stycket har övergått till honom eller henne ska antas vara behörig i stället för den som i aktieboken är införd som aktieägare eller som avkastningsberättigad enligt 5 kap. 6 b §.

5 kap.

4 a §

Aktiebrev eller interimsbevis får inte utfärdas för aktier i bolag som inte är avstämningsbolag.

Av 4 kap. 5 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument framgår att aktiebrev eller interimsbevis inte får utfärdas för aktier i avstämningsbolag.

5 §

I ett bolag som inte är avstämningsbolag skall aktieboken innehålla uppgift om

1. varje akties nummer,
2. aktieägarnas namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress,
3. vilket slag varje aktie tillhör, om det finns aktier av olika slag i bolaget,
4. huruvida aktiebrev har utfärdats, och
5. i förekommande fall, att aktien omfattas av förbehåll enligt 4 kap. 6, 8, 18 eller 27 § eller 20 kap. 31 §.

I ett bolag som inte är avstämningsbolag ska aktieboken innehålla uppgift om

4. i förekommande fall, att aktien omfattas av förbehåll enligt 4 kap. 6, 8, 18 eller 27 § eller 20 kap. 31 §, och

5. i förekommande fall, att aktie är pantsatt med angivande av panthavarens namn och person-

nummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress.

Aktierna *skall* tas upp i nummerföljd. Aktierna *ska* tas upp i nummerföljd.

Aktier som förvaltas av annan än aktieägaren

6 a §

I ett bolag som inte är avstämningsbolag ska aktieboken i förekommande fall innehålla uppgift om att

1. aktieägaren har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken med uppdrag som omfattar förvaltningen av aktierna eller att aktierna företräds av en förvaltare som förordnats enligt 14 kap. 9 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, 24 kap. 10 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden eller 3 kap. 2 e § försäkringsrörelselagen (1982:713).

2. aktieägaren är i konkurs samt utmätning, kvarstad eller betalningssäkring avseende aktie eller panträtt i aktie,

3. aktie omfattas av inskränkning enligt 13 kap. 19 § första stycket 4 eller 14 kap. 21 § första stycket 4 föräldrabalken.

Vid uppgift som avses i första stycket ska anges namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress beträffande den som förvaltar aktien i aktieägarens ställe.

*Aktier vilkas avkastning tillkommer annan än aktieägaren**6 b §*

I ett bolag som inte är avstämningsbolag ska i aktieboken antecknas namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress beträffande den som på grund av pantsättning, uppdrag eller villkor i testamente eller gåvobrev, har rätt att i stället för den i aktieboken införde aktieägaren lyfta utdelning och vid fondemission ta emot ny aktie samt utöva företrädesrätt att delta i emission.

Detsamma gäller när den berättigade är förmyndare för aktieägare, god man för aktieägare, förvaltare för aktieägare, konkursförvaltare i aktieägares konkurs, eller kronofogdemyndighet som fattat eller verkställt beslut att aktie ska utmätas, beläggas med kvarstad eller bli föremål för betalningssäkring.

9 §

När någon visar upp ett aktiebrev och enligt 6 kap. 8 § eller på annat sätt styrker sitt förvärv, skall styrelsen eller den som styrelsen har bemyndigat genast föra in denne som aktieägare i aktieboken. Om den sista överlåtelsen på aktiebrevet är tecknad in blanco, skall namnet på förvärvaren sättas ut på aktiebrevet innan han eller hon förs in i

När någon styrker sitt förvärv av aktie i bolaget ska styrelsen eller den som styrelsen har bemyndigat genast föra in denne som aktieägare i aktieboken.

aktieboken. På aktiebrevet skall det antecknas att aktieägaren har förts in i aktieboken en viss angiven dag.

När någon styrker sin panträtt i aktie ska styrelsen eller den som styrelsen har bemyndigat genast föra in denne som panthavare i aktieboken.

När en behörig person anmäler förhållande som avses i 6 a § ska styrelsen eller den som styrelsen har bemyndigat genast föra in förhållandet i aktieboken.

När någon styrker sin rätt enligt 6 b § ska styrelsen eller den som styrelsen bemyndigat genast föra in rätten i aktieboken.

Om en aktieägare eller någon annan behörig person anmäler att ett förhållande som har angetts i aktieboken har ändrats på annat sätt än som avses i första stycket, *skall* ändringen genast antecknas.

Införingar och anteckningar i aktieboken *skall* dateras, om inte tidpunkten för införingen eller anteckningen framgår av annat tillgängligt material.

Bestämmelser om anteckning i aktieboken av anmälan om förköp och hembud finns i 4 kap. 20–22, 31 och 32 §§.

Om en aktieägare eller någon annan behörig person anmäler att ett förhållande som har angetts i aktieboken har ändrats på annat sätt än som avses i första stycket, *ska* ändringen genast antecknas.

Införingar och anteckningar i aktieboken *ska* dateras, om inte tidpunkten för införingen eller anteckningen framgår av annat tillgängligt material.

Bolagets informationsskyldighet

9 a §

När en införelse eller anteckning gjorts i aktieboken ska bolaget utan dröjsmål underrätta aktieägare eller annan vars rätt berörs

därav. Detsamma gäller när en införing eller anteckning har avförts eller strukits ur aktieboken.

Rättsverkan av underrättelse om överlåtelse och pantsättning

Skydd mot överlåtares borgenärer

10 a §

Vid överlåtelse av aktie får aktien efter att bolaget underrättats om överlåtelsen inte tas i anspråk av överlåtarens borgenärer för andra rättigheter än sådana som då var antecknade i aktieboken.

Dubbelöverlåtelse

10 b §

Har samma aktie överlåts till flera var för sig, har den överlåtelse företräde som bolaget först underrättats om.

Underrättelsen ger dock inte en överlåtelse företräde framför en tidigare överlåtelse, om förvärvaren vid underrättelsen kände till eller borde ha känt till den tidigare överlåtelsen.

Vad som sägs i första och andra stycket ska även tillämpas på förvärv genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller liknande förvärvssätt när fråga uppkommer om företräde mellan ett sådant förvärv och en senare överlåtelse.

Godtrosförvärv*10 c §*

Har en aktie i annat fall än som avses i 10 b § överlåtits av någon som inte ägde den, blir överlåtelsen giltig om överlåtaren vid tidpunkten för överlåtelsen var antecknad i aktieboken som ägare till aktien samt bolaget under rättats om överlåtelsen och förvärvaren då varken kände till eller borde ha känt till att överlåtaren inte ägde aktien. Vad nu sagts tillämpas även vid överlåtelse från den som ägde aktien men saknade rätt att förfoga över aktien genom överlåtelse.

Pantsättning*10 d §*

Bestämmelserna i 10 a–c §§ tillämpas även vid pantsättning.

7 kap.**11 §³**

Vid årsstämman *skall* beslut fattas Vid årsstämman *ska* beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i ett moderbolag som är skyldigt att upprätta koncernredovisning, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,

2. om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,

3. om ansvarsfrihet gentemot bolaget för styrelseledamöterna och den verkställande direktören, och

4. i annat ärende som bolags- 4. i annat ärende som bolags-

³ Senaste lydelse 2006:562.

stämman enligt denna lag eller bolagsordningen *skall* behandla.

I fråga om vissa publika aktiebolag gäller även 61 §.

stämman enligt denna lag eller bolagsordningen *ska* behandla.

17 §

Styrelsen kallar till bolagsstämma.

Om en bolagsstämma som *skall* hållas enligt denna lag, bolagsordningen eller ett stämmobeslut inte sammankallas på föreskrivet sätt, *skall länsstyrelsen* efter anmälan genast kalla till bolagsstämma på det sätt som anges i 18–24 §§. En anmälan kan göras av en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor eller en aktieägare. Bolaget *skall* ersätta kostnaderna för kallelsen.

Om en bolagsstämma som *ska* hållas enligt denna lag, bolagsordningen eller ett stämmobeslut inte sammankallas på föreskrivet sätt, *ska Bolagsverket* efter anmälan genast kalla till bolagsstämma på det sätt som anges i 18–24 §§. En anmälan kan göras av en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor eller en aktieägare. Bolaget *ska* ersätta kostnaderna för kallelsen.

23 §⁴

Aktieägarna skall kallas till bolagsstämma på det sätt som föreskrivs i bolagsordningen. Kallelse skall även skickas med post till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. ordinarie bolagsstämma *skall* hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller

2. bolagsstämman *skall*

a) behandla en fråga om sådan ändring av bolagsordningen som avses i 43–45 §§,

b) ta ställning till om bolaget

I ett privat aktiebolag ska till varje aktieägare vars adress är känd för bolaget skickas en skriftlig kallelse till bolagsstämma, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. Kallelse ska även skickas med post till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. ordinarie bolagsstämma *ska* hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller

2. bolagsstämman *ska*

a) behandla en fråga om sådan ändring av bolagsordningen som avses i 43–45 §§,

b) ta ställning till om bolaget

⁴ Senaste lydelse 2007:373.

<i>skall</i> gå i likvidation,	<i>ska</i> gå i likvidation
c) granska likvidators slutredovisning, eller	d) behandla en fråga om att
d) behandla en fråga om att bolagets likvidation <i>skall</i> upphöra.	bolagets likvidation <i>ska</i> upphöra.
För publika aktiebolag gäller även 56 §. För vissa publika aktiebolag gäller också 64–67 §§.	För publika aktiebolag gäller 56 §. För vissa publika aktiebolag gäller också 64–67 §§.

25 §⁵

Styrelsen <i>skall</i> hålla redovisningshandlingar och revisionsberättelse eller kopior av dessa handlingar tillgängliga hos bolaget för aktieägarna under minst två veckor närmast före årsstämman. Kopior av handlingarna <i>skall</i> genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.	Styrelsen <i>ska</i> hålla redovisningshandlingar och revisionsberättelse eller kopior av dessa handlingar tillgängliga hos bolaget för aktieägarna under minst två veckor närmast före årsstämman. Kopior av handlingarna <i>ska</i> genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.
Handlingarna <i>skall</i> läggas fram på stämman.	Handlingarna <i>ska</i> läggas fram på stämman.

I fråga om vissa publika aktiebolag gäller även 62 §.

56 §

I ett publikt aktiebolag <i>skall</i> kallelse till bolagsstämma, <i>utöver vad som följer av 23 §</i> , alltid ske genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar och minst en i bolagsordningen angiven rikstäckande dagstidning.	I ett publikt aktiebolag <i>ska</i> kallelse till bolagsstämma alltid ske genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar och minst en i bolagsordningen angiven rikstäckande dagstidning.
--	--

Kallelse ska, i förekommande fall, också ske på annat i bolagsordningen angivet sätt.

Kallelse ska även skickas med post till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

⁵ Senaste lydelse 2006:562.

1. ordinarie bolagsstämma ska hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller
2. bolagsstämman ska
 - a) behandla en fråga om sådan ändring av bolagsordningen som avses i 43–45 §§,
 - b) ta ställning till om bolaget ska gå i likvidation,
 - c) granska likvidators slutredovisning, eller
 - d) behandla en fråga om att bolagets likvidation ska upphöra.

8 kap.

1 §

Ett aktiebolag *skall* ha en styrelse med en eller flera ledamöter. Av 3 kap. 1 § första stycket framgår att antalet styrelseledamöter eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter skall anges i bolagsordningen.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 46 §.

Ett *privat* aktiebolag *ska* ha en styrelse med en eller flera ledamöter. Om *inte annat föreskrivs i bolagsordningen, ska styrelsen bestå av minst en och högst fem styrelseledamöter.*

I fråga om publika aktiebolag gäller 46 §.

2 §⁶

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter i styrelsen finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda och i lagen (2008:9) om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner. Om inte annat följer av dessa lagar eller föreskrivs i denna lag, ska arbetstagarrepresentanter vid tillämpningen av denna lag jämföras med styrelseledamöter.

Vid tillämpning av 8 kap. 1 § första stycket eller när antalet styrelseledamöter och styrelsesuppleanter anges i bolagsordningen, ska arbetstagarrepresentanter som utses enligt lagen om

⁶ Senaste lydelse 2008:14.

styrelserepresentation för de privatanställda inte räknas med.

3 §

För styrelseledamöter får utses suppleanter. Om styrelsen har färre än tre ledamöter, skall det finnas minst en suppleant. Av 3 kap. 1 § första stycket framgår att antalet suppleanter skall anges i bolagsordningen.

För styrelseledamöter får utses suppleanter. Om styrelsen har en ledamot, ska det finnas minst en suppleant, om det inte i bolagsordningen föreskrivs om flera suppleanter.

Bestämmelserna i denna lag om styrelseledamot gäller i tillämpliga delar även suppleant.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 46 a §.

13 §

Ett uppdrag som styrelseledamot gäller till slutet av den första årsstämma som hålls efter det år då styrelseledamoten utsågs. Ändringar i styrelsens sammansättning har dock verkan först från den tidpunkt då anmälan om ändringen kom in till Bolagsverket eller från den senare tidpunkt som anges i det beslut som anmälan grundar sig på.

Ett uppdrag som styrelseledamot i ett privat aktiebolag gäller tills vidare, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. Ändringar i styrelsens sammansättning har dock verkan först från den tidpunkt då anmälan om ändringen kom in till Bolagsverket eller från den senare tidpunkt som anges i det beslut som anmälan grundar sig på.

I bolagsordningen får föreskrivas att uppdraget som styrelseledamot skall gälla för en längre tid än som anges i första stycket första meningen. Uppdragstiden skall dock upphöra senast vid slutet av den årsstämma som hålls under det fjärde räkenskapsåret efter det då styrelseledamoten utsågs.

37 §

Styrelsen får bemyndiga en styrelseledamot, den verkställande direktören eller någon annan att företräda bolaget och teckna dess firma (särskild firmatecknare).

Minst en av dem som bemyndigas att företräda bolaget och teckna dess firma skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Bolagsverket för ett särskilt fall tillåter något annat. I övrigt skall bestämmelserna i 31, 32 och 34 §§ tillämpas på en firmatecknare som inte är styrelseledamot eller verkställande direktör.

Bestämmelserna i 31, 32 och 34 §§ ska tillämpas på en firmatecknare som inte är styrelseledamot eller verkställande direktör.

Styrelsen får när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i första stycket.

I bolagsordningen får det föreskrivas att styrelsen inte får lämna ett sådant bemyndigande som avses i första stycket eller att ett sådant bemyndigande får lämnas endast på vissa villkor.

46 §

I ett publikt aktiebolag skall styrelsen ha minst tre ledamöter.

I ett publikt aktiebolag ska styrelsen ha minst tre ledamöter. Av 3 kap. 11 § första stycket framgår att antalet styrelseledamöter eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter i ett publikt aktiebolag ska anges i bolagsordningen.

Antalet styrelsesuppleanter

46 a §

Enligt 8 § får för styrelseledamöter utses suppleanter. Av 3 kap. 11 § första stycket framgår att antalet suppleanter eller lägsta och högsta antalet suppleanter i ett publikt aktiebolag ska anges i bolagsordningen.

Styrelseledamots mandattid

47 a §

I ett publikt aktiebolag ska ett uppdrag som styrelseledamot gälla till slutet av den första årsstämma som hålls efter det år då styrelseledamoten utsågs. Ändringar i styrelsens sammansättning har dock verkan först från den tidpunkt då anmälan om ändringen kom in till Bolagsverket eller från den senare tidpunkt som anges i det beslut som anmälan grundar sig på.

I bolagsordningen får föreskrivas att uppdraget som styrelseledamot ska gälla för en längre tid än som anges i första stycket första meningen. Uppdragstiden ska dock upphöra senast vid slutet av den årsstämma som hålls under det fjärde räkenskapsåret efter det då styrelseledamoten utsågs.

Arbetsordning

50 a §

Styrelsen i ett publikt aktiebolag ska årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete. I arbetsordningen ska det anges hur arbetet i förekommande fall ska fördelas mellan styrelsens ledamöter, hur ofta styrelsen ska sammanträda och i vilken utsträckning suppleanterna ska delta i styrelsens arbete och kallas till dess sammanträden.

Instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen

50 b §

Styrelsen i ett publikt aktiebolag ska i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan å ena sidan styrelsen och å andra sidan den verkställande direktören och de andra organ som styrelsen inrättar.

9 kap.

1 §

Ett aktiebolag *skall* ha minst en revisor. Av 3 kap. 1 § första stycket framgår att antalet revisorer eller lägsta eller högsta antalet revisorer *skall* anges i bolagsordningen.

Ett aktiebolag *ska* ha minst en revisor, om det inte i bolagsordningen för ett privat aktiebolag föreskrivs om flera revisorer.

I fråga om publikt aktiebolag gäller även 49 §.

8 §

En revisor väljs av bolagsstämman.

Om bolaget *skall* ha flera revisorer, får det i bolagsordningen föreskrivas att en eller flera av dem, dock inte alla, *skall* utses på annat sätt än genom val på bolagsstämma.

I ett bolag som avses i 2 § 4 lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. får Riksrevisionen utse en eller flera revisorer att delta i revisionen tillsammans med övriga revisorer.

I 9, 25 och 26 §§ finns bestämmelser om att *länsstyrelsen* i vissa fall ska utse en revisor.

Om bolaget *ska* ha flera revisorer, får det i bolagsordningen föreskrivas att en eller flera av dem, dock inte alla, *ska* utses på annat sätt än genom val på bolagsstämma.

I 9, 25 och 26 §§ finns bestämmelser om att *Bolagsverket* i vissa fall ska utse en revisor.

9 §

En aktieägare kan föreslå att en revisor som utses av *läns-*

En aktieägare kan föreslå att en revisor som utses av *Bolags-*

styrelsen skall delta i revisionen tillsammans med övriga revisorer.

Förslaget *skall* framställas på en bolagsstämma där revisorsval *skall* ske eller förslaget enligt kallelsen till bolagsstämman *skall* behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget eller till minst en tredjedel av de aktier som är företrädna vid stämman och om någon aktieägare begär det hos *länsstyrelsen*, *skall länsstyrelsen* utse en revisor.

Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig, innan den utser en revisor. Beslutet *skall* avse tiden till och med nästa årsstämma.

verket ska delta i revisionen tillsammans med övriga revisorer.

Förslaget *ska* framställas på en bolagsstämma där revisorsval *ska* ske eller förslaget enligt kallelsen till bolagsstämman *ska* behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget eller till minst en tredjedel av de aktier som är företrädna vid stämman och om någon aktieägare begär det hos *Bolagsverket*, *ska Bolagsverket* utse en revisor.

Bolagsverket ska ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig, innan den utser en revisor. Beslutet *ska* avse tiden till och med nästa årsstämma.

Länsstyrelseförordnande av revisor

Efter anmälan *skall länsstyrelsen* utse en revisor när

1. auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 12–15 §§,
2. revisorn är obehörig enligt 10 eller 17 § och det inte finns någon behörig revideringsupplysning, eller
3. en bestämmelse i bolagsordningen om antalet revisorer eller om revisornas behörighet inte har följts.

En anmälan enligt första stycket kan göras av var och en. Styrelsen är skyldig att göra anmälan, om det inte snarast möjligt utses en ny revisor genom den som enligt 8 § har rätt att utse en revisor.

25 §

Bolagsverkets förordnande av revisor

Efter anmälan *ska Bolagsverket* utse en revisor när

26 §

Om en bolagsstämma, trots en begäran enligt 16 §, inte har utsett någon auktoriserad revisor eller någon godkänd revisor som

Om en bolagsstämma, trots en begäran enligt 16 §, inte har utsett någon auktoriserad revisor eller någon godkänd revisor som

har avlagt revisorsexamen och om någon aktieägare inom en månad från bolagsstämman begär det hos *länsstyrelsen*, *skall länsstyrelsen* förordna en sådan revisor.

har avlagt revisorsexamen och om någon aktieägare inom en månad från bolagsstämman begär det hos *Bolagsverket*, *ska Bolagsverket* förordna en sådan revisor.

27 §

Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig innan den beslutar i ett ärende enligt 25 eller 26 §. Förordnandet *skall* avse tiden till dess en annan revisor har blivit utsedd på föreskrivet sätt.

Vid förordnande enligt 25 § första stycket 2 *skall länsstyrelsen* entlediga den obehörige revisorn.

Bolagsverket ska ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig innan den beslutar i ett ärende enligt 25 eller 26 §. Förordnandet *ska* avse tiden till dess en annan revisor har blivit utsedd på föreskrivet sätt.

Vid förordnande enligt 25 § första stycket 2 *ska Bolagsverket* entlediga den obehörige revisorn.

Särskilda bestämmelser för publika aktiebolag

Antalet revisorer

49 §

Av 3 kap. 11 § första stycket framgår att antalet eller lägsta och högsta antalet revisorer ska anges i bolagsordningen.

10 kap.

22 §

Ett förslag enligt 21 § *skall* framställas på ordinarie bolagsstämma eller på den bolagsstämma där ärendet enligt kallelsen till bolagsstämman *skall* behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget eller till minst en tredjedel av de aktier som är företrädda vid bolags-

Ett förslag enligt 21 § *ska* framställas på ordinarie bolagsstämma eller på den bolagsstämma där ärendet enligt kallelsen till bolagsstämman *ska* behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget eller till minst en tredjedel av de aktier som är företrädda vid bolags-

stämman, *skall länsstyrelsen* på begäran av en aktieägare utse en eller flera särskilda granskare. *Länsstyrelsen skall* ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig, innan särskild granskare utses.

Följande bestämmelser *skall* tillämpas på en särskild granskare:

7 § om tillhandhållande av upplysningar m.m.,

9 § om obehörighetsgrunder,

10 och 11 §§ om jäv,

15 § om närvaro vid bolagsstämma,

16 § om tystnadsplikt,

17 och 18 §§ om upplysningsplikt samt

9 kap. 19 § om revisionsbolag.

stämman, *ska Bolagsverket* på begäran av en aktieägare utse en eller flera särskilda granskare. *Bolagsverket ska* ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig, innan särskild granskare utses.

Följande bestämmelser *ska* tillämpas på en särskild granskare:

11 kap.

5 §⁷

I ett aktiebolag som inte är avstämningsbolag *skall* bolaget på begäran av en aktieägare med fondaktierätt eller teckningsrätt utfärda emissionsbevis för de gamla aktierna. I ett sådant bevis *skall* det anges hur många bevis som *skall* lämnas för varje ny aktie, konvertibel eller teckningsoption. Beviset *skall* lämnas ut till *aktieägaren mot uppvisande av det aktiebrev på vilket fondaktierätten eller teckningsrätten grundas. Det skall antecknas på aktiebrevet att emissionsbevis har utfärdats.*

I ett aktiebolag som inte är avstämningsbolag *ska* bolaget på begäran av en aktieägare med fondaktierätt eller teckningsrätt utfärda emissionsbevis för de gamla aktierna. I ett sådant bevis *ska* det anges hur många bevis som *ska* lämnas för varje ny aktie, konvertibel eller teckningsoption. Beviset *ska* lämnas ut till *aktieägare som på dagen för stämmans eller styrelsens emissionsbeslut är införd i aktieboken. Om fondaktierätt eller teckningsrätt har överlåtits eller på annat sätt övergått till ny ägare efter stämmans eller styrelsens beslut ska emissionsbeviset i stället lämnas ut till den som för bolaget visar att rätten övergått på honom eller henne.*

⁷ Senaste lydelse 2007:317.

Emissionsbevis behöver inte utfärdas om

1. emissionen innebär att varje gammal aktie berättigar till en ny aktie, konvertibel eller teckningsoption, *eller*

2. *en kupong som hör till ett aktiebrev får användas som emissionsbevis.*

Första stycket tillämpas också när en innehavare av teckningsoptioner eller konvertibler har rätt till teckning av nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler.

Av 4 kap. 5 § lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument framgår att emissionsbevis eller teckningsoptionsbevis inte får utfärdas för aktier eller andra finansiella instrument som har registrerats enligt den lagen.

Emissionsbevis behöver inte utfärdas om emissionen innebär att varje gammal aktie berättigar till en ny aktie, konvertibel eller teckningsoption.

12 kap.

6 §

I förekommande fall *skall* förslaget till beslut om fondemission också innehålla uppgift om

1. huruvida förbehåll enligt 4 kap. 6, 8, 18 eller 27 § eller 20 kap. 31 § som gäller för gamla aktier i bolaget *skall* gälla även beträffande de nya aktierna,

2. *att kuponger som hör till aktiebrev* *skall användas som fondaktierätsbevis,*

3. att överskjutande fondaktierätter *skall* säljas enligt 11 kap. 9 §, och

4. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag.

Avstämningsdagen får inte bestämmas så att den infaller innan beslutet om fondemission har registrerats.

Om emissionsbeslutet förutsätter ändring av bolagsordningen, *skall* också detta anges i

I förekommande fall *ska* förslaget till beslut om fondemission också innehålla uppgift om

1. huruvida förbehåll enligt 4 kap. 6, 8, 18 eller 27 § eller 20 kap. 31 § som gäller för gamla aktier i bolaget *ska* gälla även beträffande de nya aktierna,

2. att överskjutande fondaktierätter *ska* säljas enligt 11 kap. 9 §, och

3. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag.

Om emissionsbeslutet förutsätter ändring av bolagsordningen, *ska* också detta anges i

förslaget.

förslaget.

13 §

Om det inte har kommit in någon anmälan inom ett år från uppmaningen enligt 12 §, får aktien säljas genom ett värdepappersinstitut. Den som *visar upp ett aktiebrev eller lämnar ett fondaktierättsbevis eller på något annat sätt styrker sin rätt, skall* få ut sin andel av försäljningssumman efter avdrag för kostnaderna för uppmaningen och försäljningen. Belopp som inte har lyfts inom fyra år från försäljningen tillfaller bolaget.

Om det inte har kommit in någon anmälan inom ett år från uppmaningen enligt 12 §, får aktien säljas genom ett värdepappersinstitut. Den som *styrker sin rätt, ska* få ut sin andel av försäljningssumman efter avdrag för kostnaderna för uppmaningen och försäljningen. Belopp som inte har lyfts inom fyra år från försäljningen tillfaller bolaget.

13 kap.

4 §⁸

I förslaget enligt 3 § *skall* följande anges:

1. det belopp eller högsta belopp, som bolagets aktiekapital *skall* ökas med, eller det lägsta och högsta beloppet för ökningen,
2. det antal aktier, högsta antal aktier eller lägsta och högsta antal aktier som *skall* ges ut,
3. det belopp som *skall* betalas för varje ny aktie (teckningskursen),
4. den rätt att teckna aktier som aktieägarna eller någon annan *skall* ha,
5. den tid inom vilken aktie-teckning *skall* ske,
6. den fördelningsgrund som

I förslaget enligt 3 § *ska* följande anges:

1. det belopp eller högsta belopp, som bolagets aktiekapital *ska* ökas med, eller det lägsta och högsta beloppet för ökningen,
2. det antal aktier, högsta antal aktier eller lägsta och högsta antal aktier som *ska* ges ut,
3. det belopp som *ska* betalas för varje ny aktie (teckningskursen),
4. den rätt att teckna aktier som aktieägarna eller någon annan *ska* ha,
5. den tid inom vilken aktie-teckning *ska* ske,
6. den fördelningsgrund som

⁸ Senaste lydelse 2007:566.

styrelsen *skall* tillämpa för aktier som inte tecknas med företrädesrätt,

7. den tid inom vilka aktierna *skall* betalas eller, i förekommande fall, att teckning *skall* ske genom betalning enligt 13 § tredje stycket, samt

8. från vilken tidpunkt de nya aktierna *skall* ge rätt till utdelning.

Uppgifter som avses i första stycket 1–3 behöver inte anges i förslaget, om det föreslås att stämman *skall* besluta om ett sådant bemyndigande som avses i 5 § första stycket 8.

Teckningskursen enligt första stycket 3 får inte sättas lägre än de tidigare aktiernas kvotvärde. I bolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får dock teckningskursen vara lägre, om ett belopp som motsvarar skillnaden mellan teckningskursen och aktiernas kvotvärde tillförs aktiekapitlet genom överföring från bolagets eget kapital i övrigt eller genom uppskrivning av värdet av anläggningstillgångar. En sådan överföring eller uppskrivning *skall* ske innan beslutet om nyemission registreras.

Innebär förslaget enligt första stycket 4 en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *skall* skälen till avvikelsen samt grunderna för teckningskursen

styrelsen *ska* tillämpa för aktier som inte tecknas med företrädesrätt,

7. den tid inom vilka aktierna *ska* betalas eller, i förekommande fall, att teckning *ska* ske genom betalning enligt 13 § tredje stycket, samt

8. från vilken tidpunkt de nya aktierna *ska* ge rätt till utdelning.

Uppgifter som avses i första stycket 1–3 behöver inte anges i förslaget, om det föreslås att stämman *ska* besluta om ett sådant bemyndigande som avses i 5 § första stycket 7.

Teckningskursen enligt första stycket 3 får inte sättas lägre än de tidigare aktiernas kvotvärde. I bolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet får dock teckningskursen vara lägre, om ett belopp som motsvarar skillnaden mellan teckningskursen och aktiernas kvotvärde tillförs aktiekapitlet genom överföring från bolagets eget kapital i övrigt eller genom uppskrivning av värdet av anläggningstillgångar. En sådan överföring eller uppskrivning *ska* ske innan beslutet om nyemission registreras.

Innebär förslaget enligt första stycket 4 en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *ska* skälen till avvikelsen samt grunderna för teckningskursen

anges i förslaget eller i en bifogad handling.

Teckningstiden enligt första stycket 5 får inte understiga två veckor, om aktieägarna *skall* ha företrädesrätt till de nya aktierna. I bolag som inte är avstämningsbolag räknas denna tid från det att underrättelse enligt 12 § har skett eller, om samtliga aktieägare har varit företrädade på den stämma som har beslutat om emissionen, från beslutet. I avstämningsbolag räknas tiden från avstämningsdagen.

anges i förslaget eller i en bifogad handling.

Teckningstiden enligt första stycket 5 får inte understiga två veckor, om aktieägarna *ska* ha företrädesrätt till de nya aktierna. I bolag som inte är avstämningsbolag räknas denna tid från det att underrättelse enligt 12 § har skett eller, om samtliga aktieägare har varit företrädade på den stämma som har beslutat om emissionen, från beslutet. I avstämningsbolag räknas tiden från avstämningsdagen.

5 §⁹

I förekommande fall *skall* förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. de nya aktiernas aktieslag, om det i bolaget finns eller kan ges ut aktier av olika slag,

2. huruvida förbehåll enligt 4 kap. 6, 8, 18 eller 27 § eller 20 kap. 31 § som gäller för gamla aktier i bolaget *skall* gälla för de nya aktierna,

3. att *kuponger som hör till aktiebrev* *skall användas som emissionsbevis*,

4. att överskjutande teckningsrätter *skall* säljas enligt 11 kap. 9 §,

5. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *skall* ha företrädesrätt att delta i emissionen,

6. att nya aktier *skall* betalas med apportegendom eller i annat

I förekommande fall *ska* förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. de nya aktiernas aktieslag, om det i bolaget finns eller kan ges ut aktier av olika slag,

2. huruvida förbehåll enligt 4 kap. 6, 8, 18 eller 27 § eller 20 kap. 31 § som gäller för gamla aktier i bolaget *ska* gälla för de nya aktierna,

3. att *kuponger som hör till aktiebrev* *skall användas som emissionsbevis*,

4. att överskjutande teckningsrätter *ska* säljas enligt 11 kap. 9 §,

5. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *ska* ha företrädesrätt att delta i emissionen,

6. att nya aktier *ska* betalas med apportegendom eller i annat

⁹ Senaste lydelse 2007:566.

fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att en aktie *skall* tecknas med kvittningsrätt,

7. övriga särskilda villkor för aktieteckning, och

8. bemyndigande för styrelsen eller som styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om vilket belopp som bolagets aktiekapital *skall* ökas med, det antal aktier som *skall* ges ut och vilket belopp som *skall* betalas för varje ny aktie.

Om emissionsbeslutet förutsätter ändring av bolagsordningen, *skall* också detta anges.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från dagen för beslutet.

I fråga om apportegendom gäller bestämmelserna i 2 kap. 6 §.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 8 får lämnas endast om aktierna *skall* tas upp till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *skall* ha företrädesrätt att delta i emissionen, *skall* bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller fem vardagar före avstämningsdagen.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 39 §

fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att en aktie *ska* tecknas med kvittningsrätt,

6. övriga särskilda villkor för aktieteckning, och

7. bemyndigande för styrelsen eller som styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om vilket belopp som bolagets aktiekapital *ska* ökas med, det antal aktier som *ska* ges ut och vilket belopp som *ska* betalas för varje ny aktie.

Om emissionsbeslutet förutsätter ändring av bolagsordningen, *ska* också detta anges.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från dagen för beslutet.

I fråga om apportegendom gäller bestämmelserna i 2 kap. 6 §.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 7 får lämnas endast om aktierna *ska* tas upp till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *ska* ha företrädesrätt att delta i emissionen, *ska* bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller fem vardagar före avstämningsdagen.

36 §¹⁰

Om bolagsstämman *skall* pröva en fråga om bemyndigande enligt 35 §, *skall* styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut. I förslaget *skall* det särskilt anges om styrelsen *skall* kunna besluta om emission med en sådan bestämmelse som avses i 5 § första stycket 6 eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt. I förslaget *skall* vidare anges den tid, före nästa årsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas.

Förslaget *skall* före den bolagsstämma som *skall* pröva frågan om bemyndigande tillhandahållas aktieägarna på det sätt som anges i 9 §. Om det föreslås att styrelsen *skall* bemyndigas att besluta om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *skall* förslagets huvudsakliga innehåll framgå av kallelsen till bolagsstämman.

Om bolagsstämman *ska* pröva en fråga om bemyndigande enligt 35 §, *ska* styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut. I förslaget *ska* det särskilt anges om styrelsen *ska* kunna besluta om emission med en sådan bestämmelse som avses i 5 § första stycket 5 eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt. I förslaget *ska* vidare anges den tid, före nästa årsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas.

Förslaget *ska* före den bolagsstämma som *ska* pröva frågan om bemyndigande tillhandahållas aktieägarna på det sätt som anges i 9 §. Om det föreslås att styrelsen *ska* bemyndigas att besluta om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *ska* förslagets huvudsakliga innehåll framgå av kallelsen till bolagsstämman.

14 kap.

4 §¹¹

I förslaget enligt 3 § *skall* följande anges om emissionsvillkoren:

1. det antal teckningsoptioner eller högsta antal teckningsoptioner eller lägsta och högsta antal teckningsoptioner som *skall* ges ut,

I förslaget enligt 3 § *ska* följande anges om emissionsvillkoren:

1. det antal teckningsoptioner eller högsta antal teckningsoptioner eller lägsta och högsta antal teckningsoptioner som *ska* ges ut,

¹⁰ Senaste lydelse 2007:317.

¹¹ Senaste lydelse 2007:317.

2. den rätt att teckna teckningsoptioner som aktieägarna eller någon annan *skall* ha,

3. den tid inom vilken teckning av teckningsoptioner *skall* ske,

4. den fördelningsgrund som styrelsen *skall* tillämpa för teckningsoptioner som inte tecknas med företrädesrätt, samt

5. uppgift om huruvida teckningsoptionerna *skall* ges ut mot betalning.

Uppgifter som avses i första stycket 1 behöver inte anges i förslaget, om det föreslås att stämman *skall* besluta om ett sådant bemyndigande som avses i 5 § första stycket 8.

Innebär förslaget enligt första stycket 2 en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *skall* skälen till avvikelsen samt, om teckningsoptionerna ges ut mot betalning, grunderna för teckningskursen anges i förslaget eller i en bifogad handling.

Teckningstiden enligt första stycket 3 får inte understiga två veckor, om aktieägarna *skall* ha företrädesrätt till teckningsoptionerna. I bolag som inte är avstämningsbolag räknas denna tid från det att en underrättelse enligt 14 § har skett eller, om samtliga aktieägare har varit företrädade på den stämma som har beslutat om emissionen, från beslutet. I avstämningsbolag räknas tiden från avstämningsdagen.

2. den rätt att teckna teckningsoptioner som aktieägarna eller någon annan *ska* ha,

3. den tid inom vilken teckning av teckningsoptioner *ska* ske,

4. den fördelningsgrund som styrelsen *ska* tillämpa för teckningsoptioner som inte tecknas med företrädesrätt, samt

5. uppgift om huruvida teckningsoptionerna *ska* ges ut mot betalning.

Uppgifter som avses i första stycket 1 behöver inte anges i förslaget, om det föreslås att stämman *ska* besluta om ett sådant bemyndigande som avses i 5 § första stycket 7.

Innebär förslaget enligt första stycket 2 en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *ska* skälen till avvikelsen samt, om teckningsoptionerna ges ut mot betalning, grunderna för teckningskursen anges i förslaget eller i en bifogad handling.

Teckningstiden enligt första stycket 3 får inte understiga två veckor, om aktieägarna *ska* ha företrädesrätt till teckningsoptionerna. I bolag som inte är avstämningsbolag räknas denna tid från det att en underrättelse enligt 14 § har skett eller, om samtliga aktieägare har varit företrädade på den stämma som har beslutat om emissionen, från beslutet. I avstämningsbolag räknas tiden från avstämningsdagen.

5 §¹²

I förekommande fall *skall* förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. att *kuponger som hör till aktiebrev* *skall användas som emissionsbevis*,

2. att överskjutande teckningsrätter *skall* säljas enligt 11 kap. 9 §,

3. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *skall* ha företrädesrätt att delta i emissionen,

4. det belopp som *skall* betalas för varje teckningsoption,

5. den tid inom vilken teckningsoptionerna *skall* betalas eller att teckning *skall* ske genom betalning enligt 15 § tredje stycket,

6. att teckningsoptionerna *skall* betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att teckningsoptioner *skall* tecknas med kvittningsrätt,

7. övriga särskilda villkor för tecknande av teckningsoptioner, och

8. bemyndigande för styrelsen eller den styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om det antal teckningsoptioner som *skall* ges ut, vilket belopp som *skall* betalas för varje teckningsoption, teckningskursen samt sådana villkor

I förekommande fall *ska* förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. att överskjutande teckningsrätter *ska* säljas enligt 11 kap. 9 §,

2. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *ska* ha företrädesrätt att delta i emissionen,

3. det belopp som *ska* betalas för varje teckningsoption,

4. den tid inom vilken teckningsoptionerna *ska* betalas eller att teckning *ska* ske genom betalning enligt 15 § tredje stycket,

5. att teckningsoptionerna *ska* betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att teckningsoptioner *ska* tecknas med kvittningsrätt,

6. övriga särskilda villkor för tecknande av teckningsoptioner, och

7. bemyndigande för styrelsen eller den styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om det antal teckningsoptioner som *ska* ges ut, vilket belopp som *ska* betalas för varje teckningsoption, teckningskursen samt sådana villkor

¹² Senaste lydelse 2007:566.

som avses i 7.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från dagen för beslutet.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 8 får lämnas endast om teckningsoptionerna *skall* tas upp till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *skall* ha företrädesrätt att delta i emissionen, *skall* bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller fem vardagar före avstämningsdagen.

som avses i 6.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 7 får lämnas endast om teckningsoptionerna *ska* tas upp till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *ska* ha företrädesrätt att delta i emissionen, *ska* bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller fem vardagar före avstämningsdagen.

I förslaget enligt 3 § *skall* följande anges i fråga om utnyttjande av optionsrätten:

1. det belopp som bolagets aktiekapital *skall* kunna ökas med,
2. det belopp som *skall* betalas för varje ny aktie (teckningskursen),
3. den tid inom vilken optionsrätten får utnyttjas, och
4. från vilken tidpunkt de nya aktierna *skall* ge rätt till utdelning.

Uppgift om teckningskursen behöver inte anges i förslaget, om det föreslås att stämman *skall* besluta om ett sådant bemyndigande som avses i 5 § första stycket 8.

Teckningskursen enligt första stycket 2 får inte vara lägre än de tidigare aktiernas kvotvärde.

6 §

I förslaget enligt 3 § *ska* följande anges i fråga om utnyttjande av optionsrätten:

1. det belopp som bolagets aktiekapital *ska* kunna ökas med,
2. det belopp som *ska* betalas för varje ny aktie (teckningskursen),
3. den tid inom vilken optionsrätten får utnyttjas, och
4. från vilken tidpunkt de nya aktierna *ska* ge rätt till utdelning.

Uppgift om teckningskursen behöver inte anges i förslaget, om det föreslås att stämman *ska* besluta om ett sådant bemyndigande som avses i 5 § första stycket 7.

Teckningskursen enligt första stycket 2 får inte vara lägre än de tidigare aktiernas kvotvärde.

29 §¹³

Om bolagsstämman *skall* pröva en fråga om bemyndigande enligt 28 §, *skall* styrelsen, eller om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut. I förslaget *skall* det särskilt anges om styrelsen *skall* kunna besluta om emission med en sådan bestämmelse som avses i 5 § första stycket 6 eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt. I förslaget *skall* vidare anges den tid, före nästa årsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas.

Förslaget *skall* före den bolagsstämma som *skall* pröva frågan om bemyndigande tillhandahållas aktieägarna på det sätt som anges i 11 §. Om det föreslås att styrelsen *skall* bemyndigas att besluta om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *skall* förslagets huvudsakliga innehåll framgå av kallelsen till bolagsstämman.

Om bolagsstämman *ska* pröva en fråga om bemyndigande enligt 28 §, *ska* styrelsen, eller om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut. I förslaget *ska* det särskilt anges om styrelsen *ska* kunna besluta om emission med en sådan bestämmelse som avses i 5 § första stycket 5 eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt. I förslaget *ska* vidare anges den tid, före nästa årsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas.

Förslaget *ska* före den bolagsstämma som *ska* pröva frågan om bemyndigande tillhandahållas aktieägarna på det sätt som anges i 11 §. Om det föreslås att styrelsen *ska* bemyndigas att besluta om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *ska* förslagets huvudsakliga innehåll framgå av kallelsen till bolagsstämman.

15 kap.

4 §¹⁴

I förslaget enligt 3 § *skall* följande anges om det lån som bolaget tar genom emissionen:

1. det belopp eller högsta belopp som bolaget *skall* låna eller det lägsta och högsta lånebeloppet,

2. konvertiblernas nominella belopp,

I förslaget enligt 3 § *ska* följande anges om det lån som bolaget tar genom emissionen:

1. det belopp eller högsta belopp som bolaget *ska* låna eller det lägsta och högsta lånebeloppet,

¹³ Senaste lydelse 2007:317.

¹⁴ Senaste lydelse 2007:317.

3. det belopp som *skall* betalas för varje konvertibel (teckningskursen) och räntefot,

4. den rätt att teckna konvertibler som aktieägarna eller någon annan *skall* ha,

5. den tid inom vilken teckning av konvertibler *skall* ske,

6. den föredelningsgrund som styrelsen *skall* tillämpa för konvertibler som inte tecknas med företrädesrätt, och

7. den tid inom vilken konvertiblerna *skall* betalas eller, i förekommande fall, att teckning *skall* ske genom betalning enligt 15 § tredje stycket.

Uppgift som avses i första stycket 1 och 3 behöver inte anges i förslaget, om det föreslås att stämman *skall* besluta om ett sådant bemyndigande som avses i 5 § första stycket 6.

Innebär förslaget enligt första stycket 4 en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *skall* skälen till avvikelsen samt grunderna för teckningskursen anges i förslaget eller i en bifogad handling.

Teckningstiden enligt första stycket 5 får inte understiga två veckor, om aktieägarna *skall* ha företrädesrätt till konvertiblerna. I bolag som inte är avstämningsbolag räknas denna tid från det att underrättelse enligt 14 § har skett eller, om samtliga aktieägare har varit företrädade på den stämma som har beslutat om emissionen, från beslutet. I

3. det belopp som *ska* betalas för varje konvertibel (teckningskursen) och räntefot,

4. den rätt att teckna konvertibler som aktieägarna eller någon annan *ska* ha,

5. den tid inom vilken teckning av konvertibler *ska* ske,

6. den föredelningsgrund som styrelsen *ska* tillämpa för konvertibler som inte tecknas med företrädesrätt, och

7. den tid inom vilken konvertiblerna *ska* betalas eller, i förekommande fall, att teckning *ska* ske genom betalning enligt 15 § tredje stycket.

Uppgift som avses i första stycket 1 och 3 behöver inte anges i förslaget, om det föreslås att stämman *ska* besluta om ett sådant bemyndigande som avses i 5 § första stycket 5.

Innebär förslaget enligt första stycket 4 en avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *ska* skälen till avvikelsen samt grunderna för teckningskursen anges i förslaget eller i en bifogad handling.

Teckningstiden enligt första stycket 5 får inte understiga två veckor, om aktieägarna *ska* ha företrädesrätt till konvertiblerna. I bolag som inte är avstämningsbolag räknas denna tid från det att underrättelse enligt 14 § har skett eller, om samtliga aktieägare har varit företrädade på den stämma som har beslutat om emissionen, från beslutet. I

avstämningsbolag räknas tiden från avstämningsdagen.

avstämningsbolag räknas tiden från avstämningsdagen.

5 §¹⁵

I förekommande fall *skall* förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. att *kuponger som hör till aktiebrev* *skall användas som emissionsbevis*,

2. att överskjutande teckningsrätter *skall* säljas enligt 11 kap. 9 §,

3. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *skall* ha företrädesrätt att delta i emissionen,

4. att konvertiblerna *skall* betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att en konvertibel *skall* tecknas med kvittningsrätt,

5. övriga särskilda villkor för det lån som bolaget tar genom emissionen, och

6. bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om lånebelopp, det belopp som *skall* betalas för varje konvertibel, räntefot, konverteringskursen samt sådana villkor som avses i 5.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från tidpunkten för beslutet.

I fråga om apportegendom gäller bestämmelserna i 2 kap. 6 §.

Ett bemyndigande som avses

I förekommande fall *ska* förslaget enligt 3 § innehålla uppgift om

1. att överskjutande teckningsrätter *ska* säljas enligt 11 kap. 9 §,

2. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *ska* ha företrädesrätt att delta i emissionen,

3. att konvertiblerna *ska* betalas med apportegendom eller i annat fall på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att en konvertibel *ska* tecknas med kvittningsrätt,

4. övriga särskilda villkor för det lån som bolaget tar genom emissionen, och

5. bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen utser inom sig att innan teckningstiden börjar löpa besluta om lånebelopp, det belopp som *ska* betalas för varje konvertibel, räntefot, konverteringskursen samt sådana villkor som avses i 4.

Ett bemyndigande som avses

¹⁵ Senaste lydelse 2007:566.

i första stycket 6 får lämnas endast om konvertiblerna *skall* tas upp till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *skall* ha företrädesrätt att delta i emissionen, *skall* bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller fem vardagar före avstämningsdagen.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 41 §.

i första stycket 5 får lämnas endast om konvertiblerna *ska* tas upp till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare *ska* ha företrädesrätt att delta i emissionen, *ska* bemyndigandet utformas så att villkoren beslutas senast den dag som infaller fem vardagar före avstämningsdagen.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 41 §.

6 §

I förslaget enligt 3 § *skall* följande anges i fråga om konvertering:

1. det belopp som bolagets aktiekapital *skall* kunna ökas med,

2. utbytesförhållandet mellan konvertiblerna och de nya aktierna (konverteringskursen),

3. den tid inom vilken konvertering får begäras, och

4. från vilken tidpunkt de nya aktierna *skall* ge rätt till utdelning.

Uppgift om konverteringskursen behöver inte anges i förslaget, om det föreslås att stämman *skall* besluta om sådant bemyndigande som avses i 5 § första stycket 6.

Konverteringskursen enligt första stycket 2 får inte vara lägre än att bolaget efter konvertering har tillförts ett vederlag som för varje aktie som lämnas i utbyte minst motsvarar

I förslaget enligt 3 § *ska* följande anges i fråga om konvertering:

1. det belopp som bolagets aktiekapital *ska* kunna ökas med,

2. utbytesförhållandet mellan konvertiblerna och de nya aktierna (konverteringskursen),

3. den tid inom vilken konvertering får begäras, och

4. från vilken tidpunkt de nya aktierna *ska* ge rätt till utdelning.

Uppgift om konverteringskursen behöver inte anges i förslaget, om det föreslås att stämman *ska* besluta om sådant bemyndigande som avses i 5 § första stycket 5.

Konverteringskursen enligt första stycket 2 får inte vara lägre än att bolaget efter konvertering har tillförts ett vederlag som för varje aktie som lämnas i utbyte minst motsvarar

tidigare aktiers kvotvärde. En lägre konverteringskurs får tillämpas om mellanskillnaden *skall* täckas genom betalning med pengar vid konverteringen.

tidigare aktiers kvotvärde. En lägre konverteringskurs får tillämpas om mellanskillnaden *ska* täckas genom betalning med pengar vid konverteringen.

34 §¹⁶

Om bolagsstämman *skall* pröva en fråga om bemyndigande enligt 33 §, *skall* styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut. I förslaget *skall* det särskilt anges om styrelsen *skall* kunna besluta om emission med en sådan bestämmelse som avses i 5 § första stycket 4 eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt. I förslaget *skall* vidare anges den tid, före nästa årsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas.

Förslaget *skall* före den bolagsstämma som *skall* pröva frågan om bemyndigande tillhandahållas aktieägarna på det sätt som anges i 11 §. Om det föreslås att styrelsen *skall* bemyndigas att besluta om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *skall* förslagets huvudsakliga innehåll framgå av kallelsen till bolagsstämman.

Om bolagsstämman *ska* pröva en fråga om bemyndigande enligt 33 §, *ska* styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut. I förslaget *ska* det särskilt anges om styrelsen *ska* kunna besluta om emission med en sådan bestämmelse som avses i 5 § första stycket 3 eller med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt. I förslaget *ska* vidare anges den tid, före nästa årsstämma, inom vilken bemyndigandet får utnyttjas.

Förslaget *ska* före den bolagsstämma som *ska* pröva frågan om bemyndigande tillhandahållas aktieägarna på det sätt som anges i 11 §. Om det föreslås att styrelsen *ska* bemyndigas att besluta om avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt, *ska* förslagets huvudsakliga innehåll framgå av kallelsen till bolagsstämman.

16 kap.

2 §

Ett beslut om nyemission av aktier eller emission av teck-

Ett beslut om nyemission av aktier eller emission av teck-

¹⁶ Senaste lydelse 2007:317.

ningsoptioner eller konvertibler *skall* alltid fattas eller godkännas av bolagsstämman i det emitterande bolaget om

1. aktieägarna i bolaget inte *skall* ha företrädesrätt till teckning i förhållande till det antal aktier de äger eller enligt vad som föreskrivs i bolagsordningen, och

2. de som i stället *skall* ha rätt att teckna aktier, teckningsoptioner eller konvertibler tillhör någon eller några av följande kategorier:

a. styrelseledamöter i det emitterande bolaget eller ett annat företag inom samma koncern,

b. den verkställande direktören i det emitterande bolaget eller ett annat företag inom samma koncern,

c. andra anställda hos det emitterande bolaget eller ett annat företag inom samma koncern,

d. en make eller en sambo till någon som avses i a–c,

e. den som står under vårdnad av någon som avses i a–c, eller

f. en juridisk person över vilken någon som avses i a–e, ensam eller tillsammans med någon annan som avses där, har ett bestämmande inflytande.

Vid beslut om emission enligt första stycket får bemyndigande enligt 13 kap. 5 § första stycket 8, 14 kap. 5 § första stycket 8 eller 15 kap. 5 § första stycket 6 inte lämnas.

ningsoptioner eller konvertibler *ska* alltid fattas eller godkännas av bolagsstämman i det emitterande bolaget om

1. aktieägarna i bolaget inte *ska* ha företrädesrätt till teckning i förhållande till det antal aktier de äger eller enligt vad som föreskrivs i bolagsordningen, och

2. de som i stället *ska* ha rätt att teckna aktier, teckningsoptioner eller konvertibler tillhör någon eller några av följande kategorier:

a. styrelseledamöter i det emitterande bolaget eller ett annat företag inom samma koncern,

b. den verkställande direktören i det emitterande bolaget eller ett annat företag inom samma koncern,

c. andra anställda hos det emitterande bolaget eller ett annat företag inom samma koncern,

d. en make eller en sambo till någon som avses i a–c,

e. den som står under vårdnad av någon som avses i a–c, eller

f. en juridisk person över vilken någon som avses i a–e, ensam eller tillsammans med någon annan som avses där, har ett bestämmande inflytande.

Vid beslut om emission enligt första stycket får bemyndigande enligt 13 kap. 5 § första stycket 7, 14 kap. 5 § första stycket 7 eller 15 kap. 5 § första stycket 5 inte lämnas.

19 kap.

4 §

Ett aktiebolag får inte förvärva egna aktier utom i de fall som anges i 5 §. Ett avtal som strider mot detta är ogiltigt.

Bestämmelserna i första stycket samt i 5 och 6 §§ om förvärv av egna aktier gäller även förvärv som görs av någon annan som handlar i eget namn men för bolagets räkning.

I fråga om privata aktiebolag gäller även 4 a och b §§ samt 12 a–k §§.

I fråga om vissa publika aktiebolag gäller även 13–30 §§.

Förvärv av egna aktier i privat aktiebolag

4 a §

Ett privat aktiebolag får, utöver det som följer av 5 §, besluta om förvärv av egna aktier enligt bestämmelserna i 12 b–k §§. Om bolaget har förvärvat aktier i strid med 17 kap. 3 eller 4 §, gäller bestämmelserna i 12 a §.

Särskilda bestämmelser om privata aktiebolags förvärv av egna aktier

Otillåtna förvärv

12 a §

Om ett förvärv som avses i 4 a § har skett i strid med 17 kap. 3 eller 4 §, ska de förvärvade aktierna avyttras inom sex månader från förvärvet. Aktier som inte har avyttrats inom denna tid ska av bolaget förklaras ogiltiga. Bolaget ska i så fall minska aktiekapitalet med aktiernas andel av aktiekapitalet. Ett förslag till beslut om minskning ska läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet har inträtt. Minskningsbeloppet ska föras över till reservfonden.

Beslutsordning

12 b §

Ett beslut om förvärv av egna aktier i sådana fall som avses i 4 a § ska fattas av bolagsstämman.

Majoritetskrav

12 c §

Ett beslut av bolagsstämman om förvärv av egna aktier enligt 4 a § där förvärvserbjudande riktas till samtliga aktieägare eller samtliga ägare till aktier av ett visst slag är giltigt endast om det har biträtts av mer än hälften av de avgivna rösterna. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Ett beslut av bolagsstämman om förvärv av egna aktier enligt 4 a § med överenskommelse med en eller flera ägare är giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de aktier som är företrädde vid stämman.

Upprättande av förslag till beslut

12 d §

Om bolagsstämman ska pröva en fråga om förvärv av egna aktier enligt 4 a §, ska styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut enligt bestämmelserna i 12 e–g §§.

Förslagets innehåll

12 e §

I förslaget enligt 12 d § ska anges på vilket sätt aktierna ska förvärfvas.

Om aktierna ska förvärfvas genom en överenskommelse ska det i förslaget anges

- 1. överlåtarens namn och adress,*
- 2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som ska förvärfvas,*
- 3. den ersättning som ska lämnas för aktierna,*
- 4. egendomens art och mängd, om ersättningen ska bestå av annan egendom än pengar,*
- 5. den tid inom vilken aktierna ska betalas, samt*
- 6. övriga villkor för förvärfvet.*

Om aktierna ska förvärfvas i enlighet med ett erbjudande som riktas till samtliga aktieägare eller till samtliga ägare till aktier av ett visst slag, ska det i förslaget anges

- 1. den tid, före nästa årsstämma, inom vilken bolagsstämmans beslut ska verkställas,*
- 2. det antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som erbjudandet ska avse,*
- 3. den ersättning som ska lämnas för aktierna,*
- 4. egendomens art och mängd, om ersättningen ska bestå av annan egendom än pengar, samt*
- 5. övriga villkor för förvärfvet.*

*Yttrande från styrelsen**12 f §*

Till förslaget enligt 12 d § ska fogas ett motiverat yttrande från styrelsen om huruvida det föreslagna förvärvet är försvarligt med hänsyn till vad som anges i 17 kap. 3 § andra och tredje styckena. Om tillgångar eller skulder har värderats till verkligt värde enligt 4 kap. 14 § a årsredovisningslagen (1995:1554), ska det i yttrandet också anges hur stor del av det egna kapitalet som beror på att en sådan värdering har tillämpats.

*Kompletterande information**12 g §*

Om årsredovisningen inte ska behandlas på den bolagsstämma som ska pröva förslaget enligt 12 d §, ska det i förslaget även anges hur stor del av det enligt 17 kap. 3 § första stycket disponibla beloppet som finns kvar efter det senaste fattade beslutet om värdeöverföring.

12 h §

I sådana fall som avses i 12 g § ska följande handlingar fogas till förslaget enligt 12 d §:

- 1. en kopia av den årsredovisning som innehåller de senast fastställda balans- och resultaträkningarna,*
- 2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovis-*

ningen avser,

3. en redogörelse, undertecknad av styrelsen, för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning, vilka har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades, med uppgift om värdeöverföringar som har beslutats under samma tid och om förändringar i bolagets bundna egna kapital som har skett efter balansdagen, och

4. ett yttrande över den redogörelse som avses i 3, undertecknat av bolagets revisor, med uttalande om huruvida bolagsstämman bör besluta i enlighet med förslaget.

Tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

12 i §

Styrelsen ska hålla förslaget enligt 12 d §, i förekommande fall tillsammans med handlingar som avses i 12 h §, tillgängligt för aktieägarna under minst två veckor närmast före den bolagsstämma där frågan om förvärv av egna aktier ska prövas. Kopior av handlingarna ska genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Handlingarna ska läggas fram på bolagsstämman.

Kallelens innehåll

12 j §

Kallelsen till den bolagsstämma

som ska pröva förslaget enligt 12 d § ska ange förslagets huvudsakliga innehåll samt syftet med förvärvet.

Bolagsstämmans beslut

*12 k §
Bolagsstämmans beslut om förvärv av egna aktier ska innehålla de uppgifter som anges i 12 e §.*

Särskilda bestämmelser om privata aktiebolags överlåtelse av egna aktier

*12 l §
När ett privat aktiebolag överlåter egna aktier ska det ske med tillämpning av 12 m–o §§.
Första stycket gäller inte vid avyttring som avses i 6 och 12 a §§.*

*12 m §
Vid ett privat aktiebolags överlåtelse av egna aktier tillämpas vad som gäller vid nyemission av aktier enligt:*

11 kap. 2 § första stycket om beslutanderätt,

11 kap. 5 § om emissionsbevis m.m.,

11 kap. 8 § om registrering av teckningsrätter m.m. i avstämningsbolag,

11 kap. 9 § om försäljning av överskjutande teckningsrätter,

13 kap. 1 § första och andra styckena om företrädesrätt,

13 kap. 2 § om beslut att av-

vika från aktieägarnas företrädesrätt,

13 kap. 3 § om upprättande av förslag till beslut,

13 kap. 6 § om kompletterande information,

13 kap. 7 § om apportegendom och kvittning,

13 kap. 8 § om revisorsgranskning,

13 kap. 9 § om tillhandahållande av förslag till beslut m.m.

13 kap. 10 § om kallelsens innehåll,

13 kap. 12 § om underrättelse,

13 kap. 13 § om hur teckning ska ske, och

13 kap. 18 § om tilldelning av aktier.

12 n §

I sådana fall som anges i 12 m § ska i förslaget till beslut följande anges:

1. det högsta antal aktier, i förekommande fall fördelat på aktieslag, som ska överlätas,

2. den rätt att förvärva aktier som aktieägarna eller någon annan ska ha,

3. den tid inom vilken aktieägare eller annan kan utnyttja sin rätt att förvärva aktier,

4. den tid inom vilken aktierna ska betalas eller, i förekommande fall, att teckning ska ske genom betalning,

5. den fördelningsgrund som styrelsen ska tillämpa beträffande aktier som inte tecknas med företrädesrätt,

6. avstämningsdagen, om bolaget är avstämningsbolag och aktieägare ska ha företrädesrätt vid överlåtelsen,

7. det belopp som ska betalas för varje aktie,

8. villkor om apport eller att aktie ska tecknas med kvittningsrätt, och

9. övriga särskilda villkor för överlåtelsen.

Tiden som anges i första stycket 3 får inte understiga två veckor. I bolag som inte är avstämningsbolag räknas denna tid från det att underrättelse enligt 13 kap. 12 § har skett, eller, om samtliga aktieägare har varit företrädare på den stämma som har beslutat om överlåtelsen, från beslutet. I avstämningsbolag räknas tiden från avstämningsdagen.

Avstämningsdagen får inte sättas tidigare än en vecka från dagen för beslutet.

12 o §

Beslut om överlåtelse enligt 12 m § ska innehålla de uppgifter som anges i 12 n §.

I förekommande fall ska beslutet innehålla

1. ett förordnande som avses i 11 kap. 9 §,

2. upplysningar om att redogörelse och yttrande som avses i 13 kap. 7 och 8 §§ har lämnats.

37 §

Beslut om överlåtelse enligt 35 § *skall* innehålla de uppgifter som anges i 36 §.

I förekommande fall *skall* beslutet innehålla

1. ett förordnande som avses i 11 kap. 9 §,

2. ett förordnande om att kuponger som hör till aktiebrevet *skall användas som teckningsrättsbevis*,

3. upplysningar om att redogörelse och yttrande som avses i 13 kap. 7 och 8 §§ har lämnats.

Beslut om överlåtelse enligt 35 § *ska* innehålla de uppgifter som anges i 36 §.

I förekommande fall *ska* beslutet innehålla

1. ett förordnande som avses i 11 kap. 9 §,

2. upplysningar om att redogörelse och yttrande som avses i 13 kap. 7 och 8 §§ har lämnats.

20 kap.

1 §

Minskning av aktiekapitalet får ske för

1. täckning av förlust, om det inte finns fritt eget kapital som motsvarar förlusten,

2. avsättning till fond att användas enligt beslut av bolagsstämman, och

3. återbetalning till aktieägarna.

Minskning av aktiekapitalet får även ske enligt förbehåll i bolagsordningen. i så fall gäller 31–34 §§ i stället för 5–30 §§.

Av bestämmelserna i detta kapitel tillämpas endast 19–22 §§ vid sådan minskning av aktiekapitalet som avses i 19 kap. 6 § första stycket tredje meningen och 16 §.

Av bestämmelserna i detta kapitel tillämpas endast 19–22 §§ vid sådan minskning av aktiekapitalet som avses i 19 kap. 6 § första stycket tredje meningen, 12 a § och 16 §.

7 §

I förslaget om minskning av aktiekapitalet *skall* följande uppgifter anges:

1. minskningsändamålet,

2. det belopp eller högsta belopp, som aktiekapitalet *skall* minskas med, eller det lägsta och högsta beloppet för minskningen,

I förslaget om minskning av aktiekapitalet *ska* följande uppgifter anges:

2. det belopp eller högsta belopp, som aktiekapitalet *ska* minskas med, eller det lägsta och högsta beloppet för minskningen,

3. om minskningen *skall* genomföras med eller utan in-
dragning av aktier, och

4. i förekommande fall, vilka
aktier som *skall* dras in.

Om minskningsbeslutet för-
utsätter ändring av bolagsord-
ningen, *skall* också detta anges.

Uppgifter som avses i första
stycket 2 behöver inte anges i
förslaget, om det föreslås att
stämman *skall* besluta om ett
sådant bemyndigande som avses
i 10 § första stycket 5.

3. om minskningen *ska* genomföras med eller utan in-
dragning av aktier, och

4. i förekommande fall, vilka
aktier som *ska* dras in.

Om minskningsbeslutet för-
utsätter ändring av bolagsord-
ningen, *ska* också detta anges.

Uppgifter som avses i första
stycket 2 behöver inte anges i
förslaget, om det föreslås att
stämman *ska* besluta om ett
sådant bemyndigande som avses
i 10 § första stycket 4.

9 §

Innebär förslaget att aktie-
kapitalet *skall* minskas för åter-
betalning till aktieägarna genom
att aktier dras in (inlösen) *skall*,
utöver vad som följer av 7 och
8 §§, följande uppgifter anges i
förslaget:

1. den rätt att få aktier inlösta

2. den tid inom vilken an-
mälan för inlösen *skall* göras,

3. det belopp som *skall* betalas
för varje aktie som löses in, i
förekommande fall med uppgift
om hur stor del av beloppet som
överstiger aktiens kvotvärde,

4. den tid inom vilken de
inösta aktierna *skall* betalas *eller*,
i förekommande fall, att betal-
ning skall ske vid anmälan för in-
lösen mot ingivande av aktie-
brevet.

Om det föreslås att stämman
skall besluta om ett sådant be-
myndigande som avses i 10 §
första stycket 5, får, i stället för

Innebär förslaget att aktie-
kapitalet *ska* minskas för åter-
betalning till aktieägarna genom
att aktier dras in (inlösen) *ska*,
utöver vad som följer av 7 och
8 §§, följande uppgifter anges i
förslaget:

1. den rätt att få aktier inlösta

2. den tid inom vilken an-
mälan för inlösen *ska* göras,

3. det belopp som *ska* betalas
för varje aktie som löses in, i
förekommande fall med uppgift
om hur stor del av beloppet som
överstiger aktiens kvotvärde,

4. den tid inom vilken de
inösta aktierna *ska* betalas.

Om det föreslås att stämman
ska besluta om ett sådant be-
myndigande som avses i 10 §
första stycket 4, får, i stället för

uppgifter som avses i första stycket 3, anges det högsta belopp som får betalas för de aktier som löses in.

Anmälningstiden enligt första stycket 2 får inte understiga två veckor, om inte alla aktieägare som så önskar kan få sina aktier inlösta. I bolag som inte är avstämningsbolag *skall* anmälningstiden räknas från det att underrättelse enligt 18 § skett, eller om samtliga aktieägare är företrädare på den bolagsstämma som beslutat om minskningen, från beslutet. I avstämningsbolag *skall* tiden räknas från avstämningsdagen.

uppgifter som avses i första stycket 3, anges det högsta belopp som får betalas för de aktier som löses in.

Anmälningstiden enligt första stycket 2 får inte understiga två veckor, om inte alla aktieägare som så önskar kan få sina aktier inlösta. I bolag som inte är avstämningsbolag *ska* anmälningstiden räknas från det att underrättelse enligt 18 § skett, eller om samtliga aktieägare är företrädare på den bolagsstämma som beslutat om minskningen, från beslutet. I avstämningsbolag *ska* tiden räknas från avstämningsdagen.

10 §¹⁷

I förekommande fall *skall*, i fråga om sådan inlösen som avses i 9 §, förslaget om minskning av aktiekapitalet också innehålla uppgift om

1. att *anmälan för inlösen skall ske genom att kuponger som hör till aktiebrevens ges in,*

2. att inlösta aktier *skall* betalas med annan egendom än pengar eller i övrigt på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att inlösen *skall* ske genom kvittning av en fordran som bolaget har mot aktieägaren,

3. avstämningsdagen eller bemyndigande för styrelsen att fastställa avstämningsdagen, om

I förekommande fall *ska*, i fråga om sådan inlösen som avses i 9 §, förslaget om minskning av aktiekapitalet också innehålla uppgift om

1. att inlösta aktier *ska* betalas med annan egendom än pengar eller i övrigt på villkor som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5 eller att inlösen *ska* ske genom kvittning av en fordran som bolaget har mot aktieägaren,

2. avstämningsdagen eller bemyndigande för styrelsen att fastställa avstämningsdagen, om

¹⁷ Senaste lydelse 2007:566.

bolaget är avstämningsbolag,

4. övriga särskilda villkor för inlösen, och

5. bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen utser inom sig att innan inlösen påbörjas bestämma det belopp som aktiekapitalet *skall* minskas med och det belopp som *skall* betalas för varje aktie som löses in.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 3 eller 5 får lämnas bara om aktierna är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I avstämningsbolag *skall* ett bemyndigande enligt första stycket 5 utformas så att minskningsbeloppet och det belopp som *skall* betalas för varje aktie som löses in bestäms senast den dag som infaller fem vardagar före avstämningsdagen.

Avstämningsdagen enligt första stycket 3 får inte infalla senare än dagen före nästa årsstämma.

Förslaget om minskning av aktiekapitalet *skall* i förekommande fall innehålla en redogörelse för de omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av

1. värdet på sådan egendom som avses i 10 § första stycket 2,

2. inlösenvillkor av det slag som avses i 2 kap. 5 § andra stycket 1–3 och 5, eller

bolaget är avstämningsbolag,

3. övriga särskilda villkor för inlösen, och

4. bemyndigande för styrelsen eller den som styrelsen utser inom sig att innan inlösen påbörjas bestämma det belopp som aktiekapitalet *ska* minskas med och det belopp som *ska* betalas för varje aktie som löses in.

Ett bemyndigande som avses i första stycket 2 eller 4 får lämnas bara om aktierna är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. I avstämningsbolag *ska* ett bemyndigande enligt första stycket 4 utformas så att minskningsbeloppet och det belopp som *ska* betalas för varje aktie som löses in bestäms senast den dag som infaller fem vardagar före avstämningsdagen.

Avstämningsdagen enligt första stycket 2 får inte infalla senare än dagen före nästa årsstämma.

13 §

Förslaget om minskning av aktiekapitalet *ska* i förekommande fall innehålla en redogörelse för de omständigheter som kan vara av betydelse vid bedömningen av

1. värdet på sådan egendom som avses i 10 § första stycket 1,

2. inlösenvillkor av det slag som avses i 2 kap. 5 § andra stycket

3. inlösen villkor om kvittning.

Redogörelsen *skall* ha det innehåll som anges i 2 kap. 7 och 9 §§.

Innebär förslaget att inte alla aktieägare kan få aktier inlösta, *skall* skälen för detta anges.

I de fall som avses i 23 § andra meningen *skall* redogörelsen innehålla uppgift om de övriga åtgärder som föreslås för att bolagets bundna kapital och dess aktiekapital inte *skall* minska. I redogörelsen *skall* anges vilka effekter den föreslagna minskningen respektive övriga åtgärder var för sig har på bolagets bundna egna kapital och aktiekapital.

Redogörelsen *ska* ha det innehåll som anges i 2 kap. 7 och 9 §§.

Innebär förslaget att inte alla aktieägare kan få aktier inlösta, *ska* skälen för detta anges.

I de fall som avses i 23 § andra meningen *ska* redogörelsen innehålla uppgift om de övriga åtgärder som föreslås för att bolagets bundna kapital och dess aktiekapital inte *ska* minska. I redogörelsen *ska* anges vilka effekter den föreslagna minskningen respektive övriga åtgärder var för sig har på bolagets bundna egna kapital och aktiekapital.

21 kap.

1 §

Om inte annat följer av 2 §, får ett aktiebolag inte lämna penninglån till

Endast under de förutsättningar som anges i andra och tredje styckena får ett privat aktiebolag lämna penninglån till

1. den som äger aktier i bolaget eller i annat bolag i samma koncern,

2. den som är styrelseledamot eller verkställande direktör i bolaget eller i annat bolag i samma koncern,

3. den som är gift eller sambo eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till den som avses i 1 eller 2,

4. den som är besvägrad med den som avses i 1 eller 2 i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

5. en juridisk person över vilken en person som avses i 1–4, ensam eller tillsammans med någon annan som avses där, har ett bestämmande inflytande.

Lån enligt första stycket får lämnas endast om det därefter finns full täckning för det bundna

kapitalet. Vid beräkning av om det finns full täckning av det bundna kapitalet ska lån enligt denna paragraf behandlas som fordringar utan värde samt säkerheter behandlas som bolagets skuld.

Även om det inte finns något hinder enligt andra stycket får penninglån lämnas endast i den mån det framstår som försvarligt med hänsyn till

1. de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet, och

2. bolagets konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

I fråga om publika aktiebolag gäller 13 §.

2 §

Bestämmelserna i 1 § gäller inte om Bestämmelserna i 1 och 13 §§ gäller inte om

1. gäldenären är en kommun, ett landsting eller ett kommunalförbund,

2. gäldenären är ett företag i en koncern i vilken det långivande bolaget ingår,

3. lånet är avsett uteslutande för gäldenärens rörelse och bolaget lämnar lånet av rent affärsmässiga skäl, eller

4. lånet har tagits upp av Riksgäldskontoret enligt lagen (1988:1387) om statens upplåning och skuldförvaltning.

Med koncern som avses i första stycket 2 likställs annan företagsgrupp av motsvarande slag i vilken moderorganisationen är

1. en svensk juridisk person som är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078),

2. en motsvarande utländsk juridisk person med hemvist inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, eller

3. kommun, landsting eller kommunalförbund.

Bestämmelserna i 1 § gäller inte heller lån till en aktieägare eller dennes närstående, om Bestämmelserna i 1 och 13 §§ gäller inte heller lån till en aktieägare eller dennes närstående, om

låntagarens och dennes närstående sammanlagda aktieinnehav, i bolaget inte uppgår till en procent av aktiekapitalet.

låntagarens och dennes närstående sammanlagda aktieinnehav, i bolaget inte uppgår till en procent av aktiekapitalet.

3 §

Bestämmelserna i 1 och 2 §§ om penninglån tillämpas även i fråga om att ställa säkerhet för penninglån.

Bestämmelserna i 1, 2 och 13 §§ om penninglån tillämpas även i fråga om att ställa säkerhet för penninglån.

4 §

Den som innehar en andel i en investeringsfond anses vid tillämpningen av 1 och 2 §§ inte som aktieägare.

Den som innehar en andel i en investeringsfond anses vid tillämpningen av 1, 2 och 13 §§ inte som aktieägare.

5 §

Ett aktiebolag får inte ge förskott, lämna lån eller ställa säkerhet för lån i syfte att gäldenären eller honom närstående fysisk eller juridisk person som avses i 1 § skall förvärva aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern.

Endast under de förutsättningar som anges i andra och tredje styckena får ett privat aktiebolag ge förskott, lämna lån eller ställa säkerhet för lån i syfte att gäldenären eller honom närstående fysisk eller juridisk person som avses i 1 § ska förvärva aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern.

Förskott, lån eller säkerhet enligt första stycket får lämnas endast om det därefter finns full täckning för det bundna kapitalet. Vid beräkning av om det finns full täckning av det bundna kapitalet ska förskott och lån enligt denna paragraf behandlas som fordringar utan värde samt säkerheter behandlas som bolagets skuld.

Även om det inte finns något hinder enligt andra stycket får penninglån lämnas endast i den

mån det framstår som försvarligt med hänsyn till

1. de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet, och

2. bolagets konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

I fråga om publika aktiebolag gäller 14 §.

7 §

Den som förvärvar eller innehar en andel i en investeringsfond anses vid tillämpningen av 5 § inte som förvärvare av aktier.

Den som förvärvar eller innehar en andel i en investeringsfond anses vid tillämpningen av 5 och 14 §§ inte som förvärvare av aktier.

10 §

Styrelsen och den verkställande direktören *skall* varje räkenskapsår upprätta en särskild förteckning över

1. förskott, lån och säkerheter som har lämnats med stöd av undantag som medgetts enligt 8 §, samt

2. lån och säkerheter som har lämnats med stöd av bestämmelsen i 2 § första stycket 3.

Förteckningen *skall* avse förskott, lån och säkerheter som har lämnats under räkenskapsåret eller som finns kvar från tidigare räkenskapsår. I förteckningen *skall* anges namnen på de personer till vilka förskott eller lån har lämnats eller för vilka säkerhet har ställts.

Den myndighet som avses i 8 § får besluta att förskott, lån eller säkerhet som avses i första

Styrelsen och den verkställande direktören *ska* varje räkenskapsår upprätta en särskild förteckning över

1. förskott, lån och säkerheter som har lämnats med stöd av undantag som medgetts enligt 16 §, samt

2. lån och säkerheter som har lämnats med stöd av bestämmelsen i 2 § första stycket 3.

Förteckningen *ska* avse förskott, lån och säkerheter som har lämnats under räkenskapsåret eller som finns kvar från tidigare räkenskapsår. I förteckningen *ska* anges namnen på de personer till vilka förskott eller lån har lämnats eller för vilka säkerhet har ställts.

Den myndighet som avses i 16 § får besluta att förskott, lån eller säkerhet som avses i första

stycket inte behöver tas upp i förteckningen.

Förteckningen *skall* bevaras under minst tio år efter utgången av det räkenskapsår som förteckningen avser.

stycket inte behöver tas upp i förteckningen.

Förteckningen *ska* bevaras under minst tio år efter utgången av det räkenskapsår som förteckningen avser.

Lån till aktieägare m.fl.

13 §

Om inte annat följer av 2 §, får ett publikt aktiebolag inte lämna penninglån till

1. den som äger aktier i bolaget eller i annat bolag i samma koncern,

2. den som är styrelseledamot eller verkställande direktör i bolaget eller i annat bolag i samma koncern,

3. den som är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till den som avses i 1 eller 2,

4. den som är besvägrad med den som avses i 1 eller 2 i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller

5. en juridisk person över vilken en person som avses i 1–4, ensam eller tillsammans med någon annan som avses där, har ett bestämmande inflytande.

*Lån till förvärv av aktier i
bolaget eller överordnat bolag i
samma koncern*

14 §

Ett publikt aktiebolag får inte ge förskott, lämna lån eller ställa säkerhet för lån i syfte att gäldenären eller honom närstående fysisk eller juridisk person som avses i 13 § ska förvärva aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern.

15 §

Är gäldenären anställd i bolaget eller i ett annat bolag i samma koncern gäller inte förbudet mot förskott, lån eller säkerhet enligt 14 §, om

1. värdet av det erbjudna förskottet, lånebeloppet eller säkerheten, tillsammans med tidigare förskott, lån och säkerheter enligt denna paragraf från bolaget eller annat bolag i samma koncern inte överstiger två prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, och

2. erbjudandet riktar sig till minst hälften av de anställda i bolaget samt, i fråga om förskott eller lån, innebär att det erbjudna beloppet ska återbetalas inom fem år genom regelbundna amorteringar.

Förskott, lån eller säkerhet enligt första stycket får inte lämnas, om det inte därefter finns full täckning för det bundna egna kapitalet. Vid beräkningen av om

det finns full täckning för det bundna egna kapitalet ska förskott och lån enligt första stycket behandlas som fordringar utan värde samt säkerheter enligt första stycket behandlas som bolagets skuld.

Även om det inte finns något hinder enligt andra stycket får förskott, lån eller säkerhet lämnas endast i den mån det framstår som försvarligt med hänsyn till

1. de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet, och

2. bolagets konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Dispens

16 §

Skatteverket får medge undantag från förbuden i 3, 13 och 14 §§. Undantag från 3 eller 13 § får medges endast om det finns synnerliga skäl. Undantag från 14 § får medges endast om det behövs på grund av särskilda omständigheter.

Undantag enligt första stycket får inte medges för förvärv av aktier i det bolag som lämnar förskott eller lån eller ställer säkerhet.

För aktiebolag som står under Finansinspektionens tillsyn prövas frågor om undantag enligt första stycket av inspektionen.

17 §

Bolagets kända borgenärer ska höras över en ansökan om undantag enligt 16 §. Om en borgenär begär det, ska hans eller hennes fordran betalas eller betryggande säkerhet ställas för den innan ansökan får bifallas.

Första stycket gäller inte, om borgenärernas ställning uppenbarligen inte påverkas av att undantag medges.

22 kap.

4 §

Rätten till lösenbeloppet *skall* antas tillkomma den som till majoritetsaktieägaren överlämnar ett aktiebrev med anteckning om överlåtelse eller ett lösenbevis enligt 13 § andra stycket. I avstämningsbolag *skall* rätten antas tillkomma den som enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument är

1. registrerad som ägare till aktierna, eller
2. antecknad på konto i avstämningsregister som berättigad till lösenbeloppet.

13 §

Om det har beslutats om förhandstillträde till aktier i ett bolag som inte är avstämningsbolag, är ägarna till de aktier som *skall* lösas in skyldiga att till majoritetsaktieägaren överlämna sina aktiebrev med anteckning om överlåtelse. Aktiebrev, som ännu inte har överlämnats till majoritetsaktieägaren

Om det har beslutats om förhandstillträde till aktier i ett bolag som inte är avstämningsbolag, är ägarna till de aktier som *ska* lösas in skyldiga att låta majoritetsaktieägaren föras in som ägare till aktierna i aktieboken.

ger inte annan rätt för innehavaren än att mot överlämnandet av aktiebrevet få ut lösenbeloppet och ränta.

När en aktieägare överlämnar aktiebrev till majoritetsaktieägaren enligt första stycket är denne skyldig att till aktieägaren lämna ett skriftligt bevis om aktieägarens rätt till kommande lösenbelopp och ränta (lösenbevis). Av lösenbeviset skall framgå

1. att det har utställs av majoritetsaktieägaren, och
2. det antal aktier, i förekommande fall med uppgift om aktieslag, för vilka aktieägaren är berättigad till lösenbelopp.

I fråga om överlåtelse och pantsättning av lösenbevis skall bestämmelserna om emissionsbevis och teckningsoptionsbevis i 11 kap. 7 § tillämpas.

När majoritetsaktieägaren enligt första stycket förs in som ägare till aktierna i aktieboken, är denne skyldig att till de aktieägare vars aktier ska lösas in lämna ett skriftligt bevis om aktieägarens rätt till kommande lösenbelopp och ränta (lösenbevis). Av lösenbeviset ska framgå

I fråga om överlåtelse och pantsättning av lösenbevis ska bestämmelserna om emissionsbevis och teckningsoptionsbevis i 11 kap. 7 § tillämpas.

20 §

När en dom avseende lösenbeloppet har vunnit laga kraft gäller följande. I ett bolag som inte är avstämningsbolag skall ägarna till de aktier som skall lösas in till majoritetsaktieägaren överlämna sina aktiebrev med anteckning om överlåtelse. I ett avstämningsbolag skall, utom i fall som avses i 21 §, aktierna på begäran av majoritetsaktieägaren registreras med denne som ägare enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

När en dom avseende lösenbeloppet har vunnit laga kraft gäller följande. I ett bolag som inte är avstämningsbolag ska aktierna på begäran av majoritetsaktieägaren i aktieboken antecknas med denne som ägare. I ett avstämningsbolag ska, utom i fall som avses i 21 §, aktierna på begäran av majoritetsaktieägaren registreras med denne som ägare enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

21 §

Har *aktiebrev eller* lösenbevis inte överlämnats till majoritetsaktieägaren inom en månad från den dag dom avseende lösenbeloppet vann laga kraft eller är, i fråga om avstämningsbolag, aktieägare i ett sådant bolag okänd, *skall* majoritetsaktieägaren utan dröjsmål låta nedsätta lösenbeloppet för en sådan aktie eller för aktie som avses med sådant lösenbevis enligt lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Något förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet får inte göras.

Om nedsättning har skett enligt denna paragraf, får majoritetsaktieägaren utöva de rättigheter som aktierna ger från och med den tidpunkt då beloppet sätts ned hos länsstyrelsen.

Ett aktiebrev, som ännu inte har överlämnats till länsstyrelsen, ger inte annan rätt för innehavaren än att mot överlämnandet av aktiebrevet få ut lösenbeloppet och ränta. I avstämningsbolag *skall*, om nedsättning har skett, aktierna på begäran av majoritetsaktieägaren registreras med denne som ägaren enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Har lösenbevis inte överlämnats till majoritetsaktieägaren inom en månad från den dag dom avseende lösenbeloppet vann laga kraft eller är, i fråga om avstämningsbolag, aktieägare i ett sådant bolag okänd, *ska* majoritetsaktieägaren utan dröjsmål låta nedsätta lösenbeloppet för en sådan aktie eller för aktie som avses med sådant lösenbevis enligt lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet. Något förbehåll om rätt att återta det nedsatta beloppet får inte göras.

I avstämningsbolag *ska*, om nedsättning har skett, aktierna på begäran av majoritetsaktieägaren registreras med denne som ägaren enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

25 kap.

Upplösning av privat aktiebolag

9 a §

Ett privat aktiebolag kan upplösas genom att avföras ur aktiebolagsregistret om samtliga aktie-

ägare och styrelseledamöter samt verkställande direktör begär det i enligt med bestämmelsen i 9 b §.

Ansökan om upplösning av privat aktiebolag

9 b §

Ansökan om upplösning av ett privat aktiebolag ska göras hos Bolagsverket. Den ska ges in inom två veckor efter ansökans undertecknande. Ansökan ska undertecknas av samtliga aktieägare, styrelseledamöter och verkställande direktör.

9 c §

Om Bolagsverket finner att det inte finns något hinder mot en ansökan enligt 9 b §, ska Bolagsverket skyndsamt kungöra ansökan i Post- och Inrikes Tidningar. Bolaget får avföras ur aktiebolagsregistret tidigast en månad efter det att ett sådant kungörande har skett.

9 d §

Bolagsverket ska avslå en ansökan enligt 9 b § om

- 1. bolaget har obetalda skulder,*
- 2. det med fog kan antas att betalningsskyldighet för bolaget kommer att beslutas för skatter eller socialavgifter,*
- 3. någon borgenär motsätter sig ansökan, eller*

4. grund för tvångslikvidation enligt 11, 12, 17 eller 21 §§ föreligger.

Avregistreringens rättsverkningar

9 e §

När bolaget avförts ur registret svarar de aktieägare, styrelseledamöter och verkställande direktör som undertecknat ansökan, solidariskt för bolagets förpliktelser, i den mån inte annat följer av andra stycket. Bolagets tillgångar övergår till aktieägarna. Aktieägarna inträder i bolagets ställe som part i de avtal som bolaget har slutit med tredje man. I den mån bolaget enligt lag eller annan författning har varit skyldigt att vidta åtgärd eller lämna uppgift ska detta i stället fullgöras av styrelsen.

En aktieägare, som inte har varit styrelseledamot eller verkställande direktör någon gång under de närmaste sex månaderna före ansökans undertecknande, svarar för bolagets förpliktelser endast i förhållande till sin andel i bolagets aktiekapital.

34 §

Likvidatorn *skall* snarast efter det att han eller hon har tillträtt ansöka om kallelse på bolagets okända borgenärer enligt lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer.

Likvidatorn *ska* snarast efter det att han eller hon har tillträtt ansöka om kallelse på bolagets okända borgenärer enligt lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer. *Tiden för anmälan*

enligt 5 § lagen om kallelse på okända borgenärer ska dock i stället vara två månader från dagen för kallelsen.

30 kap.

1 §¹⁸

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 7 eller 8 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 8 kap. 18 § andra meningen, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket, eller
4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 21 kap. 1, 3, 5 eller 10 §.

En central värdepappersförvarares underlåtenhet att fullgöra de uppgifter som anges i 5 kap. 12 § andra stycket *skall* inte medföra ansvar enligt första stycket 2.

Till straff som anges i första stycket döms också den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 12 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen åtar sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 12 eller 32 §.

Trots vad som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § eller för brott enligt tredje stycket dömas ut, om den misstänkte har häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I de fall som avses i 9 kap. 41 § och 10 kap. 16 § *skall* det

4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 21 kap. 3, 10, 13 eller 14 §.

En central värdepappersförvarares underlåtenhet att fullgöra de uppgifter som anges i 5 kap. 12 § andra stycket *ska* inte medföra ansvar enligt första stycket 2.

Trots vad som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 3, 13 eller 14 § eller för brott enligt tredje stycket dömas ut, om den misstänkte har häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I de fall som avses i 9 kap. 41 § och 10 kap. 16 § *ska* det

¹⁸ Senaste lydelse 2007:317.

inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

31 kap.

1 §

Bolagsverkets beslut i tillståndsärenden enligt 2 kap. 1 § tredje stycket, 8 kap. 9 §, 30 § eller 37 § andra stycket samt 9 kap. 15 § får överklagas hos regeringen. Bolagsverkets beslut i tillståndsärenden enligt 9 kap. 15 § får överklagas hos regeringen.

2 §¹⁹

Följande beslut av Bolagsverket överklagas hos allmän förvaltningsdomstol:

1. beslut i tillståndsärenden enligt 20 kap. 23 §, 23 kap. 20 eller 33 § samt 24 kap. 22 §,
2. beslut enligt 23 kap. 27 eller 35 § eller 24 kap. 29 § att förklara att frågan om fusion eller delning har fallit,
- 2 a. beslut att vägra utfärda intyg enligt 23 kap. 46 §,
3. beslut enligt 27 kap. 2 § att skriva av en anmälan om registrering eller vägra registrering,
4. beslut att avregistrera företrädare enligt 27 kap. 6 §,
5. beslut i ärenden enligt 28 kap. 5 § andra stycket,
6. beslut att förelägga eller döma ut vite enligt 30 kap. 3 §,

7. beslut i ärenden enligt 7 kap. 17 §, 9 kap. 9, 25 eller 26 § samt 10 kap. 22 §.

Skrivelsen med överklagande ska ges in till Bolagsverket inom två månader från dagen för beslutet.

3 §

Bolagsverkets beslut i ärenden enligt 25 kap. 11, 28 eller 29 § överklagas hos tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte. Bolagsverkets beslut i ärenden enligt 25 kap. 9 a, 11, 28 eller 29 § överklagas hos tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte.

Skrivelsen med överklagandet *skall* ges in till Bolagsverket Skrivelsen med överklagandet *ska* ges in till Bolagsverket

¹⁹ Senaste lydelse 2008:12

verket inom tre veckor från inom tre veckor från dagen för
dagen för beslutet. beslutet.

Vid ett överklagande enligt första stycket gäller lagen (1996:242)
om domstolsärenden.

5 §

Skatteverkets beslut i ärenden Skatteverkets beslut i ärenden
enligt 21 kap. 8 § *eller* 10 § enligt 21 kap. 10 § tredje stycket
tredje stycket överklagas hos *eller* 16 § överklagas hos
regeringen. regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den ...

2. För aktiebrev som har utfärdats och lämnats ut före ikraft-
trädandet gäller 6 kap. 8 § första stycket i sin äldre lydelse, dock
endast om aktieboken innehåller uppgift om att aktiebrevet ut-
färdats.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:46) om investeringsfonder

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 a § lagen (2004:46) om investeringsfonder ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
3 a §²⁰

Vid tillämpningen av 5 kap. 20 och 22 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) skall fondbolag anses som publika aktiefbolag.

Vid tillämpningen av 9 kap. 17 § och 10 kap. 10 § aktiefbolagslagen (2005:551) om jäv för revisor och lekmannarevisor skall fondbolag anses som aktiefbolag som avses i 9 kap. 13 eller 14 § samma lag.

Vid tillämpningen av 9 kap. 17 § och 10 kap. 10 § aktiefbolagslagen (2005:551) om jäv för revisor och lekmannarevisor ska fondbolag anses som aktiefbolag som avses i 9 kap. 13 eller 14 § samma lag.

Denna lag träder i kraft den ... och tillämpas första gången för det räkenskapsår som avslutas närmast efter den ...

²⁰ Senaste lydelse 2006:573.

3 Förslag till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

Härigenom föreskrivs i fråga om årsredovisningslagen (1995:1554) dels att 6 kap. 1 a § ska upphöra att gälla, dels att 5 kap. 12, 20 och 22 §§ samt 7 kap. 14 och 32 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

12 §²¹

Om ett företag har lämnat lån till en styrelseledamot, en verkställande direktör eller en motsvarande befattningshavare i företaget eller i ett annat koncernföretag, *skall* upplysning lämnas om detta. Detsamma gäller om företaget har ställt pant eller annan säkerhet eller har ingått ansvarsförbindelse till förmån för en sådan befattningshavare. Med styrelseledamöter jämställs suppleanter för dessa och med verkställande direktör jämställs vice verkställande direktör.

Uppgift *skall* lämnas om storleken av lämnade lån, huvudsakliga lånevillkor, räntesatser, under räkenskapsåret återbetalda belopp, arten av ställda säkerheter och ingångna ansvarsförbindelser samt beloppet av de lån för vilka säkerhet ställts. Uppgift *skall* även lämnas om vilken anknyt-

Om ett företag har lämnat lån till en styrelseledamot, en verkställande direktör eller en motsvarande befattningshavare i företaget eller i ett annat koncernföretag, *ska* upplysning lämnas om detta. Detsamma gäller om företaget har ställt pant eller annan säkerhet eller har ingått ansvarsförbindelse till förmån för en sådan befattningshavare. Med styrelseledamöter jämställs suppleanter för dessa och med verkställande direktör jämställs vice verkställande direktör.

Uppgift *ska* lämnas om storleken av lämnade lån, huvudsakliga lånevillkor, räntesatser, under räkenskapsåret återbetalda belopp, arten av ställda säkerheter och ingångna ansvarsförbindelser samt beloppet av de lån för vilka säkerhet ställts. Uppgift *ska* även lämnas om vilken anknyt-

²¹ Senaste lydelse 2005:918.

ning till företaget den har som företaget har lämnat lån till, ställt säkerhet för eller ingått ansvarsförbindelse till förmån för.

Andra stycket tillämpas också, om ett aktiebolag har lämnat lån till eller ställt säkerhet till förmån för någon annan med stöd av tillstånd enligt 21 kap. 8 § aktiebolagslagen (2005:551)

ning till företaget den har som företaget har lämnat lån till, ställt säkerhet för eller ingått ansvarsförbindelse till förmån för.

Andra stycket tillämpas också, om ett aktiebolag har lämnat lån till eller ställt säkerhet till förmån för någon annan *enligt 21 kap. 1 eller 5 § aktiebolagslagen (2005:551) eller* med stöd av tillstånd enligt 21 kap. 16 § aktiebolagslagen.

20 §²²

Det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar *skall* anges för var och en av följande grupper:

1. styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare, och

2. anställda som inte omfattas av 1.

Tantier och därmed jämställd ersättning till styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare *skall* anges särskilt.

I ett publikt aktiebolag skall vid tillämpningen av första och andra styckena samtliga personer i bolagets ledning ingå i den grupp som avses i första stycket 1. Antalet personer i gruppen skall anges. Vidare skall uppgifter om räkenskapsårets löner och andra ersättningar lämnas för var och en av styrelseledamöterna och för den verkställande direktören.

Det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar *ska* anges för var och en av följande grupper:

Tantier och därmed jämställd ersättning till styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare *ska* anges särskilt.

²² Senaste lydelse 2006:565.

Sådana uppgifter behöver dock inte lämnas för arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Har företaget anställda i flera länder, *skall* uppgifter som anges i denna paragraf lämnas särskilt för varje land.

Har företaget anställda i flera länder, *ska* uppgifter som anges i denna paragraf lämnas särskilt för varje land.

22 §²³

Uppgift *skall* lämnas om det sammanlagda beloppet av kostnader och förpliktelser som avser pensioner eller liknande förmåner till styrelseledamöter, verkställande direktören eller motsvarande befattningshavare.

I ett publikt aktiebolag skall en uppgift som avses i första stycket omfatta även pensioner och liknande förmåner till andra personer i bolagets ledning. Antalet personer som omfattas skall anges. Vidare skall uppgifter lämnas för var och en av styrelseledamöterna och för den verkställande direktören. Sådana uppgifter behöver dock inte lämnas för arbetstagarrepresentanter som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Uppgift *ska* lämnas om det sammanlagda beloppet av kostnader och förpliktelser som avser pensioner eller liknande förmåner till styrelseledamöter, verkställande direktören eller motsvarande befattningshavare.

²³ Senaste lydelse 2006:565.

7 kap.

14 §²⁴

Bestämmelserna om tilläggsupplysningar i 5 kap. 2–7 och 10–13 §§, 14 § andra och tredje styckena, 15–18 §§ samt 18 b–25 §§ tillämpas även på koncernredovisningen. Det som sägs där om större företag ska i stället avse större koncerner och det som sägs om mindre företag ska i stället avse mindre koncerner. Det som sägs i 5 kap. 18 b § om medelantalet anställda ska avse medelantalet anställda i koncernen. Tilläggsupplysningarna ska lämnas på det sätt som anges i 5 kap. 1 § första stycket andra och tredje meningarna och andra stycket i samma paragraf.

Trots det som sägs i första stycket får uppgifter enligt 5 kap. 20 § tredje stycket tredje meningen och 5 kap. 22 § andra stycket tredje meningen utelämnas i fråga om dotterföretag. Vid tillämpningen av nämnda bestämmelser ska dock de lämnade uppgifterna innefatta även löner och andra förmåner från koncernföretag.

32 §²⁵

Ett företag som omfattas av artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder ska tillämpa enbart följande bestämmelser i detta kapitel:

1. 1–3 §§ om skyldighet att upprätta koncernredovisning,
2. 4 § första stycket 4 om förvaltningsberättelse,
3. 7 § vad gäller hänvisningarna till 2 kap. 5 § om språk och form och 2 kap. 7 § om undertecknande,
4. 12 § första stycket om värderingsprinciper,
5. 14 § vad gäller hänvisningarna till följande bestämmelser i 5 kap.:
4 § om uppgifter om taxeringsvärden,
12 § om lån till ledande befattningshavare,
15 § första och tredje styckena om en ekonomisk förenings eget kapital,
18 § om medelantalet anställda under räkenskapsåret,
18 b § om könsfördelningen bland ledande befattningshavare,

²⁴ Senaste lydelse 2009:34.

²⁵ Senaste lydelse 2009:34.

20 § första stycket 1 *samt* 20 § första stycket 1 *och*
andra *och tredje styckena* samt andra *stycket* samt 21 § om
21 § om löner, ersättningar och löner, ersättningar och sociala
sociala kostnader, kostnader,

22 § om pensioner och liknande förmåner,

23 § om tidigare styrelse och verkställande direktör,

24 § om suppleanter och vice verkställande direktör, och

25 § om avtal om avgångsvederlag,

6. 31 §, vad gäller hänvisningarna till 6 kap. 1 och 2 a–4 §§ om
förvaltningsberättelsens innehåll, och

7. 31 § andra och tredje styckena om koncernernas system för
intern kontroll och riskhantering.

Ett företag som avses i första stycket behöver inte lämna
uppgifter enligt 6 kap. 1 §, om uppgifterna lämnas på annan
plats i redovisningen. I sådant fall ska förvaltningsberättelsen för
koncernen innehålla en hänvisning till den plats där uppgifterna har
lämnats.

Denna lag träder i kraft den ... och tillämpas första gången för
det räkenskapsår som avslutas närmast efter den ...

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1 §, 6 kap. 1 § samt 7 kap. 4 och 7 §§ lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §²⁶

Utöver vad som följer av övriga bestämmelser i denna lag ska årsredovisningen innehålla de upplysningar som anges i 3–6 §§ nedan. Upplysningarna ska lämnas i noter. Om det inte står i strid med kravet på överskådlighet, får upplysningarna i stället lämnas i balansräkningen eller resultaträkningen. Vidare ska, med beaktande av vad som föreskrivs i 2 §, följande bestämmelser om tilläggsupplysningar i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

- 1 § andra stycket om hänvisningar till noter,
- 2 § om värderings- och omräkningsprinciper,
- 3 § om anläggningstillgångar,
- 4 § om uppgifter om taxeringsvärden,
- 4 a–4 c §§ om finansiella instrument,
- 5 § om uppskrivningsfond och fond för verkligt värde,
- 8 och 9 §§ om uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag,
- 12 § om lån till ledande befattningshavare,
- 13 § om konvertibla lån,
- 14 § andra och tredje styckena om förändringar i eget kapital m.m.,
- 16 och 17 §§ om upplysningar om skatt,
- 18 § om medelantalet anställda under räkenskapsåret,
- 18 a § om sjukfrånvaro,
- 18 b § om könsfördelningen bland ledande befattningshavare,
- 19–21 §§ om löner, andra ersättningar och sociala kostnader,
- 22 § om pensioner och liknande förmåner,

²⁶ Senaste lydelse 2008:35.

- 23 § om tidigare styrelse och verkställande direktör,
- 24 § om suppleanter och vice verkställande direktör,
- 25 § om avtal om avgångsvederlag,
- 26 § om uppgift om moderföretag, samt
- 27 § om europabolag och europakooperativ.

Vid tillämpningen av 5 kap.

20 och 22 §§ årsredovisningslagen ska samtliga företag som omfattas av denna lag anses som publika aktiebolag.

6 kap.

1 §²⁷

Följande bestämmelser i 6 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) ska tillämpas:

1 § första–fjärde styckena om förvaltningsberättelsens innehåll,

2 § om förslag till dispositioner av vinst eller förlust m.m.,

2 a § om vissa upplysningar i förvaltningsberättelsen i aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

3 § första stycket om vissa upplysningar om ekonomiska föreningar, samt

5 § om finansieringsanalys.

Bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad i Sverige, ska även tillämpa 6 kap. 1 a § årsredovisningslagen om förvaltningsberättelsens innehåll.

Bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag, vars aktier, teckningsoptioner eller skuldebrev är upptagna till handel på en reglerad marknad, ska även tillämpa 6 kap. 6–9 §§ årsredovisningslagen om bolagsstyrningsrapport.

²⁷ Senaste lydelse 2008:35.

7 kap.

4 §²⁸

För koncernredovisningen gäller i tillämpliga delar

1. de allmänna bestämmelserna om årsredovisningen i 2 kap. 2 §, med undantag för hänvisningarna till 2 kap. 1–3 §§ årsredovisningslagen (1995:1554),

2. bestämmelserna om balansräkning och resultaträkning i 3 kap., med det tillägget att vad som avsatts till kapitalandelsfonden *skall* tas upp som bundet kapital under Andra fonder (post 12) i koncernbalansräkningen,

2. bestämmelserna om balansräkning och resultaträkning i 3 kap., med det tillägget att vad som avsatts till kapitalandelsfonden *ska* tas upp som bundet kapital under Andra fonder (post 12) i koncernbalansräkningen,

3. bestämmelserna om värderingsregler i 4 kap.,

4. bestämmelserna om tilläggsupplysningar i 5 kap., med undantag för 2 § 1 och hänvisningarna till 5 kap. 8, 9, 18 a och 26 §§ årsredovisningslagen, samt

5. bestämmelserna om förvaltningsberättelse och finansieringsanalys i 6 kap. 1 § första stycket, med undantag för hänvisningen till 6 kap. 2 och 3 §§ årsredovisningslagen.

Trots vad som följer av första stycket 4 får uppgifter enligt 5 kap. 20 § tredje stycket tredje meningen och 5 kap. 22 § andra stycket tredje meningen årsredovisningslagen utelämnas i fråga om dotterföretag. Vid tillämpningen av nämnda bestämmelser skall dock de lämnade uppgifterna innefatta även löner och andra förmåner från koncernföretag.

7 §²⁹

Företag som avses i 1 § och som omfattas av artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder ska tillämpa enbart följande bestämmelser i detta kapitel:

²⁸ Senaste lydelse 2006:566.

²⁹ Senaste lydelse 2008:35.

1. 1 § första och tredje styckena om skyldighet att upprätta koncernredovisning och i vissa fall kapitaltäckningsanalys,

2. 2 § vad gäller hänvisningen till

a) 7 kap. 4 § första stycket 4 årsredovisningslagen (1995:1554) om förvaltningsberättelse,

b) 7 kap. 12 § första stycket samma lag om enhetliga värderingsprinciper,

c) 7 kap. 31 § andra och tredje styckena samma lag om koncerners system för intern kontroll och riskhantering,

3. 4 § vad gäller hänvisningarna till

a) 2 kap. 2 § denna lag, i den del paragrafen hänvisar till årsredovisningslagens bestämmelser i 2 kap. 5 § om språk och form samt 2 kap. 7 § om undertecknande,

b) 5 kap. 1 § denna lag, i den del paragrafen hänvisar till följande bestämmelser i 5 kap. årsredovisningslagen:

4 § om uppgifter om taxeringsvärden,

12 § om lån till ledande befattningshavare

18 § om medelantalet anställda under räkenskapsåret,

18 b § om könsfördelningen bland ledande befattningshavare,

20 § första stycket 1 *samt* 20 § första stycket 1 *och* andra *och tredje styckena* samt andra stycket samt 21 § om 21 § om löner, ersättningar och löner, ersättningar och sociala sociala kostnader, kostnader,

22 § om pensioner och liknande förmåner,

23 § om tidigare styrelse och verkställande direktör,

24 § om suppleanter och vice verkställande direktör, och

25 § om avtal om avgångsvederlag.

c) 5 kap. 2 § 2 denna lag med särskilda regler om tilläggsupplysningar,

d) 5 kap. 4 § 3–6 denna lag om indelning av eget kapital,

e) 6 kap. 1 § denna lag, i den del paragrafen hänvisar till 6 kap. 1 § första–tredje styckena årsredovisningslagen om förvaltningsberättelsens innehåll och till 6 kap. 2 a § årsredovisningslagen om vissa upplysningar i förvaltningsberättelsen,

f) 6 kap. 2 § denna lag om särskilda upplysningar i förvaltningsberättelsen, samt

4. 5 och 6 §§ om när koncernredovisning inte behöver upprättas.

Företaget behöver inte lämna upplysningar enligt 6 kap. 1 § om upplysningarna lämnas på annan plats i redovisningen. I sådant fall ska förvaltningsberättelsen innehålla en hänvisning till den plats där uppgifterna har lämnats.

Denna lag träder i kraft den ... och tillämpas första gången för det räkenskapsår som avslutas närmast efter den ...

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1 §, 6 kap. 1 § samt 7 kap. 4 och 5 §§ lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §³⁰

Utöver vad som följer av övriga bestämmelser i denna lag ska årsredovisningen innehålla de upplysningar som anges i 3–6 §§ nedan. Upplysningarna ska lämnas i noter. Om det inte står i strid med kravet på överskådlighet, får upplysningarna i stället lämnas i balansräkningen eller resultaträkningen. Vidare ska, med beaktande av vad som föreskrivs i 2 §, följande bestämmelser om tilläggsupplysningar i 5 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

- 1 § andra stycket om hänvisningar till noter,
- 2 § om värderings- och omräkningsprinciper,
- 3 § om anläggningstillgångar,
- 4 § om uppgifter om taxeringsvärden,
- 4 a–4 c §§ om finansiella instrument,
- 5 § om uppskrivningsfond och fond för verkligt värde,
- 7 § om inköp och försäljning mellan koncernföretag,
- 8 och 9 §§ om uppgifter om dotterföretag och vissa andra företag,
- 10 § andra stycket om kort- och långfristiga balansposter,
- 11 § om ställda säkerheter,
- 11 a § första stycket om ekonomiska arrangemang som inte redovisas i SFS 2009:36 balansräkningen,
- 12 § om lån till ledande befattningshavare,
- 13 § om konvertibla lån,
- 14 § andra och tredje styckena om förändringar i eget kapital m.m.,
- 16 och 17 §§ om upplysningar om skatt,
- 18 § om medelantalet anställda under räkenskapsåret,

³⁰ Senaste lydelse 2009:36.

18 a § om sjukfrånvaro,
18 b § om könsfördelningen bland ledande befattningshavare,
19–21 §§ om löner, andra ersättningar och sociala kostnader,
22 § om pensioner och liknande förmåner,
23 § om tidigare styrelse och verkställande direktör,
24 § om suppleanter och vice verkställande direktör,
25 § om avtal om avgångsvederlag,
26 § om uppgift om moderföretag, samt
27 § om europabolag och europakooperativ.

Vid tillämpningen av 5 kap.

20 och 22 §§ årsredovisningslagen ska samtliga företag som omfattas av denna lag anses som publika aktiebolag.

6 kap.

1 §³¹

Med beaktande av det som föreskrivs i andra stycket ska följande bestämmelser i 6 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) tillämpas:

1 § första–fjärde styckena om förvaltningsberättelsens innehåll,
2 § om förslag till dispositioner av vinst eller förlust m.m. och
2 a § om vissa upplysningar i förvaltningsberättelsen i aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Det som sägs i 6 kap. 1 § andra stycket 6–8 årsredovisningslagen om upplysningar om kvotvärde ska dock i stället avse nominellt belopp.

Försäkringsaktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad i Sverige, ska även tillämpa 6 kap. 1 a § årsredovisningslagen om förvaltningsberättelsens innehåll. Vid tillämpningen av nämnda paragraf skall det som sägs om riktlinjer av det slag som avses i 8 kap. 51 § aktiebolagslagen

³¹ Senaste lydelse 2009:36.

(2005:551) i stället avse riktlinjer av det slag som avses i 8 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

Försäkringsaktiebolag, vars aktier, teckningsoptioner eller skuldebrev är upptagna till handel på en reglerad marknad, ska även tillämpa 6 kap. 6–9 §§ årsredovisningslagen om bolagsstyrningsrapport.

7 kap.

4 §³²

För koncernredovisningen gäller i tillämpliga delar

1. de allmänna bestämmelserna om årsredovisningen i 2 kap. 2 §, med undantag för hänvisningarna till 2 kap. 1–3 §§ årsredovisningslagen (1995:1554).

2. bestämmelserna om balansräkning och resultaträkning i 3 kap., med det tillägget att vad som avsatts till kapitalandelsfonden *skall* tas upp i koncernbalansräkningen som bundet eget kapital under Andra fonder (AA.V),

2. bestämmelserna om balansräkning och resultaträkning i 3 kap., med det tillägget att vad som avsatts till kapitalandelsfonden *ska* tas upp i koncernbalansräkningen som bundet eget kapital under Andra fonder (AA.V),

3. bestämmelserna om värderingsregler i 4 kap.,

4. bestämmelserna om tilläggsupplysningar i 5 kap., med undantag för 2 § 5 och hänvisningarna till 5 kap. 8, 9, 18 a och 26 §§ årsredovisningslagen, samt

5. bestämmelserna om upplysningarna i förvaltningsberättelsen i 6 kap. 1 § första stycket och 2 §, med undantag för hänvisningen till 6 kap. 2 § årsredovisningslagen.

Trots vad som följer av första stycket 4 får uppgifter enligt 5 kap. 20 § tredje stycket tredje meningen och 5 kap. 22 § andra stycket tredje meningen årsredovisningslagen utelämnas i fråga om dotterföretag. Vid tillämpningen av nämnda bestämmelser skall dock de lämnade

³² Senaste lydelse 2006:567.

uppgifterna innefatta även löner och andra förmåner från koncernföretag.

5 §³³

Företag som avses i 1 § och som omfattas av artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder ska tillämpa enbart följande bestämmelser i detta kapitel:

1. 1 § om skyldighet att upprätta koncernredovisning,
2. 2 § vad gäller hänvisningarna till
 - a) 7 kap. 2 § årsredovisningslagen (1995:1554) om när koncernredovisning inte behöver upprättas,
 - b) 7 kap. 4 § första stycket 4 samma lag om förvaltningsberättelse,
 - c) 7 kap. 12 § första stycket samma lag om enhetliga värderingsprinciper,
 - d) 7 kap. 31 § andra och tredje styckena samma lag om koncerners system för internkontroll och riskhantering,
3. 3 § 1 a och b samt 3 såvitt avser hänvisningen till 7 kap. 12 § första stycket årsredovisningslagen, med särskilda regler om när koncernredovisningen inte behöver upprättas,
4. 4 § vad gäller hänvisningarna till
 - a) 2 kap. 2 § denna lag, i den del paragrafen hänvisar till årsredovisningslagens bestämmelser i 2 kap. 5 § om språk och form samt 2 kap. 7 § om undertecknande,
 - b) 5 kap. 1 § denna lag, i den del paragrafen hänvisar till följande bestämmelser i 5 kap. årsredovisningslagen:
 - 4 § om uppgifter om taxeringsvärden,
 - 12 § om lån till ledande befattningshavare,
 - 18 § om medelantalet anställda under räkenskapsåret
 - 18 b § om könsfördelningen bland ledande befattningshavare
 - 20 § första stycket 1 *samt* 20 § första stycket 1 *och* andra *och tredje styckena* samt *stycket* samt 21 § om löner, 21 § om löner, ersättningar och ersättningar och sociala kostnader, sociala kostnader,
 - 22 § om pensioner och liknande förmåner
 - 23 § om tidigare styrelse och verkställande direktör,

³³ Senaste lydelse 2009:36.

24 § om suppleanter och vice verkställande direktör, samt

25 § om avtal om avgångsvederlag,

c) 5 kap. 2 § 3 och 7 denna lag med särskilda regler om tilläggsupplysningar,

d) 5 kap. 3 § 4 denna lag om villkorad återbäring,

e) 5 kap. 4 § 1–3, 5 och 7–9 denna lag om eget kapital och avsättningar,

f) 6 kap. 1 § denna lag, i den del paragrafen hänvisar till 6 kap. 1 § första–tredje styckena årsredovisningslagen om förvaltningsberättelsens innehåll och till 6 kap. 2 a § årsredovisningslagen om vissa upplysningar i förvaltningsberättelsen, samt

g) 6 kap. 2 § denna lag om särskilda upplysningar i förvaltningsberättelsen.

Företaget behöver inte lämna upplysningar enligt 6 kap. 1 § om upplysningarna lämnas på annan plats i redovisningen. I sådant fall ska förvaltningsberättelsen innehålla en hänvisning till den plats där uppgifterna har lämnats.

Denna lag träder i kraft den ... och tillämpas första gången för det räkenskapsår som avslutas närmast efter den ...

6 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag att en ny paragraf, 2 kap. 22 a §, ska införas.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

22 a §

En bolagsmans ansvar för bolagets förpliktelser preskriberas tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret, om inte preskriptionen dessförinnan avbryts gentemot bolagsmannen.

Denna lag träder i kraft den... Äldre bestämmelser gäller för bolagsman som avregistrerats ur handelsregistret före lagens ikraftträdande.

7 Förslag till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)

Härigenom föreskrivs att 18 § kupongskattelagen (1970:624) ska upphöra att gälla vid utgången av

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1936:81) om skuldebrev dels att 2 kap. 24 § ska upphöra att gälla, dels att 2 kap. 25 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

25 §

Har ränte- eller utdelningskupong varom i 23 eller 24 § sägs ej företetts till inlösen inom tre år från förfalldagen, var den ej vidare gällande. Avtal om kortare tid vare utan verkan.

Har räntekupong varom i 23 § sägs ej företetts till inlösen inom tre år från förfalldagen, var den ej vidare gällande. Avtal om kortare tid vare utan verkan.

Anmäler någon hos gäldenären, inom tiden för kupongs giltighet, att kupongen förstörts eller eljest förkommit, och gitter han göra sin rätt till kupongen sannolik, äge han, när samma tid gått till ända, utfå betalning, ändå att kupongen ej företes.

Denna lag träder i kraft den ...

9 Förslag till förordning om ändring i aktiebolagsförordningen (2005:559)

Härigenom föreskrivs i fråga om aktiebolagsförordningen (2005:551)

dels att 1 kap. 9, 10 och 12 §§ samt 3 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att det i förordningen ska införas 1 nya paragraf, 1 kap. 46 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

9 §³⁴

Vid en anmälan för registrering enligt 8 kap. 43 § aktiebolagslagen (2005:551) tillämpas 3 § första stycket 1, 3 och 4 samt tredje stycket samma paragraf.

Om anmälan inte endast avser ändring av hemvist eller postadress, *skall* det till anmälan fogas

1. en kopia av protokoll eller annan handling som bestyrker val eller entledigande av styrelseledamot eller styrelsesuppleant,

2. en försäkran på heder och samvete att uppgifterna i anmälan om val eller entledigande av styrelseordförande, verkställande direktör och firmatecknare, om särskild delgivningsmottagare och om hur bolagets firma tecknas stämmer överens med de beslut som anmälan grundar sig på,

Om anmälan inte endast avser ändring av hemvist eller postadress, *ska* det till anmälan fogas

1. en försäkran på heder och samvete att uppgifterna i anmälan om val av eller entledigande av *styrelseledamot, styrelsesuppleant*, styrelseordförande, verkställande direktör, vice verkställande direktör och firmatecknare, om särskild delgivningsmottagare och om hur bolagets firma tecknas stämmer överens med de beslut som anmälan grundar sig på,

³⁴ Senaste lydelse 2006:503.

3. en försäkran på heder och samvete att de personer som har utsetts till styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, styrelseordförande, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmateknare och särskild delgivningsmottagare har åtagit sig uppdragen.

Vid en anmälan enligt andra stycket tillämpas 4 § andra stycket.

2. en försäkran på heder och samvete att de personer som har utsetts till styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, styrelseordförande, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmateknare och särskild delgivningsmottagare har åtagit sig uppdragen.

10 §³⁵

Vid en anmälan för registrering enligt 9 kap. 47 § aktiebolagslagen (2005:551) tillämpas 3 § första stycket 3, andra och tredje styckena samma paragraf samt 4 § första stycket 3.

Om anmälan inte avser endast ändring av hemvist eller postadress, *skall* det till anmälan fogas en *kopia av protokoll eller annan handling som bestyrker val av revisor eller revisorssuppleant.*

Om anmälan inte avser endast ändring av hemvist eller postadress, *ska* det till anmälan fogas en *försäkran på heder och samvete att uppgifterna i anmälan om val av revisor eller revisorssuppleant stämmer överens med de beslut som anmälan grundar sig på.*

12 §³⁶

Vid en anmälan för registrering enligt 10 kap. 19 § aktiebolagslagen (2005:551) tillämpas 3 § första stycket 3, tredje stycket samma paragraf samt 4 § första stycket 3.

Om anmälan inte avser endast ändring av hemvist eller postadress, *skall* det till anmälan fogas en *kopia av protokoll eller annan handling som bestyrker val av lekmannarevisor eller suppleant för lekmannarevisor.*

Om anmälan inte avser endast ändring av hemvist eller postadress, *ska* det till anmälan fogas en *försäkran på heder och samvete att uppgifterna i anmälan om val av lekmannarevisor eller suppleant för lekmannarevisor stämmer överens med de beslut som anmälan grundar sig på.*

³⁵ Senaste lydelse 2006:503.

³⁶ Senaste lydelse 2006:503

46 a §

En ansökan enligt 25 kap. 9 b § aktiebolagslagen (2005:551) om upplösning av ett privat aktiebolag ska innehålla uppgift om fullständigt namn, personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer, postadress, och om postadressen avviker från hemvistet, hemvist för aktieägare, styrelseledamot och, i förekommande fall, verkställande direktör.

Till ansökan ska fogas:

1. en försäkran på heder och samvete om att alla bolagets skulder är betalda,

2. en försäkran på heder och samvete om att samtliga aktieägare undertecknat ansökan,

3. intyg, som vid ingivandet inte får vara äldre än två veckor, om skuldfrihet från Kronofogdemyndigheten, och

4. intyg, som vid ingivandet inte får vara äldre än två veckor, från Skatteverket att bolaget inte är betalningskyldigt för skatter eller socialavgifter och att det inte heller med fog kan antas att sådan betalningskyldighet kommer att beslutas.

3 kap.**4 §³⁷**

För handläggning och prövning av ansökan enligt aktiebolagslagen (2005:551), *skall*, i de fall som anges i 1–7, avgifter betalas med följande belopp:

1. *medgivande att vara stiftare* (2 kap. 1 §), 475 kronor,

2. *undantag från bosättningskravet* (8 kap. 9, 30 och 37 §§), 475 kronor,

3. *undantag från kravet att anlita auktoriserad revisor* (9 kap. 15 §), 685 kronor,

4. *tillstånd till minskning av aktiekapitalet* (20 kap. 23 eller 33 §) eller *reservfonden* (20 kap. 35 §) eller till *vinstutdelning* efter beslut om minskning av aktiekapitalet, 1 500 kronor,

5. *tillstånd till verkställande av fusionsplan* (23 kap. 20 och 33 §§) eller *delningsplan* (24 kap. 22 §), 1 500 kronor,

6. *likvidation enligt 25 kap. 11 §*, 500 kronor,

7. *tillstånd att inte lämna uppgift om bolagets firma på webbplatser* (28 kap. 5 §), 1 500 kronor.

För handläggning och prövning av ansökan enligt aktiebolagslagen (2005:551), *ska*, i de fall som anges i 1–5, avgifter betalas med följande belopp:

1. *undantag från kravet att anlita auktoriserad revisor* (9 kap. 15 §), 685 kronor,

2. *tillstånd till minskning av aktiekapitalet* (20 kap. 23 eller 33 §) eller *reservfonden* (20 kap. 35 §) eller till *vinstutdelning* efter beslut om minskning av aktiekapitalet, 1 500 kronor,

3. *tillstånd till verkställande av fusionsplan* (23 kap. 20 och 33 §§) eller *delningsplan* (24 kap. 22 §), 1 500 kronor,

4. *likvidation enligt 25 kap. 11 §*, 500 kronor,

5. *tillstånd att inte lämna uppgift om bolagets firma på webbplatser* (28 kap. 5 §), 1 500 kronor.

Denna förordning träder i kraft den ...

³⁷ Senaste lydelse 2006:503.

1 Uppdraget och dess genomförande

1.1 Uppdraget

Utredarens direktiv fastställdes genom beslut vid regeringssammanträde den 19 september 2007 (dir. 2007:132, se *bilaga 1*).

Den 13 maj 2008 överlämnades delbetänkandet *Aktiekapital i privata aktieföretag* (SOU 2008:49) som behandlar den del av utredningsuppdraget som avser ställningstagande kring om kravet på lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktieföretag bör sänkas. I detta slutbetänkande redovisas resterande delar av utredningsuppdraget enligt direktiven.

I uppdraget ingår att överväga behovet av en ny företagsform. Utredaren ska avseende denna del sammanfattningsvis:

- kartlägga vilka övergripande problem som befintliga bolagsrättsliga regler innebär för små aktieföretag,
- analysera om de materiella reglerna, även med hänsyn till de förslag som läggs fram av utredaren, på bolagsrättens område allmänt sett är mer omfattningsrika och komplexa än vad som är nödvändigt för de små aktieföretagens behov,
- härvid uppmärksamma om vissa typer av verksamheter – enmansbolag, ägarledda fåmansbolag och helägda dotterbolag – bör särbehandlas i något avseende,
- ta ställning till om en ny företagsform utan personligt betalningsansvar bör skapas,
- om ett behov av en ny företagsform konstateras, ta ställning till inriktningen på ett eventuellt fortsatt arbete med frågan och skissera de huvudsakliga kännetecknen för den nya företagsformen, och

- ta del av de erfarenheter och överväganden som gjorts i andra europeiska länder och i Nordamerika när det gäller införande av en ny företagsform utan personligt ägaransvar för små verksamheter.

Uppdraget i denna del redovisas i betänkandets del I, avsnitt 2, under rubriken *Behövs det en ny företagsform?*

Den huvudsakliga delen av uppdraget består i att se över möjligheterna till sådana ändringar i aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen som innebär förenklingar för aktiebolagen. Sammanfattningsvis innebär uppdraget i denna del att utredaren ska:

- kartlägga förekommande rättsliga och administrativa problem för aktiebolagen,
- analysera om de regler som har tillkommit i samband med genomförandet av EG:s bolagsrättsliga lagstiftning är onödigt betungande för de privata aktiebolagen,
- överväga om det bör göras några ytterligare materiella ändringar i aktiebolagslagen eller aktiebolagsförordningen för att förenkla för aktiebolagen, i synnerhet de små aktiebolagen,
- överväga om aktiebolagslagen genom redaktionella ändringar i något avseende kan göras enklare att tillämpa för små aktiebolag,
- utarbeta nödvändiga författningsförslag, och
- allsidigt belysa konsekvenserna av författningsförslagen.

Uppdraget i denna del redovisas i betänkandets del II, avsnitten 3–13, under rubriken *Förenklingar för privata aktiebolag*.

I uppdraget ingår vidare att analysera hur bestämmelserna om beslutsordningen för ersättningar till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag har fungerat och överväga behovet av förändringar. I samband härmed har även förändringar i årsredovisningslagarna beträffande skyldigheten att lämna uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare i publika aktiebolag övervägts. Denna del redovisas i betänkandets del III, avsnitt 14, under rubriken *Ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag*.

Slutligen ska utredaren ta ställning till om en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser bör bli föremål för särskild preskription viss tid efter det att bolagsmannen har utträtt ur handels-

bolaget samt om detta bedöms vara lämpligt överväga hur en preskriptionsregel bör vara utformad och utarbeta nödvändiga författningsförslag. Denna del redovisas i betänkandets del IV, avsnitt 15, under rubriken *Preskription av ansvar för ett handelsbolags förpliktelser efter bolagsmans utträde*.

1.2 Arbetets bedrivande

Arbetet med de i slutbetänkandet behandlade frågorna inleddes i juni 2008. Utredningens sakkunniga och experter har varit kallade till sju sammanträden.

I syfte att kartlägga problem i det aktiebolagsrättsliga regelverket för framför allt små aktiebolag anordnades den 16 september 2008 en hearing. Deltagarförteckning återfinns i *bilaga 2*.

Utredningens beskrivningar och analyser bygger bl.a. på samtal med samt information och underlag från företrädare från Bolagsverket, Tillväxtverket (tidigare Nutek), Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Företagarna, FAR SRS, Advokatsamfundet, Svenska Bankföreningen, Svenskt Näringsliv, Näringslivets Regelnämnd, Kronofogdemyndigheten, Länsstyrelsen i Stockholms län, Statistiska centralbyrån och Kollegiet för Svensk bolagsstyrning.

Utredaren och sekreteraren har beträffande frågan om ersättning till ledande befattningshavare träffat företrädare från Rådet för finansiell rapportering. Vidare har utredaren och sekreteraren i november 2008 deltagit i ett seminarium i Århus angående problem för små och medelstora aktiebolag.

En del av arbetet har avsett kartläggning av andra länders lagstiftning och erfarenheter kring vissa aktiebolagsrättsliga regler. Information har till viss del inhämtats från experter i vissa länder samt genom kontakt med olika utlandsmyndigheter. Beträffande det pågående danska arbetet med en reformering av aktiebolagsrätten har kontakter skett med det danska Udvalget til Modernisering av Selskabsretten.

Samråd har ägt rum med Utredningen om revisorer och revision (Ju 2006:11), Utredningen om enklare redovisning (Ju 2007:07), Utredningen om ett samordnat insolvensförfarande (Ju 2007:05) samt Föreningslagsutredningen (Ju 2008:10).

Del I

Behövs det en ny företagsform?

2 Överväganden om behovet av en ny företagsform utan personligt betalningsansvar

2.1 Bakgrund

Den som vill starta ett företag kan välja mellan olika företagsformer. Det vanligaste sättet att starta ett företag är att bli enskild näringsidkare, vid vilken form det inte finns någon klar gräns mellan den personliga ekonomin och företagets ekonomi. Om flera personer vill starta ett företag tillsammans kan handels- eller kommanditbolag väljas. I handelsbolaget finns inte något krav på satsat kapital, men delägarna är personligt och solidariskt ansvariga för företagets förpliktelser. I ett kommanditbolag är minst en delägare obegränsat personligt ansvarig för företagets skulder och övriga ansvariga med satsat kapital. När minst tre personer vill starta ett företag tillsammans är en annan möjlighet att bilda en ekonomisk förening, där målet ska vara att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. I en ekonomisk förening är medlemmarnas ekonomiska ansvar i princip begränsat till medlemsinsatsen.

Den som, ensam eller tillsammans med andra, vill bedriva näringsverksamhet i bolagsform utan personligt betalningsansvar är hänvisad till aktiebolagsformen. Enligt aktiebolagslagen (2005:551) (ABL) finns två kategorier av aktiebolag: publika och privata. Publika aktiebolag omfattar typiskt sett större bolag med större spridning av aktierna och privata aktiebolag små bolag med ett mindre antal ägare.

Denna uppdelning överensstämmer i stort med vad som gäller i övriga EU-länder. En del länder har dock valt att reglera de båda bolagskategorierna i två skilda lagar.¹

Som närmare framgår i avsnitt 3.2 pågår ett regelförenklingsarbete inom associationsrätten både inom EU och inom flera medlemsstater när det gäller små och medelstora bolag med ett begränsat antal ägare. Arbetet har bl.a. sin bakgrund i etableringsfriheten inom EU som innebär en rätt att starta ett bolag i vilken medlemsstat som helst och att bedriva verksamheten genom en filial i en annan medlemsstat. Detta har skapat en konkurrenssituation i flera europeiska länder och därmed ökat incitamenten att se över det associationsrättsliga regelverket. I vissa länder, exempelvis Italien, Nederländerna och Spanien, har även övervägts om det finns skäl att införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar för näringsverksamhet i mindre skala. Här har man emellertid stannat för att rikta in sig på att förenkla den befintliga regleringen.

Även i Sverige har frågan väckts om det finns skäl att införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar för delägarna som är särskilt avpassad för näringsverksamhet i liten skala.

2.2 Uppdraget

Mot bakgrund av frågeställningen om en ny företagsform ska utredaren närmare överväga vilka fördelar och nackdelar som en sådan ny företagsform kan föra med sig. Utredaren har härvid att kartlägga de problem de associationsrättsliga reglerna innebär för små aktiebolag och därmed vilket behov av en ny företagsform som finns. Om en sådan analys visar att det finns skäl att gå vidare med arbetet att utarbeta en ny företagsform, kan en utredare senare få i uppdrag att lägga fram förslag till behövlig ny lagstiftning. Ett sådant eventuellt arbete ingår alltså inte i detta utredningsuppdrag.

¹ I Danmark har Udvalget til modernisering av selskabsretten i betænkning nr. 1498 af 26. november 2008 om modernisering af selskabsretten foreslået at lov om aktieselskaber og lov om anpartsselskaber slås ihop till en gemensam aktie- och anpartsselskabslov. Den 25 mars 2009 la den danska regeringen fram ett förslag till ny lov om aktie- og anpartsselskaber (Selskabsloven).

2.3 Tidigare överväganden om företagsformer utan personligt betalningsansvar

En uppdelning i privata och publika aktiebolag infördes i svensk rätt 1995.² Dessförinnan hade lagstiftaren motsatt sig en uppdelning i två former. Den svenska aktiebolagslagen ansågs vara så flexibel att den passade såväl små bolag med ett fåtal ägare som stora bolag med spritt ägande. I samband med att lagen behövde anpassas till EG-rättens krav samt för att likställa lagstiftningen med övriga medlemsstaters övervägdes frågan på nytt. Det övervägdes om en modell med två bolagsformer reglerade i separata lagar eller om en lag med två kategorier av bolagsformen var mest tilltalande. Lagstiftaren bedömde att modellen med en lag och två kategorier av aktiebolag var att föredra.

Långt före denna uppdelning av aktiebolagsformen lade Bolagskommittén 1978 fram ett förslag till en helt ny lag om s.k. andelsbolag i delbetänkandet Andelsbolagslag (SOU 1978:66). Bakgrunden till utredningen var att en höjning av aktiekapitalet för aktiebolag skett samt att framför allt småföretagen framfört önskemål om att det i svensk lagstiftning skulle erbjudas ett alternativ till aktiebolaget. Aktiebolagslagen användes som modell vid utarbetande av förslaget till andelsbolagslagen, dock med en anpassning till att lagen var avsedd att framför allt användas av mindre företag med ett begränsat delägarantal. Exempelvis ansågs den för aktiebolag gällande gränsen för minikapital om 50 000 kr vara alltför hög för mindre bolag. Det föreslogs därför att den nedre gränsen för insatskapitalet i andelsbolag skulle vara 20 000 kr.

Kommitténs förslag utsattes vid remissbehandlingen för omfattande kritik. Många remissinstanser vitsordade i och för sig att särskilda regler för de mindre företagen kunde behövas men ansåg inte att kommitténs förslag tillgodosåg dessa behov. De mindre företagens särskilda problem borde i stället lösas inom aktiebolagslagens ram. Med hänsyn till remisskritiken beslutade regeringen att kommitténs förslag till andelsbolagslag inte skulle genomföras.³

² SOU 1992:83, Prop. 1993/94:196.

³ SOU 1992:83 s. 111.

2.4 Ett europeiskt privat aktiebolag

Av intresse i sammanhanget är att EG-kommissionen har lämnat ett förslag till förordning om en ny europeisk associationsform – ett europeiskt privat aktiebolag (*Societas Privata Europaea*), SPE-bolag.⁴ Avsikten är att små och medelstora företag ska få en alternativ bolagsform att tillgå som existerar parallellt med nationella bolagsformer. Förhandlingar och arbete pågår om den närmare utformningen av förordningen.

Det föreslås inte några särskilda begränsningar för bildandet av ett SPE-bolag. Det kan nybildas av en eller flera bolagsstiftare eller bildas genom fusion, delning eller omvandling från en annan bolagsform. Något krav på gränsöverskridande inslag föreslås inte. Enligt förslaget ska lägsta aktiekapital för ett SPE-bolag uppgå till en euro. Vidare ges enligt förslaget aktieägarna stor frihet att reglera frågor om bolaget i bolagsordningen, t.ex. vilka rättigheter och skyldigheter som är knutna till aktierna, hur bolagets organisation ska se ut och hur aktieägarna ska fatta beslut i bolagets angelägenheter, se även avsnitt 4.3.

2.5 Överväganden

Bedömning: Det finns för närvarande inte skäl att i svensk rätt införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar.

Den nya aktiebolagslagen trädde i kraft den 1 januari 2006. Uppdelningen i lagen mellan publika och privata aktiebolag har gjort det möjligt att anpassa regleringen för de mindre bolagen och därmed i vissa avseenden ställa lägre krav på de privata aktiebolagen. En utgångspunkt för den nya lagen var att denna skulle bli mer lättillgänglig. Lagens struktur har gjort att den textmässigt blivit längre än den gamla lagen men samtidigt enklare att orientera sig i. Vidare har flexibiliteten i regleringen ökat. Lagen innehåller ett antal bestämmelser som är uppställda enbart i aktieägarnas intresse och dessa kan sättas åt sidan om samtliga aktieägare är ense. Vidare beror lagens omfattning i stor utsträckning på att den tillhandahåller ett stort antal olika bolagsrättsliga instrument som bolagen kan, men inte behöver, utnyttja.

⁴ Kommissionens förslag till rådsförordning om stadga för ett europeiskt privat aktiebolag (SPE-bolag), KOM (2008) 396 samt Europaparlamentets lagstiftningsresolution av den 10 mars 2009 om förslaget till rådets förordning om stadga för ett europeiskt privat aktiebolag (SPE-bolag).

Behovet av att använda dessa instrument är i de allra minsta aktiebolagen begränsat. Även om lagen är omfattande finns det därför i och för sig utrymme för att driva ett privat aktiebolag i ett bolagsrättsligt perspektiv på ett relativt enkelt sätt. Under utredningsarbetet har framkommit att den nya aktiebolagslagen i sig upplevs som en förenkling och att de flesta av bestämmelserna uppfattas som ändamålsenliga. Det är framför allt inom andra rättsområden som skatterätt och arbetsrätt som förenklingar efterfrågas.

Enligt utredningsdirektiven har det i olika sammanhang hävdats att aktiebolagslagen i alltför hög utsträckning är konstruerad med utgångspunkt i de större företagens förutsättningar och behov samt att regelsystemet uppfattas som allt för krångligt. Samtidigt påstås det finnas ett behov av en företagsform utan personligt betalningsansvar även för mindre företag. Mot denna bakgrund anordnade Justitiedepartementet 2006 ett samrådsmöte om en ny företagsform. Idén om en sådan företagsform fick där ett blandat mottagande. En klar majoritet av deltagarna förordade att arbetet främst skulle inriktas på att förenkla den gällande aktiebolagslagen.

Att införa en ny associationsform utan personligt betalningsansvar som är anpassad för näringsverksamhet i mindre skala skulle kunna vara ett sätt att förenkla företagande och därmed att stimulera ny näringsverksamhet. Förutom för de allra minsta bolagen kan ett behov av en ny företagsform finnas hos verksamheter som drivs i kompanjonskap och där delägarna i dag ofta finner det nödvändigt att upprätta ett särskilt aktieägaravtal.⁵

Det finns dock ett antal omständigheter som talar mot att gå vidare i vad som skulle utgöra ett mycket omfattande arbete med att ta fram en ny associationsform. Inledningsvis kan anföras att aktiebolagsformen har långa historiska rötter som utvecklats i ett samspel mellan näringsliv och lagstiftare samt med influenser från andra länder och då särskilt den tyska aktiebolagsrätten. Det skulle därför vara naturligt att vid ett arbete med en ny företagsform utgå från aktiebolagslagen även om vissa delar skulle kunna utvecklas med lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag som förebild. En svårighet i ett sådant arbete består i att bestämma vilka bolag som den nya lagen ska rikta sig till. Ägarledda enmansbolag och fåmansbolag samt även helägda dotterbolag är tänkbara. Dessa har dock var för sig individuellt skilda behov av reglering. Eftersom den nya företagsformen skulle bygga på att delägarna saknar personligt betalningsansvar skulle det finnas ett

⁵ Se Lindskog, Stefan, Behöver vi en liten aktiebolagsform?, Nordiskt departementsseminarium, Justitiedepartementet, Ju2006/8869/L1.

behov av att skydda dels aktieägare, dels fordringsägare. Någon bolagsform utan personligt betalningsansvar för delägarna där skydd inte ges genom bestämmelser om kapitalkrav finns såvitt kunnat utrönas inte i något av de länder vi brukar jämföra oss med i associationsrättsliga sammanhang. Även förslaget till SPE-bolag bygger på att det finns ett kapitalkrav. Däremot är det möjligt att en enklare reglering skulle kunna uppnås genom att delägarna erbjuds en större avtalsfrihet.

Om det är en lag med ett minimalt antal regler som önskas kan dock lärdom dras av den danska avregleringen i början av 1990-talet. Syftet med reformen var att reglerna för anpartsselskaber skulle vara kortfattade och enkla. Därför minskades antalet regler drastiskt. En sådan reglering visade sig dock innebära praktiska problem för företagen eftersom det uppkom situationer där bolaget och andelsägarna inte visste vad som var gällande rätt. Lagen fick delvis fyllas ut genom analogier till aktieselskabsloven.⁶ Därefter har vissa regler återinförts i anpartsselskabsloven. Udvalget til modernisering av selskabsretten som i november 2008 lämnade förslag till en modernisering av den danska aktiebolagsrätten har – i syfte bl.a. att slippa analogier mellan lagarna – föreslagit att bolagsformerna aktieselskab och anpartsselskab regleras i en gemensam lag.⁷ Udvalgets arbete har vidare varit inriktat på att hitta möjliga förenklingar samt större flexibilitet för båda bolagsformerna, dock med särskild inriktning att förenkla för de minsta bolagen. Detta har ansetts vara viktigt utifrån den internationella konkurrens som i dagsläget råder framför allt mellan de olika aktiebolagsrättsliga regelverken i EU:s medlemsstater. Udvalgets arbete har således varit helt inriktat på en modern och enklare aktiebolagsrätt och inte på att hitta former för en ny företagsform.

Flera av EU:s medlemsstater har tidigare övervägt att införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar för näringsverksamhet i mindre skala. Som nämnts ovan har man dock genomgående stannat för att rikta in sig på att förenkla den befintliga regleringen. Det gäller exempelvis i Italien, Nederländerna och Spanien.⁸ Även i Storbritannien har man valt att inrikta arbetet på att förenkla den befintliga regleringen. I oktober 2009 träder Companies Act 2006 i kraft. Lagen kommer alltså att innehålla reglering för de två kategorierna av bolagsformen, private limited liability company (Ltd) och public limi-

⁶ Se betänkning 1498 af 26. november om modernisering av selskabsretten, s. 31.

⁷ Betänking nr. 1498 af 26. november 2008 om modernisering av selskabsretten, s. 30 ff.

⁸ Skog, Rolf, Ny företagsform utan personligt ägaransvar?, Balans nr 11/2006, Promemoria den 1 november 2006, Behovet av en ny bolagsform, Justitiedepartementet, Ju 2006/8869/L1.

ted liability company (Plc). Den nya lagen innebär en modernisering samt ett antal förenklingar. Lagen kommer även fortsättningsvis att vara mycket omfattande, betydligt längre än den svenska aktiebolagslagen. Detta anses dock vara nödvändigt för att kunna erbjuda företagen önskad flexibilitet.

Den internationella utvecklingen talar alltså för att arbetet bör inriktas på att förenkla den befintliga regleringen för aktiebolagen i stället för att utveckla en helt ny företagsform. Om SPE-bolaget införs kommer vidare en ny bolagsform att finnas tillgänglig för de svenska företagen. Redan härigenom finns flera valmöjligheter som i sig innebär informationskostnader för en blivande företagare. Vidare skulle ytterligare en ny företagsform enligt svensk rätt innebära att frågor uppkommer om vad som gäller i förhållandet mellan de olika företagsformerna samt om hur en övergång mellan formerna ska kunna ske när ett bolag växer.

Även om den nuvarande aktiebolagslagen, som beskrivits ovan, ger utrymme för att driva ett mindre bolag på ett relativt enkelt sätt finns det ett behov av förenklingar och förtydliganden. Det är dock svårt att se vad som kan uppnås genom en ny företagsform som inte kan uppnås genom ytterligare regleringar i aktiebolagslagen. Ett argument för en ny företagsform har bl.a. varit att man i en sådan skulle kunna ha ett lågt kapitalkrav. Nyföretagandet sker till stor del inom sektorer som tjänster och handel – där kvinnors företagande är särskilt stort – där behovet av kapital till en början är begränsat. Utredaren har i ett delbetänkande⁹ föreslagit att aktiekapitalet sänks från lägst 100 000 kr till lägst 50 000 kr och remissinstanserna har även fått möjlighet att uttala sig om ett alternativ där minimikravet sänks till 1 kr. En sänkning av minimikravet skulle minska behovet av en ny företagsform. I detta betänkande lämnas ett antal ytterligare förenklingsförslag för de privata aktiebolagen, se del II.

En förutsättning för att bolagen ska dra nytta av de föreslagna förenklingarna samt det utrymme till flexibilitet som erbjuds i aktiebolagslagen är att det finns lättillgänglig och lättförståelig information om innehållet i lagen samt mallar, blanketter m.m. Som framgår i avsnitt 3.2.3 har redan mycket gjorts på detta område och arbetet pågår kontinuerligt. I förenklingsförslagen utpekades områden där informationsåtgärderna kan utökas ytterligare.

⁹ Aktiekapital i privata aktiebolag, SOU 2008:49.

Bedömningen är således att det för närvarande inte finns skäl att införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar och detta särskilt med beaktande av den nya SPE-bolagsform som troligen kommer att erbjudas genom EG-rätten. Däremot är det viktigt att fortsätta arbetet med att hitta ytterligare förenklingar i lagstiftningen samt att utveckla information och handledning.

Del II

Förenklingar för privata aktiebolag

3 Regelförenkling – bakgrund och utgångspunkter

3.1 Målsättning med regelförenkling

Regelförenkling i syfte att minska företagens administrativa bördor och skapa bra villkor för företagen har blivit en allt viktigare fråga i många länder. Inom EU och i de flesta medlemsstaterna pågår regelförenklingsarbete. Europeiska rådet antog i mars 2007 målet att minska de administrativa kostnaderna hänförliga till EG-rätt med 25 procent till år 2012. I 17 av de 27 medlemsstaterna har liknande mål kopplade till den nationella rätten satts upp. Regelförenklingsarbetet följs av internationella organisationer som OECD och Världsbanken. Nederländerna framhålls ofta som föregångsland när det gäller regelförenkling och har nått sitt 25-procentsmål.¹

I Sverige satte regeringen redan hösten 2006 som mål att minska företagens administrativa kostnader till följd av statliga regelverk med minst 25 procent netto till hösten 2010 samt att skapa en märkbar förändring i företagens vardag. Eftersom många regelområden är styrda av EG-rätten är arbetet med regelförenkling på nationell nivå till viss del beroende av arbetet inom EU.

3.2 Regelförenkling på bolagsrättens område

3.2.1 Bolagsrätt inom EU

Harmoniseringsarbetet inom EU när det gäller bolagsrätten sker i huvudsak genom direktiv som implementeras av medlemsstaterna. Direktivens syfte är att inom EU skapa en minsta gemensam skyddsnivå för delägare, borgenärer och andra intressenter i de bolag som omfattas av direktiven. Strävan är inte att skapa en enhetlig utan en

¹ Review of the Dutch Administrative Burden Reduction Programme, World Bank Group 2007.

i relevanta avseenden likvärdig lagstiftning i medlemsstaterna. Det finns för närvarande tolv utfärdade direktiv, se närmare avsnitt 3.4.4. Därutöver finns tre förslag till direktiv som inte antagits. Bolagsdirektiven utgår från att det i medlemsstaterna finns två former av bolag med begränsat ägaransvar och direktiven tillämpas i huvudsak på de publika bolagen. Vidare finns en stadga för europabolag² samt en förordning om europeiska ekonomiska intressegrupperingar.³

Inom EU är regelförenkling inom bolagsrätt, redovisning och revision ett prioriterat område. Kommissionen har funnit det angeläget att se över om de befintliga bolagsdirektiven fortfarande är relevanta. I förenklingsarbetet övervägs både möjligheter att ta bort vissa direktiv och att föreslå enskilda förenklingsåtgärder i syfte att hjälpa företag inom EU.

Vidare finns den s.k. ”Small Business Act”⁴ som bygger på tio grundprinciper med förslag till åtgärder för småföretag som ska vidtas både av kommissionen och av medlemsstaterna. Det finns också ett antal författningsförslag varav ett avser att skapa ett europeiskt privat aktiebolag (SPE-bolag), se närmare avsnitt 2.4.

3.2.2 Företagens regelkostnader

Tillväxtverket (tidigare Nutek)⁵ har fått i uppdrag att mäta hur mycket det kostar de svenska företagen att följa de informationskrav som finns i lagstiftningen samt att uppdatera gjorda mätningar. Med administrativa kostnader avses företagens kostnader för att upprätta, lagra eller överföra information eller uppgifter som föranletts av krav i lagar, förordningar, föreskrifter och allmänna råd. Inledningsvis har mätningarna använts för att räkna fram en s.k. nollbas som utgör det index mot vilket målet på 25 procent minskade kostnader till 2010 kan avläsas. För mätningarna används den s.k. standardkostnadsmodellen. Modellen

² Rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag (EGT L 294, 10.11.2001, s. 1), Celex 32001R2157.

³ Rådets förordning (EEG) nr 2137/85 av den 25 juli 1985 om europeiska ekonomiska intressegrupperingar (EEIG).

⁴ Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén Tänk småskaligt först En ”Small Business Act” för Europa, KOM(2008) 394.

⁵ Den 1 april 2009 bildades två nya myndigheter, Tillväxtverket och Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser. Samtidigt har Verket för näringslivsutveckling, Nutek, Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, och Glesbygdsverket avvecklats.

bygger på att de administrativa kostnaderna värderas utifrån den tid ett normaleffektivt företag avsätter för att uppfylla informationskraven i lagstiftningen så som de är avsedda att följas. Metoden används inom EU och i 22 av EU:s medlemsstater samt bl.a. i Norge och Australien. De länder som arbetar med metoden samt EG-kommissionen och OECD samarbetar genom ett nätverk, SCM-network.⁶

Resultaten av mätningarna gällande associationsrätt presenterades i januari 2008 och den första uppdateringen i juni 2008.⁷

En stor del av regelförenklingsarbetet är inriktat på att minska de administrativa kostnaderna. I olika regelverk finns dock andra typer av krav som medför kostnader för företagen. Näringslivets regelnämnd (NNR) har i en studie om företagets totala regelkostnader delat in företagets kostnader i tre olika kostnadstyper.⁸ Förutom administrativa kostnader är det fråga om materiella kostnader till följd av krav som medför att företagen måste göra investeringar i anläggningar eller personal, anpassa produkter eller kostnader för att genomföra åtgärder som exempelvis rehabilitering eller åtgärder kopplade till arbetsmiljö samt finansiella kostnader till följd av krav på att betala skatter och avgifter. I rapporten konstateras att de företag som undersökts i studien har betydande regelkostnader som inte är kopplade till den administrativa bördan.

3.2.3 Åtgärder för att underlätta företagandet

Genom Bolagsverkets och Skatteverkets gemensamma tjänst ”företagsregistrering” finns möjlighet att anmäla, ändra och avregistrera uppgifter hos Bolagsverket och Skatteverket samt att lämna årsredovisning till Bolagsverket. Sedan den 1 april 2008 kan fler företagsformer, exempelvis handelsbolag, kommanditbolag och ekonomiska föreningar, lämna in årsredovisningar elektroniskt.⁹

På Bolagsverkets hemsida finns vidare exempel och mallar på vissa dokument. Tillväxtverket erbjuder på sin hemsida ”Företagarguiden” information till personer som är eller vill bli företagare.

⁶ Regeringens skrivelse 2007/08:131 s. 8.

⁷ Näringslivets administrativa kostnader för associationsrätt, Nutek, R 2008:02, och Uppdatering 2008, Nutek, R 2008:33.

⁸ Näringslivets Regelnämnd slutrapport Företagets totala kostnader – till följd av statliga regelverk.

⁹ Bolagsverkets föreskrifter (BOLFS 2008:1) om elektronisk ansökan och anmälan för vissa företag m.m.

En viktig del i förenklingsarbetet är att myndigheter samverkar för att underlätta nyföretagandet. Exempelvis finns en samverkansgrupp med representanter från Tillväxtverket, Skatteverket, Bolagsverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Tullverket. Genom denna samverkan erbjuds bl.a. gemensamma nyföretagarutbildningar och en webb-baserad guide för att starta företag. Inom denna samverkan finns också projektet Verksamt.se som syftar till att slå samman Företagsregistrering och Företagarguiden och skapa en webbportal som underlättar företagandets olika faser (fundera, starta, driva, utveckla, avveckla) genom samlad information och ärendehantering. Verksamt.se kommer i ett första steg att innehålla tjänster från Skatteverket, Bolagsverket och Tillväxtverket, men avsikten är att även andra myndigheter ska kunna ansluta tjänster.

Skatteverket och Bolagsverket arbetar vidare med att den ekonomiska information som kommer in till Bolagsverket via årsredovisningen ska kunna användas även av Skatteverket och andra myndigheter t.ex. Statistiska Centralbyrån (SCB). Därvid skulle företagen slippa att lämna räkenskapsinformation till flera myndigheter och vid olika tidpunkter.¹⁰

3.3 Svenska företag

3.3.1 Inledning

Antalet aktiva företag i SCB:s företagsregister uppgick per den 13 februari 2009 till 967 443.¹¹ Av dessa saknade cirka 74 procent anställda och 22 procent hade 1–9 anställda.

De flesta företag – 549 015 (57 procent) – bedrevs av fysiska personer inom ramen för enskild näringsverksamhet. Antalet aktiva aktiebolag var 283 591 (29 procent) samt handelsbolag och kommanditbolag 67 417 (7 procent).

Merparten av de svenska företagen är små och många företagare är enskilda näringsidkare. Småföretagare har vissa fördelar i förhållande till större företag. Det kan vara fråga om kort beslutsgång, snabba kommunikationer och nära relationer till anställda, kunder och andra intressenter. Generellt har dock små företag vissa nack-

¹⁰ Se Bolagsverkets rapport XBRL för elektroniskt utbyte av finansiell information, En förstudie av tekniska och juridiska möjligheter (061218) och slutrapporten Potentiell samhällsnytta med XBRL-anpassad årsredovisning för svenska aktiebolag (080515).

¹¹ I SCB:s Företagsregister betraktas ett företag som verksamt om det är registrerat för mervärdesskatt och/eller är arbetsgivare eller är F-skatteregistrerat i mervärdesskattebefriad bransch.

delar eftersom de inte har de speciella personal-, stabs- och andra specialistresurser som finns i stora företag. För dessa företag kan tidsåtgång och kostnad som orsakas av krav på att följa regler och att kommunicera med myndigheter därför vara betungande. Vidare anses små företag vara mer sårbara för förändringar utifrån.¹²

Nyföretagandet samt ett företags tillväxt- och överlevnadsmöjligheter påverkas av ett antal olika faktorer. Som närmare beskrivs i delbetänkandet Aktiekapital i privata aktiebolag kan det handla om den allmänna konjunkturen samt konkurrens och efterfrågan på den marknad där företagen verkar.¹³ Det kan vidare vara fråga om skatteregler¹⁴, arbetsrättsliga regler, svårigheter att starta respektive att avsluta ett företag, administrativ börda, rådgivande service, finansiering, tillväxt, storleken på den offentliga sektorn i förhållande till den privata sektorn samt tillgången på förebilder inom entreprenörskap. En annan avgörande faktor är att det är förknippat med större risker att vara egen företagare jämfört med att vara anställd.¹⁵

3.3.2 Aktiebolag

I januari 2009 fanns drygt 347 000 aktiebolag registrerade i aktiebolagsregistret. Av dessa var cirka 1 200 publika aktiebolag.

Huvuddelen av de privata aktiebolagen är små bolag. Eftersom det inte finns något centralt ägarregister finns det ingen statistik på antalet ägare i bolagen, men de flesta torde endast ha en eller två aktieägare.

Antalet styrelseledamöter i bolagen var i september 2008 följande.¹⁶

¹² Regeringens handlingsplan för förenklingsarbetet, En redovisning av det första steget.

¹³ SOU 2008:49 s. 40 ff.

¹⁴ Av ett idéunderlag från Skatteverket 2007-04-24 framgår att skattelagstiftningen är ett av tre områden som orsakar företagen störst administrativ börda och att fullgörandekostnaderna relativt sett är störst för små företag.

¹⁵ I betänkandet Trygghetssystemen för företagare (SOU 2008:89) har lämnats förslag som bl.a. syftar till en likabehandling av olika företagare i trygghetssystemen.

¹⁶ Källa: Bolagsverket.

Tabell 3.1 Antal styrelseledamöter i aktiebolagen september 2008

Antal styrelseledamöter	Antal bolag
1	219 175
2	50 640
3	37 693
4	15 235
5	7 251
6	2 625
7	1 648
8 eller flera	1 159

Detta innebär att drygt 65 procent av bolagen endast har en styrelseledamot och 15 procent av bolagen två styrelseledamöter. Drygt 25 procent av de privata aktiebolagen har valt att ha en verkställande direktör.

3.3.3 Den administrativa bördan för aktiebolag

I Tillväxtverkets rapport om näringslivets administrativa kostnader för associationsrätt är populationen – som utgörs av Skatteverkets uppgifter över företag som lämnat in skattedeklaration för inkomståret 2006, och som kan antas utgöra en rimlig bild av den aktiva näringsverksamheten i Sverige – följande.

Tabell 3.2 Antal bolag fördelade efter antalet anställda

Kategori	Antal bolag
Aktiebolag < 9 anställda	201 857
Aktiebolag 10–50 anställda	25 833
Aktiebolag > 50 anställda	6 077

Mätningarna har skett inom de olika kategorierna samt därutöver för vissa krav för publika aktiebolag.

Som nämnts ovan har den s.k. standardkostnadsmodellen använts för mätningarna. Denna är en kvalitativ metod som bygger på

värderingar av hur mycket tid ett normaleffektivt företag avsätter för att hantera de administrativa kraven i lagstiftningen. Det är med andra ord inte fråga om någon statistisk metod. Kartläggningen har skett med hjälp av intervjuer av olika företag. Tvärt emot vad kostnadssiffrorna, vilka synbart är exakta, indikerar har målet med Tillväxtverkets mätningar inte varit att få fram en exakt siffra som visar de administrativa kostnaderna. I stället ska mätningarna ses som ett verktyg i regelförenklingsarbetet genom exempelvis att identifiera var i regelverket de största kostnaderna finns.

Den administrativa årliga kostnaden för det associationsrättsliga regelverket avseende aktiebolag uppgår enligt den av Tillväxtverket gjorda nollbasmätningen till drygt 24 miljarder kr. Mätningen avser 147 informationskrav kopplade till regelverket avseende aktiebolag. Alla informationskrav har dock inte mätts hos samtliga bolag.

En slutsats av mätningarna är att de mest kostsamma avsnitten i aktiebolagslagen är de kapitel som reglerar revision, nyemission och bolagets ledning. Utredningen om revisorer och revision har haft i uppdrag att se över kraven avseende revision. När det gäller nyemission kan noteras att mätningen enbart är gjord inom segmentet publika bolag. Kostnaderna blir stora eftersom de bolag som ska genomföra en nyemission till stor del anlitar extern juridisk och annan konsult hjälp. Nyemissioner bland små aktiebolag är ovanliga och slutsatsen kan därför inte dras att regelverket i detta hänseende är kostsamt för små aktiebolag i allmänhet. Avseende bolagets ledning konstateras i rapporten att det är förande och förvarande av styrelseprotokoll som är tidskrävande och kostsamt.

Enligt Tillväxtverket är de genomsnittligt mest frekventa kostnaderna för ett aktiebolag med färre än nio anställda under ett år följande.¹⁷

¹⁷ Källa: presentationsmaterial från Tillväxtverket. Enligt vad som beskrivits ovan är det mätmetoden som resulterar i de exakta siffrorna. Dessa ska dock endast ses som indikationer på inom vilka områden bolagen har de största kostnaderna.

Tabell 3.3 Administrativ kostnad för vissa informationskrav i ett aktiebolag med färre än nio anställda

Informationskrav	Kostnad
Revision	14 968 kr
Bolagets ledning	4 071 kr
Aktiebolagets firma	1 186 kr
Vinstutdelning	1 000 kr
Bolagsstämma	887 kr
Aktiebok	286 kr
Bolagsordning	281 kr
Aktiebrev	139 kr
Totalt	22 818 kr

3.4 Några utgångspunkter för Utredningens regelförenklingsarbete

3.4.1 Små aktiebolag

Enligt direktiven ska utredaren överväga materiella ändringar i aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen för att förenkla för aktiebolagen, i synnerhet de små aktiebolagen, samt överväga om aktiebolagslagen genom redaktionella ändringar i något avseende kan göras enklare att tillämpa för små aktiebolag.

Det finns inte i direktiven någon definition av vad som avses med små aktiebolag. Det finns inte heller någon sådan allmän definition. Typiskt sett avses dock med små bolag sådana bolag som har ett begränsat antal delägare, liten omsättning och få anställda. Som framgår ovan hänför sig huvuddelen av de svenska bolagen till denna kategori.

Utredningen om revisorer och revision har i sitt delbetänkande Avskaffande av revisionsplikten för små företag (SOU 2008:32) föreslagit att revisionsplikten tas bort för företag som underskrider det gränsvärde som framgår av artikel 11 i fjärde bolagsdirektivet. Det betyder att bara företag som uppfyller mer än ett av följande villkor omfattas av revisionsplikten:

- mer än 50 anställda
- balansomslutning på mer än 41,5 miljoner kronor,
- nettoomsättning på mer än 83 miljoner kronor

I 1 kap. 3 § punkterna 4 och 5 årsredovisningslagen (ÅRL) finns en uppdelning i mindre och större företag. Med större företag avses dels företag vars andelar, teckningsoptioner eller skuldebrev är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, dels företag som uppfyller mer än ett av följande villkor:

- medelantalet anställda i företaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50,
- företagets redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 25 miljoner kronor,
- företagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50 miljoner kronor.

Med mindre företag avses företag som inte är större företag. Motsvarande definitioner finns för koncerner.

Utredningen om enklare redovisning har i delbetänkandet Enklare redovisning (SOU 2008:67) föreslagit att gränsvärdet för mindre företag i ÅRL ska höjas till den nivå som följer av artikel 11 i det fjärde bolagsdirektivet. Detta innebär att det skulle bli samma gränsvärde inom redovisningen som vid regleringen av revisionsplikt.

Kommissionen har lämnat en rekommendation när det gäller definition av mikroföretag samt små och medelstora företag som avses kunna användas inom olika gemenskapspolitiska områden.¹⁸ Den s.k. SME-kategorin (small and medium sized enterprises) utgörs av företag som sysselsätter färre än 250 personer och vars årsomsättning inte överstiger 50 miljoner euro eller vars balansomslutning inte överstiger 43 miljoner euro per år. Inom denna kategori definieras små företag som företag som sysselsätter färre än 50 personer och vars omsättning eller balansomslutning inte överstiger 10 miljoner euro per år. Mikroföretag definieras som företag som sysselsätter färre än 10 personer och vars omsättning eller balansomslutning inte överstiger 2 miljoner euro per år.

Det finns alltså olika tänkbara definitioner på små aktiebolag som skulle kunna användas vid förenklingsarbetet. I aktiebolagslagen finns i dag två kategorier av aktiebolag, privata aktiebolag och

¹⁸ Kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag.

publika aktiebolag. Utgångspunkten för mitt arbete har dock varit att inte komplicera lagtexten i aktiebolagslagen med ytterligare underkategorier av aktiebolag. Arbetet har därför skett med utgångspunkt i att förslagen ska avse samtliga privata aktiebolag.

3.4.2 Kartläggning av problem inom aktiebolagsrätten för de små aktiebolagen

I utredningsarbetet har rättsliga och administrativa problem kartlagts med inriktning på de små aktiebolagen. Som ett moment i denna kartläggning har Tillväxtverkets resultat från mätningarna av de administrativa kostnaderna använts. Som nämnts ovan avser dessa mätningar även stora bolag och några säkra slutsatser om vilka aktiebolagsrättsliga regler som är mest kostsamma för de allra minsta bolagen är därför svår att dra. Vidare är bolagen kategoriserade efter antalet anställda och inte antalet aktieägare eller storleken på styrelsen som utifrån Utredningens utgångspunkt är mer intressant.

För att identifiera vilka regler som upplevs som krångliga eller irriterande av de små aktiebolagen har Utredningen anordnat en hearing där bl.a. olika företrädare för småföretagare bjudits in, se *bilaga 2*. Härigenom inkom ett antal förslag på önskvärda regelförenklingar. En allmän slutsats efter hearingen är dock att regelverket i och med den nya aktiebolagslagen blivit mer tydligt och att bestämmelserna i stort uppfattas som ändamålsenliga. Det är framför allt inom andra regelområden, som exempelvis 3:12-reglerna och regler om mervärdesskatt inom skatterätten samt regler inom arbetsrätten som exempelvis anställningsskydd, som uppfattas som problematiska av de mindre bolagen.¹⁹

Utredaren har vidare tagit del av de förslag till förenklingar som kommit in dels till Justitiedepartementet, dels till Utredningen från olika myndigheter, organisationer och privata aktörer. En jämförelse har också gjorts med vilka förenklingsåtgärder som vidtagits i framför allt de nordiska länderna.

¹⁹ Se även Hans Börsvik, Jan Magnusson och Karin Prytz, tidskriften *Balans* nr 1/2009, Regeringen löser ”fel” problem för landets småföretagare.

3.4.3 Metoder för förenklingsarbetet

Ett sätt att förenkla för bolagen är att hjälpa dem att fullgöra de skyldigheter som åläggs dem. Det kan exempelvis vara fråga om webb-portaler där det tillhandahålls information, mallar samt elektroniska tjänster. Som nämnts ovan finns sådana möjligheter när det gäller företagsregistrering m.m. Sådan hjälp minskar inte informationskraven i lagen, men kan underlätta för företagen i vardagen och därmed minska den tid de behöver lägga ned på att uppfylla lagens krav. Det är viktigt att det är lätt för aktiebolagen att skaffa sig den information de behöver. Detta gäller både information om rättsregler och annan typ av information om exempelvis innehållet i bolagsregistret. En del av arbetet har därför bestått i att i samråd med Bolagsverket överväga om det bör göras ytterligare insatser inom detta område. Mot bakgrund av de insatser som Bolagsverket gör i dag och de planerade insatser som finns bl.a. i samarbete med andra myndigheter, se avsnitt 3.2.3, har ytterligare sådana insatser här inte föreslagits. Däremot ingår i vissa av förenklingsförslagen områden där Bolagsverket kan utöka sina informationstjänster.

Ett annat sätt att underlätta för bolagen är att ta bort eller förändra lagstadgade krav. Genom att exempelvis minska informationskraven för företagen kan de administrativa kostnaderna reduceras. Det kan också vara fråga om att förändra sådana bestämmelser som innebär materiella och finansiella kostnader för företagen eller bestämmelser som av företagarna uppfattas som ”irriterande”, exempelvis krav på att lämna statistikuppgifter.

Det associationsrättsliga regelverket innehåller såväl tvingande som dispositiva regler. Tvingande regler som är avsedda att skydda borgenärsintressen samt framtida aktieägare kan inte åsidosättas. Däremot kan sådana tvingande regler som enbart är avsedda att skydda minoritetsaktieägare åsidosättas med samtliga aktieägares samtycke. Dispositiva regler har en utfyllande funktion genom att reglera frågor om inte annat beslutas av kompetent organ i bolaget. Vidare finns kompetensregler som ger rättslig effekt åt beslut fattade i enlighet med ett i lag anvisat sätt, t.ex. införande av hembudsklausul.

Vissa kostnader för regelverket kan betraktas som affärskritiska innebärande att bolagen även om regelverket tas bort ändå i stor utsträckning har kostnader eftersom åtgärden ändå måste vidtas. I den mån det saknas regler om aktieägarnas mellanhavanden, bolagets förvaltning eller dylikt kan bolaget och aktieägarna – inte sällan med

betydande kostnader som följd – tvingas till en omfattande reglering av motsvarande frågor i bolagsordningen eller i särskilda avtal. I värsta fall kan avsaknaden av lagregler leda till kostsamma tvister och domstolsprocesser.²⁰ Denna syn innebär att det inte alltid är den bästa lösningen att ta bort bestämmelser, utan att det kan vara bättre att i lagen erbjuda en standardlösning genom en dispositiv regel som aktieägarna om de så önskar kan avvika från. Å andra sidan skulle aktiebolagslagen kunna bli betydligt kortare och överskådlig om denna i huvudsak enbart innehöll de tvingande regler som anses befogade utifrån olika skyddsintressen. I övrigt skulle det råda kontraktsfrihet för aktieägarna att bestämma vad som ska gälla för deras bolag, vilket innebär en flexibilitet i förhållande till bolagets storlek och verksamhet. En sådan lösning skulle överensstämma med förslaget till europeiskt privat aktiebolag (SPE-bolag) som bygger på en långtgående kontraktsfrihet. I Danmark har dock en sådan avreglering tidigare visat sig skapa problem, se avsnitt 2.5.

Utgångspunkten för förenklingsförslagen i detta betänkande är att det är en fördel för bolagen och då i synnerhet för de små bolagen om det i lagen finns dispositiva bestämmelser som gäller för det fall bolaget inte bestämmer något annat. På så sätt kan bolagen slippa onödiga kostnader för bolagsrättsliga avtal samtidigt som de erbjuds en handlingsfrihet.

Ett antal avgöranden från EG-domstolen innebär en rätt att starta ett bolag i vilken medlemsstat som helst och att bedriva verksamheten genom en filial i en annan medlemsstat. Som tidigare nämnts pågår både inom EU och inom flera medlemsstater ett arbete med att förenkla den aktiebolagsrättsliga regleringen bl.a. i syfte att stimulera företagandet. För att den svenska aktiebolagslagen ska stå sig internationellt är det viktigt att undersöka om lagen innehåller krav eller förbud av olika slag som inte finns i andra länder som vi brukar jämföra oss med i aktiebolagsrättsliga sammanhang och överväga om anpassningar kan ske i den svenska aktiebolagslagen.

Vid samtliga förenklingsförslag måste naturligtvis en avvägning göras mellan målet att förenkla för de små bolagen och andra intressen och målsättningar. Enligt direktiven ska förslagen vara utformade så att aktiebolagens administrativa börda minskas så långt det är möjligt utan att andra viktiga intressen som exempelvis

²⁰ Prop. 2004/05:85 s. 201.

skyddet för aktiebolagets borgenärer, skattekontrollen och bekämpandet av ekonomisk brottslighet eftersätts.

3.4.4 EG:s bolagsrättsliga direktiv

Flera aktiebolagsrättsliga regler grundar sig på EG:s bolagsdirektiv. Vissa direktiv gäller för alla aktiebolag, medan andra gäller enbart för publika aktiebolag. Den senare typen av regler har i stor utsträckning införts även beträffande privata aktiebolag i syfte att nå enhetliga regler. De bolagsrättsliga direktiven samt deras tillämpningsområde är följande.

- Rådets första direktiv 68/151/EEG om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga inom gemenskapen (Publicitetsdirektivet). Direktivet gäller för alla aktiebolag.
- Rådets andra direktiv 77/91/EEG om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen när det gäller att bilda aktiebolag samt att bevara och ändra dettas kapital, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga (Kapitaldirektivet). Senast ändrat genom direktiv 2006/68/EEG. Direktivet gäller för publika aktiebolag.
- Rådets tredje direktiv 78/855/EEG grundat på artikel 54.3 i fördraget om fusioner av aktiebolag (Fusionsdirektivet). Direktivet gäller för publika aktiebolag.
- Rådets fjärde direktiv 78/660/EEG grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag (Redovisningsdirektivet). Senast ändrat genom direktiv 2006/46/EG. Direktivet gäller för alla aktiebolag. Det finns dock möjligheter att införa lättnader i redovisningskraven för små och medelstora företag.
- Rådets sjätte direktiv 82/891/EEG grundat på artikel 54.3 g i fördraget om delning av aktiebolag (Fissionsdirektivet). Direktivet gäller för publika aktiebolag i de medlemsstater som har bestämmelser om delning.

- Rådets sjunde direktiv 83/349/EEG grundat på artikel 54.3 i fördraget om sammanställd redovisning (Koncernredovisningsdirektivet). Senast ändrat genom direktiv 2006/46/EG. Direktivet gäller för alla aktiebolag. Det finns dock möjligheter att införa lättnader i redovisningskraven för små och medelstora företag.
- Europaparlamentets och rådets åttonde direktiv 2006/43/EG om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning och om ändring av rådets direktiv 78/660/EEG och 83/349/EEG samt om upphävande av rådets direktiv 84/253/EEG (Revisorsdirektivet). Direktivet gäller för alla aktiebolag.
- Europaparlamentets och rådets tionde direktiv 2005/56/EG om gränsöverskridande fusioner av bolag med begränsat ansvar. Direktivet gäller för alla aktiebolag.
- Rådets elfte direktiv 89/666/EEG om krav på offentlighet i filialer som har öppnats i en medlemsstat av vissa typer av bolag som lyder under lagstiftningen i en annan stat (Filialdirektivet). Direktivet gäller för filialer till privata och publika aktiebolag.
- Rådets tolfte direktiv 89/667/EEG om enmansbolag med begränsat ansvar. Direktivet ålägger medlemsstaterna att tillåta enmansföretag.
- Europaparlamentets och rådets trettonde direktiv 2004/25/EG om uppköpserbjudanden (Takeoverdirektivet). Direktivet gäller för bolag vars värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad i en medlemsstat.
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/36/EG om utnyttjande av vissa av aktieägares rättigheter i börsnoterade företag. Direktivet gäller för bolag vilkas aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad som är belägen i eller bedriver verksamhet inom en medlemsstat.

Det kan finnas skäl att undersöka om det finns utrymme i direktiven att förenkla för de privata aktiebolagen. Utredningen om enklare redovisning har gjort sådana överväganden beträffande fjärde och sjunde bolagsdirektiven samt Utredningen om revisorer och revision beträffande åttonde bolagsdirektivet.

Förenklingsarbetet i detta betänkande har i huvudsak varit inriktat på de små aktiebolagen och deras behov. Förändringar inom

områden som exempelvis fusion och delning har därför inte prioriterats. I stället har beaktats om det finns utrymme för förenkling för de privata aktiebolagen inom ramen för vad direktiven tillåter inom de förenklingsförslag där direktiven har betydelse. Någon allmän genomgång av samtliga bolagsdirektiv kontra gällande rätt i aktiebolagslagen har alltså inte gjorts.

4 Bildande av aktiebolag

4.1 Inledning

För att stimulera företagandet bör tröskeln för att starta ett företag vara så låg som möjlig. Ett sätt att sänka tröskeln för etablering av aktiebolag är att själva förfarandet för bildande av ett aktiebolag är så enkelt som möjligt. Mycket har redan gjorts för att underlätta för den som vill starta ett bolag. Bolagsverket erbjuder tillsammans med Skatteverket tjänsten Företagsregistrering, www.foretagsregistrering.se, som innehåller färdiga ansökningsformulär att fylla i samt standardformuleringar för vissa tillval och som medger att handlingarna sänds in elektroniskt enligt Bolagsverkets föreskrifter (BOLFS 2008:1) om elektronisk ansökan och anmälan för vissa företag m.m. Bolagsverket har på sin hemsida blanketter och mallar för exempelvis stiftelseurkund och bolagsordning. Vidare erbjuder Tillväxtverket (tidigare Nutek) på sin hemsida den s.k. Företagarguiden där det bl.a. finns en checklista för den som vill starta företag.

I denna del har övervägts vad som ytterligare kan göras för att förenkla bolagsbildningen av ett privat aktiebolag.

4.2 De fem stegen för att bilda ett privat aktiebolag

När ett aktiebolag bildas ska stiftarna enligt 2 kap. ABL vidta vissa åtgärder. Processen kan delas upp i fem steg. I praktiken kan dock åtgärderna utföras i ett sammanhang.

Stiftelseurkunden

Det första steget för att bilda ett bolag är att bolagets stiftare upprättar en stiftelseurkund med tillhörande bolagsordning. En stiftelse-

urkund är en särskild avtalshandling som innehåller villkoren för bolagets bildande, medan bolagsordningens funktion är att ställa upp villkor och ramar för bolagets verksamhet.¹

En stiftelseurkund ska enligt 2 kap. 5 § första stycket ABL innehålla uppgift om hur mycket som ska betalas för varje aktie (teckningskursen). Teckningskursen får inte understiga aktiens kvotvärde. Vidare ska stiftelseurkunden innehålla fullständigt namn, personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum samt postadress för styrelseledamot och revisor² samt, i förekommande fall, styrelsesuppleant, revisorssuppleant och lekmannarevisor. Uppgifter om funktionärer som verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare och särskild delgivningsmottagare ska inte ingå eftersom dessa utses av styrelsen när denna tillträtt.

För det fall aktierna ska tecknas med särskilda villkor eller om bolaget åtar sig ekonomiska förpliktelser i samband med bolagsbildningen (kvalificerad bolagsbildning) ska även detta anges i stiftelseurkunden, 2 kap. 5 § andra stycket 1–5 ABL. Enligt 2 kap. 7 § ABL ska stiftelseurkunden innehålla en redogörelse för de omständigheter som kan vara av betydelse för bedömningen av de bestämmelser som avses i 5 § andra stycket och för bedömningen av värdet på apportegendomen. När det gäller kostnader för bolagets bildande som ska betalas av bolaget behöver dock privata aktiebolag enligt 2 kap. 8 § ABL enbart uppge kostnader utöver allmänna avgifter och sedvanliga kostnader för upprättandet av stiftelseurkunden och liknande arbete.

Bolagsordningen

Bestämmelser om bolagsordningen finns i 3 kap. ABL. Bolagsordningen är bindande för samtliga bolagsorgan och har verkan mot tredje man genom Bolagsverkets registrering. Ändringar av en bolagsordning förutsätter ett formellt förfarande med beslut vid bolagsstämma, med kvalificerad majoritet, vilket upptas i protokoll samt registrering av ändringsbeslutet, se 3 kap. 4–10 §§ ABL.

En bolagsordning ska enligt 3 kap. 1 § ABL innehålla uppgifter om

¹ Prop. 2004/05:85 s. 227.

² Enligt förslaget om avskaffande av revisionsplikten för små företag ska uppgift om revisor enbart anges i förekommande fall, SOU 2008:32 s. 29.

1. bolagets firma,
2. den ort i Sverige där bolaget ska ha sitt säte,
3. föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art,
4. aktiekapitalet, eller om detta utan ändring av bolagsordningen ska kunna bestämmas till ett lägre eller högre belopp, minimikapitalet och maximikapitalet, varvid minimikapitalet inte får vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet,
5. antalet aktier, eller, om det i bolagsordningen har angetts ett minimikapital och ett maximikapital, ett lägsta och högsta antal aktier, varvid relationen mellan minimikapitalet och det lägsta antalet aktier ska vara densamma som relationen mellan maximikapitalet och det högsta antalet aktier,
6. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter,
7. antalet eller lägsta och högsta antalet styrelsesuppleanter, om sådana ska finnas,
8. antalet eller lägsta och högsta antalet revisorer,
9. hur bolagsstämman ska sammankallas, och
10. den tid som bolagets räkenskapsår ska omfatta.

Utöver de obligatoriska uppgifter som ska finnas med i bolagsordningen finns på olika håll i ABL bestämmelser om vad som i särskilda fall kan anges i bolagsordningen. Det kan vara fråga om olika förbehåll som avstämningsförbehåll och omvandlingsförbehåll eller samtyckes-, förköps-, eller hembudsförbehåll. Det kan vidare vara fråga om föreskrifter om olika aktieslag (4 kap. 2 § ABL), om företrädesrätt vid nyemission (4 kap. 3 § ABL), röstvärdeskillnader (4 kap. 5 § ABL), om aktieägares rösträtt (7 kap. 8 § ABL) och om majoritetskrav vid styrelsebeslut (8 kap. 22 § ABL). Vidare följer av 7 kap. 40 § andra stycket ABL att föreskrift i bolagsordningen kan innebära utökad kvalificerad majoritet vid ändring av bolagsordningen. Lindrigare majoritetskrav är dock inte tillåtet.

Bolagsverket erbjuder vissa standardformuleringar när det gäller vissa klausuler som kan tas med i bolagsordningen. Det gäller exempelvis standardformuleringar för utökad kvalificerad majoritet, skiljeklausul, samtyckesförbehåll, förköpsförbehåll och hembudsförbehåll.

Aktieteckning

Sedan utkast till stiftelseurkund upprättats kan en eller flera stiftare teckna aktier. Det finns inte något krav på att samtliga stiftare måste teckna aktier. Aktieteckningen ska enligt 2 kap. 12 § ABL ske i stiftelseurkunden. En aktieteckning som inte har gjorts i stiftelseurkunden eller i en bilaga till denna är ogiltig. Den aktieteckning som gjorts på annat sätt kan göras gällande endast om bolaget registreras utan att aktietecknaren dessförinnan anmält felet hos Bolagsverket. Aktieteckningen blir bindande för aktietecknaren när stiftelseurkunden har undertecknats av samtliga stiftare. Fram till dess kan således en stiftare och tillika aktietecknare dra sig ur bolagsbildningen och återkräva eventuellt inbetalt belopp. Däremot ställs inget krav på att samtliga aktier ska vara till fullo betalda för att bundenhet ska inträda.

Av 2 kap. 13 § ABL framgår att om en aktie har tecknats med villkor som inte stämmer överens med stiftelseurkunden, kan aktietecknaren inte åberopa villkoret. Däremot är aktieteckningen som sådan giltig.

Betalning

Efter det att samtliga aktier tecknats ska aktierna betalas. Enligt 2 kap. 15 § ABL får betalningen för en aktie inte understiga aktiens kvotvärde, dvs. aktiens andel i aktiekapitalet. Om en aktie har tecknats med villkor som strider mot denna regel, ska ett belopp som motsvarar aktiens kvotvärde ändå betalas.

Aktierna ska betalas i pengar eller, om en bestämmelse om detta finns i stiftelseurkunden, med apportegendom, 2 kap. 16 § ABL. Betalning i pengar ska enligt 2 kap. 17 § ABL ske genom insättning på ett särskilt konto som stiftarna har öppnat för ändamålet hos en bank, ett kreditmarknadsföretag eller ett motsvarande utländskt kreditinstitut i en stat inom EES. Apportbetalning ska ske genom att apportegendomen avskiljs för att ingå i bolagets egendom, 2 kap. 18 § ABL. Vidare ska en revisor lämna ett skriftligt undertecknat yttrande över betalningen, 2 kap. 19 § ABL. Ett sådant revisorsyttrande ska även lämnas om bolaget enligt villkor i stiftelseurkunden ska fullgöra förpliktelser efter bildandet.

Enligt 2 kap. 20 § ABL blir betalningen sakrättsligt skyddad när stiftelseurkunden har undertecknats av samtliga stiftare.

Färdigställande och undertecknande av stiftelseurkunden

När samtliga aktier i bolaget har tecknats och betalats, ska stiftelseurkunden färdigställas, dagtecknas och undertecknas av stiftarna. Av 2 kap. 4 § ABL framgår att bolaget anses bildat när stiftelseurkunden har undertecknats av samtliga stiftare. Bolagets bildande är dock villkorat av att Bolagsverket bifaller ansökan om registrering av bolaget. Av andra stycket samma bestämmelse framgår därför att frågan om bolagsbildning faller om registrering inte sker inom viss tid (2 kap. 24 § ABL) och att bolaget får rättshandlingsförmåga först i och med registreringen av bolaget (2 kap. 25 § ABL).

Av 1 kap. 13 § ABL följer att stiftelseurkunden kan upprättas som ett elektroniskt dokument. Undertecknandet ska i sådana fall ske med avancerad elektronisk signatur enligt lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer.

Registrering

Enligt 2 kap. 22 § ABL ska styrelsen inom sex månader från stiftelseurkundens undertecknande anmäla bolaget till Bolagsverket för registrering i aktiebolagsregistret. Anmälan ska enligt 1 kap. 2 § ABF undertecknas av en styrelseledamot eller den verkställande direktören. Av 8 kap. 43 § och 9 kap. 47 § ABL samt 1 kap. 3 § ABF framgår vilka uppgifter en sådan anmälan ska innehålla och i 1 kap. 4 § ABF anges vilka handlingar som ska bifogas.

Bolagsverket har att i registreringsärendet pröva om det finns tillräckning teckning och om full och godtagbar betalning har lämnats för samtliga tecknade aktier, att det finns intyg från kreditinstitut vid kontant betalning och revisorsyttrande vid betalning med apportegendom samt om bolagsbildningen skett författningsenligt, se 2 kap. 23 § ABL. Om någon anmälan inte görs inom förskrivna tid eller Bolagsverket har avskrivit registreringsärendet eller vägrar registrering och beslutet har vunnit laga kraft har frågan om bolagsbildning fallit. Aktietecknarna har då rätt att återfå inbetalda belopp jämte avkastning med avdrag för eventuella kostnader för indrivning av betalning för tecknade aktier, se 2 kap. 24 och 25 §§ ABL.

I och med registreringen blir bolaget en juridisk person och bolagsbildningen blir offentlig.

4.3 EG-rätt

Av artiklarna 2 och 3 i det andra bolagsdirektivet (kapitaldirektivet),³ som är tillämpligt för de publika aktiebolagen, framgår vilka minimiuppgifter som ska finnas antingen i bolagsordningen eller stiftelseurkunden eller, för vissa av uppgifterna, i någon annan särskild handling som ska offentliggöras. Det är exempelvis fråga om bolagsform och firma, föremålet för bolagets verksamhet, bolagets säte samt bolagets aktiekapital. Vissa av uppgifterna behöver enbart anges om det inte finns föreskrifter i lag eller annan författning. Det är exempelvis fråga om bestämmelser som anger antalet ledamöter och hur dessa ska utses i organ som företräder bolaget mot tredje man och svarar för förvaltning, ledning, övervakning eller kontroll av bolaget samt bestämmelser om kompetensfördelning mellan organen.

Av det första bolagsdirektivet (publicitetsdirektivet),⁴ som avser både privata och publika aktiebolag, framgår att vissa uppgifter om ett bolag alltid ska offentliggöras som exempelvis bolagets säte.

Som framgår av avsnitt 2.4 har EG-kommissionen lämnat ett förslag till förordning om en ny europeisk associationsform – ett europeiskt privat aktiebolag (SPE-bolag).⁵ Enligt förslaget ges aktieägarna stor frihet att reglera frågor om bolaget i bolagsordningen, exempelvis om aktiekapitalets storlek, vilka rättigheter och skyldigheter som är knutna till aktierna, eventuella begränsningar i möjligheten att överlåta en aktie, hur bolagets organisation ska se ut och hur aktieägarna ska fatta beslut i bolagets angelägenheter. Avsikten är således att så långt som möjligt ge aktieägarna flexibilitet att bestämma hur dessa frågor ska regleras. Enligt förslaget måste den nationella lagstiftningen föreskriva påföljder för det fall bolagsordningen inte innehåller angivna bestämmelser eller vid andra överträdelser av förordningen.

³ Rådets andra direktiv av den 13 december 1976 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen när det gäller att bilda ett aktiebolag samt att bevara och ändra dettas kapital, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga (77/91/EEG, EGT L 26, 31.1.1977 s. 1) senast ändrat genom direktiv 2006/68/EG av den 6 september 2006 (EUT L 264, 25.9.2006, s. 32).

⁴ Rådets första direktiv av den 9 mars 1968 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga inom gemenskapen.

⁵ Kommissionens förslag till rådsförordning om stadga för privat europabolag, KOM (2008) 396.

4.4 Bolagsbildning i några utländska rättsordningar

4.4.1 Inledning

Vid en internationell utblick framgår att det finns olika modeller för bolagsordningen.⁶ Vanligt är att det, som i exempelvis Sverige och Danmark, ska upprättas en bolagsordning med ett antal uppgifter som stiftarna själva får bestämma utformningen på. Genom registreringsmyndigheten kan dock stiftarna erbjudas mallar och vissa standardformuleringar. I Storbritannien finns en möjlighet för bolagsbildarna att hänvisa till en standardbolagsordning. I exempelvis Finland har lagstiftaren i stället valt att i stor utsträckning införa dispositiva bestämmelser i lagen.

4.4.2 Storbritannien

En särskild modell erbjuds i den brittiska lagstiftningen. I Storbritannien upprättar stiftarna ett s.k. memorandum of association som är det grundläggande bolagsbildningsdokumentet. Vidare upprättas articles of association. I stället för att upprätta egna articles of association kan stiftarna enligt artikel 8 i Companies Act 1985 hänvisa, helt eller delvis, till en i lagen upptagen standardbolagsordning (Table A). Även om stiftarna har upprättat egna articles of association gäller Table A i den utsträckning den inte undantagits i articles of association.⁷

4.4.3 Finland

I och med den nya finska aktiebolagslagen 2006 infördes i stället för stiftelseurkund och konstituerande stämma med protokoll ett krav på avtal om bolagsbildning. Avtalet om bolagsbildning ska innehålla datum för avtalet, alla aktieägare och de aktier som var och en tecknat, det belopp som ska betalas för varje aktie, tiden för aktiernas betalning, bolagets styrelseledamöter samt bolagets revisorer. I avtalet om bolagsbildning ska i förekommande fall nämnas

⁶ I rapporten Selskabsretlig regulering i udvalgte lande från Bech-Bruun Advokatfirma, november 2006, www.eogs.dk/sw31726.asp, finns uppgifter om förekomsten av standardbolagsordning och standardbestämmelser i England, Tyskland, Italien, Frankrike, Holland, Irland, Spanien, Norge, Sverige, Finland och Australien.

⁷ Table A kommer att ersättas med en ny standardbolagsordning när Companies Act 2006 träder i kraft i oktober 2009.

den verkställande direktören och förvaltningsrådets ledamöter. Ordföranden för styrelsen och förvaltningsrådet kan utses i avtalet.

Avtalet om bolagsbildning ska innehålla en bolagsordning eller ha den som bilaga. Den nya aktiebolagslagen möjliggör en mycket kortfattad bolagsordning. Bolagets firma, hemort och verksamhetsområde ska alltid anges. Räkenskapsperioden ska fastslås antingen i avtalet om bolagsbildning eller i bolagsordningen. Den finska aktiebolagslagen innehåller därutöver dispositiva bestämmelser som ska tillämpas om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. På olika ställen i lagen finns därför bestämmelser om exempelvis vilka ärenden som ska behandlas på den ordinarie bolagsstämman, om utfärdande av stämmokallelse, om styrelsemedlemmarnas antal, om deras mandatperiod samt om en revisors mandatperiod som gäller om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. Vidare finns bestämmelser för genomförande av vissa arrangemang som gäller under förutsättning att arrangemanget nämns i bolagsordningen. Det kan exempelvis vara fråga om att det i bolagsordningen föreskrivs att bolagets samtycke krävs för aktieförvärv genom överlåtelse (samtyckesklausul). I 3 kap. 8 § aktiebolagslagen anges hur ett sådant förfarande ska gå till, om inte något annat föreskrivits i bolagsordningen.

Enligt 2 kap. 3 § sista stycket aktiebolagslagen kan Justitieministeriet genom förordning föreskriva om en standardbolagsordning för aktiebolag. Någon sådan finns dock inte för tillfället.⁸

Här kan också nämnas att Patent- och registreringsstyrelsen i Finland erbjuder etableringspaket för aktiebolag med alla dokument som behövs vid grundande av aktiebolag, avtalet om bolagsbildning, bolagsordningen, en blankett för etableringsanmälan och handelsregistrets bilageblankett. Etableringspaketet har utarbetats för de bolag för vilka en bolagsordning med de obligatoriska uppgifterna är tillräcklig, vars aktiekapital betalas i pengar och vars hela teckningspris tas upp i aktiekapitalet. Den s.k. bolagsordningsmodell A innehåller endast de punkter som är obligatoriska enligt lag, dvs. bolagets firma, hemort och bransch. Enligt den s.k. bolagsordningsmodell B finns utöver de obligatoriska uppgifterna de viktigaste bestämmelserna i aktiebolagslagen som normalt regleras i bolagsordningen samt en firmateckningsklausul och en inlösningsklausul. I etableringsanmälan ska anges bl.a. aktiekapitalets belopp och antal aktier.

⁸ Innan den nya finska aktiebolagslagen trädde i kraft gällde Justitieministeriets förordning om basbolagsordning för privata aktiebolag 29.3.2001/295.

4.4.4 Danmark

Det danska Udvalget til modernisering af selskabsretten overvåger i sitt betänkande möjligheten att införa en standardbolagsordning.⁹ Den danska utredningen anser dock inte att det är befogat att införa någon sådan i lag. Däremot anses ett behov finnas för de mindre bolagen att på ett lättillgängligt sätt ha tillgång till ett enkelt arbetsredskap för att utforma en bolagsordning. Udvalgets förslag går bl.a. ut på att Erhvervs- og Selskabsstyrelsen utarbetar en vägledning för alla de olika överväganden bolaget bör göra i samband med upprättandet av bolagsordningen. Vägledningen bör enligt förslaget innehålla information om olika valmöjligheter samt konsekvenserna av olika klausuler i bolagsordningen. Det kan exempelvis vara fråga om vilken storlek på aktiekapitalet som bör väljas eller hur eventuella framtida konflikter mellan delägarna kan minimeras. Därutöver går förslaget ut på att ett antal olika standardbolagsordningar ska finnas tillgängliga för bolagen. Avsikten är dock inte att bolaget ska välja mellan olika färdiga bolagsordningar utan att det ska finnas redskap att utforma en individuell bolagsordning som är anpassad till det enskilda bolaget.

4.5 Överväganden och förslag

Förslag: De obligatoriska uppgifter som enligt 3 kap. 1 § ABL ska anges i bolagsordningen begränsas för privata aktiebolag till bolagets firma, säte och verksamhetsföremål. Beträffande uppgifter om aktiekapitalet, antal aktier, antalet styrelseledamöter, antalet styrelsesuppleanter, antalet revisorer, hur bolagsstämma ska sammankallas och bolagets räkenskapsår införs i lagen dispositiva bestämmelser som blir gällande för det fall inte något annat anges i bolagsordningen.

Vidare föreslås att Bolagsverket lämnar utökad information för bolagsbildning.

⁹ Betänkning nr. 1498 af 26. november 2008 om modernisering af selskabsretten s. 121 ff.

4.5.1 Hur kan bolagsbildningen förenklas?

Som inledningsvis anförts bör tröskeln för att starta ett aktiebolag vara så låg som möjlig. En förenklad bolagsbildning kan för stiftarna medföra att tidsåtgång samt kostnader reduceras.

Det finns inte skäl att ändra den gällande processen med fem steg för att bilda ett privat aktiebolag. Däremot kan bildandet av ett privat aktiebolag underlättas genom att det – i enlighet med de inledande utgångspunkterna i avsnitt 3.4.3 – i lagstiftningen i vissa delar erbjuds dispositiva bestämmelser samt genom att Bolagsverkets information till den som vill starta ett aktiebolag utökas. För framför allt små bolag kan bolagsbildningen på så sätt hållas relativt enkel och behovet av experthjälp minska.

Jag har inte funnit skäl att ändra i de krav som enligt 2 kap. 5 § ABL ställs på innehållet i en stiftelseurkund. Bolagsverket erbjuder redan i dagsläget mallar för stiftelseurkund både vid kontantbildning och vid apportbildning, vilket gör det relativt enkelt att upprätta en stiftelseurkund. Detta gäller särskilt små bolag som i liten utsträckning har behov av att ta in uppgifter om t.ex. särskilda villkor för aktierna som ingår i en s.k. kvalificerad bolagsbildning.

Däremot kan innehållet i bolagsordningen förenklas. Vissa uppgifter som stiftarna har att ange är individuella för varje bolag. Det är fråga om uppgifter om bolagets firma, säte och verksamhetsföremål. Dessa kan därmed inte standardiseras. Övriga obligatoriska uppgifter ser i många fall ut på ett likartat sätt för de minsta bolagen. Genom att erbjuda stiftarna standardformuleringar på dessa punkter kan bolagsbildningen underlättas.

Detta skulle kunna genomföras genom att det i lagen erbjuds en standardbolagsordning.¹⁰ Denna skulle förutom de obligatoriska uppgifterna även kunna innehålla andra klausuler som är vanligt förekommande i en bolagsordning, exempelvis en klausul om hembudsförbehåll. Stiftarna skulle härigenom ange uppgifterna om bolagets firma, säte och verksamhetsföremål samt därutöver ange att standardbolagsordningen ska gälla för bolaget. I fall där stiftarna vill ha en annan utformning av bolagsordningen skulle standardbolagsordningen i vart fall kunna vara till hjälp vid utformningen av vissa av klausulerna.

¹⁰ Se förslag i examensarbetet Förenklingar och förbättringar i aktiebolagslagen med fokus på små aktiebolag, En enklare bolagsbildning och ett ökat minoritetsskydd, Elin Dalenius och Fredrik Simonsson, handledare Carl Svernlöv, 2008, Uppsala Universitet.

Jag har dock valt att föreslå en annan modell som, i likhet med den finska aktiebolagslagen, bygger på att de obligatoriska uppgifterna som ska anges i bolagsordningen begränsas till bolagets firma, säte och verksamhetsföremål och att det för övriga uppgifter införs dispositiva bestämmelser som aktieägarna om de önskar kan avvika från. Genom en sådan lösning kan aktieägarna bestämma om de dispositiva bestämmelserna ska gälla fullt ut eller om det på någon punkt finns behov av att i bolagsordningen ta in en annan reglering. Detta skapar ett enkelt, men samtidigt flexibelt system för bolagen. För de bolag som väljer att använda de dispositiva bestämmelserna fullt ut kan bolagsordningen därmed enbart komma att innehålla bolagets firma, säte och verksamhetsområde. Vad som därutöver gäller för bolaget framgår av lagen. Se avsnitt 4.5.9 om förslag om upplysningar från Bolagsverket härom.

De dispositiva bestämmelser som föreslås och som närmare beskrivs nedan har utformats utifrån vad som normalt brukar anges i bolagsordningen för ett mindre bolag.

Förenklingsförslaget berör enbart de privata aktiebolagen. Det finns inte skäl att göra någon begränsning i vilka privata aktiebolag som kan tillämpa den föreslagna ordningen. Förslagen kommer för de bolag som har behov av en mer anpassad och omfattande bolagsordning i praktiken inte innebära någon förändring gentemot dagens system. Avsikten är i stället att förenkla för de små aktiebolag som utgör en stor majoritet av det totala antalet aktiebolag. Det finns inget hinder mot förslagen i EG-rätten.

4.5.2 Bolagets firma, säte och verksamhetsområde

Förslaget går ut på att det även fortsättningsvis ska vara obligatoriskt att i bolagsordningen ta in uppgifter om bolagets firma, den ort i Sverige där bolagets styrelse ska ha sitt säte, och föremålet för bolagets verksamhet angivet till sin art.

Ett problem som finns vid bildande av bolag är att ange bolagets firma, dvs. bolagets namn. Bestämmelser härom finns i firmalagen (1974:156). Eftersom firmans uppgift är att skilja bolaget från andra aktiebolag, måste den tydligt skilja sig från andra aktiebolags firmor. Att så är fallet kontrolleras av Bolagsverket i samband med bolagets registrering. Denna kontroll kan leda till handläggningstid

hos Bolagsverket. Möjliga förenklingar i denna del berör firmalagen och ligger således utanför utredningsuppdraget.¹¹

I ett aktiebolagsrättsligt perspektiv kan precisionskravet på angivande av verksamhetsföremålet ifrågasättas. I och för sig kan bolagsordningsbestämmelsen om verksamhetens föremål få betydelse vid tillämpningen av 8 kap. 42 § ABL om befogenhetsöverskridande från firmatecknarens sida. Denna betydelse är dock begränsad eftersom en rättshandling eller åtgärd enligt rättspraxis ska stå i uppenbar strid mot bolagsordningsbestämmelsen om verksamhetsföremålet för att utgöra ett befogenhetsöverskridande.¹² Därutöver kan styrelseledamot eller verkställande direktör ådra sig skadeståndsansvar om dessa medverkar till överträdelse av verksamhetsföremålet som leder till skada. Däremot har precisionskravet betydelse inom firmarätten eftersom ensamrätten till registrerad firma innebär att annan än innehavaren inte får använda ett med firman förväxlingsbart näringskännetecken inom det område för vilket firman registrerats. Då förväxlingsrisk kräver såväl firmalikheter som branschlikhet är utformningen av verksamheten i bolagsordningen av betydelse vid bedömning av förväxlingsrisken samt om firma har särskiljningsförmåga. Mot bakgrund av beröringen med firmarätten läggs inte heller i denna del fram några förenklingsförslag.

4.5.3 Aktiekapital och antal aktier

Enligt 1 kap. 5 § ABL ska aktiekapitalet i privata aktiebolag uppgå till minst 100 000 kr. Drygt 80 procent av alla aktiebolag har ett aktiekapital som motsvarar lagens minimikrav. I delbetänkandet Aktiekapital i privata aktiebolag (SOU 2008:49) har föreslagits att aktiekapitalet för privata aktiebolag sänks till 50 000 kr.

Av 3 kap. 1 § första stycket 4 och 5 ABL framgår att aktiekapitalet i bolagsordningen kan anges som ett fast belopp. Alternativt, om aktiekapitalet utan ändring av bolagsordningen ska kunna bestämmas till ett lägre eller högre belopp, kan det anges ett minimikapital och maximikapital. Minimikapitalet får inte vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet och antalet aktier ska anges så

¹¹ Varumärkeskommittén föreslog i betänkandet Ny varumärkeslag och ändringar i firmalagen (SOU 2001:26) att granskningen mot s.k. relativa hinder skulle upphöra och att det i stället skulle införas ett invändningsförfarande inom firmarätten. Förslagen mötte kritik från vissa remissinstanser och har inte genomförts.

¹² Se bl.a. NJA 1987 s. 394; Nerep m.fl., Aktiebolagslagen, en lagkommentar, Del 1, s. 182.

att relationen mellan minimikapitalet och det lägsta antalet aktier ska vara densamma som relationen mellan maximikapitalet och det högsta antalet aktier. Aktiekapitalet ska anges i svenska kronor eller euro. Om bolaget ska ha euro som redovisningsvaluta ska även aktiekapitalet vara bestämt i euro.

För att erbjuda en så flexibel lösning som möjligt bör bestämmelsen utformas med ett minimi- och maximikapital där minimikapitalet uppgår till 50 000 kr och maximikapitalet till 200 000 kr samt antalet aktier till lägst 500 och högst 2 000. Detta kommer således gälla om inte något annat föreskrivs i bolagsordningen. Detta kan exempelvis vara fallet om aktieägarna önskar ett högre aktiekapital, att antalet aktier ska vara bestämt på annat sätt eller att aktiekapitalet ska vara bestämt i euro.

4.5.4 Styrelseledamöter och styrelsesuppleanter

Enligt 8 kap. 1 § ABL ska ett aktiebolag ha en styrelse med en eller flera ledamöter. För styrelseledamöter får enligt 8 kap. 3 § ABL utses suppleanter. Om styrelsen har färre än tre ledamöter ska det finnas minst en suppleant. Av 3 kap. 1 § första stycket 6 och 7 ABL framgår att antalet eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter samt antalet eller lägsta och högsta antalet styrelsesuppleanter, om sådana ska finnas, ska anges i bolagsordningen.

När det gäller styrelseledamöter föreslås att en bestämmelse tas in i 8 kap. 1 § ABL innebärande att styrelsen i ett privat aktiebolag ska bestå av minst en och högst fem styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. En sådan bestämmelse ger en flexibilitet och kan förmodas passa de flesta mindre bolag.

Som närmare framgår i avsnitt 6.4.2 föreslår jag att kravet på när det ska finnas minst en suppleant ändras till att gälla om styrelsen endast har en ledamot. Beträffande antalet styrelsesuppleanter föreslås att det i 8 kap. 3 § ABL framgår att det i detta fall ska finnas en suppleant, om det inte i bolagsordningen föreskrivs om flera suppleanter. Detta innebär att om styrelsen i ett privat aktiebolag har mer än en styrelseledamot så är det frivilligt för bolaget att föreskriva att suppleanter ska finnas och i så fall hur många.

Även ett bolag som på frivillig väg beslutar att det ska finnas styrelsesuppleant men väljer att inte införa uppgifter härom i bolagsordningen, måste enligt 8 kap. 43 § ABL för registrering i aktiebolagsregistret anmäla vem som har utsetts till styrelsesuppleant.

4.5.5 Revisorer

Enligt 9 kap. 1 § ABL ska ett aktiebolag ha minst en revisor.¹³ Jag föreslår att det i detta lagrum tas in en bestämmelse om att ett privat aktiebolag ska ha en revisor, om det inte i bolagsordningen föreskrivs om flera revisorer.

För det fall revisionsplikten tas bort för vissa bolag får den dispositiva bestämmelsen avgränsas till att gälla de privata aktiebolag som är skyldiga att ha lagstadgad revision. Övriga bolag kommer i så fall att göra ett val om bolaget ska ha en revisor eller inte och om detta ska framgå av bolagsordningen. Även ett bolag som på frivillig väg beslutar om revision men väljer att inte införa uppgifter härom i bolagsordningen, måste enligt 9 kap. 47 § ABL för registrering i aktiebolagsregistret anmäla vem som har utsetts till revisor.

4.5.6 Kallelsesätt

En ordinarie bolagsstämma (årsstämma) ska enligt 7 kap. 10 § ABL hållas inom sex månader från utgången av varje räkenskapsår. Det får i bolagsordningen föreskrivas att aktieägarna varje år ska hålla ytterligare en eller flera ordinarie bolagsstämmor, 7 kap. 12 § ABL. Enligt 7 kap. 23 § ABL ska aktieägarna kallas till bolagsstämma på det sätt som föreskrivs i bolagsordningen. Det kan exempelvis ske genom brev, rekommenderat brev, kungörelse eller e-post till varje känd aktieägare. För publika aktiebolag gäller att kallelsen därutöver alltid ska ske genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar samt i en i bolagsordningen angiven rikstäckande dagstidning.¹⁴

För privata aktiebolag föreslås en dispositiv bestämmelse. Vid införande av den nu gällande aktiebolagslagen ansåg lagstiftaren det inte lämpligt att i lagen ange ett visst kallelsesätt och samtidigt ge bolagen möjlighet att ta in föreskrifter om avvikande kallelsesätt i bolagsordningen. I förarbetena framförs tveksamhet med att lyfta fram ett kallelsesätt framför ett annat. Vidare uttrycks att förut-

¹³ Utredningen om revisorer och revision har i delbetänkandet Avskaffande av revisionsplikten (SOU 2008:32) föreslagit att revisionsplikten ska avskaffas för ett stort antal av de privata aktiebolagen. Det skulle därmed bli möjligt för dessa bolag att välja om de ska ha revisor eller inte.

¹⁴ I promemorian Direktivet om aktieägars rättigheter (Ds 2008:46) har beträffande publika aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför EES föreslagits att aktieägarna ska kallas till bolagsstämma genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar och på bolagets webbplats.

sättningarna för att kalla till bolagsstämma på det ena eller andra sättet torde skifta mycket från bolag till bolag samt att den tekniska utvecklingen kan förväntas bereda vägen för nya kallelsesätt.¹⁵

Jag bedömer att den förenkling som dispositiva bestämmelser för de i dag obligatoriska uppgifterna kommer att innebära för många små bolag överväger de ovan beskrivna tveksamheterna. Vidare går förslaget på en sådan bestämmelse ut på att en skriftlig kallelse ska skickas till varje aktieägare vars adress är känd för bolaget. Med denna utformning uppnås en flexibilitet genom att uttrycket ”skriftligen” inte utesluter e-post eller motsvarande elektronisk kommunikation.¹⁶

Även fortsättningsvis ska kallelse i vissa situationer dessutom skickas med post till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget.

4.5.7 Räkenskapsår

Av 3 kap. 1 § bokföringslagen (1999:1078) framgår att ett normalt räkenskapsår ska omfatta tolv månader. Räkenskapsåret ska sammanfalla med kalenderåret eller avse tiden 1 maj–30 april, 1 juli–30 juni eller 1 september–31 augusti (brutet räkenskapsår). Skatteverket kan medge dispens för annan period i vissa fall. I Bolagsverkets mall för bolagsordning föreslås att räkenskapsåret ska vara 1 januari–31 december.

Mot bakgrund av att räkenskapsåret i normalfallet sammanfaller med kalenderåret föreslår jag att den dispositiva bestämmelsen utformas i enlighet härmed. För det fall stiftarna önskar en annan utformning av räkenskapsåret får det alltså regleras i bolagsordningen.

4.5.8 Övriga bolagsordningsbestämmelser

Förslaget går som beskrivits ovan ut på att de obligatoriska uppgifterna i bolagsordningen väsentligen begränsas. Det måste dock även fortsättningsvis för varje bolag framgå vad som gäller avseende punkterna beskrivna under avsnitt 4.5.3–4.5.7. Förslaget innebär att bolaget kan välja att antingen låta de dispositiva bestämmelser som

¹⁵ Prop. 2004/05:85 s. 228.

¹⁶ Jfr 7 kap. 16 § ABL och prop. 2004/05:85 s. 599.

framgår av lagen gälla för bolaget eller att reglera frågorna i bolagsordningen.

Som nämnts ovan kan det utöver de obligatoriska uppgifterna finnas skäl att reglera andra frågor i bolagsordningen. Det kan vara fråga om olika förbehåll, föreskrifter om olika aktieslag, företrädesrätt vid nyemission, röstvärdesskillnader, aktieägars rösträtt, majoritetsklausul eller skiljeklausul. Bolagsverket tillhandahåller i dagsläget vissa standardformuleringar för sådana klausuler. Bolagens behov av sådan reglering i bolagsordningen varierar väsentligen. En del klausuler kan dock ha särskild betydelse för små aktiebolag.

I lagstiftningen finns en grundläggande princip om att aktier är fritt överlåtbara. Det finns dock möjlighet för bolag som inte är avstämningsbolag att begränsa den fria överlåtbarheten genom föreskrifter i bolagsordningen. Detta kan ske genom samtyckesförbehåll, förköpsförbehåll och hembudsförbehåll. Möjligheten till sådana undantag har ansetts motiverat särskilt när det gäller små och medelstora aktiebolag. Dessa bolag utgörs ofta av fåmansbolag i vilka ägarna har familjeband eller andra personliga kopplingar till varandra. Ägarnas engagemang i bolaget är i sådana fall avhängigt av att ägarkretsen inte förändras. Det kan därför vara viktigt för ägarna att kunna kontrollera växlingar i ägarkretsen. Detta kan också ge möjlighet att förhindra konkurrenter från att bereda sig affärsmissiga fördelar genom att gå in som ägare i företaget.¹⁷

Av de drygt 340 000 aktiebolag som var registrerade hos Bolagsverket i augusti 2008 hade 278 165 bolag ett hembudsförbehåll, 18 148 bolag ett förköpsförbehåll och 7 721 bolag ett samtyckesförbehåll.¹⁸ Hembudsförbehåll är alltså en sådan klausul som i dagsläget är vanligt förekommande.

Jag har inte funnit det lämpligt att i lagen peka ut någon särskild klausul som ska gälla om bolaget inte föreskriver något annat i bolagsordningen. Tvärtom är intagande av sådana klausuler ett avsteg från de huvudprinciper som gäller enligt ABL, om exempelvis aktiers lika rätt och att aktier är fritt överlåtbara. Det bör därför även fortsättningsvis krävas att stiftarna vid bolagets bildande gör ett aktivt ställningstagande till vad som ska gälla i bolaget. De bolag som väljer att exempelvis införa ett hembudsförbehåll kan använda den standardformulering som erbjuds av Bolagsverket.

¹⁷ Prop. 2004/05:85 s. 250.

¹⁸ Källa: Bolagsverket.

4.5.9 Information från Bolagsverket

Det är viktigt att stiftarna vid bolagsbildningen förstår vad som gäller för bolaget om de inte föreskriver något annat i bolagsordningen samt således under vilka punkter de har möjlighet att reglera på annat sätt än vad som framgår av de dispositiva bestämmelserna i lagen.

Förslaget i denna del går ut på att Bolagsverket i sitt informationsmaterial till den som avser att registrera ett bolag informerar om innehållet i de dispositiva bestämmelserna samt att detta blir gällande för bolaget om inte något annat skrivs in i bolagsordningen. Exempelvis kan information ges om bolagets aktiekapital och antal aktier, antalet styrelseledamöter och styrelsesuppleanter, styrelseledamots mandattid, antalet revisorer, hur kallelse till bolagsstämma ska ske samt bolagets räkenskapsår. Vidare bör ingå information om vad som gäller för ordinarie bolagsstämma enligt 7 kap. 10 och 11 §§ ABL samt tid för kallelse till ordinarie bolagsstämma enligt 7 kap. 18 § ABL.

Därutöver bör det finnas information om vilka övriga bolagsordningsbestämmelser som kan vara aktuella och vad dessa närmare innebär. Liksom i dagsläget bör även standardformuleringar för sådana klausuler finnas tillgängliga.

5 Aktiebrev och aktiebok

5.1 Inledning

Alla aktiebolag ska föra en aktiebok, dvs. en förteckning över aktier och aktieägare. Bestämmelser härom finns i 5 kap. ABL. Syftet med aktieboken är att ligga till grund för utövandet av aktieägars rättigheter mot bolaget, och att ge bolaget, aktieägare och andra underlag för att bedöma ägarförhållandena i bolaget.

Särskilda bestämmelser om aktiebok finns för bolag som inte är avstämningsbolag, s.k. kupongbolag, i 5–10 §§ och för avstämningsbolag¹ i 11–19 §§.

Aktiebrev kan utfärdas i kupongbolag, men får däremot inte utfärdas i avstämningsbolag. Om ett aktiebrev har utfärdats för en viss aktie, är de rättigheter som aktien är förenad med på vissa sätt knutna till aktiebrevet. Bestämmelser härom finns i 6 kap. ABL.

Det har vid flera tillfällen påtalats att det finns behov av en modernisering av regelverket kring aktiebrev. Frågor kring aktiebrev och aktiebok samt om införande av ett aktieägarregister har ingående behandlats i tidigare lagstiftningssammanhang, se avsnitt 5.2. Tidigare förslag om avskaffande av aktiebrev samt införande av ett aktieägarregister har dock inte genomförts.

I ett förenklingsperspektiv har jag funnit skäl att åter se över dessa frågor för bolag som inte är avstämningsbolag. Vid behandlingen av frågorna har jag utgått från de förslag som presenterades av Aktiebolagskommittén i betänkandet Aktieägarregister, bilaga till slutbetänkandet SOU 2001:1.

¹ Ett avstämningsbolag är ett aktiebolag vars bolagsordning innehåller ett förbehåll om att bolagets aktier ska vara registrerade i ett avstämningsregister enligt lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument. Både privata och publika aktiebolag kan vara avstämningsbolag.

5.2 Tidigare överväganden om aktiebrev, aktiebok och aktieägarregister

5.2.1 Bulvanutredningen

Bulvanutredningen, som tillsattes 1996, hade i uppdrag att utreda bl.a. om det fanns skäl att införa ett register för information om ägare i fåmansbolag. Bakgrunden till uppdraget var att Riksenheten mot ekonomisk brottslighet i en rapport om bolagsplundring² väckt frågan om införande av ett sådant register i syfte att minska möjligheterna för personer med brottsliga avsikter att agera genom bolag där det inte finns någon ansvarig företrädare.

Bulvanutredningen uttalade i betänkandet *Bulvaner* och annat (SOU 1998:47) att övervägande skäl talar för att det borde införas ett system med obligatorisk ägarregistrering för samtliga aktiebolag som saknar aktieägarförbehåll. Enligt betänkandet skulle ett sådant register vara av värde vid åtskilliga utredningar om ekonomisk brottslighet och för skattekontroll. Vidare skulle bolagen själva slippa att föra aktiebok och utfärda aktiebrev vilket, enligt betänkandet, ganska snart skulle komma att uppfattas som en förenkling. Detta fick vägas mot vissa nackdelar som utredningen pekade på. Det var fråga om att reformen skulle innebära en ingripande förändring av den rådande ordningen och ge upphov till arbete och bestyr framför allt i ett inledningsskede. Vidare förutsågs att vissa, om än ganska blygsamma, kostnader skulle uppkomma både för det allmänna och för bolagen. Det betonades vidare att övergångsproblematiken är svårlöst och att det synes innebära att det tar åtskillig tid innan ett aktieägarregister kan vara komplett samt att alla nya system innebär risker för komplikationer av olika slag.

5.2.2 Aktiebolagskommittén

Aktiebolagskommittén fick mot bakgrund av Bulvanutredningens förslag genom ett tilläggsdirektiv (Dir. 1998:90) i uppdrag att bl.a. utarbeta förslag till författningsbestämmelser om ett aktieägarregister för andra aktiebolag än avstämningsbolag. Uppdraget var utformat på så sätt att det inte ankom på kommittén att pröva om det var lämpligt att införa ett sådant register utan i stället att ta

² Åklagarväsendets rapport 1996:1 om åtgärder mot bolagsplundring.

ställning till alla de frågor som inrättandet av ett obligatoriskt aktieägarregister aktualiserar.

Aktiebolagskommittén presenterade sina förslag i denna del i betänkandet Aktieägarregister, bilaga till slutbetänkandet SOU 2001:1. Sammanfattningen av förslagen är intagen i *bilaga 3*.

En slutsats vid övervägandena om ett aktieägarregister var att om ett sådant ska införas måste aktiebrev och aktiekuponger avskaffas i de bolag som omfattas av registret. Om ett centralt aktieägarregister inrättas måste detta vidare träda i funktion vid en tidpunkt som är gemensam för alla bolag som omfattas. Kommittén föreslog därför att alla bolag som omfattas skulle vidta förberedelser så att de vid en given tidpunkt skulle kunna leverera uppgifter till registerföraren i sådan form att de direkt skulle kunna läggas in i registret. Under en övergångstid skulle därför alla bolag utom bolag med högst tio aktieägare åläggas att föra aktieboken med hjälp av automatisk databehandling. Förslagen gick vidare ut på att aktiebrev och aktiekupongerna skulle avskaffas under denna övergångstid. Däremot skulle vissa emissions- och teckningsbevis tills vidare finnas kvar. Som en ersättning av pappersdokumentens funktioner skulle enligt förslaget anteckningarna i aktieboken i stället vara rättsgrundande. Aktieboken skulle därmed innehålla fler uppgifter och få större betydelse, vilket bedömdes öka förutsättningar för att aktieboken utvisar de rätta förhållandena.

Avskaffandet av aktiebrev utgör steg 1 (aktiebrevsreformen) i förslaget. Efter en viss tid skulle steg 2 (kontoreformen) i förslaget kunna genomföras där aktieboken avskaffas för alla aktiebolag och ett avstämningsregister inrättas. I betänkandet förklaras att förslagen i steg 1 inte var begränsade till några år utan skulle kunna gälla som en permanent lösning för det fall förslaget enligt steg 2 inte skulle tillstyrkas.

Av reservationer och särskilda yttranden framgår att kommittén inte var enig angående förslaget om införande av aktieägarregister. Det framfördes bl.a. att en sådan genomgripande reform skulle kunna genomföras först efter noggranna överväganden om huruvida behovet uppväger de kostnader, olägenheter och risker i olika avseenden som reformen medför. Vidare ansågs att ett behov av ett centralt aktieägarregister i brottsbekämpningen inte hade kunnat påvisas.

Av remissammanställningen (Ju 2001/220/L1) framgår att flera remissinstanser var positiva till att avskaffa aktiebrev. Från några håll framfördes tveksamheter till aktiebrevsreformen eftersom bo-

lagen själva är ansvariga för aktieboken och denna tillmäts viktiga rättsverkningar. Vidare framfördes att det sakrättsliga skyddet inte borde knytas till införandet i aktieboken utan att förvärvarens meddelande till bolaget om förvärvet i stället borde vara avgörande.

I fråga om införande av ett aktieägarregister var remissinstanserna mer splittrade. Ett flertal instanser avstyrkte förslaget, i vart fall innan en mer ingående analys gjorts av effekterna.

Ekobrottsmyndigheten, riksåklagaren och flera åklagarmyndigheter tillstyrkte inrättandet av ett centralt aktieägarregister utifrån dess förmodade brottsförebyggande och brottsutredande effekt. Riksskatteverket, skattemyndigheter och kronofogdemyndigheten framförde att ett centralt aktieägarregister skulle vara av stort värde för kronofogdemyndigheterna och skattemyndigheterna.

Flera remissinstanser ansåg det beklagligt att kommitténs uppdrag var utformat på så sätt att ett förslag om aktieägarregister skulle upprättas utan att kommittén först övervägt för- och nackdelar med ett sådant förslag. Det ansågs bl.a. att integritetsskyddsaspekterna inte fått tillräcklig uppmärksamhet och att behovet av att inrätta ett register inte motiverar den ökade administrationen för bolagen. Från några instanser framfördes att det först efter det att aktiebrevsreformen genomförts borde ske en utvärdering om behovet av ett aktieägarregister.

5.2.3 Regeringens ställningstagande

Regeringen förklarade att frågan om inrättande av ett centralt aktieägarregister skulle behandlas i ett senare sammanhang. Regeringen var inte heller beredd att innan ytterligare behandling förorda aktiebrevsreformen.³

5.3 Internationell utblick

5.3.1 EG-rätt

Det finns inte någon reglering i här aktuellt hänseende i EG:s bolagsdirektiv. Däremot kan nämnas att förslaget till stadga för ett europeiskt privat aktiebolag (SPE-bolag) innebär att aktierna i ett SPE-bolag ska upptas i en aktieägarförteckning (artikel 14). Bolagets

³ Prop. 2004/05:85 s. 211 och 289.

ledningsorgan ska föra förteckningen som ska innehålla uppgift om aktieägarens namn och adress, antalet aktier som innehas av den ifrågavarande aktieägaren, aktiernas nominella värde eller bokföringsmässiga parivärde, om en aktie ägs av mer än en person, namn på och adress till ägarna och den gemensamma representanten, förvärvsdatum för aktierna, beloppet på varje kontantvederlag som, i förekommande fall, har betalats eller ska betalas av den ifrågavarande aktieägaren, värdet och slaget av varje apportegendom som, i förekommande fall, tillförts eller ska tillföras av den ifrågavarande aktieägaren samt det datum då en aktieägare upphör att vara ägare i SPE-bolaget. Aktieägarförteckningen och eventuella ändringar av den ska föras av ledningsorganet och får på begäran kontrolleras av aktieägarna eller tredje man. Förslaget innebär vidare att vid anmälan av överlåtelse av aktier ska ledningsorganet utan dröjsmål uppta aktieägaren i förteckningen, under förutsättning att överlåtelsen har verkställts i enlighet med förordningen och SPE-bolagets bolagsordning och aktieägaren lämnar in rimliga bevis på hans eller hennes lagliga äganderätt till aktierna. Med förbehåll för detta ska varje överlåtelse av aktier få rättsverkan gentemot SPE-bolaget, samma dag som aktieägaren anmäler överlåtelsen till SPE-bolaget, och gentemot tredje man, samma dag som aktieägaren upptas i aktieägarförteckningen.

5.3.2 Norge

I Norge finns två bolagsformer utan personligt ägaransvar. Det är fråga om *aksjeselskap* (AS) som i första hand är avsedd för små och medelstora företag med begränsad ägarkrets och som regleras i lov om aksjeselskaper (aksjeloven) av 13. juni 1997 nr 44. Vidare finns *allmennaksjeselskap* (ASA) som i första hand är avsedd för större företag med stor och växlande ägarkrets och som regleras i lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) av 13. juni 1997 nr 45.

För allmennaksjeselskap gäller att dessa ska vara registrerade i Verdipapirsentralen (VPS). Ett aksjeselskap har möjlighet att välja att registrera aktierna hos VPS eller att själva föra aktiebok över aktierna.

Tidigare fanns i den norska aktiebolagslagstiftningen bestämmelser om aktiebrev liknande de svenska. Den 1 januari 2000 avskaffades

aktiebrev och aktieboken fick därmed en större betydelse.⁴ Bakgrunden till reformen var att den tidigare ordningen ansågs vara förenad med vissa olägenheter, bl.a. att aktiebrev ofta förkom, vilket gjorde det svårt för aktieägarna att utöva sina rättigheter. Systemet med aktiebrev gjorde det också i många fall svårt att veta vilka som var aktieägare och berättigade att delta i bolagsstämma. Mot detta vägdes aktiebrevens roll i en effektiv omsättning av aktier. Det påpekades emellertid att aktier i mindre bolag relativt sällan bytte ägare och att det framför allt var i mellanstora bolag som det fanns en viss omsättning av aktierna. Argumentet om en effektiv omsättning ansågs därför inte vara av avgörande betydelse.

För de bolag som väljer att föra aktieboken själv gäller följande. Aktieboken ska innehålla uppgift om aktieägarna med angivande av namn eller firma, födelsedatum eller organisationsnummer, adress, antal aktier och aktiernas nummer samt, i förekommande fall, de aktieslag till vilken aktien hör. Aktieboken ska vidare innehålla uppgift om panträtt och innehavare av panträtt. Aktieboken, som är offentlig för envar, ska föras på ett betryggande sätt och kan föras elektroniskt. Bolaget ska bevara upplysningar om tidigare aktieägare i minst tio år. Det är styrelsen som ansvarar för att aktiebok förs enligt lagens regler och brister i ansvaret kan medföra straff- och skadeståndsansvar.

De förvaltningsrättigheter som tillkommer en aktieägare får utövas först när aktieägaren är införd i aktieboken, eller när ett förvärv är anmält och har godtagits av bolaget. Innehållet i aktieboken har däremot inte någon avgörande betydelse för de ekonomiska rättigheterna. Detta hänger samman med att de ekonomiska rättigheterna i stor utsträckning kan skiljas från själva aktien. Vid exempelvis utdelning måste därför den som fordrar betalning visa att han eller hon är rätt mottagare. Vid tvist kan bolaget hålla inne betalningen till dess rättsförhållandena är utredda. Inte heller förköps- och lösningsrätt eller optionsrättigheter registreras i aktieboken.

En aktieägare kan alltså kräva att bolaget ställer ut ett teckningsrättsbevis. Detta är ett omsättningsbart dokument som följer norska skuldebrevslagens regler om negotiablera dokument.

När en aktie skiftar ägare, genom exempelvis arv eller överlåtelse, ska den nye ägaren meddela bolaget detta. Bolaget ska införa den nye ägaren i aktieboken och ange datum för införandet. Därefter ska bolaget ge den nye aktieägaren ett meddelande om att han

⁴ Ot.prp. nr. 23 (1996–97) avsnitt 8, NOU 1996:3 avsnitt 8.2 och Ot.prp. nr. 36 (1993–94) s. 94–96.

eller hon är införd i aktieboken och vad som är infört i aktieboken om aktieägaren och dennes aktier, s.k. aksjebevis. Meddelandet är inte i sig ett dokument som legitimerar innehavaren eller ger organisatoriska eller ekonomiska rättigheter till innehavaren. Sker någon ändring ska aktieägaren få meddelande om detta.

Sakrättsligt skydd uppkommer i och med att bolaget under rättats om överlåtelsen. Därmed har vid dubbelöverlåtelse den överlåtelse företräde som bolaget först fick kännedom om och skyddet mot en överlåtares borgenärer uppkommer när bolaget har under rättats om överlåtelsen.

En pantsättning av aktie får rättsverkan när bolaget meddelats om pantsättningen. När bolaget mottar ett meddelande om att en aktie är pantsatt, ska pantsättningen med datum för inskrivandet samt panthavarens namn och adress införas i aktieboken. Om panthavaren begär det ska bolaget avge en förklaring om att panträtten är införd i aktieboken.

Både aksjeselskaper och allmennaksjeselskaper ska enligt lov om ligningsforvaltning (ligningsloven) årligen lämna upplysningar till aktieägarregistret som har betydelse för skatteläggningen av aktieägarna. Bland dessa upplysningar ingår att ange de tio eller tjugo största aktieägarna, beroende av om bolaget räknas som ett stort eller mindre bolag, samt ändringar i aktieägarkretsen under året. Upplysningarna om ägarförhållandena blir tillgängliga för allmänheten genom de s.k. Brønnøysundregistrene samt andra kommersiella databaser.

För att bolagen och rättighetsinnehavare skulle få möjlighet att inrätta sig efter de nya reglerna enligt aktiebrevsreformen gällde en ettårig övergångsperiod. Denna innebar att aksjeselskaper stiftade före ikraftträdandet hade ett år därefter på sig att tillse att upplysningarna i aktieboken motsvarade de nya bestämmelserna. Vidare innebar övergångsordningen att den tidigare lagens regler om aktiebrev och rättsverkan vid överlåtelse och pantsättning gällde i ett år efter det att reformen trätt i kraft. Aktieägare och panthavare hade alltså ett år på sig att meddela bolaget om sin rätt. Att aktiebrevens legitimations- och rättsverkningar därefter försvann innebar dock inte att de underliggande rättigheterna till aktien också försvann.

Övergången från ett pappersbaserat till ett papperslöst system har i Norge inte uppfattats medföra några särskilda problem utan i stället som en förenkling.⁵

⁵ Uppgift från bl.a. norska Justitiedepartementet.

5.3.3 Danmark

I Danmark finns två bolagsformer utan personligt ägaransvar. Den ena är *aktieselskab* (*A/S*), motsvarande det svenska publika aktiebolaget, som regleras i lov om aktieselskaber, lov nr. 370 af 13. juni 1973. Den andra är *anpartsselskab* (*ApS*), motsvarande det svenska privata aktiebolaget, som regleras i lov om anpartsselskaber nr. 378 af 22. maj 1996.

Aktieselskab

I aktieselskab kan aktier ställas ut till viss man eller innehavaren, vilket ska framgå av bolagsordningen.

Ett aktieselskab kan ansluta sig till ett värdepapperslöst aktiehanteringssystem. Aktierna registreras då hos en værdipapircentral (VP). Det är valfritt för alla aktieselskab att registrera sina aktier hos en VP eller att i stället ge ut aktiebrev när en aktieägare begär det. Om aktieägare som innehar minst tio procent av aktiekapitalet begär att aktiebrev ska ges ut eller om aktierna är omsättningspapper eller utställda till innehavaren är bolaget skyldigt att ge ut aktiebrev och då ska aktiebrev ges ut för samtliga aktier i bolaget.

Om aktierna varken registrerats hos en värdepapperscentral eller aktiebrev getts ut för dessa uppnås sakrättsligt skydd genom denuntiation till bolaget. Det har ingen betydelse om denuntiationen kommer från förvärvaren eller överlåtaren. Bestämmelserna härom är starkt inspirerade av den danska skuldebrevslagens regler.

Styrelsen är skyldig att föra aktiebok. Av aktieboken ska framgå om aktierna är ställda till viss man eller innehavaren. Skyldigheten att i aktieboken anteckna namnet på aktieägaren gäller endast den förste aktietecknaren. En senare aktieförvärvare kan dock begära att denne antecknas i aktieboken. Om en förvärvare av en aktie ställd till viss man önskar utöva aktierättigheterna måste han nämligen låta anteckna sig i aktieboken. De ekonomiska rättigheterna kan utövas utan en sådan anteckning. Aktieboken kan föras elektroniskt eller manuellt.

När det gäller offentlighet är utgångspunkten att det enbart är bolagets ledning och offentliga myndigheter som har tillgång till aktieboken i ett aktieselskab.

Anpartsselskab

I ett anpartsselskab motsvaras aktieboken av en anpartshavarförteckning. I denna ska anges anpartshavarnas namn och hemvist samt storleken på innehavet. Anpartshavarförteckningen är offentlig för anpartshavarna samt för offentliga myndigheter eller helt offentlig om anpartskapitalet är större än 500 000 danska kronor.

De förvaltningsmässiga och ekonomiska rättigheterna är avgörande av att införelse skett i anpartsförteckningen.

I anpartsselskabsloven finns inte några bestämmelser om fysiska "anpartsbreve". Vid ägarskifte eller pantsättning av anparter ska anpartsselskabet underrättas senast fyra veckor efter det att ägarskiftet eller pantsättningen skett. Selskabets ledning har att förelse i ändringen i anpartshavarförteckningen under förutsättning att det inte finns något hinder mot förvärelse enligt bolagsordningen. Anpartsselskabet ska därefter underrätta berörda om vad som förts in, s.k. anpartsbevis.

Sakrättsligt skydd uppnås genom denuntiation till bolaget. Både överlätare och förvärelse kan underrätta selskabet.

Förslag från Udvalget til modernisering av selskabsretten

Enligt Udvalget är utställande av aktiebrev kostnadskrävande för bolagen och utvecklingen går därför i riktning mot att avskaffa aktiebrev. Erfarenheterna med registrering i värdepapperscentral eller genom förande av aktiebok är enligt Udvalget goda. Mot bakgrund härav förelse beträffande aktieselskab att aktieägare endast kan kräva att aktiebrev ställs ut om dessa uppnår sedvanlig majoritet för att ta in kravet i bolagsordningen. Detta innebär att aktiebrev i aktieselskab enbart ska ställas ut när det framgår av bolagsordningen och att registrering av aktierna annars sker i aktieboken.

När det gäller anpartsselskab förelse Udvalget att även dessa ska få möjlighet att i bolagsordningen bestämma att anpartsbevis ska ställas ut. I annat fall ska, liksom i dag, registrering ske i anpartshavarförteckningen. Vidare förelse att den nya lagen ska innebära en möjlighet för både aktieselskab och anpartsselskab att välja att registrera aktierna/anparterna i en värdepappercentral.⁶

⁶ Betänkning nr. 1498 af 26. november 2008 om modernisering av selskabsretten, s. 179 ff.

5.3.4 Tyskland

I Tyskland finns två bolagsformer utan personligt betalningsansvar. Det är *Aktiengesellschaft (AG)* som huvudsakligen är avsedd för stora företag vars aktier är föremål för omsättning och som regleras genom Aktiengesetz vom 6. September 1965 (AktG). Vidare är det *Gesellschaft mit beschränkter Haftung (GmbH)* som i huvudsak används av små och medelstora företag med en begränsad ägarkrets och som regleras genom Gesetz betreffend die Gesellschaft mit beschränkter Haftung vom 20. April 1892 (GmbHG). I syfte att förenkla regelverket för GmbH och därmed skapa en attraktiv och konkurrenskraftig bolagsform trädde den 1 november 2008 den s.k. MoMIG-reformen⁷ i kraft. Genomgången nedan avser enbart GmbH.

Regelverket för GmbH innehåller inte aktiebrev eller liknande dokument. Det är i och för sig möjligt för ett bolag att ställa ut andelsbevis (anteilsscheine) men detta är mycket ovanligt eftersom sådana dokument inte är bärare av några rättigheter. För GmbH gäller i stället att en ägarlista ska finnas i handelsregistret vilket förs av den domstol (Amtsgericht) där bolaget har sitt registrerade säte. Uppgifter om delägare i GmbH blir därmed allmänt tillgängliga.

Det är den verkställande direktören (Geschäftsführer) som ansvarar för att en delägarlista ges in till handelsregistret när bolaget bildas samt att listan uppdateras vid förändringar i ägarkretsen. Om den verkställande direktören inte fullgör denna skyldighet kan han eller hon bli personligt betalningsansvarig för orsakad skada. I samband med varje ny eller uppdaterad delägarlista ska bolaget betala en förvaltningsavgift om 20 euro till handelsregistret.

Endast personer som är upptagna i delägarlistan anses som ägare till andelar i bolaget. Det är enbart dessa som exempelvis har rätt att delta och rösta vid bolagsstämma eller ta emot utdelning.

En köpare av andelar eller en förvärvare av exempelvis panträtt eller nyttjanderätt kan utgå från att ägarlistan i handelsregistret är riktig om ingen invändning har rests om ett inkorrekt införande under de senaste tre åren. En köpare eller annan kan dock inte genom handelsregistret få information om aktierna är belastade med andra rättigheter såsom exempelvis pant, nyttjanderätt eller kvarstad. Sådana rättigheter antecknas alltså inte i handelsregistret och är därmed inte offentligt tillgängliga.

⁷ Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen.

5.3.5 Storbritannien

I Storbritannien finns endast en bolagsform utan personligt betalningsansvar som inrymmer två kategorier, *private limited liability company (Ltd)* och *public limited liability company (Plc)*. Regleringen finns i Companies Act 1985 som den 1 oktober 2009 kommer att ersättas av Companies Act 2006. Genomgången nedan avser enbart Ltd.

Varje bolag ska föra ett aktieägarregister vari ska framgå alla aktieägares namn och adress, datumet för personens registrering, om bolaget har ett aktiekapital, nummer och typ av aktie som aktieägaren har samt vilket belopp som betalats för aktierna. Endast registrerade aktieägare får utöva rättigheter i bolaget om bolagsordningen inte föreskriver annat. I bolagsordningen regleras vanligtvis vad som ska gälla vid utdelning. Registret ska vara tillgängligt för allmänheten på bolagets huvudkontor.

Bolag, som inte är anslutna till en värdepappercentral, ska som huvudregel ställa ut aktiebrev (certificate) två månader efter fördelning eller överlåtelse av aktie. En person som har rätt att få ut aktiebrev av bolaget men förvägras, har möjlighet att vända sig till domstol.

Vid överlåtelse av aktie ska förvärvaren tas in i bolagets register för att överlåtelsen ska få rättslig effekt. Det finns en särskild blankett för aktieöverlåtelse som tillsammans med aktiebrevet överlämnas vid överlåtelsen. Förvärvaren skickar sedan dessa till bolaget. Bolaget har, beroende av vad som föreskrivs i bolagsordningen, därefter att besluta om förvärvaren ska accepteras. Om bolaget inte accepterar överlåtelsen ska förvärvaren få besked om detta inom två månader. Om överlåtelsen accepteras ska bolaget föra in förvärvaren som aktieägare i registret samt till denne utge ett nytt aktiebrev. Blanketten för överlåtelsen samt det gamla aktiebrevet behålls av bolaget.

Ett aktiebrev kan vidare användas som säkerhet vid långivning genom att överlämnas till långivaren tillsammans med en odaterad överlåtelseblankett.

Bolagen har att årligen till registreringsmyndigheten (Registrar of Companies) inkomma med en rapport som bl.a. ska innehålla en uppdaterad lista över aktieägarna tillsammans med vissa detaljer om varje aktieägare som funnits under perioden.

5.4 Överväganden och förslag om avskaffande av aktiebrev och andra aktiebolagsrättsliga dokument

Förslag: Det pappersbaserade systemet med aktiebrev, utdelningskuponger och interimisbevis avskaffas. Däremot behålls emissionsbevisen.

Som inledningsvis nämnts har frågan om att avskaffa det pappersbaserade systemet med aktiebrev behandlats i tidigare lagstiftnings-sammanhang. Vid denna behandling och enligt vad som framkommit under utredningsarbetet råder det stor enighet om att ett pappersbaserat system är föråldrat och att det därför är dags att aktiebrev avskaffas. Däremot finns det skilda åsikter om hur ett papperslöst system bör utformas.

De argument för och emot ett avskaffande av aktiebrev som framfördes av Aktiebolagskommittén gör sig alltså gällande. Sammanfattningsvis är dessa argument följande.⁸

Det som talar för att aktiebrev ska behållas är att hanteringen av aktiebrev i samband med aktieöverlåtelser och pantsättningar följer välkända regler och att det finns inarbetade rutiner. En övergång till ett nytt system innebär att bolagen i inledningskedet får informationskostnader och att det kan råda osäkerhet om vad som gäller. Det går inte heller att bortse från att det vid övergången finns risker för rättsförluster.

Mot detta får vägas de olägenheter som dagens system innebär för bolagen. Hanteringen av aktiebrev är kostsam och tidskrävande och därmed administrativt betungande. I små bolag torde det i och för sig vara vanligt att aktiebrev inte utfärdas. I bolag med en aktieägare eller med få aktieägare med familjeband är ägarförändringar sällsynta och när sådan inträffar välbekant för alla i bolaget. Behovet av aktiebrev är därmed inte så stort och de administrativa kostnaderna blir begränsade. I andra bolag och då framför allt i bolag med större ägarkrets är systemet mer betungande eftersom utfärdandet av aktiebrev innebär flera manuella och kostnadskrävande inslag. Vidare uppstår kostnader för bolaget vid växling av aktiebrev som kan behövas vid exempelvis arvskifte eller när någon säljer en del av sina aktier.

⁸ SOU 2001:1, Aktieägarregister, bilaga till slutbetänkandet, s. 128–134.

Det är vidare vanligt att aktiebrev förkommer, vilket medför problem både för bolaget och för aktieägarna. Problem kan uppstå för de aktieägare som ska utöva sina rättigheter i bolaget samt vid överlåtelse och pantsättning. En process om dödande av aktiebrevet enligt lagen (1927:85) om dödande av förkommen handling kan bli både kostsam och ta lång tid.⁹

Av 6 kap. 8 § ABL framgår att aktiebrev ska betraktas som löpande skuldebrev enligt lagen (1936:81) om skuldebrev. Detta innebär att sakrättsligt skydd uppstår genom tradition av aktiebrevet. En oklarhet med dagens system är vad som gäller sakrättsligt vid överlåtelse eller pantsättning av aktie om något aktiebrev inte utfärdats. Det kan ifrågasättas om det är möjligt att skydda sig genom att bli införd i aktieboken, genom överlåtelseavtalet eller i analogi med reglerna i skuldebrevslagen om överlåtelse av enkla skuldebrev och enkla fordringar, genom denuntiation till bolaget. Rättsläget är oklart på denna punkt. I RH 2004:77 fann Svea hovrätt att i fall då aktiebrev utfärdats men ännu inte dödat har aktierna inte kunnat godtrosförvärvas utan att aktiebrev traderats. En tolkning av detta är att aktier som inte manifesterats i aktiebrev inte kan godtrosförvärvas eller skyddas mot överlåtarens borgenärer.¹⁰

Vidare kan omständigheter som att aktiebrev förkommer eller att en aktieägare, med eller utan aktiebrev, väljer att inte anmäla sitt förvärv till bolaget leda till att aktieboken inte avspeglar de rätta ägarförhållandena i bolaget. Styrelseledamot och verkställande direktör måste dock alltid anmäla sina aktieinnehav, se 8 kap. 45 § ABL. Oklarheter i aktieboken kan exempelvis skapa osäkerhet kring var makten i bolaget ligger samt omöjliggöra en överlåtelse av bolaget om köparen vill försäkra sig om att köpet avser samtliga aktier. Vidare är det möjligt att en överlåtare står kvar i aktieboken trots att denne egentligen inte längre har rätt att delta i bolagets förvaltning.

Övergången, med en övergångstid om ett år, till ett papperslöst system i Norge har såvitt kunnat utrönas inte medfört några större problem.

Mot bakgrund i vad nu sagts anser jag, i likhet med vad Aktiebolagskommittén gjorde redan 2001, att tiden är inne för att avskaffa aktiebrev. Detta gäller även utdelningskuponger samt

⁹ Enligt förslag i betänkandet Domstolarnas handläggning av ärenden, SOU 2007:65, ska handläggning av ärende om dödande av förkommen aktiebrev överflyttas från allmän domstol till Bolagsverket.

¹⁰ Henriksson, Per, Aktiebrev, aktiebok och sakrätten, Juridisk Tidskrift, 2003/04 s. 974 f.

interimsbevis enligt 6 kap. 9 § ABL. När det däremot gäller fondaktierettsbevis och teckningsrättsbevis, dvs. emissionsbevis enligt 11 kap. 4 § ABL, bör dessa, i likhet med kommitténs bedömning, bestå. Mot bakgrund av det ringa antal emissioner som genomförs i de mindre bolagen samt med tanke på att även andra än aktieägarna kan vara innehavare av rättigheterna är det inte ändamålsenligt att dessa rättigheter ska föras in i aktieboken.¹¹

5.5 Utökad aktiebok eller ett centralt aktieägarregister?

Förslag: Styrelsen ska även fortsättningsvis vara skyldig att föra aktiebok. I och med att aktiebrevens avskaffas kommer aktieboken att innehålla fler uppgifter och innehållet få större rättslig betydelse. Något aktieägarregister föreslås inte.

Frågan är då vad som ska gälla i stället för ett system med aktiebrev.

En möjlighet är att bolagens styrelse även fortsättningsvis ska ha skyldighet att föra aktiebok och att anteckningarna i dessa ska vara rättsgrundande och ersätta pappersdokumentens funktioner, dvs. steg 1 i Aktiebolagskommitténs förslag. I så fall måste förändret av aktieböckerna i praktiken förbättras. I dagsläget talar mycket för att kraven på aktiebok i många bolag inte uppfylls samt att en granskning av aktieboken inte prioriteras av revisorerna. Genom att innehållet i aktieboken får större betydelse samt genom informationsåtgärder torde dock denna praxis kunna förändras. En olägenhet med ett sådant förslag är emellertid att tidsåtgången för att föra aktieboken för vissa bolag kan öka eftersom aktieboken får en utökad funktion och detaljeringsgrad.

En annan möjlighet är att även avskaffa aktieboken och låta bolaget anmäla ägarförhållandena och ändringar i dessa till ett centralt aktieägarregister, dvs. steg 2 i Aktiebolagskommitténs förslag. Den funktion som aktiebrevens i dag fyller skulle därvid ersättas med registreringar i ett aktieägarregister. Om det blir en förutsättning för aktieägaren att kunna utöva sina rättigheter i bolaget samt om skyddet för förvärvaren i olika avseenden knyts till

¹¹ Jfr SOU 2001:1, bilaga, s. 146 f.

registreringen i registret skapas ett system där aktieägarna får ett eget intresse att registrera sina aktieinnehav.

Som beskrivits ovan gick Aktiebolagskommitténs uppdrag ut på att lämna förslag om ett aktieägarregister och således inte överväga för- och nackdelar med ett sådant register. Från flera remissinstanser möttes förslagen av kritik, se avsnitt 5.2.2.

I den tidigare behandlingen av frågan har fördelar lyfts fram som att ett centralt aktieägarregister skulle vara av värde vid utredningar om ekonomisk brottslighet, innebära en prevention mot oseriösa förfaranden samt underlätta skattekontrollen och kronofogdemyndighetens arbete. I vilken omfattning dessa konsekvenser skulle inträda är dock oklart. Vidare skulle det kunna vara positivt för näringslivet att kontrollen av vem som äger en aktie underlättas, vilket även skulle kunna få effekten att det blir lättare för bolagen att skaffa riskkapital. Det skulle även genom registret finnas underlag för forskning och statistik. Ett sådant system skulle vidare innebära att bolagen inte själva behöver föra aktiebok. Vilken kostnad som skulle uppstå för bolagen när ett centralt register är för handen är dock osäkert. Genom ett offentligt centralt aktieägarregister blir uppgifter om bolagens ägarförhållanden väsentligen mer lättillgängliga, vilket naturligtvis kan vara positivt ur vissa aspekter men som också kan leda till att enskildas integritetsintressen drabbas. En övergång till ett system med aktieägarregister skulle innebära en omfattande inledande insats från bolagens sida. Vidare skulle det uppstå kostnader för att etablera och underhålla registret.

Förslagen i detta betänkande ska framför allt ses i ett förenklingsperspektiv och inte i första hand styras av ett brottsbekämpande syfte. Jag bedömer därför att den bästa lösningen är att en aktiebrevsreform nu genomförs enligt vad som närmare framgår nedan. Jag finner således inte skäl att lägga fram förslag om införande av ett centralt aktieägarregister.

5.5.1 Överväganden om årlig information om bolagets ägarförhållanden till Bolagsverket

Bedömning: Något krav på årlig information om ägarförhållandena i bolaget till Bolagsverket bör inte införas.

Det kan övervägas om det finns skäl att införa ett krav innebärande att aktiebolag som inte är avstämningsbolag en gång per år ska informera om ägarförhållandena i bolaget. Ett sådant krav kan exempelvis utformas på så sätt att bolaget i samband med inlämnande av årsredovisningen även ska lämna in en kopia av aktieboken till Bolagsverket. Uppgifterna skulle inte i sig medföra några rättsverkningar och någon uppdatering under året skulle inte ske. Som framgår ovan finns i Norge ett liknande krav som dock i huvudsak är föranlett av skattemässiga hänsyn.

Det som talar för ett sådant krav är att det i vart fall en gång per år skulle finnas aktuell information om ägarförhållandena i bolagen som skulle bli mer lättillgänglig. Det finns ett intresse hos bl.a. olika företag att på ett enkelt sätt kunna få ta del av sådan information. Även om det inte skulle vara fråga om att upprätta ett register över ägarförhållandena skulle den samlade tillgången till information hos Bolagsverket kunna underlätta för näringslivet i olika sammanhang. Detta rimmar väl med ändamålet med aktieboken som bl.a. är att ge bolaget, aktieägare och andra underlag för att bedöma ägarförhållandena i bolaget. Ett annat skäl för ett sådant krav är den kontrollfunktion detta skulle innebära. En gång per år skulle Bolagsverket kunna kontrollera att bolagen ger in en kopia av aktieboken. Detta ökar förutsättningarna för att bolagen verkligen för en aktiebok samt att den förs på ett korrekt sätt. Detta är särskilt betydelsefullt mot bakgrund av den stora betydelse aktieboken kommer att få när aktiebrevens avskaffas.

Det finns dock även skäl som talar mot införande av ett nytt informationskrav för bolagen. Även om kravet i och för sig kan anses som begränsat innebär det för bolagen ett nytt administrativt krav, vilket strider mot utredarens uppdrag att förenkla för aktiebolagen. Vidare blir informationen om ägarförhållandena i bolagen, genom att denna skickas in till Bolagsverket, mer lättillgänglig. Detta kan drabba enskildas integritetsintressen. Mot bakgrund härav bör det inte införas ett krav om ingivande av information. Det kan

dock finnas skäl att åter se på frågan en viss tid efter det att aktiebrevsreformen genomförts.

5.6 Förslag om aktiebokens utökade funktion

5.6.1 Inledning

Ändamålet med aktieboken kommer alltså att vara att ligga till grund för utövandet av aktieägares rättigheter mot bolaget, och ge bolaget, aktieägare och andra underlag för att bedöma ägarförhållandena i bolaget, jfr 5 kap. 1 § ABL.

Enligt gällande rätt är vissa rättigheter, såsom exempelvis att delta vid bolagsstämma, kopplad till vem som är antecknad som aktieägare i aktieboken. Som framgår nedan under avsnitt 5.6.2 går förslaget ut på att anteckningen om vem som är aktieägare även ska ha betydelse när det gäller de ekonomiska rättigheterna. Liksom Aktiebolagskommittén bedömer jag att aktiebokens ökade betydelse kommer att öka incitament för bolagen att tillse att aktieboken utvisar riktiga förhållanden.

5.6.2 Ekonomiska rättigheter

Förslag: Innehållet i aktieboken får betydelse vid utövande av de ekonomiska rättigheterna i bolaget.

De ekonomiska rättigheterna är enligt 4 kap. 38 § ABL rätt att ta emot fondaktierettsbevis eller nya aktier vid fondemission, ta emot teckningsrättsbevis eller utöva företrädesrätt vid nyemission av aktier eller emission av teckningsoptioner eller konvertibler, ta emot vinstutdelning, ta emot betalning i samband med minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna samt ta emot betalning i samband med utskiftning vid bolagets likvidation.

Enligt gällande rätt representerar aktiebrevens aktieägarnas andel i bolaget. Vissa ekonomiska rättigheter i bolaget kan utövas endast av den som innehar aktiebrev, utdelningskuponger eller andra aktiebolagsrättsliga dokument som bolaget utfärdar. Som framgår under avsnitt 5.4 går förslaget ut på att aktiebrev, utdelningskuponger och interimbevis avskaffas, men att emissionsbevisen behålls. Innehållet i aktieboken kommer därmed att ha betydelse för utövande av de

ekonomiska rättigheterna. Eftersom emissionsbevisen behålls ska dock i fall där sådana utfärdats alltjämt gälla att bolaget vad avser fondaktierätt och teckningsrätt ska prestera till den som kan visa upp beviset.

Eftersom ägarförhållandena i bolaget kan ändras måste det finnas en fast tidpunkt som avgör till vem bolaget med befriande verkan kan fullgöra de ekonomiska rättigheterna. I avstämningsbolag är denna tidpunkt bestämd till avstämningsdagen, se 4 kap. 39 § ABL. I likhet med Aktiebolagskommittén finner jag att en motsvarande ordning bör gälla för bolag som inte är avstämningsbolag. Detta innebär att de ekonomiska rättigheterna i bolaget ska tillkomma de aktieägare som på dagen för bolagsstämmans beslut om utdelning m.m. står antecknade i aktieboken. När det gäller beslut om emission som fattas av styrelsen blir i stället dagen för styrelsens beslut att betrakta som avgörande dag.

Som närmare framgår under avsnitt 5.6.4 kan aktieboken komma att innehålla uppgifter om aktier som förvaltas av annan än aktieägaren samt aktier vilkas avkastning tillkommer annan än aktieägaren. I sådana fall har bolaget att bedöma om rättigheten ska tillfalla annan än aktieägaren.

Eftersom det kan finnas ett praktiskt behov av att kunna skilja de ekonomiska rättigheterna från aktien bör det även finnas en bestämmelse som innebär att den som för bolaget visar att en ekonomisk rättighet övergått på honom eller henne i stället ska vara legitimerad att ta emot rättigheten. Detta skulle kunna ske genom att den nye rättighetshavaren för bolaget företer exempelvis ett överlåtelseavtal eller annan dokumentation. Bolaget har därefter att pröva om bevisningen styrker påståendet att rättigheten övergått.¹²

¹² Jfr SOU 2001:1, bilaga, s. 147.

5.6.3 Aktiebokens form

Förslag: Aktieboken ska även i fortsättningen föras antingen med automatiserad behandling eller manuellt.

Enligt 5 kap. 2 § ABL ska aktieboken föras med automatiserad behandling. I bolag som inte är avstämningsbolag får aktieboken även föras i bunden bok eller i ett betryggande lösblads- eller kortsystem.

Aktiebolagskommittén har i sina överväganden kring aktiebokens form utgått från att nära nog alla aktiebolag, utom möjligen några enstaka enmans- och fåmansbolag med ingen eller mycket begränsad verksamhet, sköter sin bokföring med hjälp av dator samt att man kan utgå från att även aktieboken som regel förs med dator. Kommittén ansåg att det i bolag med ett mindre antal aktieägare dock inte går att kräva att bolaget har tillgång till dator och föreslog därför att aktiebolag med tio eller färre aktieägare ska kunna föra aktieboken manuellt.¹³

Från några remissinstanser anfördes att kravet på en datorbaserad aktiebok borde gälla alla aktiebolag och att det mot bakgrund av dagens tekniska utveckling och tillgänglighet till datorer kan ifrågasättas om det är motiverat att göra undantag för vissa aktiebolag. Från annat håll framfördes att det alltjämt borde stå bolagen fritt att själva avgöra om de vill föra aktieboken manuellt eller med hjälp av datateknik.

Enligt regeringen utgjorde det då gällande regelverket om att aktiebolagen får välja om aktieboken ska föras manuellt eller med maskin för automatisk databehandling eller på annat liknande sätt en ändamålsenlig ordning. För att bestämmelserna utformas så teknikneutralt som möjligt valdes i stället begreppet automatiserad behandling.¹⁴

De allra flesta bolag torde i dagsläget ha tillgång till dator eller via exempelvis en redovisningsbyrå föra sin bokföring med automatiserad behandling. Det går dock inte att bortse från att exempelvis aktiebolag med begränsad verksamhet kan välja att föra aktieboken manuellt. Jag bedömer därför att en valfrihet i detta hänseende alltjämt är ändamålsenlig och föreslår därför inte någon ändring i 5 kap. 2 § ABL.

¹³ SOU 2001:1, bilaga, s. 143.

¹⁴ Prop. 2004/05:85 s. 278.

5.6.4 Aktiebokens innehåll

Förslag: Bestämmelserna om aktiebokens innehåll utvidgas. Fortsättningsvis ska aktieboken, i förekommande fall, även innehålla uppgifter om pantsättning av aktier, förfoganderättsinskränkningar samt rätt till avkastning av aktier.

Enligt gällande rätt ska enligt 5 kap. 5 § ABL aktieboken innehålla uppgift om varje akties nummer, aktieägarnas namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress, vilket slag varje aktie tillhör, om det finns aktier av olika slag i bolaget, huruvida aktiebrev har utfärdats, och i förekommande fall, att aktien omfattas av förbehåll enligt 4 kap. 6, 8, 18 eller 27 § eller 20 kap. 31 §.

I 5 kap. 6 § första och andra styckena ABL anges hur vissa slag av testamentariska förordnanden avseende aktie ska komma till uttryck i aktieboken. Av tredje stycket i samma paragraf framgår att om aktier ingår i en investeringsfond enligt lagen (2004:46) om investeringsfonder ska det fondbolag som förvaltar fonden föras in i aktieboken i stället för fondandelsägarna.

Mot bakgrund av att aktiebrev föreslås avskaffas ska aktieboken inte längre innehålla någon information om aktiebrev. Där emot behöver kraven på vad aktieboken ska innehålla utökas.

Pantsättning av aktier

Enligt gällande rätt måste den som tar aktie i pant ta hand om aktiebrevet om ett sådant har utfärdats för att skydda sig mot att pantsättaren överlåter den pantsatta aktien eller pantsätter den på nytt. Enligt 6 kap. 8 § ABL gäller 13, 14 och 22 §§ lagen (1936:81) om skuldebrev vid pantsättning av aktiebrev. Rättsläget om sakrättsligt skydd är däremot oklart i fall där aktiebrev inte utfärdats, se närmare avsnitt 5.4.

I och med att aktiebrev avskaffas måste skyddet för pant-havare utformas på ett annat sätt. För avstämningsbolag registreras panträttigheter i avstämningsregistret. Jag föreslår därför, liksom Aktiebolagskommittén, att det i aktieboken, i förekommande fall, ska tas in uppgift om att aktie är pantsatt med angivande av pant-havarens namn och personnummer, organisationsnummer eller annat

identifieringsnummer samt postadress.¹⁵ Se avsnitt 5.6.9 om sakrättsligt skydd vid pantsättning.

Aktier som förvaltas av annan än aktieägaren

I vissa situationer händer det att aktiebrev omhändertas för att förhindra att aktieägaren förfogar över aktierna i strid mot en rättighetsinnehavares intressen. Det kan vara fråga om en konkursförvaltare vid aktieägarens konkurs eller av Kronofogdemyndigheten vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring av aktie. Vidare kan aktiebrev omhändertas om aktieägaren har förvaltare eller god man enligt föräldrabalken. För avstämningsbolag registreras sådana förfoganderättsinskränkningar för aktieägaren i avstämningsregistret. Jag föreslår därför, på samma sätt som Aktiebolagskommittén, att motsvarande uppgifter för bolag som inte är avstämningsbolag ska antecknas i aktieboken.¹⁶ Förslaget innebär att den som vill skydda sina rättigheter till aktier ska anmäla rättigheterna till bolaget för anteckning i aktieboken.

Aktier vars avkastning tillkommer annan än aktieägaren

Enligt gällande rätt fyller aktiebrev och utdelningskupongerna den funktionen att bolaget ska betala exempelvis utdelningar till den som visar upp brev eller kupong oavsett om innehavaren är ägare eller inte. Anledningen till att annan än aktieägaren är berättigad till avkastning kan vara att aktien har pantsatts eller att en bestämmelse rörande rätt till avkastning meddelats i testamente eller gåvobrev. De ekonomiska prestationerna kan också vara förbehållna annan på grund av uppdrag eller som legal ställföreträdare för aktieägaren. I ett system utan aktiebrev måste säkerställas att bolaget i sådana fall gör utbetalningar till avkastningsberättigade i stället för till aktieägaren. För avstämningsbolag ska sådana uppgifter anges på avstämningskontot. På samma sätt som Aktiebolagskommittén föreslår jag därför att uppgifter om rätt till avkastning ska antecknas i aktieboken.¹⁷

¹⁵ SOU 2001:1, bilaga, s. 143 f.

¹⁶ SOU 2001:1, bilaga, s. 144.

¹⁷ SOU 2001:1, bilaga, s. 145.

5.6.5 Ansvar för aktieboken

Förslag: Styrelsens ansvar för aktieboken ska vara oförändrat.

Enligt 5 kap. 7 § ABL är styrelsen ansvarig för att aktieboken förs, bevaras och hålls tillgänglig. Ansvaret är straffsanktionerat enligt 30 kap. 1 § ABL så att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet underlåter att enligt aktiebolagslagen föra aktiebok eller hålla aktiebok tillgänglig, döms till böter eller fängelse i högst ett år. Vidare kan skadeståndsskyldighet enligt 29 kap. 1 § ABL inträda vid överträdelse av lagens krav.

Det är inte nödvändigt att samtliga styrelseledamöter medverkar till varje anteckning i aktieboken. Det räcker att styrelsen uppdrar till någon – inom eller utanför styrelsekretsen – att handha aktieboken på föreskrivet sätt och sedan återkommande kontrollera att uppdraget fullgörs.¹⁸

Enligt förslaget kommer aktieboken att innehålla fler uppgifter än i dagsläget samt få en större betydelse både för aktieägare och för rättighetshavare. Aktieboken måste därför föras på ett betryggande sätt för att aktieägare och andra rättighetshavare inte ska lida rättsförluster. I remissvaren på Aktiebolagskommitténs förslag påpekades i något fall att det är tveksamt om styrelsen, vars juridiska och administrativa kompetens varierar, kan anförtros detta ansvar. Jag bedömer dock att bolagen kan anförtros denna uppgift. Genom aktiebokens ökade betydelse kan kraven på att bolagen verkligen upprättar och uppdaterar en aktiebok förmodas öka både från aktieägarna och från näringslivet. Förutsättningarna för att innehållet i aktieboken ska bli riktigt ökar vidare genom den informationsskyldighet bolagen åläggs vid ändrade förhållanden, se avsnitt 5.6.7. Jag föreslår därför inte några förändringar beträffande ansvaret för aktieboken.

Förandet av aktieboken anses som en del av bolagets förvaltning och att aktieboken förs och hålls tillgänglig omfattas därmed av den granskning som bolagets revisor enligt 9 kap. 3 § ABL har att göra. Om styrelsen försummat sina skyldigheter i detta avseende, kan det leda till anmärkning enligt 9 kap. 33 § andra stycket ABL.¹⁹ I och med den ökade betydelse aktieboken kommer få vid genomförande av förslaget blir denna granskning av revisorn särskilt viktig.

¹⁸ Prop. 2004/05:85 s. 576.

¹⁹ Prop. 2004/05:85 s. 576.

Även om förslaget om avskaffande av revisionsplikten för små företag²⁰ genomförs kan granskningen genomföras på frivillig väg.

5.6.6 Ändringar i aktieboken

Förslag: Styrelsen ska ändra i aktieboken när en förvärvare av aktier styrker sitt förvärv, när en panthavare styrker pantsättning av aktier, när en avkastningsberättigad anmäler en sådan rätt eller när en behörig person anmäler förfoganderättsinskränkning.

Enligt 5 kap. 8 § ABL ska aktieboken upprättas så snart samtliga stiftare har undertecknat stiftelseurkunden. Uppgift om tecknade aktier ska genast föras in i aktieboken. Efter bolagets bildande kan aktieboken komma att förändras på i huvudsak två olika sätt. Dels kan nya aktieägare föras in i tidigare aktieägares ställe, vilket regleras i 5 kap. 9 § ABL.²¹ Dels kan antalet aktier förändras genom förändringar i aktiekapitalet. I 5 kap. 8 § andra stycket ABL finns en erinran om de bestämmelser som gäller om de ändringar i aktieboken som måste göras i dessa fall.

I och med att aktiebrev avskaffas kan en aktieförvärvare inte längre styrka sitt förvärv genom att visa upp aktiebrev med en obruten överlåtelsekedja. En aktieförvärvare måste därför på något annat sätt styrka sitt förvärv för att denne ska föras in som aktieägare i aktieboken. Detta kan ske genom uppvisande av exempelvis överlåtelse-, bodelnings- eller arvskifteshandlingar.

Även en panthavare eller en avkastningsberättigad måste kunna styrka sin rätt för att kunna föras in i aktieboken. Detta skulle kunna ske genom att en panthavare visar upp pantsättningsavtalet eller en avkastningsberättigad det avtal som han eller hon grundar sin rätt på. Normalt torde styrelsen kunna kräva att få ta del av en skriftlig handling för att kunna bedöma om förhållandena är sådana att den som begär det ska föras in i aktieboken.

Vidare bör styrelsen efter anmälan, från en person som enligt styrelsens prövning är behörig, föra in en anteckning om förhållanden som medför att en aktieägare inte fritt kan förfoga över aktierna. En sådan anmälan skulle exempelvis kunna göras av

²⁰ Delbetänkandet Avskaffande av revisionsplikten för små företag (SOU 2008:32).

²¹ I 5 kap. 9 § ABL används uttrycket "föra in" när någon tas upp i aktieboken som ägare eller motsvarande, medan "anteckna" används beträffande andra förhållanden, prop. 2004/05:85 s. 577.

konkursförvaltaren om aktieägaren försätts i konkurs, av Kronofogdemyndigheten vid utmätning, kvarstad och betalningssäkring eller av förvaltare som förvaltar omyndigs aktier.

Enligt gällande rätt är styrelsen inte ovillkorligen skyldig att följa en persons begäran om att bli införd i aktieboken. Styrelsen kan alltså vägra införing om felaktigheter misstänks föreligga. Så kan vara fallet om det är uppenbart att den formella legitimationen inte motsvaras av materiell rätt, exempelvis när en överlåtelseförklaring är förfalskad på ett sådant sätt att innehavaren inte rimligen kan ha undgått att upptäcka förfalskningen vid aktieförvärvet. Motsvarande gäller om innehavaren har stulit aktien och stölden är känd för styrelsen eller om den som förevisar aktien är bulvan.²² Styrelsens möjligheter att vägra införing i aktieboken kommer alltjämt gälla samt också omfatta panthavare, avkastningsberättigade eller person som anmäler förfoganderättsinskränkning i aktie. När det gäller ny aktieägare kan styrelsen vidare vägra införing om aktien omfattas av ett förköps- eller samtyckesförbehåll och förvärvet står i strid med detta förbehåll. Innehåller bolagsordningen hembudsförbehåll avseende aktien, får införing av ny ägare till aktien inte ske förrän det har visat sig att lösningsrätten inte har utövats.

Den som vägrats införing i aktiebok som aktieägare har rätt att klandra bolagsstämmobeslut enligt 7 kap. 50 § ABL. För aktieägare, men även framdeles för panthavare eller annan rättighetshavare, som oriktigt vägrats införing i aktieboken finns en möjlighet att väcka talan mot styrelsens ledamöter med yrkande om att bli införd i aktieboken. Dessutom kan skadestandsreglerna i 29 kap. 1 § ABL och straffbestämmelsen i 30 kap. 1 § första stycket 2 ABL aktualiseras.

Här kan också erinras om bestämmelsen i 5 kap. 4 § andra stycket ABL varav framgår att bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter i aktiebok.

²² Prop. 1975:103 s. 322 samt Andersson, Sten m.fl., Aktiebolagslagen, En kommentar, Del I, s. 5:19.

5.6.7 Bolagets informationsskyldighet

Förslag: Vid införingar och anteckningar i aktieboken ska bolaget utan dröjsmål underrätta aktieägare eller annan vars rätt berörs därav.

För att det ska vara möjligt för aktieägare och andra som berörs av införingar och anteckningar i aktieboken att reagera om styrelsen inte fullgjort sina åligganden eller om innehållet är felaktigt föreslår jag, på samma sätt som Aktiebolagskommittén, att bolaget åläggs en utökad informationsskyldighet.²³ Därmed ges en möjlighet för aktieägare och rättighetshavare att bevaka sina intressen i bolaget. Informationsskyldigheten innebär att aktieägare och andra rättighetshavare ska underrättas i samband med förändringar i aktieboken som påverkar deras rättigheter. Det finns inte skäl att förplikta bolaget att underrätta andra än de som berörs av ändringarna.

Som anförts ovan torde en ordning med informationsskyldighet öka förutsättningarna för att förhållandena verkligen antecknas och att innehållet i aktiebolagens aktieböcker blir korrekt.

5.6.8 Aktiebokens offentlighet

Bedömning: Bestämmelsen om aktiebokens offentlighet kvarstår oförändrad.

Enligt 5 kap. 10 § ABL ska i bolag som inte är avstämningsbolag aktieboken hållas tillgänglig hos bolaget för alla som vill ta del av den. Om aktieboken förs med automatiserad behandling, ska bolaget ge var och en som begär det tillfälle att hos bolaget ta del av en aktuell utskrift eller annan aktuell framställning av aktieboken.

Regeringen har bedömt – efter en avvägning mellan olika intressen – att det är naturligt att hålla fast vid principen om att aktieboken, i vart fall som huvudregel, ska vara offentlig.²⁴ Det har inte nu framkommit något som ger anledning att göra en annan bedömning i denna del.

Här kan dock noteras att Aktiebolagskommittén föreslog ett undantag från offentlighet beträffande sådana uppgifter som på

²³ SOU 2001:1, bilaga, s. 146.

²⁴ Prop. 2004/05:85 s. 280 ff.

begäran ska antecknas angående avkastningsrätt. Ett undantag motiverades med att dessa uppgifter har till syfte att klarlägga till vem bolaget med befriande verkan kan betala och uppgifterna enbart är av intresse för dem som registrerats för rättigheterna och för bolaget.

Jag bedömer att integritetshänsyn i och för sig gör sig gällande för uppgifter om avkastningsrätt. Ett undantag i aktiebokens offentlighet innebär dock att bolagen tvingas dölja uppgifterna när någon begär att få ta del av aktieboken. Med hänsyn till denna olägenhet för bolagen anser jag att det inte finns tillräckliga skäl för att begränsa offentligheten.

5.6.9 Sakrättsliga förhållanden

Förslag: Som sakrättsligt moment vid överlåtelse och pantsättning av aktier knyts underrättelse om överlåtelsen eller pantsättningen till bolagets styrelse.

Vid överlåtelse av aktier övergår äganderätten till aktierna omedelbart eller vid den tidpunkt som parterna kommit överens om. Sakrättsligt skydd uppnås genom den s.k. traditionsprincipen. Denna innebär att en godtroende förvärvare vinner sakrättsligt skydd genom besittning, se 6 kap. 8 § ABL med hänvisning till 13, 14 och 22 §§ lagen om skuldebrev gällande aktiebrev och till 24 och 25 §§ lagen om skuldebrev gällande utdelningskuponger. Detta innebär att om aktiebrev utfärdats och förvärvaren inte har fått aktiebrevet i sin besittning kan förlust uppstå om överlåtarens egendom blir föremål för utmätning eller dras in i överlåtarens konkurs eller om aktierna överläts på nytt av överlåtaren. Som tidigare nämnts är däremot rättsläget oklart beträffande hur sakrättsligt skydd uppnås när aktiebrev inte utfärdats, se avsnitt 5.4.

I och med att det sakrättsliga skyddet i dagsläget knyts till tradition av aktiebrev krävs ett nytt sakrättsligt moment när aktiebrev tas bort. Däremot kommer traditionsprincipen alltjämt gälla vid överlåtelse och pantsättning av emissionsbevis, se 11 kap. 7 § ABL.

Aktiebolagskommitténs förslag gick ut på att det sakrättsliga skyddet skulle kopplas till anteckningen av ny aktieägare eller panthavare i aktieboken. Denna ordning hade förebild i regleringen i lagen om kontoföring av finansiella instrument där det sakrättsliga

skyddet uppstår när anmälan om överlåtelse eller pantsättning av finansiellt instrument registrerats. Sakrättslig verkan med avseende på bolag som inte är avstämningsbolag inträder därmed enligt kommitténs förslag något senare. Några remissinstanser framförde synpunkter på att det sakrättsliga skyddet i stället borde vara kopplat till förvärvarens meddelande till bolaget om förvärvet. På det sättet skulle nackdelar undvikas om bolaget av någon anledning underlåter eller dröjer med att registrera aktieförvärvet. Vidare anfördes att krav på meddelande skulle göra att bolaget får nödvändig information för att kunna hålla aktieboken korrekt. Från andra instanser instämde i att sakrättsligt skydd bör uppkomma först vid anteckning i aktieboken. För detta har bl.a. framförts att det blir klara regler som också minskar risken för efterhandskonstruktioner.

Enligt traditionell sakrätt är det vanligt när tradition inte är möjligt som avgörande moment att denuntiation (underrättelse) tillämpas. Enligt 31 § skuldebrevslagen uppkommer sakrättsligt skydd vid överlåtelse och pantsättning av enkelt skuldebrev vid underrättelse av överlåtaren eller förvärvaren till gäldenären. Med denuntiation likställs inte att gäldenären ägt eller bort äga kännedom om överlåtelsen utan att denne blivit denuntierad.²⁵ Principen används inom andra rättsområden. Exempelvis vinner förvärvare av hyresrätt skydd mot överlåtarens borgenärer genom underrättelse till hyresvärden. Vid överlåtelse eller pantsättning av bostadsrätt ska bostadsrättsföreningen underrättas, varefter en anteckning ska ske i lägenhetsförteckningen. Här kan också jämföras med norsk och dansk rätt där sakrättsligt skydd uppnås när bolaget under rättats om överlåtelse eller pantsättning av aktie.

Vikten av att styrelsen verkliggör för in och antecknar relevanta uppgifter i aktieboken är en omständighet som talar för att själva antecknandet i aktieboken blir det avgörande sakrättsliga momentet. Jag anser dock att det är mer ändamålsenligt att systemförenlighet med skuldebrevslagens bestämmelser om denuntiation uppnås och att denuntiation således blir det avgörande momentet i överensstämmelse med många andra rättsområden. En avgörande faktor härvid är att genom att det sakrättsliga skyddet kopplas till underrättelse av ett förvärv eller pantsättning får förvärvaren möjlighet att själv se till att skydd för förvärvet uppnås.

²⁵ Walin, Gösta, Lagen om skuldebrev m.m., 2:a uppl., s. 201 ff.

5.6.10 Övergångsordning

I och med ikraftträdandet upphävs dagens bestämmelser om aktiebrev, utdelningskuponger och interimsbevis. Kupongbolag, som bildas efter ikraftträdandet har därmed att tillämpa det nya regelverket. Inte heller i bolag som bildats före ikraftträdandet ska det vara möjligt att därefter ställa ut aktiebrev. Avsikten är således att den nya lagstiftningen ska tillämpas även beträffande aktiebolag som bildats före ikraftträdandet.

Fråga är emellertid vad som ska gälla för de aktiebrev som utfärdats och finns i omlopp före ikraftträdandet. Det kan finnas risker för att rättsförluster uppstår för aktieägare eller panthavare som innehar aktiebrev och som inte är medvetna om det nya regelverket. Målet måste således vara att på ett så rättssäkert sätt som möjligt ersätta de befintliga aktiebrevens med anteckningar i bolagens aktieböcker.

En del i övergången kommer att bestå i att informera aktiebolagen om det nya regelverket. Här kommer det att behövas en gemensam insats från flera olika myndigheter där Bolagsverket kommer att spela en viktig roll. Även genom regeringens försorg bör informationsinsatser ske.

En annan del är frågan om vilken övergångsordning som lämpligen bör gälla. Aktiebolagskommittén ansåg att det inte fanns behov av några särskilda övergångsbestämmelser avseende utelöpande aktiebrev. I stället skulle aktiebrev i omlopp behandlas som bevis på aktieöverlåtelse med samma bevisvärde som exempelvis ett köpekontrakt avseende aktier. Till en början skulle aktiebrev tillmätas ett högt bevisvärde, men efter hand förlora sin särställning som bevismedel.²⁶

En annan bedömning har gjorts när det gäller övergångsordning enligt lagen om kontoföring av finansiella instrument gällande för aktiebolag som övergår till att bli avstämningsbolag.²⁷ I dessa fall har det inte ansetts att aktieböckerna som regel är så tillförlitliga att en direkt överföring av uppgifter från aktieböckerna till avstämningskonton är möjlig. Därför gäller att aktiebrevet, när sådant utfärdats, måste företas för att innehavaren ska få registreras på kontot. Samtidigt ska aktiebrevet makuleras av det kontoförande institutet, se 4 kap. 6 § lagen om kontoföring av finansiella instrument. Aktiebrevens behåller alltså sin egenskap av bärare av aktie-

²⁶ SOU 2001:1, bilaga, s. 138 f.

²⁷ Prop. 1997/98:160 s. 174 och prop. 1988/89:152 s. 92 och 132 f.

rätten intill dess att de ges in för makulering. För det fall en aktieägare önskar förfoga över aktien exempelvis genom försäljning eller pantsättning måste denne dock först se till att bli införd på kontot. Detta gäller även för att aktieägaren ska få använda sina rättigheter i bolaget som exempelvis att uppbära utdelning.

Av förarbetena till lagen om kontoföring av finansiella instrument framgår att olika lösningar övervägdes beträffande övergångsproblematiken samt att det kunde konstateras att det inte är möjligt att finna någon övergångslösning som fullt ut kan tillgodose de befogade krav som kan ställas från rättsliga och praktiska synpunkter.²⁸ Enligt min bedömning framstår riskerna för rättsförluster vid en lösning där aktiebrev i och med ikraftträdandet – eller efter en viss tid – förlorar sin status som bärare av aktierätten som alltför stora. I stället bör en ordning liknande den i lagen om kontoföring av finansiella instrument avseende aktiebolag som övergår till avstämningsbolag tillämpas.

En sådan lösning innebär att aktiebrev som utfärdats före ikraftträdandet kommer att behålla sin egenskap som bärare av aktierätten. För bolag som aldrig utfärdat aktiebrev eller där dessa makulerats gäller den nya lagstiftningen fullt ut. För bolag som före ikraftträdandet utfärdat aktiebrev ska detta enligt nu gällande regelverk framgå av aktieboken.

En olägenhet med denna lösning blir att två parallella system kommer att gälla under en övergångstid som är svår att överblicka tidsmässigt. För att det nya papperslösa systemet ska komma att gälla fullt ut och för att inte osäkerhet ska uppstå om huruvida det finns tidigare utfärdade aktiebrev eller inte krävs påtryckningsmedel för att aktieägare och panthavare eller annan rättsinnehavare som innehar aktiebrev ger in dessa till bolaget för att i stället få sin rätt införd i aktieboken. Detta kan uppnås genom att de rättigheter som är kopplade till aktien kan utövas först när aktiebrevet lämnats in till bolaget och aktieägare samt eventuell panthavare förts in i aktieboken. Bolaget kan därefter makulera aktiebrevet. Ett sådant system torde starkt öka incitamenten för aktieägare och panthavare som innehar aktiebrev att ge sig till känna till bolaget för att ta tillvara sin rätt. Härigenom kommer vidare aktieboken att så småningom utvisa de rätta ägarförhållandena i bolaget.

Fråga är vidare om det på grund av att två system gör sig gällande kan uppstå sakrättsliga problem. Det går inte att hindra att

²⁸ Prop. 1988/89:152 s. 90 ff. samt promemorian Några övergångsfrågor vid införandet av en dokumentlös aktiehantering, justitierådet Johan Munck, intagen i bilaga 1.

aktier som är kopplade till tidigare utfärdade aktiebrev kan komma att överlåtas eller pantsättas utan att detta kommer bolaget till kännedom. Den tidigare gällande traditionsprincipen, som uttrycks i 6 kap. 8 § ABL, bör här vara gällande, dock endast om det finns en anteckning i aktieboken om att aktiebrev för aktien har utfärdats. Det finns annars en risk för konkurrens vid dubbelöverlåtelser där den ene förvärvaren eller panthavaren gör gällande sakrättsligt skydd genom att denne fått aktiebrevet i sin besittning och den andre förvärvaren eller panthavaren genom att denne underrättat bolaget om förvärvet eller pantsättningen. För det fall det finns uppgift i aktieboken om att aktiebrev har utfärdats för aktien kan alltså bolaget inte föra in den nye ägaren eller panthavaren förrän aktiebrevet getts in, vilket förvärvaren ska få information om från bolaget. Förslaget innebär vidare att en förvärvare eller panthavare som tar emot ett aktiebrev måste kontrollera om det i aktieboken finns uppgift om aktiebrevet.

Ett annat problem består i att utfärdade aktiebrev i många fall kan ha förkommit. Detta innebär att aktieägaren, på samma sätt som i dag, måste genomföra ett dödningförfarande enligt lagen om dödande av förkommen handling innan denne kan föras in i aktieboken. Antalet dödningssärenden kan mot denna bakgrund antas öka efter de nya reglernas ikraftträdande. Efter en viss övergångstid kan detta dock antas leda till att bolagens aktieböcker i större utsträckning än i dag utvisar de rätta förhållandena i bolaget. Vidare kommer på sikt dödningförfarandet inte längre att behöva användas i här aktuellt hänseende.

6 Bolagets organisation

6.1 Inledning

Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämma, som regleras i 7 kap. ABL. Bolagsstämman, som är bolagets högsta beslutande organ, kan om inte annat följer av lag eller bolagsordning avgöra varje fråga som rör bolaget.

Bolagsstämma kan vara ordinarie eller extra stämma. Ordinarie stämma ska enligt 7 kap. 10 § ABL hållas minst en gång om året, vid vilken årsredovisningen och revisionsberättelsen ska läggas fram (årsstämma). Extra stämma ska hållas om styrelsen finner skäl därtill eller om det begärs av bolagets revisor eller ägare till minst en tiondel av aktierna, se 13 §. Såväl ordinarie som extra stämma kan enligt 14 § besluta om fortsatt stämma.

Bestämmelser om bolagets ledning finns i 8 kap. ABL. Bolagets ledning består av styrelsen, som väljs av bolagsstämman om inte annat anges i bolagsordningen, och eventuellt en verkställande direktör, som utses av styrelsen. Ett publikt aktiebolag ska ha en styrelse med minst tre ledamöter. I ett privat aktiebolag får styrelsen bestå av en eller två ledamöter, om det finns minst en suppleant, se 8 kap. 1, 3 och 46 §§ ABL. I ett publikt aktiebolag ska det alltid finnas en verkställande direktör, medan detta inte är obligatoriskt i ett privat aktiebolag, se 27 och 50 §§.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltning. Styrelsen ska se till att organisationen av bokföringen och medelsförvaltningen innefattar en betryggande kontroll. Styrelsen är vidare skyldig att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation. På olika håll i ABL anges ytterligare uppgifter som åligger styrelsen. I styrelser med mer än en ledamot ska en av ledamöterna vara ordförande. Styrelsen fattar beslut vid styrelsesammanträde som ska hållas när det enligt ordföranden behövs eller om en styrelseledamot eller verkställande direktören begär det.

Huvuddelen av de privata aktiebolagen har en eller två ägare. Vidare består styrelsen i 85 procent av alla aktiebolag av en eller två ledamöter, se avsnitt 3.3.2. I denna del har övervägts om vissa av bestämmelserna om bolagets organisation kan ändras för att anpassas bättre till dessa små bolag enligt vad som närmare framgår nedan.

6.2 Bolagsstämma och styrelsesammanträde i små bolag

6.2.1 Överväganden kring bolagsstämma

Bedömning: Information om innebörden av och möjligheten till s.k. skrivbordsstämma bör tillhandahållas genom Bolagsverket. Däremot bör något förtydligande om möjligheten till skrivbordsstämma inte tas in i aktiebolagslagen.

Bestämmelserna om att minst en bolagsstämma ska hållas varje år är ett uttryck för aktieägarnas beslutanderätt i bolaget. Bestämmelserna avser att skapa förutsättningar för en aktiv ägarroll i bolagen.¹ Formkraven kring bolagsstämman har störst praktisk betydelse i aktiebolag med stor ägarspridning. I tidigare lagstiftningssammanhang har ifrågasatts om det är ändamålsenligt att upprätthålla kravet på bolagsstämma i de allra minsta bolagen. Regeringen har framhållit att om bolagsstämman inte ska vara obligatorisk i de små privata aktiebolagen måste andra former för beslutsfattande finnas för dessa bolag. Detta gäller undantagslöst för bolag med flera aktieägare. Men även i enmansbolag måste aktieägarens beslut formaliseras på något sätt. Något undantag har därför, samt med hänsyn till de gränsdragningsfrågor som skulle uppstå, inte föreslagits.² Däremot har i förslaget till SPE-bolag inte ställts något krav på att bolagsstämma måste äga rum. I stället ska den metod användas för aktieägarnas beslutsfattande som anges i bolagsordningen.

Det finns inte i lagen några uttryckliga bestämmelser om att bolagsstämmobeslut kan ersättas genom överenskommelser mellan aktieägarna. Bolagsstämman är, sådan den framträder i lagtexten, ett muntligt förfarande. Stämman kan dock genomföras genom en

¹ Prop. 1997/98:99 s. 99, prop. 2004/05:85 s. 291.

² Prop. 1997/98:99 s. 99.

s.k. skrivbordsstämma, vilket i korthet innebär att bolagsstämmbeslut fattas utan att aktieägarna är närvarande vid ett sammanträde och att ett stämmoprotokoll i stället cirkuleras mellan samtliga aktieägare som skriver under detta (per capsulam). Samtliga aktieägare måste vara eniga om att avvika från formföreskrifterna i 7 kap. ABL. Däremot måste enigheten inte nödvändigtvis avse de materiella beslut som fattas. Genom att varje aktieägare kan vägra medverka till ett sådant förfarande och därmed tvinga fram att en muntlig bolagsstämma hålls anses aktieägarnas intressen vara tillräckligt tillgodosedda.³ Skrivbordsstämma torde vara det vanliga i det stora flertalet mindre bolag, särskilt sådana med endast en aktieägare.

Att de flesta formkrav för bolagsstämma är obligatoriska utgör inget hinder mot att avvika från dessa om aktieägarna är överens. Vidare fyller formkraven sin funktion även i ett aktiebolag med ett fåtal ägare när dessa har motstridiga intressen. Mot bakgrund av den möjlighet som finns till s.k. skrivbordsstämma är det svårt att hitta en ordning som i praktiken skulle innebära en förenkling för de minsta privata aktiebolagen. Detta gäller även i enmansbolagen där beslut formaliseras genom bolagsstämmoprotokollet. Härtill skulle det uppkomma gränsdragningsfrågor som snarare skulle öka informationsbehovet hos dessa bolag. Min bedömning är därför att det inte finns skäl att föreslå en annan ordning för bolagsstämma för aktiebolag med en eller ett fåtal ägare. På Bolagsverkets hemsida erbjuds protokollsmallar som kan hjälpa bolagen att uppfylla de formella kraven.

Det anges inte uttryckligen i ABL att s.k. skrivbordsstämmor är tillåtna, men detta framgår av den generella principen om att bestämmelser som enbart är avsedda att skydda aktieägarna kan frångås om aktieägarna är överens därom. Ett bolag med bara en aktieägare kan således, om så önskas, bortse från alla sådana bestämmelser. Detta innebär en flexibilitet i tillämpningen av många bestämmelser i ABL. Det kan möjligen ses som en olägenhet i sammanhanget att det inte finns någon uppräkningslista av vilka bestämmelser i lagen det är fråga om. I vissa fall kan det vidare vara oklart om en bestämmelse enbart syftar till aktieägarnas intressen eller även till borgenärsintressen. Mot bakgrund av denna oklarhet och den omfattande tid det skulle ta att ta fram en sådan katalog har det inte funnits möjlighet till ett sådant arbete under utredningstiden, se även avsnitt 12.4. Det finns dock anledning att

³ Prop. 1997/98:99 s. 98, Andersson, Sten m.fl. Aktiebolagslagen, En kommentar, Del I s. 7:6, Nerep, Erik m.fl., Aktiebolagslagen, en lagkommentar, Del 1 s. 369.

överväga om möjligheten till skrivbordsstämma bör framgå direkt av ABL.

Sådana bestämmelser finns exempelvis i dansk och finsk aktiebolagsrätt.⁴ Eftersom skrivbordsstämma kan förenkla för de minsta bolagen är det viktigt att små bolag har vetskap om möjligheten. En motsvarande bestämmelse i ABL skulle innebära ett förtydligande om vad som är gällande rätt och på så sätt ha ett pedagogiskt värde. Genom att ta in en uttrycklig bestämmelse i här aktuellt hänseende och eventuellt på några andra ställen i lagen kan det dock vid tolkning av andra bestämmelser i lagen skapas ytterligare osäkerhet om i vilka fall avsteg kan göras. På grund av denna olägenhet finns det inte skäl att införa ett förtydligande i lagen avseende enbart denna bestämmelse. Däremot är det angeläget att det för bolagen finns lättillgänglig information om möjligheterna till skrivbordsstämma. Bedömningen är därför att Bolagsverket bör informera om innebörden av skrivbordsstämma samt i vilka fall sådan kan användas.

6.2.2 Överväganden kring styrelsesammanträde

Bedömning: Information om möjligheter till olika former av styrelsesammanträde bör tillhandahållas genom Bolagsverket. Däremot bör något förtydligande härom inte tas in i aktiebolagslagen.

Bestämmelserna om bolagets ledning i privata aktiebolag är utformade för att i viss utsträckning överlämna åt aktieägarna att besluta om ledningsorganisationens utformning. Det är således aktieägarnas sak att avgöra om bolagets löpande förvaltning ska handhas av en verkställande direktör eller inte. Det har i tidigare lagstiftningssammanhang ifrågasatts om det även skulle överlämnas åt aktieägarna att besluta om bolaget ska ha en styrelse eller inte. Kravet på styrelse skulle från bolagets synpunkt ibland framstå som onödigt, i vart fall i bolag med endast en aktieägare. I förarbetena uttalas att hanteringen av styrelsefrågor i sådana bolag enligt gällande rätt dock kan skötas på ett mycket enkelt sätt samt att det för tredje man torde vara av stor betydelse att det för varje bolag finns

⁴ 6 kap. 28 § lov om anpartsselskaber nr. 378 af 22. maj 1996 och 5 kap. 1 § finska aktiebolagslagen (624/2006).

en styrelse som kan företräda bolaget utåt och som svarar för att bolaget fullgör sina skyldigheter enligt aktiebolagslagen. Det har därför ansetts att det bör finnas en styrelse i alla aktiebolag.⁵ Jag gör inte någon annan bedömning i denna fråga. Även enligt den föreslagna stadgan för SPE-bolag ska ett sådant bolag ha ett ledningsorgan som ska vara ansvarigt för att leda SPE-bolagets verksamhet. Ledningsorganet får utöva alla de befogenheter som SPE-bolaget har och som inte enligt förordningen eller bolagsordningen ska utövas av aktieägarna.

Även om det alltså bör finnas en styrelse i alla bolag kan det ifrågasättas om reglerna om hur bolagets styrelse ska arbeta fyller någon egentlig funktion för de minsta bolagen och då särskilt i bolag med bara en styrelseledamot. Det har i tidigare förarbeten övervägts om det finns skäl att undanta mindre bolag från dessa regler i något eller några avseenden. Det har dock ansetts viktigt att det efterhand går att fastställa vad som har beslutats. Även i enmansaktiebolag krävs därför att det förs protokoll över styrelsens beslut och att de bevaras för framtiden. När det gäller styrelsens arbetssätt har det bedömts att bestämmelserna ger utrymme för flexibilitet. Lagen innebär inte något absolut krav på att det hålls formbundna styrelsesammanträden. Visserligen ska styrelsens ordförande se till att styrelsesammanträden hålls när det behövs men om ledamöterna är ense om det, kan sammanträde hållas såväl per telefon som på annat sätt. Det är ett vanligt förfarande att sammanträdet hålls *per capsulam*, dvs. genom att ett mötesprotokoll cirkulerar för godkännande bland styrelseledamöterna. Detta har av lagstiftaren ansetts godtagbart under förutsättning att de fattade besluten dokumenteras på ett betryggande sätt.⁶ Ett *per capsulam*-förfarande torde dock aldrig kunna ersätta ett sammanträde om någon ledamot eller den verkställande direktören begär att sammanträde ska hållas.⁷

Mot bakgrund av den flexibilitet som den nuvarande lagstiftningen erbjuder finns det inte skäl att ändra reglerna för styrelsesammanträde. Även när det gäller möjliga former för styrelsesammanträde är det dock viktigt att bolagen har vetskap om den flexibilitet som erbjuds. Det är först då som lagens flexibilitet innebär en förenkling för bolagen i praktiken. På liknande sätt som för bolagsstämma bör

⁵ Prop. 1997/98:99 s. 78, prop. 2004/05:85 s. 309.

⁶ Prop. 2005/05:85 s. 309.

⁷ Andersson Sten m.fl., Aktiebolagslagen En kommentar, Del 1, s. 8:48.

därför Bolagsverket informera om möjligheter till olika former för styrelsesammanträde.

6.3 Bolagsstämmoprotokoll som bilaga vid anmälan till Bolagsverket

Förslag: Krav på att det till anmälan om ändring ska fogas en kopia av protokoll eller annan handling som bestyrker val eller entledigande av styrelseledamot eller styrelsesuppleant, val av revisor eller revisorssuppleant samt val av lekmannarevisor eller suppleant för lekmannarevisor ersätts med en försäkran på heder och samvete om att uppgifterna i anmälan stämmer överens med de beslut som anmälan grundar sig på. Vid övriga anmälningsärenden bör kravet på att det till anmälan ska fogas en kopia av bolagsstämmoprotokollet finnas kvar.

Ett sätt att förenkla för bolagen är att minska den mängd handlingar som dessa har att ge in till Bolagsverket vid olika anmälningsärenden. Det kan därför övervägas om det är möjligt att ta bort kravet på ingivande av bolagsstämmoprotokoll i vissa anmälningsärenden.

I aktiebolagsförordningen finns krav på att kopia av bolagsstämmoprotokoll i vissa fall ska bifogas i anmälningsärenden till Bolagsverket. Detta är exempelvis fallet vid anmälan av vissa förvärv, vid ändring av bolagsordning, vid uppdelning och sammanläggning av aktier, vid emissioner, vid vinstutdelning, vid minskning av aktiekapitalet och vid likvidation. Även vid anmälan av styrelseledamot eller suppleant, revisor eller revisorssuppleant samt lekmannarevisor eller suppleant för lekmannarevisor ska kopia av bolagsstämmans protokoll bifogas. När det däremot gäller ändrade förhållanden avseende styrelseordförande, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare, särskild delgivningsmottagare samt om hur bolagets firma tecknas är det tillräckligt med en försäkran på heder och samvete att uppgifterna i anmälan stämmer överens med de beslut som anmälan grundar sig på. Tidigare krav på att det skulle ges in styrelseprotokoll i dessa fall har tagits bort och ersätts med ett intygande.⁸ Motsvarande ändring bör i ett förenklingsperspektiv även kunna göras beträffande krav på bolagsstämmoprotokoll vid ändringar av styrelse och revisor.

⁸ Genom SFS 1993:1339.

Aktiebolagen anmäler årligen drygt 84 000 styrelseändringar och 68 000 revisorsändringar till Bolagsverket.⁹ En ändring enligt ovan skulle innebära en tidsbesparing för dessa bolag. Här kan också jämföras med att det för ekonomiska föreningar enligt förordningen (1987:978) om ekonomiska föreningar vid anmälan av föreningens ledning räcker med att anmälan innehåller en försäkran på heder och samvete om att uppgifterna om val av styrelseledamot osv. stämmer överens med de beslut som föreningen har fattat.

Vid övervägande av om en förenklingsåtgärd enligt ovan bör genomföras måste dock vägas de fördelar som ett krav på ingivande av bolagsstämmoprotokollet innebär. Ingivandet innebär en viss kontrollfunktion genom att Bolagsverket exempelvis kan kontrollera att besluten är fattade med erforderlig majoritet. De brister i protokollen som Bolagsverket upptäcker vid sin kontroll är dock vanligtvis inte avgörande för själva beslutens riktighet utan är av annat slag som exempelvis bristande tydlighet. Ingivandet ger vidare en insyn i aktieägandet i bolaget genom att röstlängden finns med i protokollet. Denna insyn ger dock enbart en bild av ägandet när stämman hölls. Om kravet på protokoll tas bort kan risken öka för att det anmäls ändringar som inte är korrekt fattade samt att förfarande som företagskapning underlättas. Häremot kan dock anföras att endast ett fåtal ändringsanmälningar är osanna samt att den som vill göra en oriktig anmälan till Bolagsverket kan göra detta oberoende av om det finns ett krav på ingivande av protokoll eller inte.

De skäl som talar för ett fortsatt krav på ingivande av protokoll är mot bakgrund av det anförda inte så starka att de överväger de förenklingsfördelar som ett borttagande av kravet innebär. Jag föreslår därför att en sådan ändring genomförs i aktiebolagsförordningen när det gäller ändringsanmälan av val eller entledigande av styrelseledamot och styrelsesuppleant, val av revisor eller revisorssuppleant samt val av lekmannarevisor eller suppleant för lekmannarevisor.

När det däremot gäller övriga anmälningsärenden som exempelvis beslut om ändring i bolagsordningen eller om vinstutdelning bedömer jag att det är fråga om sådana beslut där det är viktigt att det egentliga beslutsdokumentet verkligen upprättats och att innehållet via Bolagsverket blir föremål för granskning. Några ändringar i regleringen avseende övriga anmälningsärenden föreslås därför inte.

⁹ Källa: Bolagsverket.

6.4 Styrelsesuppleant

6.4.1 Inledning

Enligt 8 kap. 3 § ABL ska det finnas minst en suppleant om styrelsen har färre än tre ledamöter. Suppleanternas roll i det svenska aktiebolaget är knapphändigt reglerad i ABL. Sammanfattningsvis kan dock suppleanternas roll sägas vara att inträda i ordinarie ledamots ställe vid tillfälliga förfall eller om ordinarie ledamot lämnar sitt uppdrag i förtid. Bestämmelserna om styrelseledamot gäller i tillämpliga delar även suppleant. Vad gäller suppleanter som inte inträtt i ordinarie befattningshavares ställe, framgår av såväl förarbetena till både 1944 års aktiebolagslag¹⁰ och 1975 års aktiebolagslag¹¹ som av rättspraxis¹² att endast vissa bestämmelser om formella krav och förutsättningar beträffande ordinarie ledamot är direkt tillämpliga på dem. Övriga i lagen upptagna bestämmelser om ordinarie befattningshavare gäller endast suppleanter som inträtt i deras ställe.¹³

6.4.2 Överväganden och förslag

Förslag: Kravet i 8 kap. 3 § ABL på minst en styrelsesuppleant om styrelsen har färre än tre ledamöter ändras till att avse om styrelsen endast har en ledamot.

Bestämmelser om styrelsesuppleanter togs första gången in i 1910 års aktiebolagslag. Genom införandet av ett suppleantinstitut möjliggjordes en kontinuitet i händelse av längre perioder av förfall för ordinarie befattningshavare samt då uppdrag av olika anledningar upphör i förtid. Om det finns en suppleant som kan träda in vid en styrelseledamots avgång är det inte nödvändigt att hålla en extra bolagsstämma för att tillsätta en ny ledamot.

Kravet på styrelsesuppleant om styrelsen består av en eller två ledamöter infördes genom 1975 års aktiebolagslag. Kravet motiverades med hänsyn till de olägenheter som kan uppstå om det i en styrelse

¹⁰ SOU 1941:9 s. 318 ff.

¹¹ Prop. 1975:103 s. 369.

¹² Se bl.a. NJA 1985 s. 439, NJA 1994 s. 664 I och II.

¹³ Se allmänt Svernlöv, Aktiebolagets suppleanter, 2 uppl. 2002.

med endast en eller två ledamöter inträffar dödsfall eller annat förhinder.¹⁴ Kravet har därefter bestått oförändrat.¹⁵

Som framgår av avsnitt 3.3.2 har drygt 65 procent av aktiebolagen en styrelseledamot och drygt 15 procent två styrelseledamöter. Samtliga dessa bolag måste alltså i dagsläget utse minst en suppleant.

I praktiken utses ofta suppleanter utan att de har för avsikt att ta del i bolagets verksamhet över huvud taget. Det finns därför anledning att ifrågasätta kravet och dess utformning. Ett avskaffande av kravet på suppleant skulle innebära en förenkling för de bolag med en eller två styrelseledamöter som har svårt att hitta en lämplig person som kan utses till suppleant. Det är knappast till fördel för dessa bolag att de måste ange en person som ändå inte i praktiken kan träda in vid förhinder. Mot en sådan förenkling måste dock vägas de olägenheter det innebär i en situation där en styrelseledamot av någon anledning har förhinder att representera bolaget. Om det inte finns någon som omedelbart kan träda in i dennes ställe kan bolaget drabbas eftersom beslut i vissa frågor inte kan fattas. Vidare kan utomstående drabbas om det inte finns någon som kan företräda bolaget. Om det är fråga att delge bolaget handlingar eller viss information kan en sådan situation innebära rättsförlust.

Det bör därför även i fortsättningen finnas ett krav på suppleant i bolag med en styrelseledamot. Däremot kan kravet tas bort i bolag där det finns minst två styrelseledamöter.

6.5 Arbetsordning

6.5.1 Inledning

Enligt 8 kap. 6 § ABL ska styrelsen årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete. I arbetsordningen ska det anges hur arbetet i förekommande fall ska fördelas mellan styrelsens ledamöter, hur ofta styrelsen ska sammanträda och i vilken utsträckning suppleanter ska delta i styrelsens arbete och kallas till dess sammanträden. Inget hindrar att styrelsen i arbetsordningen även reglerar andra frågor. Kravet på arbetsordning gäller inte i fråga om bolag vars styrelse endast har en ledamot.

¹⁴ SOU 1971:15 s. 204.

¹⁵ Prop. 2004/05:85 s. 617 med hänvisning till prop. 1975:103 s. 367 ff. och prop. 1997/98:99 s. 83 och 203.

Som nämnts ovan har drygt 65 procent av aktiebolagen enmansstyrelser och omfattas därmed inte av kravet. I övriga bolag ska styrelsen fastställa en arbetsordning varje år. Det finns ingenting som hindrar att styrelsen fastställer en och samma arbetsordning flera år i sträck. Huvudsaken är att arbetsordningen kommer upp till förnyad prövning en gång varje år. Arbetsordningen ska dock förnyas när det är påkallat med hänsyn till hur arbetet i styrelsen utvecklar sig.

Krav på fastställande av arbetsordning finns i Norge och Finland. I Danmark avser kravet enbart börsnoterade bolag. Så är även fallet i vissa andra EU-medlemsstater.

6.5.2 Överväganden och förslag

Förslag: Kravet på att fastställa en arbetsordning enligt 8 kap. 6 § ABL tas bort för privata aktiebolag.

Den nuvarande bestämmelsen om arbetsordning tillkom 1998 i syfte att ge mer stadga åt styrelsearbetet och underlätta bedömningen av enskilda ledamöters ansvar och därmed att skapa bättre förutsättningar än tidigare att utkräva skadeståndsansvar i de fall där detta är motiverat. Detta skulle åstadkommas genom att få styrelsen att i skrift precisera de olika styrelseledamöternas och de olika bolagsorganens uppgifter.¹⁶

Under lagstiftningsarbetet gjordes från en del remissinstanser gällande att kravet på arbetsordning inte borde omfatta mindre bolag. Gränsen föreslogs gå mellan privata och publika aktiebolag eller att endast bolag med fler än två styrelseledamöter skulle omfattas av kravet. Regeringen uttalade att kravet skulle sakna praktisk betydelse i bolag med endast en styrelseledamot. Bestämmelserna ansågs däremot fylla en viktig funktion i bolag vars styrelse har flera ledamöter. Kravet på att en eventuell arbetsfördelning ska formaliseras i arbetsordningen ansågs härvid vara av särskild betydelse. Därför ansågs att en arbetsordning ska finnas i alla bolag där det över huvud kan bli aktuellt med arbetsfördelning inom styrelsen.¹⁷

¹⁶ Prop. 1997/98:99 s. 188.

¹⁷ Prop. 1997/98:99 s. 81 f.

Arbetsordningen i många aktiebolag, framför allt de mindre, är kortfattad och i vissa fall intetsägande. Innehållet i den har därför ingen större betydelse. Såvitt känt finns det tio år efter det att reglerna trädde i kraft inte i praxis några skadeståndsmål där arbetsordningen åberopats. Inte heller när det gäller utredningar om ekonomisk brottslighet har arbetsordningen kunnat tillmätas någon avgörande betydelse.

Kravet på att styrelsen årligen ska fastställa en arbetsordning i bolag där styrelsen har mer än en ledamot innebär en administrativ börda. Mot bakgrund av den ringa betydelse arbetsordningen visat sig ha i de mindre bolagen bedömer jag att kravet som en förenklingsåtgärd kan tas bort för samtliga privata aktiebolag. För de privata aktiebolag som är av sådan storlek eller har sådan verksamhet att det bedöms som motiverat att fastställa en skriftlig arbetsordning, exempelvis på grund av en önskan att tilldela de olika ledamöterna specialansvar för olika områden, kvarstår naturligtvis möjligheten. Det ligger, som uttalats i förarbetena, i styrelseledamöternas eget intresse att, om de har kommit överens om en arbetsfördelning, se till att denna formaliseras i en arbetsordning.¹⁸

6.6 Instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen

6.6.1 Inledning

Enligt 8 kap. 7 § ABL ska styrelsen i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan å ena sidan styrelsen och å andra sidan den verkställande direktören och de andra organ som styrelsen inrättar. Om styrelsen har utsett flera vice verkställande direktörer ska den enligt 8 kap. 28 § andra stycket ABL meddela skriftliga instruktioner om i vilken inbördes ordning dessa ska träda in i den verkställande direktörens ställe.

Instruktionerna beslutas av styrelsen genom vanligt styrelsebeslut. Det finns inte något krav på årlig prövning av instruktionerna, men dessa måste naturligtvis revideras med hänsyn till ändrade förhållanden. Styrelsen kan inte genom instruktionerna rubba gränserna för den löpande förvaltningen enligt lagen. Däremot kan styrelsen konkretisera ansvarsfördelningen och skapa klarhet om

¹⁸ Prop. 1997/98:99 s. 82.

vilka slag av åtgärder som den verkställande direktören kan företa på egen hand, t.ex. vad gäller rättshandlingar med utomstående eller placeringen av bolagets medel.¹⁹ Instruktioner till verkställande direktör kan därmed såväl inskränka som utöka en verkställande direktörs befogenhet. En VD-instruktion kan typiskt sett föreskriva att vissa beslut om exempelvis för bolaget särskilt betydelsefulla avtal alltid ska beslutas av styrelsen.

Kravet gäller enbart de privata aktiebolag som valt att utse en verkställande direktör eller att inrätta ett s.k. annat organ.²⁰ Drygt 85 000 eller 25 procent av de aktiva privata aktiebolagen har en verkställande direktör. I drygt 80 procent av dessa bolag är den verkställande direktören även styrelseledamot.²¹

6.6.2 Överväganden och förslag

Förslag: Kravet i 8 kap. 7 § ABL på skriftliga instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen tas bort för privata aktiebolag.

Bestämmelsen om instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen har motiverats utifrån behovet av ett förtydligande av ansvarsfördelningen mellan styrelsen och den verkställande direktören. Genom instruktioner kan styrelsen mejsla fram en organisation där ingen kan tveka om arbetsfördelningen mellan styrelsen, styrelsens arbetsutskott, den verkställande direktören, direktionen, divisionsstyrelserna och de övriga organ som kan ingå i organisationen.²²

Kravet på skriftlig instruktion torde inte ha någon betydelse i bolag där det råder personlig identitet eller andra nära kopplingar mellan styrelse och den verkställande direktören vilket det är fråga

¹⁹ Prop. 1997/98:99 s. 206.

²⁰ Vissa förarbetsuttalanden ger felaktigt intrycket att revisionsutskott omfattas av benämningen "organ som styrelsen inrättar" i 8 kap. 7 § ABL, och således borde regleras av en särskild instruktion för detta organ, se prop. 1997/98:99 s. 205 f.; SOU 1995:44 s. 159. Systematiskt följer dock av lagens bestämmelser att ett dylikt "organ" som enbart består av styrelseledamöter i stället är att anses som en arbetsfördelning mellan styrelseledamöter som rätteligen ska regleras i arbetsordningen. Se Svernlöv, Svensk kod för bolagsstyrning med kommentarer för praktisk tillämpning, s. 134 f. Ett bättre exempel är en direktion eller olika former av divisionsstyrelser.

²¹ Källa: Bolagsverket.

²² Prop. 1997/98:99 s. 80.

om i 80 procent av de privata aktiebolag som valt att ha en verkställande direktör.

Kravet på skriftlig instruktion innebär en administrativ börda för bolagen. Mot bakgrund av den ringa betydelse en sådan har i de allra flesta privata aktiebolag som valt att ha en verkställande direktör kan ett borttagande av kravet ske i förenklingssyfte. För de privata aktiebolag som har ett behov av att precisera arbetsfördelningen mellan bolagsorganen kvarstår naturligtvis möjligheten att upprätta en instruktion.

6.7 Styrelseledamots mandattid

6.7.1 Inledning

Enligt 8 kap. 13 § ABL gäller ett uppdrag som styrelseledamot till slutet av den första årsstämma som hålls efter det år då styrelseledamoten utsågs. Det är möjligt att i bolagsordningen ta in föreskrifter om en längre mandattid, dock inte längre än fyra räkenskapsår. Mandatet kan förnyas ett obegränsat antal gånger.

Bestämmelse om längsta tillåtna mandattid för styrelseledamot infördes första gången i 1895 års aktiebolagslag med en maximitid om fem år. I 1944 års aktiebolagslag ändrades tiden till tre räkenskapsår. Enligt Lagberedningen torde femårsgränsen "ej sällan hava förhindrat en lämplig förnyelse inom styrelsen, då entledigande av ledamot i förtid sällan tillgripes".²³ Enligt 1975 års aktiebolagslag gällde ett uppdrag som styrelseledamot för den tid som framgick av bolagsordningen, dock inte mer än fyra räkenskapsår.

Aktiebolagskommittén föreslog inte några ändringar i bestämmelserna om styrelseledamots mandattid. I betänkandet uttrycks att det bör vara möjligt för ägarna i ett aktiebolag att med jämna mellanrum ompröva styrelsens sammansättning, utan den markering av misstroende som närmast ofrånkomligen följer med ett entledigande av en eller flera styrelseledamöter under löpande mandatperiod. Vidare uttrycktes att de allra flesta bolagen i praktiken torde använda sig av ettåriga mandatperioder, men att fleråriga mandatperioder gör det möjligt att uppnå en viss kontinuitet i styrelsen.²⁴ Inte heller regeringen fann skäl att ändra tiden. Reglerna ansågs ge utrymme för de mandattider som passar

²³ SOU 1941:9 s. 310.

²⁴ SOU 1995:44 s. 202.

det enskilda bolaget och dess förhållanden bäst och garanterar samtidigt att frågan om styrelsens sammansättning blir föremål för viss återkommande omprövning.²⁵

I samband med att den nya aktiebolagslagen infördes bedömde regeringen att det skulle innebära en enklare ordning för bolagen om lagen tillhandahåller en dispositiv bestämmelse om styrelseledamöternas mandattid, lämpligen ett år. Därmed blev det inte längre nödvändigt att reglera mandattiden i bolagsordningen annat än om aktieägarna vill bestämma tiden på något annat sätt.²⁶

När det gäller mandattid kan jämföras med finsk rätt där det för ett privat aktiebolag gäller att styrelseledamöternas mandattid fortgår tills vidare medan den i ett publikt aktiebolag upphör vid utgången av den följande ordinarie bolagsstämman efter valet. Inte heller i dansk rätt finns för anpartsselskaber någon begränsning när det gäller mandattiden. Däremot finns i norsk rätt en begränsning för aksjeselskaper på så sätt att mandattiden inte får vara längre än fyra år.

6.7.2 Överväganden och förslag

Förslag: Styrelseledamots mandattid i 8 kap. 13 § ABL ska i ett privat aktiebolag gälla tills vidare, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Årligen återkommande val av styrelseledamöter innebär administrativa kostnader för bolagen. I små bolag torde det vara vanligt att styrelsen består av samma person eller personer under en längre tid. En återkommande omprövning av styrelsens sammansättning kan därför framstå som onödig i många fall.

För privata aktiebolag skulle en enklare ordning vara att den dispositiva bestämmelsen ändras till att avse att styrelseledamöternas mandattid gäller tills vidare. Därigenom möjliggörs att val enbart hålls när en styrelseledamot ska bytas ut. Om bolaget finner skäl att i stället ha en bestämd mandatperiod kan en sådan tas in i bolagsordningen.

²⁵ Prop. 1997/98:99 s. 87.

²⁶ Prop. 2004/05:85 s. 228.

7 Bosättningskrav

7.1 Inledning

En stiftare av ett aktiebolag ska enligt 2 kap. 1 § ABL vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avseende en juridisk person ha bildats enligt lagstiftningen i en stat inom EES och ha sitt säte, huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet inom detta område, om inte Bolagsverket för ett särskilt fall tillåter annat. Det finns dock i normala fall inga hinder för utländska medborgare eller utomlands bosatta personer att teckna och äga samtliga aktier i ett svenskt aktiebolag.

Vidare finns krav på att olika funktionärer i ett aktiebolag ska vara bosatta inom EES. Enligt 8 kap. 9 § ABL måste minst halva antalet styrelseledamöter vara bosatta inom EES, om inte Bolagsverket för ett särskilt fall tillåter annat. Detta krav gäller även, genom hänvisning i 8 kap. 3 § ABL, styrelsesuppleanter samt enligt 8 kap. 30 § ABL den verkställande direktören och, genom hänvisning i 8 kap. 28 § ABL, vice verkställande direktör. Vidare gäller kravet, genom hänvisning i 25 kap. 30 § ABL, likvidatorer.¹ Bosättningskravet gäller även särskilda firmatecknare. Enligt 8 kap. 37 § ABL ska minst en av dem som bemyndigas att företräda bolaget och teckna dess firma vara bosatt inom EES, om inte Bolagsverket för ett särskilt fall tillåter något annat.

Bedömningen av om bosättningskravet är uppfyllt vid bosättning i någon annan stat än Sverige ska ske enligt vedertagna internationellt privaträttsliga principer.²

Om bolaget inte har någon behörig ställföreträdare som är bosatt i Sverige, ska styrelsen enligt 8 kap. 40 § ABL bemyndiga en person som är bosatt här att på bolagets vägnar ta emot delgivning (särskild delgivningsmottagare). Befattningen som delgivningsmottagare ger

¹ Jfr prop. 1992/93:68 s. 71 f. och prop. 2000/01:150 s. 108.

² Prop. 1992/93:68 s. 70.

ingen annan behörighet än rätten att med laga verkan ta emot delgivning å bolagets vägnar.³ Enligt 25 kap. 11 § första stycket 1 ABL kan ett bolag som är skyldigt att ha en särskild delgivningsmottagare men inte utser någon sådan tvingas gå i likvidation.

Motsvarande bestämmelser finns i associationsrättslig lagstiftning som gäller för banker, försäkringsbolag, ekonomiska föreningar och utländska filialer. Vidare ska enligt 4 § första stycket andra punkten revisorslagen (2001:883) revisorer, och därmed revisorssuppleanter, vara bosatta i Sverige, i en annan stat inom EES eller i Schweiz, såvida inte Revisorsnämnden under vissa förutsättningar enligt 4 § andra stycket revisorslagen medgivit undantag. Nämnas kan också att minst halva antalet likvidatorer, som inte är bolagsmän, enligt 2 kap. 37 § lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag ska vara bosatta inom EES, om inte regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, för ett särskilt fall tillåter något annat. Något bosättningskrav för bolagsmän i ett handelsbolag finns dock inte.

Vid Bolagsverkets bedömning av bosättningskravet är det den som är folkbokförd i Sverige som räknas som bosatt i Sverige. Den som inte är folkbokförd i Sverige räknas alltså, oavsett om denne är svensk medborgare, som bosatt utrikes i det land som personen bor i, har anknytning till eller kommer ifrån.

Det aktiebolagsrättsliga regelverket bör i möjligaste mån vara utformat så att detta innebär en konkurrensfördel för företag i Sverige. Bosättningskravet kan utgöra ett allvarligt hinder för företag i länder utom EES att utse de personer de önskar till styrelseledamöter, verkställande direktör och firmatecknare i sina svenska dotterbolag. Kraven kan för dessa framstå som svårbegripliga och krångliga. Det finns därför skäl att överväga om motiveringarna för bosättningskraven i svensk rätt alltjämt gör sig gällande.⁴ Översynen avser enbart den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen.

7.2 Bakgrund till dagens bosättningskrav

Före 1895 saknade den svenska aktiebolagslagen medborgarskaps- och bosättningskrav. Genom 1895 års aktiebolagslag,⁵ infördes kravet att stiftare och styrelseledamöter skulle vara bosatta i Sverige samt, beträffande styrelseledamöter, svenska medborgare. Efter dispens fick

³ Prop. 1992/93:68 s. 63 och 72.

⁴ Svernlöv, Om ABL:s bosättningskrav för styrelseledamot och VD, SvJT 1997 s. 22.

⁵ Lag 1895:65.

högst en tredjedel av styrelsen bestå av utländska medborgare och svenska medborgare bosatta i utlandet. Då bestämmelser om verkställande direktör och firmatecknare i aktiebolag infördes genom 1944 års aktiebolagslag, uppställdes kravet att också dessa skulle vara svenska medborgare bosatta i Sverige. En första uppmjukning av reglerna kom 1969 i syfte att underlätta samarbete i näringslivet inom Norden,⁶ varigenom dispens kunde medges för hela styrelsen. År 1985 mjukades regeln upp ytterligare genom att nordiska medborgare jämställdes med svenska vad gäller rätten att inneha styrelseuppdrag samt att halva antalet styrelseledamöter tilläts vara bosatta i ett annat nordiskt land än Sverige.⁷ Ytterligare en liberalisering kom 1990, varigenom medborgarskapskravet i 8 kap. 4 § 1975 års aktiebolagslag avskaffades och det föreskrevs att verkställande direktör och minst halva antalet styrelseledamöter skulle vara bosatta i Sverige, om inte dispens meddelades.⁸

Nuvarande krav tillkom som en följd av Sveriges åtagande att anpassa sina nationella lagregler till EG:s regler om fri etableringsrätt. Det ansågs däremot inte finnas skäl för att liberaliseringen även skulle ske i förhållande till stater utanför EES.⁹ Samtidigt infördes en bestämmelse om särskild delgivningsmottagare för att tillgodose behovet av att det finns en person här i landet som kan ta emot delgivning för ett bolags räkning.¹⁰

Bosättningskravet för styrelseledamöter m.fl. behölls i 1999 års reform av reglerna om bl.a. styrelse och bolagsstämma.¹¹ Aktiebolagskommittén föreslog dock att kravet skulle utmönstras för stiftare eftersom den gällande bestämningen var så vid att kravet förlorat sin praktiska betydelse.¹² I nu gällande ABL intogs dock bosättningskravet för både stiftare och de olika funktionärerna i princip oförändrade.

Bosättningskravet för stiftare och vissa bolagsfunktionärer har alltså funnits länge i den svenska aktiebolagsrätten och någon skillnad har i detta avseende inte gjorts mellan dessa.¹³ Inledningsvis var ett övergripande skäl till att ställa krav på svenskt medborgarskap och bosättning i Sverige att säkra ett svenskt inflytande över företagens skötsel. Därmed förutsattes svenska samhällsintressen bli beaktade, att kunskap om svensk lagstiftning fanns inom ledningen

⁶ Lag 1969:227, K.K. 1969:228, prop. 1969:84 s. 4.

⁷ Lag 1984:943, prop. 1983/84:184, LU 1984/85:8, rskr. 19.

⁸ Lag 1990:1295, prop. 1989/90:160, 1990/91:LU11, rskr. 42.

⁹ Prop. 1992/93:68 s. 58 f.

¹⁰ Prop. 1992/93:68 s. 62 f.

¹¹ SOU 1995:44 s. 196, prop. 1997/98:99 s. 211.

¹² SOU 1997:22 s. 204.

¹³ Se t.ex. prop. 1975:103 s. 292 och prop. 1992/93:68 s. 59 f.

och att spelreglerna på den svenska arbetsmarknaden följdes. Vidare syftade kraven till att säkerställa att de ansvariga inom ett företags ledning hade nära kontakt med skötseln av företagets angelägenheter och att en beslutför styrelse snabbt kunde sammanställas. Ett annat skäl var att skydda det allmännas intressen samt borgenärers och avtalsparters rättigheter.¹⁴

Tanken bakom dagens bestämmelser torde i huvudsak vara att det ska vara möjligt för borgenärer, myndigheter, domstolar och andra intressenter att vid behov nå bolagets företrädare för exempelvis utkrävande av skadeståndsansvar eller personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser. Kravet har ansetts göra sig gällande med mindre styrka avseende bolagets stiftare än avseende dess funktionärer. Detta med hänsyn till att behovet av tillgänglighet för bolagets borgenärer m.fl. i första hand avser bolagets styrelseledamöter och dess verkställande direktör. Det har dock anförts att det även kan förekomma att bolagets intressenter behöver nå stiftarna för delgivning e.d. samt att det i samband med utredningar av ekonomiska brott kan finnas ett behov av att få tag på bolagets stiftare.¹⁵

7.3 Bolagsverkets handläggning och praxis av dispensärenden

Bolagsverket kan, som framgår ovan, meddela dispens från bosättningskravet. Enligt vilka kriterier Bolagsverket har att pröva en sådan ansökan framgår inte av lagstiftningen.

Antalet dispensansökningar är få med hänsyn till den stora mängd ärenden av detta slag som Bolagsverket registrerar varje år. Dispensärendena avser i många fall personer bosatta i Schweiz, Förenta staterna, Ryssland och Kina. Antalet meddelade dispenser under 2007 och 2008 framgår nedan. I drygt hälften av fallen tidsbegränsades tillståndet. Detta kan bero på dels att personens eget utlandsförordnande kan vara tidsbegränsat, dels att personen vill vara ensam styrelseledamot. Bara i ett fåtal fall meddelas avslagsbeslut.

¹⁴ Prop. 1989/90:160, bilaga 2, Kommerskollegiums promemoria om Medborgarskaps- och bosättningskraven i aktiebolagslagen m.fl. författningar, förslag till förenklade regler, s. 63 och 78 ff.

¹⁵ Prop. 2004/05:85 s. 223; jfr prop. 1992/93 s. 61 och prop. 1955:103 s. 292.

Tabell 7.1 Antal beviljade dispenser¹⁶

	2007	2008
Styrelseledamot	151	193
Verkställande direktör	59	64
Firmatecknare	19	19
Stiftare	11	9

Bolagsverket betonar på sin hemsida att det ska finnas särskilda, för företaget individuellt beskrivna, skäl för att dispens ska beviljas. Vidare framgår att det är lättast att få dispens om det enda förhållande som kräver dispens är att en styrelsesuppleant utöver hälften bor utanför EES och det i bolaget i övrigt finns flera andra styrelsesuppleanter som är bosatta inom Sverige eller EES. Störst krav är det när dispens söks för verkställande direktör. För att dispens ska ges beträffande en verkställande direktör krävs, så gott som alltid, förutom tillräckliga skäl i övrigt att bolaget har en vice verkställande direktör som är bosatt inom EES eller i vissa fall till och med i Sverige. Dispensmöjligheten torde också kunna få praktisk betydelse när en av styrelseledamöterna mera tillfälligt är bosatt utomlands. Om det finns lika goda förutsättningar att delge styrelseledamoten eller att verkställa domar avseende personligt betalningsansvar i hans hemland som i Sverige, torde detta i vart fall vara en omständighet som kan bidra till att dispens kan ges.¹⁷

Motiveringen i en ansökan är, enligt Bolagsverket, inte sällan att personen också sitter i ett eller flera koncernbolag, att denne fått arbete utomlands med ett i tiden begränsat förordnande eller att personen i fråga har särskild kompetens i den bransch där företaget verkar.

Av 31 kap. 1 § ABL framgår att Bolagsverkets beslut i ett dispensärende får överklagas till regeringen. Motsvarande bestämmelser finns i lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar. Föreningslagsutredningen har fått i uppdrag att överväga vilka de materiella kriterierna för dispens bör vara och föreslå de författningsändringar som krävs för en överflyttning av prövningen till allmän förvaltningsdomstol. Uppdraget omfattar både bestämmelserna i lagen om ekonomiska föreningar och bestämmelserna i aktiebolagslagen.¹⁸ Det finns därför inte anledning att här närmare se över bestämmelserna om dispens i sig.

¹⁶ Källa: Bolagsverket.

¹⁷ Andersson, Sten, m.fl., Aktiebolagslagen, En kommentar, Del I, s. 8:29.

¹⁸ Dir. 2008:70.

7.4 Överväganden och förslag

Förslag: Bosättningskravet för stiftare, styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare samt likvidator avskaffas i ABL.

Som inledningsvis anförts finns det skäl att se över bosättningskravet i den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen och därmed pröva om tidigare åberopade skäl för kravet alltjämt gör sig gällande. Även om våra nordiska grannländer också tillämpar bosättningskrav snarlika det svenska, saknar våra största handelspartners utanför Norden, dvs. Tyskland och England samt de kommersiellt viktigaste delstaterna i Förenta staterna, tvingande bosättningskrav i sina bolagslagstiftningar.¹⁹

Historiskt sett har det angetts tre huvudsakliga motiveringar till bosättningskravet (och det därmed tidigare förknippade medborgarskapskravet):

1. att förhindra utländsk kontroll över det svenska näringslivet,
2. att underlätta för bolagets ledning att hålla sig underrättad om bolagets förhållanden, samt
3. att underlätta delgivning med bolaget och dess ställföreträdare samt att kunna verkställa privaträttsliga domar.

Förhindra utländsk kontroll

I förarbetena till 1975 års aktiebolagslag antyds att syftet med de då gällande nationalitets- och bosättningsreglerna var att garantera att ledningen av bolaget ligger i svenska händer.²⁰ Med hänvisning till att man inte ville föregripa resultatet av en pågående utredning om utländska övertaganden av svenska företag,²¹ ändrades inte medborgarskaps- och bosättningskraven i enlighet med utredningens lagförslag.²²

¹⁹ I Schweiz liberaliserades bosättningskravet den 1 januari 2008, article 718 para. 3 and 4 of the Swiss Code of Obligations.

²⁰ Prop. 1975:103 s. 245.

²¹ Ju 1973:17. Utredningen redovisades i SOU 1978:73 Kontroll av utländsk företagsetablering i Sverige m.m., utan att några ändringar av medborgarskaps- eller bosättningskraven i ABL föreslogs.

²² Utredningen hade föreslagit att de dåvarande bestämmelserna skulle ersättas med en dispensabel föreskrift om att verkställande direktör och halva antalet styrelseledamöter skulle vara bosatta i Sverige, SOU 1971:15 s. 203 och 207.

Näringslivets utveckling och ägarförhållanden lämnar numera knappast något utrymme för en politik som syftar till att begränsa kontrollen i det svenska näringslivet till svenska intressen.

Underlätta övervakning

Det har också angivits att bosättningsreglerna varit nödvändiga för att verkställande direktör och styrelseledamöter skulle kunna leda och övervaka bolaget. I lagmotiven till 1944 års aktiebolagslag anges t.ex. som skäl för att behålla kraven att den ”skyldighet att delta i ledningen av och tillsynen över bolagets angelägenheter som åvilar styrelseledamoten förutsätter ... att styrelseledamoten utan omgång kan hålla sig underrättad om bolagets förhållanden”.²³

Utvecklingen av moderna transportmedel och kommunikationsmetoder har gjort denna motivering mindre aktuell. I vart fall är det svårt att se hur en styrelseledamot bosatt på en avlägsen ort på t.ex. den spanska landsbygden eller på en ö i den egeiska arkipelagen skulle ha lättare att utan omgång hålla sig underrättad om bolagets förhållanden än en ledamot bosatt i Förenta staterna eller i Schweiz.

Möjliggöra delgivning av bolaget och dess ställföreträdare

Det tredje syftet med bosättningsreglerna har varit att göra ett aktiebolags ledning tillgänglig för domstolar och andra myndigheter, samt för borgenärer och andra intressenter, dvs. att underlätta delgivning och verkställighet av privaträttsliga domar mot befattningshavare i bolaget.²⁴

Detta syfte behandlades ingående i samband med lagändringen, varigenom bosättningsreglerna i enlighet med Sveriges åtaganden utvidgades till att omfatta EES-länderna. I förarbetena till lagändringen framhölls vikten av att så långt som möjligt ta hänsyn till borgenärers, myndigheters, domstolars och andra intressenters behov av att bolagets ledning är tillgänglig.²⁵ Det förhållandet att Luganokonventionens²⁶ tillämplighet begränsar sig till EES-staterna angavs i pro-

²³ SOU 1941:9 s. 316.

²⁴ Prop. 1989/90:160 s. 35 och prop. 1992/93:68 s. 61.

²⁵ Prop. 1992/93:68 s. 61.

²⁶ Konventionen av den 16 september 1988 om domstolars behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (Luganokonventionen). Vidare gäller i Sverige konventionen den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område jämte tillträdeskonventioner (Brysselkonventionen), rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Bryssel I-konventionen), Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 av den 21 april 2004 om införande av en euro-

positionen böra föranleda att – med hänsyn främst till borgenärsintressena – en liberalisering av bosättningskraven begränsas till EES.²⁷

Genom 8 kap. 40 § ABL är delgivningskravet med bolaget tillgodosett genom skyldigheten att utse delgivningsbar person om bolaget saknar delgivningsbara ställföreträdare i Sverige.

För närvarande är därför det enda bärande argument att behålla bosättningskravet möjligheten att kunna få en verkställbar dom mot i vart fall vissa av bolagets företrädare. Detta argument väger dock enligt min mening inte tillräckligt tungt för att stå i vägen för en full liberalisering av reglerna.

Det nuvarande sanktionssystemet är behäftat med brister vad avser dess tillämplighet utanför Sveriges gränser, även inom EES. Detta skulle i och för sig kunna tas till intäkt för en skärpning av nuvarande regler i stället för den här förespråkade liberaliseringen, men talar enligt min mening i stället för att en fullständig avreglering kan ske utan någon nämnvärd försämring. Exempelvis medför förhållandet att konventionerna endast är tillämpliga på domar inom privaträttens område att exempelvis vitessanktionen i 30 kap. 2 § ABL på grund av sin offentligrättsliga natur inte kan verkställas mot en styrelseledamot eller verkställande direktör bosatt i ett annat land inom EES.²⁸ Detta gäller även sanktionerna mot aktiebolagets företrädare i andra författningar av framför allt skatte- och avgiftsrättslig natur.²⁹

Frågan är vidare vilken betydelse som möjligheten till verkställighet av skadeståndsdomar mot styrelseledamöter och verkställande direktör bosatta utanför Sverige men inom EES har i praktiken. Medan tveksamhet idag råder beträffande det utomobligatoriska skadeståndets preventiva effekt, anses det just avseende styrelseledamöter och verkställande direktör att skadeståndsansvaret har en viss preventiv effekt, även om troligen andra faktorer har större betydelse för hur de agerar. Den reparativa effekten av skadestånd från de av bolagets befattningshavare som är bosatta inom EES

peisk exekutionstitel för obestridda fordringar (förordningen om den europeiska exekutionstiteln), och avtalet den 19 oktober 2005 mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. Bestämmelserna gör det möjligt att få en svensk dom på privaträttens område erkänd och verkställd i andra länder inom EES. Detta innebär att en dom avseende t.ex. skadestånd enligt ABL på grund av handlingar som företagits i Sverige eller som leder till skada i landet är verkställbar i förhållande till styrelseledamöter och verkställande direktör i ett svenskt bolag som är bosatta i andra länder inom EES.

²⁷ Prop. 1992/93:68 s. 61.

²⁸ Jfr prop. 1992/93:68 s. 64.

²⁹ Se 12 kap. 6 § skattebetalningslagen (1997:483).

torde vara extremt begränsad med tanke på de försvinnande få mål om utkrävande av skadestånd enligt aktiebolagslagen som når högre instans. Den praktiska betydelsen av bosättningskravet i detta avseende är därför oklar. Att man i England, Tyskland och Förenta staterna synbarligen utan större samhällsekonomiska förluster klarar sig utan att kunna verkställa domar mot styrelseledamöter bosatta i länder med vilka man saknar verkställighetskonventioner tyder på att ett bosättningskrav snarlikt det svenska kan undvaras. Ett motsvarande resonemang kan göras gällande avseende såväl stiftare som likvidatorer, och bosättningskravet för firmatecknare blir mot denna bakgrund än mer långsökt och svärmotiverat.

Konkurrenskraft vid nyetableringar

Om Sverige ska vara konkurrenskraftigt vid nyetableringar av utom-europeiska (i betydelsen utom-EES) företag inom EU räcker det inte med att skapa ett företagvänligt klimat. Därutöver krävs att bolagsrätten och lagstiftningen i övrigt inte uppställer för många praktiska hinder för etablering. Bosättningskravet, som förhindrar utom-europeiska företag från att tillsätta den ledningspersonal man önskar i ett svenskt dotterbolag, är ett sådant praktiskt hinder som vid en helhetsbedömning av lämpliga etableringsländer inom unionen kan ge Sverige en konkurrensnackdel. Med hänsyn till den omständliga procedur med tidsbegränsade dispenser som Bolagsverket ger från kravet utgör dispensmöjligheten härvidlag inte ett tillräckligt substitut.

Detta och andra ovan redovisade skäl samt den omständigheten att bolaget alltid ska bemyndiga en särskild delgivningsmottagare om det inte finns någon behörig ställföreträdare som är bosatt i Sverige, ger sammantaget vid handen att bosättningskravet i den svenska aktiebolagslagstiftningen för stiftare, styrelseledamöter, verkställande direktör och deras suppleanter samt för firmatecknare och likvidator bör avskaffas. I den mån enskilda bolag därefter bedömer bosättningsfrågan vara av vikt torde inte hinder föreligga för dessa att inta bestämmelser motsvarande de nu lagstadgade i bolagsordningen. De eventuella risker som ett avskaffande av bosättningskravet kan innebära när det gäller bekämpandet av ekonomisk brottslighet uppvägs alltså av de fördelar som förslaget ger. En uppföljning av förslagets effekter kan dock vara motiverat viss tid efter ikraftträdandet.

8 Förvärv av egna aktier

8.1 Inledning

Enligt 19 kap. 4 § ABL får ett aktiebolag inte förvärva egna aktier utom i de fall som anges i 5 §. Vidare får enligt 19 kap. 7 § ABL ett dotterföretag inte förvärva aktier i moderbolag. Avtal som strider mot dessa bestämmelser är ogiltiga. Förbudet mot förvärv av egna aktier har gällt sedan 1895 års aktiebolagslag och har till sitt materiella innehåll i stort varit oförändrat. Det ursprungliga motivet var att skydda bolagets borgenärer. Ett bolags förvärv av egna aktier kan få samma effekter som en återbetalning till aktieägarna i samband med en minskning av aktiekapitalet. Genom förbudet har man velat förhindra att de begränsningar som gäller vid minskning av aktiekapitalet kringgås. Senare har vidare som skäl angetts risk för spekulation och stödköp i egna aktier samt att förvärv av egna aktier, annat än efter bolagsstämmobeslut, skulle kunna medföra att aktieägarna berövas sitt skydd för rätten till lika del i vad som återbetalas vid nedsättning av aktiekapitalet.

Publika aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (aktiemarknadsbolag) har utöver undantagen i 19 kap. 5 § ABL rätt att förvärva egna aktier enligt bestämmelserna i 19 kap. 14 och 15 §§ ABL. Aktiemarknadsbolag har alltså getts en mer vidsträckt rätt att förvärva egna aktier än andra aktiebolag.

I den mån nationell lagstiftning tillåter att aktiebolag förvärvar egna aktier finns det i det andra bolagsdirektivet¹ vissa villkor som måste vara uppfyllda. För aktiemarknadsbolag är regleringen utformad efter dessa villkor. I det direktiv med ändringar i andra bolags-

¹ Rådets andra direktiv av den 13 december 1976 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen när det gäller att bilda ett aktiebolag samt att bevara och ändra dettas kapital, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga (77/91/EEG).

direktivet som utfärdades 2006² medges bl.a. två lättnader i nationell lagstiftning. Dels ska publika aktiebolag kunna tillåtas att förvärva egna aktier utan den tioprocentbegränsning som tidigare gällt, dels medges att tiden för styrelsebemyndiganden, som tidigare fått vara högst 18 månader, bestäms till högst fem år. Regeringen har funnit att det för närvarande inte finns övervägande skäl som talar för att använda dessa lättnader i svensk lagstiftning.³

Som framgår närmare under avsnitt 8.2 har nyligen övervägts om bolag som inte är aktiemarknadsbolag bör ges en mera vidsträckt rätt att förvärva egna aktier. Den dåvarande regeringen var inte beredd att föreslå några sådana förändringar eftersom regler om beskattning av aktieägare i fåmansbolag med bäring på frågan om förvärv av egna aktier då var föremål för överväganden.⁴

I ett förenklings- och konkurrensperspektiv finns emellertid skäl att ompröva frågan om förvärv av egna aktier. Övervägandena begränsar sig dock till de privata aktiebolagen och de skäl för förändring som kan finnas för dessa. För dessa bolag finns det inte någon skyldighet att följa de villkor som ställs upp i det andra bolagsdirektivet.

8.2 Bakgrund till frågan om förvärv av egna aktier i privata aktiebolag

Aktiebolagskommittén föreslog redan 1997 att alla aktiebolag under vissa former skulle ha möjlighet att förvärva egna aktier.⁵ Enligt kommittén var det primära argumentet för att tillåta svenska aktiebolag att förvärva egna aktier att det skulle förbättra företagets förutsättningar att föra tillbaka överskottsmedel till aktieägarna och på det sättet bidra till ett effektivare utnyttjande av företagets och näringslivets resurser. För privata aktiebolag ansågs dock det främsta argumentet för möjligheten vara att underlätta ägarskiften i situationer där de ägare som avser att stanna kvar i bolaget saknar ekonomiska resurser att förvärva aktierna från den eller de som önskar lämna bolaget. På motsvarande

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/68/EG av den 6 september 2006 om ändring av rådets direktiv 77/91/EEG när det gäller att bilda ett aktiebolag samt att bevara och ändra dettas kapital.

³ Promemoria den 23 januari 2007, Några frågor med anledning av ändringar i kapitaldirektivet, Ju/2007/1036/L1.

⁴ Prop. 2004/05:85 s. 408 f.

⁵ SOU 1997:22 s. 247 ff.

sätt skulle en möjlighet till återköp av egna aktier kunna underlätta ägarförändringar i företag ägda av de anställda.

För privata aktiebolag gick förslaget ut på att beslut om förvärv av egna aktier endast ska kunna fattas av bolagsstämman och då med krav på kvalificerad majoritet. Något behov av att kunna bemyndiga styrelsen att fatta ett sådant beslut ansågs inte föreligga. Enligt kommittén var ett starkt skäl att tillåta privata bolag att förvärva egna aktier just att underlätta ägarskiftet. Det uttalades att det inför ett ägarskifte kan krävas att bolaget kan förvärva en betydande del av de egna aktierna och att någon tioprocentsspärr därför inte borde gälla för de privata aktiebolagen. Däremot gick förslaget ut på att det vederlag som lämnas för aktierna i alla bolag ska rymmas inom bolagets fria egna kapital och förvärvet vara förenligt med försiktighetsprincipen. Vidare föreslogs att beslut om överlåtelse av egna aktier som bolaget förvärvat skulle fattas med iakttagande av bestämmelserna om nyemission.

År 2000 infördes bestämmelser om en mera vidsträckt rätt för aktiemarknadsbolag att förvärva egna aktier.⁶ Med hänvisning till att reglerna för beskattning av fåmansföretag var föremål för överväganden var regeringen dock inte beredd att för privata aktiebolag eller andra publika aktiebolag behandla eller föreslå sådana regler.⁷ Andra bolag än aktiemarknadsbolag får alltså, liksom tidigare, förvärva egna aktier enbart i vissa undantagssituationer.

Skattemässigt gäller att för det fall ett noterat publikt aktiebolag överlåter återköpta aktier ska kapitalvinst enligt 48 kap. 6 a § inkomstskattelagen (1999:1229) (IL) inte vara skattepliktig. Detsamma gäller för vinst då bolaget utfärdar eller avyttrar optioner, terminer eller liknande instrument vars underliggande tillgångar består av sådana aktier. På motsvarande sätt har aktiebolaget inte rätt att dra av en kapitalförlust.⁸

När det gäller onoterade aktiebolag finns det ingen särskild skattebestämmelse för bolaget vid avyttring av tidigare förvärvade egna aktier. För det fall en sådan möjlighet införs i det aktiebolagsrättsliga regelverket måste därför den skatterättsliga frågan regleras.

Vad härefter gäller frågan om beskattning av aktieägare som överlåter sina aktier till bolaget, följer av allmänna regler att aktierna anses avyttrade och att kapitalvinstbeskattning därför i princip ska ske.

Vinst som uppkommer hos aktieägaren vid en avyttring av en kvalificerad aktie – dvs. aktieägaren omfattas av de särskilda skatteregler

⁶ Prop. 1999/2000:34, bet. 1999/2000:LU9.

⁷ Prop. 1999/2000:34 s. 54 f., prop. 2004/05:85 s. 408 f.

⁸ Prop. 1999/2000:38 s. 28 ff.

som gäller för aktieägare i fåmansföretag som i betydande omfattning varit verksam i företaget (3:12-reglerna) – då ett aktiebolag återköper aktien ska behandlas som en utdelning, se 57 kap 2 § första stycket IL. Vinst vid avyttring av kvalificerade aktier till utomstående behandlas däremot som kapitalvinst. Denna skillnad har i vissa avseenden uppfattats slå orättvist. Samtidigt som regeringen övervägde om förvärv av egna aktier skulle tillåtas även för onoterade publika aktiebolag var även de s.k. 3:12-reglerna föremål för översyn.⁹

Den s.k. 3:12-utredningen uttalade angående dessa regler följande.¹⁰

Den utdelningsbeskattning som med dagens regler träffar ägare till kvalificerade aktier vid inlösen samt vid återköp försvårar enligt utredningens uppfattning generationsskiften i fåmansföretag och förstärker inläsnings effekter. Sämre möjligheter att genomföra generationsskifte stimulerar inte tillväxt, investeringar och aktivt risktagande i fåmansföretagen. Det bör dessutom uppmärksammas att olika skattemässig behandling vid inlösen av aktier och bolagets återköp av egna aktier mellan fåmansaktiebolag och övriga aktiebolag innebär ett avsteg från likformighets- och neutralitetsprincipen. Hänsyn bör dessutom tas till att det, bortsett från det faktum att fåmansföretaget vid inlösen och återköp av egna aktier betalar med medel som ska beskattas som löneinkomst, inte finns någon principiell skillnad mellan avyttring av aktier till utomstående och inlösen och bolagets återköp av egna aktier.

I syfte att underlätta ägar- och generationsskifte med bolagets egna medel föreslog utredningen att beskattning skulle ske enligt reglerna för kapitalvinst om en aktieägare vid inlösen eller återköp av aktier överlät hela sitt kvalificerade aktieinnehav till bolaget. I övriga fall av återköp av aktier föreslogs dock att utdelningsbeskattning skulle ske.

De ändringar som gjorts i 3:12-reglerna efter att utredningen lämnade sina förslag har inte medfört någon förändring i här aktuellt hänseende.

⁹ Beskattning av småföretagare, Del 1 3:12-reglerna, SOU 2002:52.

¹⁰ SOU 2002:52, s. 503.

8.3 Överväganden och förslag

8.3.1 Privata aktiebolag får en mer vidsträckt rätt att förvärva egna aktier

Förslag: Privata aktiebolag får utökade möjligheter att förvärva egna aktier.

Även om det i många av de allra minsta privata aktiebolagen aldrig skulle bli aktuellt med förvärv av egna aktier så kan en sådan reglering för många bolag innebära en förenkling vid ägar- och generationsskiften. Liksom Aktiebolagskommittén anser jag att detta är ett starkt skäl för att tillåta privata aktiebolag att förvärva egna aktier. Vidare kan konstateras att flera EU-länder tillåter förvärv av egna aktier för motsvarigheten till privata aktiebolag.¹¹ I det danska förslaget till ny aktie- och anpartsselskabslov har föreslagits att förbudet för anpartsselskaber att förvärva egna aktier ska tas bort eftersom förbudet kan innebära problem bl.a. vid generationsskifte. Genom att även i svensk rätt tillåta förvärv av egna aktier för privata aktiebolag skapas ett mer konkurrenskraftigt regelverk.

Min slutsats mot bakgrund av det ovan anförda är att privata aktiebolag bör tillåtas förvärva egna aktier. Genom att betalningen för aktierna inte får överstiga vad som är disponibelt enligt 17 kap. 3 och 4 §§ ABL samt genom en särskild beslutsordning beaktas borgenärsintressena. I bedömningen ingår inte några skattemässiga överväganden. Det är dock nödvändigt att den skatterättsliga frågeställning som behandlas under avsnitt 8.2 får en lösning.

Det skulle i och för sig kunna påstås att den ökade regel mängd som krävs för att implementera denna liberalisering skulle medföra en ökad regelbörda för bolagen. Ett sådant synsätt är dock enligt min mening inte riktigt. Det övergripande målet är att förenkla för de små bolagen, inte att minimera antalet paragrafer i aktiebolagslagen. Som konstaterats i avsnitt 3.4.3 leder färre regler i sig inte nödvändigtvis till förenklingar. Om viss ytterligare reglering krävs för att kunna genomföra en angelägen liberalisering, vilket här är fallet, så bör detta inte hindra ett sådant förslag.

¹¹ Exempelvis Norge, England, Tyskland, Nederländerna och Frankrike.

8.3.2 Närmare om beslutsordningen m.m. för förvärv av egna aktier i privata aktiebolag

I ABL finns särskilda bestämmelser om vissa publika aktiebolags förvärv av egna aktier. En stor del av dessa kan tillämpas även vid en reglering för de privata aktiebolagen. Eftersom villkoren enligt det andra bolagsdirektivet inte är tillämpliga för de privata aktiebolagen kan dock vissa skillnader övervägas.

Begränsning av förvärvet

Förslag: Det ska inte finnas någon begränsning i hur stor del av de egna aktierna som får förvärvas.

För aktiemarknadsbolag gäller enligt 19 kap. 15 § ABL att bolaget inte får förvärva egna aktier i den mån bolagets innehav av egna aktier efter förvärvet kommer att uppgå till mer än en tiondel av samtliga aktier i bolaget. Denna bestämmelse grundar sig på det villkor som tidigare gällde enligt det andra bolagsdirektivet. När det gäller privata aktiebolag uttalade Aktiebolagskommittén att ett starkt skäl till att tillåta privata aktiebolag att förvärva egna aktier är att underlätta ägarskiften och att det för detta kan krävas att bolaget kan förvärva en betydande del av de egna aktierna. Kommittén ansåg därför att tioprocentbegränsningen inte borde gälla för de privata aktiebolagen.¹²

Jag gör i denna del ingen annan bedömning och förslaget går således ut på att det för privata aktiebolag inte ska finnas någon begränsning i fråga om hur stor del av de egna aktierna som får förvärvas. Av lagens bestämmelser om stämmans skyldighet att förlöpande fatta vissa beslut och förbudet för bolaget att företräda egen aktie på stämman framgår dock att det i bolaget alltid måste finnas minst en aktie som inte ägs av bolaget självt.

¹² SOU 1997:22 s. 390.

Otillåtna förvärv

Förslag: Om ett förvärv sker i strid med bestämmelserna om skyddet för bolagets bundna kapital och försiktighetsregeln i 17 kap. 3 § eller i strid med 17 kap. 4 § ABL ska de förvärvade aktierna avyttras inom sex månader. Om bolaget inte fullgör denna skyldighet blir aktierna ogiltiga och aktiekapitalet måste minskas.

Av 17 kap. 1 § ABL framgår att med värdeöverföring avses bl.a. förvärv av egna aktier, dock inte förvärv enligt 19 kap. 5 § ABL. Detta innebär att principerna om skyddet för bolagets bundna kapital och försiktighetsregeln i 17 kap. 3 § ABL gäller vid förvärv av egna aktier. Förvärv av egna aktier får således inte äga rum om det inte efter förvärvet finns full täckning för bolagets bundna egna kapital. Vidare får ett förvärv av egna aktier endast genomföras om det framstår som försvarligt med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet, och bolagets konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt. Enligt 17 kap. 4 § ABL gäller vidare vissa begränsningar i värdeöverföringar under löpande räkenskapsår.

För att upprätthålla respekten för de i lagen angivna begränsningarna finns för publika aktiebolag en bestämmelse i 19 kap. 16 § ABL om otillåtna förvärv. En motsvarande bestämmelse bör införas för privata aktiebolag. Det innebär att om ett förvärv sker i strid med bestämmelserna i 17 kap. 3 och 4 §§ ABL så ska de förvärvade aktierna avyttras inom sex månader. Om bolaget inte fullgör denna skyldighet blir aktierna ogiltiga och aktiekapitalet måste minskas.

Beslutsordning och majoritetskrav

Förslag: Beslut om förvärv av egna aktier ska fattas vid bolagsstämma. För erbjudande riktat till ägare av samtliga aktier eller av samtliga aktier av visst slag ska det vid beslut krävas enkel majoritet. För beslut om förvärv genom förhandlingar mellan bolaget och en eller flera ägare ska det krävas kvalificerad majoritet.

Aktiebolagskommitténs förslag gick ut på att beslut om förvärv av egna aktier endast ska kunna fattas av bolagsstämman. Något behov av att kunna bemyndiga styrelsen att fatta ett sådant beslut

ansågs inte föreligga. Vidare föreslogs att det för stämmans beslut på samma sätt som för publika aktiebolag skulle gälla ett krav på kvalificerad majoritet samt att beslutet ska innehålla de uppgifter som förslaget till beslut måste innehålla.¹³

Även mitt förslag går ut på att beslut om förvärv av egna aktier i privata aktiebolag endast ska kunna fattas av bolagsstämman. Vid förvärv tillkomna genom ett erbjudande riktat till ägare av samtliga aktier eller av samtliga aktier av visst slag bör beslut fattas med enkel majoritet för att vara giltigt. Däremot bör för riktade återköp krävas att ett sådant beslut biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de aktier som är företrädda vid stämman. För att bestämmelserna ska vara så flexibla som möjligt föreslås inte mer restriktiva beslutsregler. Missbruk av beslutsbestämmelserna som är ägnat att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare kan angripas med stöd av generalklausulen i 7 kap. 47 § ABL.

Förslag till beslut m.m.

Förslag: Bestämmelser om upprättande av förslag till beslut, förslagets innehåll, yttrande från styrelsen, kompletterande information, tillhandahållande av förslag till beslut m.m. och kallelsens innehåll utformas i enlighet med de bestämmelser som gäller för publika aktiebolag.

Inför ett bolagsstämmobeslut om förvärv av egna aktier behöver aktieägarna få del av visst beslutsunderlag. Bestämmelser om upprättande av förslag till beslut, förslagets innehåll, yttrande från styrelsen samt kompletterande information bör utformas i enlighet med kraven för vissa publika aktiebolag. Dessa bestämmelser är utformade på samma sätt som bestämmelserna om beslutsunderlag vid vinstutdelning och andra slag av viktigare beslut i bolaget.

Även bestämmelserna om tillhandahållande av förslag till beslut m.m. och kallelsens innehåll för vissa publika aktiebolag bör utformas på samma sätt för de privata aktiebolagen. Det innebär att styrelsen ska hålla förslaget och handlingar tillgängliga för aktieägarna under minst två veckor närmast före den bolagsstämma där frågan

¹³ SOU 1997:22 s. 253.

ska prövas. Kopior av handlingarna ska genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Vidare ska handlingarna läggas fram på bolagsstämman. I kallelsen ska anges förslagets huvudsakliga innehåll samt syftet med förvärvet.

Överlåtelse av egna aktier

Förslag: Beslut om överlåtelse av egna aktier som bolaget förvärvat ska ske med iakttagande av bestämmelserna om nyemission.

För ett publikt aktiebolags beslut om att överlåta egna aktier utanför en reglerad marknad gäller väsentligen samma regler som vid nyemission av aktier, se 19 kap. 35 § ABL. Även privata aktiebolag bör ha möjlighet att överlåta de egna aktier som förvärvats med iakttagande av bestämmelserna om nyemission. Det innebär bl.a. att, om inte annat beslutas, aktieägarna har samma företrädesrätt att förvärva aktier som om det hade varit fråga om att teckna nyemitterade aktier. Några av de bestämmelser som gäller vid nyemission behöver dock inte tillämpas vid överlåtelse, t.ex. bestämmelserna om betalning och om registrering.¹⁴

Enligt min bedömning ska även ett beslut om överlåtelse fattas av bolagsstämman. Däremot finns inte heller i denna del något behov för de privata aktiebolagen att kunna bemyndiga styrelsen att fatta sådant beslut.

Ikraftträdande

Det är först efter det att de nya bestämmelserna trätt i kraft som bolagsstämman kan fatta beslut om förvärv och överlåtelse av egna aktier enligt de nya bestämmelserna. Dessförinnan fattade beslut får bedömas enligt äldre bestämmelser. Detta gäller även skattemässigt.

¹⁴ Jfr prop. 2004/05:85 s. 782 och prop. 1999/2000:34 s. 36 f.

8.3.3 Redovisning av egna aktier

Enligt 4 kap. 14 § första stycket årsredovisningslagen (1995:1554) (ÅRL) får egna aktier inte tas upp som tillgång.¹⁵ Av 5 kap. 14 § andra stycket ÅRL ska vid förvärv av egna aktier fritt eget kapital minskas med utgiften för förvärvet. Vid överlåtelse av egna aktier ska fritt eget kapital ökas med inkomsten från överlåtelsen. Detta innebär att utbetalningar och inbetalningar till bolaget i samband med förvärv och överlåtelse av egna aktier inte ska resultatföras utan föras direkt mot fritt eget kapital och inte påverka bundet eget kapital.¹⁶

Av 6 kap. 1 § andra stycket 6–9 ÅRL framgår att upplysningar ska lämnas i förvaltningsberättelsen om antal och kvotvärde för de egna aktier som innehas av företaget, som har förvärvats under räkenskapsåret samt som har överlåtits under räkenskapsåret samt den andel av aktiekapitalet som var och en av dessa utgör samt storleken av den ersättning som har betalats respektive erhållits. Vidare ska anges skälen för de förvärv eller överlåtelser av egna aktier som har skett under räkenskapsåret.

Förslaget innebär inte att något annat ska gälla för de privata aktiebolagen när det gäller redovisning av egna aktier. Utredningen om enklare redovisning har dock föreslagit att mindre företag ska undantas från skyldigheten att upprätta förvaltningsberättelse, men att ett företag som utnyttjar detta undantag i not ska lämna vissa uppgifter. Det är bl.a. fråga om sådana upplysningar om egna aktier som framgår av 6 kap. 1 § andra stycket 6–9 ÅRL.¹⁷

¹⁵ Prop. 1999/2000:34 s. 100 f.

¹⁶ Prop. 1999/2000:34 s. 102 f.

¹⁷ SOU 2008:67 s. 128 f.

9 Låneförbud

9.1 Inledning

Aktiebolagslagstiftningen innehåller sedan 1970-talet restriktiva bestämmelser vad avser vissa s.k. närståendelån till aktieägare eller ledamöter i bolagets ledningsorgan. Bakgrunden till bestämmelserna är att det ansågs strida mot aktiebolagslagstiftningens grunder om en person tillåts driva ett aktiebolag med den därav följande friheten från personligt betalningsansvar trots att bolagets tillgångar till stor del består i en fordran på aktieägaren själv. Vidare finns ett skatterettsligt motiv eftersom möjligheten att fritt låna ut bolagets medel till aktieägare utnyttjades för att undgå beskattning. För att komma till rätta med det skattemässiga problemet att aktieägare i fåmansbolag ofta lånade pengar från bolaget för sin privata konsumtion och därmed sköt upp beskattningen föreslogs alltså det absoluta låneförbudet, dock med en möjlighet för skattemyndigheten att meddela dispens när exempelvis generationsskifte i fåmansbolag behöver underlättas.¹

Bestämmelser om låneförbud återfinns i 21 kap. ABL. I 21 kap. 1 § ABL uppställs ett förbud mot penninglån till aktieägare, styrelseledamot eller verkställande direktör samt vissa närstående fysiska eller juridiska personer till dessa, den s.k. förbjudna kretsen. Från förbudet undantas i 2 § lån till kommun, landsting eller kommunalförbund, lån till annat företag i koncernen i vilken det långivande bolaget ingår, affärsmässigt betingande lån till gäldenärens rörelse, lån som tagits upp av Riksgäldskontoret samt lån till aktieägare med storleksmässigt begränsade innehav i bolaget. Av 3 § framgår att bestämmelserna även tillämpas i fråga om att ställa säkerhet för penninglån.

Utöver regleringen av närståendelån förbjuder lagen s.k. förvärvslån, genom det s.k. särskilda utlåningsförbudet i 5 § som innebär att

¹ Prop. 1973:93 s. 90.

ett aktiebolag inte får ge förskott, lämna lån eller ställa säkerhet för lån i syfte att gäldenären eller honom närstående fysisk eller juridisk person ska förvärva aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern.

Enligt 8 § får Skatteverket medge dispens från förbudet mot närståendelån om det finns synnerliga skäl och från förbudet mot förvärvslån om det behövs på grund av särskilda omständigheter, se avsnitt 9.3.

Förskott, lån och säkerheter som har lämnats med stöd av dispens ska enligt 10 § tas upp i en förteckning som styrelsen och den verkställande direktören ska upprätta för varje räkenskapsår. Uppgift om lämnade lån respektive ställda säkerheter ska också lämnas som tilläggsupplysning i årsredovisningen, se 5 kap. 12 § årsredovisningslagen.

Av 21 kap. 11 § ABL framgår rättsföljderna vid olagligt lämnande av lån eller ställande av säkerhet. Om ett aktiebolag har gett förskott eller lämnat lån i strid med bestämmelserna i 21 kap., ska mottagaren återbära vad han eller hon har uppburit. Har säkerhet ställts i strid med bestämmelserna, gäller rättshandlingen inte mot bolaget, om bolaget visar att mottagaren av säkerheten insåg eller bort inse att den var olaglig.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot bestämmelserna kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år, 30 kap. 1 § första stycket 4 ABL.²

Även i denna del av lagen finns skäl att i förenklings- och konkurrensperspektiv överväga om närståendelån samt förvärvslån bör tillåtas under vissa förutsättningar. Övervägandena begränsar sig till privata aktiebolag.

9.2 Tidigare överväganden om förbudet mot närståendelån

Det har tidigare övervägts om förbudet mot närståendelån bör tas bort. Aktiebolagskommittén lade fram ett sådant förslag och uttalade att reglerna om närståendelån borde ses som en del av lagens kapitalskyddsregler och utformas med hänsyn härtill. Huvudregeln skulle enligt förslaget vara att aktiebolag får lämna penninglån till

² I ett avgörande från Högsta domstolen där en person uppsåtligen överträtt låneförbudet vid fyra olika tillfällen ansågs en fängelsepåföljd vara påkallad av allmänpreventiva skäl, NJA 1986 s. 56.

den aktuella personkretsen under förutsättning att de utlånade medlen skulle ha kunnat delas ut som vinst, dvs. att det efter utlåningen finns full täckning för bolagets egna bundna kapital och att denna inte heller står i strid mot försiktighetsregeln. Inledningsvis bestod förslaget även av att betryggande säkerhet skulle ställas för lånet. Detta krav togs dock bort från förslaget efter kritik från vissa av remissinstanserna i denna del.³ Aktiebolagskommittén lämnade inte något motsvarande förslag gällande förbudet mot förvärvslån.

Den dåvarande regeringen ansåg dock att det fanns skäl som talade för att behålla förbudet. Enligt regeringens mening fanns starka principiella skäl att upprätthålla en skiljelinje mellan bolagets ekonomi, å den ena sidan, och aktieägarnas och företagsledningens ekonomier å den andra sidan. Ett upphävande av låneförbudet skulle göra det svårare att upprätthålla en sådan skiljelinje och att kontrollera mellanhavanden mellan bolaget och de personer som står bakom bolaget. Det uttalades vidare att det inte kunde utslutas att en möjlighet för aktiebolag att ge lån till sina aktieägare skulle kunna missbrukas av den som önskar kringgå lagens kapitalskyddsregler. Vidare pekades på att låneförbudet enligt Ekobrottsmyndigheten visat sig fylla en funktion i arbetet mot oseriös verksamhet. Nyttan av ett borttagande av förbudet bedömde regeringen vara förhållandevis begränsad.⁴

9.3 Dispens

Skatteverket får efter ansökan medge dispens från förbudet mot närståendelån om det finns synnerliga skäl och från förbudet mot förvärvslån om det behövs på grund av särskilda omständigheter, 21 kap. 8 § ABL. Skatteverkets beslut kan enligt 31 kap. 5 § ABL överklagas till regeringen.

Enligt förarbetena är avsikten att dispensbestämmelserna ska tillämpas mycket restriktivt. Vid dispensprövningen ska avgörande vikt fästas vid ändamålet med lånet. Stor hänsyn måste därvid tas till att lånemöjligheterna inte får utnyttjas i skatteflyktssyfte. Detta leder bl.a. till att tillstånd inte får ges om lånet ska användas för privat konsumtion.⁵

³ SOU 1997:168 s. 87 ff. och SOU 2001:1 s. 373.

⁴ Prop. 2004/05:85 s. 426 ff.

⁵ Prop. 1973:93 s. 135.

Som exempel på situationer där dispens borde kunna ges anges i förarbetena bl.a. då arvingar måste ta lån från ett familjebolag för att betala arvsskatt och fall då en delägare i ett familjebolag ska lösas ut av övriga delägare. Vidare anges att vissa företag tillämpar ett system som innebär att anställda får låna av företaget för att köpa aktier i företaget, s.k. sparplaner. Om ett sådant system berör ett större antal av de anställda bör dispens kunna ges. Skulle däremot endast verkställande direktören och dennes närmaste medarbetare omfattas av systemet torde det som regel inte finnas anledning att ge dispens.⁶

När det gäller dispens från förvärvslåneförbudet krävs särskilda omständigheter. Sådana omständigheter kan enligt förarbetena vara att ett arvskifte allvarligt försvåras, om nytt lån i bolaget eller övertagande av arvlåtarens skuld till bolaget inte kan komma i fråga. En annan omständighet kan vara att i andra fall delägare i ett familjeföretag ska lösas ut, men företaget inte kan behållas inom familjen utan att medel för utlösandet kan lånas i bolaget. Vidare anges att bestämmelserna om undantag från låneförbudet i viss utsträckning bör kunna tillämpas även då en utomstående person vill överta ett företag och behöver lån för att förvärva aktier i bolaget. Genom de villkor som knyts till dispensen kan förhindras att lånet kommer att användas för köparens privata konsumtion. Det bör till exempel kunna fordras att lånet inte betalas ut till köparen personligen utan att bolaget för dennes räkning gör utbetalningar direkt till den som sålt företaget.⁷

Enligt uppgift från Skatteverket inkom mellan åren 2006 till 2008 endast ett fåtal ansökningar om dispens enligt 21 kap. 8 § ABL till Skatteverket. De flesta av dessa avsåg dispens från förvärvslåneförbudet. Bifallsbeslut meddelades i en majoritet av fallen och en vanlig åberopad grund i dessa var generationsskifte. På grund av att underlaget är begränsat, och då särskilt avseende avslagsbeslut, är det svårt att dra någon slutsats om vanligt förekommande situationer eller omständigheter som åberopas i ansökningarna.

Det går inte heller att dra några säkra slutsatser om vad antalet ansökningar säger om behovet av dispens. Det går inte att bortse från att bolag kan avstå från att ansöka på grund av den restriktiva tillämpning av bestämmelserna som ska ske samt med beaktande av den administrativa belastning en ansökan innebär.

⁶ Prop. 1973:93 s. 135 f.

⁷ Prop. 1977/78:41 s. 37 f.

9.4 EG-rätt m.m.

Det finns ingen EG-rättslig reglering avseende närståendelån. Tidigare fanns i det andra bolagsdirektivet ett tvingande förbud mot förvärvslån. Enligt den dåvarande regleringen fick ett bolag inte ge förskott, lämna lån eller ställa säkerhet i syfte att tredje man skulle förvärva aktier i bolaget. I och med de ändringar i direktivet som trädde i kraft 2006 kan numera medlemsstaterna tillåta publika aktiebolag att under vissa förutsättningar bevilja lån i syfte att tredje man ska kunna förvärva aktier i bolaget. Bland annat krävs att transaktionerna sker på rättvisa marknadsvillkor och att de på förhand underställs bolagsstämman för godkännande. Det finansiella biståndet för förvärv av aktier i bolaget får emellertid inte vid något tillfälle leda till att det inte finns täckning för det bundna egna kapitalet. Medlemsstaterna ska vidare genom lämpliga åtgärder säkerställa att transaktioner, som utgör finansiellt bistånd till vissa bolaget närstående, inte strider mot bolagets bästa. De villkor som ställs i direktivet är avsedda att vara dels obligatoriska om en medlemsstat väljer att införa sådana bestämmelser, dels uttömmande såtillvida att medlemsstaterna är förhindrade att uppställa ytterligare villkor för förvärvslån om sådana medges. Syftet med uppmjukningen av bestämmelserna är att öka flexibiliteten vid ändringar i bolagens ägarstruktur. Regeringen har inte funnit tillräckliga skäl att införa några utökade möjligheter för aktiebolag att ge förskott, lämna lån eller ställa säkerhet i syfte att tredje man ska förvärva aktier i bolaget.⁸

Inte heller förslaget till ett europeiskt privat aktiebolag (SPE-bolag) innehåller något låneförbud.

I flera EU-länder är det tillåtet med lån till aktieägare, styrelseledamöter samt deras närstående, dock med vissa restriktioner för att förhindra missbruk och skydda bolagets kapital. Det har hittills framför allt varit de skandinaviska länderna som haft ett förbud. Även i Danmark föreslås dock nu i det danska betänkandet om förslag till ny aktie- och anpartsselskabslov att närståendelåneförbudet och förvärvslåneförbudet i både aktieselskab och anpartsselskab ska lättas upp för att följa den internationella utvecklingen. Bestämmelserna om förvärvslån ska enligt förslaget utformas i enlighet med det andra bolagsdirektivet för båda bolagstyperna. Genom förslagen bedöms att bolagen får en ökad flexibilitet samtidigt som det

⁸ Promemoria Några frågor med anledning av ändringar i kapitaldirektivet, Ju 2007/1036/L1 s. 18 ff.

uppställs krav som säkrar borgenärernas och eventuella minoritetsaktieägares intressen.

9.5 Överväganden och förslag

9.5.1 Bör närståendelån och förvärvslån i privata aktiebolag tillåtas under vissa former?

Förslag: Privata aktiebolag får utökade möjligheter till närståendelån och förvärvslån.

I likhet med Aktiebolagskommittén⁹ och Lagrådet¹⁰ anser jag att den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen ska utformas utan skattemässiga hänsyn och att en bedömning av frågor som påverkar kapitalskyddet ska ske ur ett borgenärsskyddsperspektiv. Lån från bolaget är en transaktion som ur borgenärernas synvinkel kan beaktas på samma sätt som vinstutdelning eller andra typer av värdeöverföringar. Reglerna om lån bör ses som en del av lagens kapitalskyddsregler och utformas med hänsyn härtill. Det kan i anslutning till detta påpekas att en majoritet av remissinstanserna instämde i Aktiebolagskommitténs förslag eller inte hade några invändningar mot det.¹¹

Ett annat skäl för att i större utsträckning tillåta närståendelån är att en anpassning bör ske i enlighet med hur regelverket ser ut i övriga länder inom EU och därigenom skapa förutsättningar för ett konkurrenskraftigt svenskt regelverk. Med ett bibehållet låneförbud tenderar den svenska regleringen att på sikt bli apart i ett internationellt perspektiv. Detta är ett argument som inte framför allt gäller villkoren för svenska småföretagare, men som handlar om Sveriges konkurrenskraft när det gäller etablering av dotterbolag i Sverige med ägande utanför EES. Med den tilltagande globaliseringen och integrationen av den svenska marknaden med den internationella blir det svårare och svårare att bortse från sådana argument.

Vad gäller just lån inom koncerner eller motsvarande utländska grupperingar skapar det svenska förbudet mot lån och säkerställande till aktieägare utanför EES ofta problem och kräver dyra särlös-

⁹ SOU 1997:168 s. 87 ff.

¹⁰ Lagrådets yttrande, bilaga 18 till prop. 2004/05:85 s. 1421 f.

¹¹ Se prop. 2004/05:85 s. 426 f.

ningar i finansieringen av internationella koncerner inklusive s.k. cash pool-avtal.¹² Varken undantaget i 21 kap. 2 § 3 ABL för kommersiella lån eller möjligheten att söka dispens är härvid godtagbara lösningar på problemet; alltför mycket osäkerhet föreligger beträffande omfattningen av undantaget för kommersiella lån och dispensmöjligheten innebär en onödig och krånglig omgång. Mycket talar redan av den anledningen för att i vart fall avskaffa låneförbudet i förhållande till andra företagsgrupper utanför EES som motsvarar en svensk koncern. Det kan därvid allvarligt ifrågasättas varför det ska vara tillåtet för ett svenskt bolag att låna ut pengar eller säkerställa lån till exempelvis ett rumänskt moderbolag, medan motsvarande handlingar är förbjudna i förhållande till ett amerikanskt eller schweiziskt moderbolag.

Det kan noteras att om det amerikanska eller schweiziska moderbolaget äger det svenska bolaget genom exempelvis ett holländskt bolag träffas inte utlåning direkt från det svenska bolaget till den amerikanska eller schweiziska mormodern av låneförbudet. Skillnaderna – som naturligtvis har sin grund i EU:s icke-diskrimineringsprincip – kan svårligen motiveras utifrån ett praktiskt eller borgenärs-skyddsperspektiv. Det kan inte vara mer eller mindre lämpligt att låna pengar till samma aktieägare om det finns ett bolag inskjutet mellan det svenska bolaget och aktieägaren eller inte.

Än mer slumpartad framstår regleringens träffyta om man ser närmare på hur den träffar styrelseledamöter och närstående i företagsgrupper av olika konstellationer. Lagen förbjuder exempelvis ett svenskt aktiebolag att låna ut pengar till en styrelseledamot i bolaget eller i ett av dess dotterbolag eller i dess (svenska) moderbolag. Den hindrar emellertid inte lån till en styrelseledamot i ett holländskt bolag som äger aktierna i bolaget. Inte heller hindrar det lån till en styrelseledamot i ett svenskt systerbolag till bolaget, som också ägs av det svenska bolaget.

Av det ovanstående framgår att det inte heller går att bortse från att det i dagsläget finns stora möjligheter att kringgå förbudsreglerna både avseende närståendelåneförbudet och förvärvslåneförbudet. Detta kan exempelvis ske genom nyttjande av andra associationsformer än ett svenskt aktiebolag eftersom förbudsreglerna inte omfattar lån från t.ex. handelsbolag, kommanditbolag eller ekonomiska föreningar. Därigenom skapas en "intern" konkurrens mellan aktiebolagsformen och andra associationsformer som

¹² Se t.ex. regeringens beslut i dispensärende Ju 2000/3320/LI.

inte är önskvärd. En annan möjlighet är att äga det svenska bolaget genom ett utländskt holdingbolag med domicil i en medlemsstat inom EES vars lagstiftning tillåter lån till aktieägare, exempelvis Storbritannien. Lån till det utländska bolaget kan då ske med stöd av koncernlåneundantaget, varefter aktieägaren i sin tur kan låna av det utländska bolaget.¹³

Det kan diskuteras vilket syfte det tjänar att upprätthålla ett förbud som så enkelt kan kringgås. Den omgång som det innebär att kringgå förbudet innebär i sig att ett avskaffande skulle innebära en förenkling.

Vad specifikt gäller småföretagares situation kan generationsskiften underlättas om det vore möjligt att tillåta närståendelån i större utsträckning, inte minst i samband med förvärv.

Även om det i vissa situationer är möjligt för bolagen att få dispens från förbudet innebär, som antyds ovan, ett sådant ansökningsförfarande en administrativ omgång. I propositionen till ABL framfördes att låneförbudet inte bör tas bort om det inte står klart att en sådan förändring skulle tillgodose ett angeläget behov hos de seriösa företagen.¹⁴ Jag menar att det är fel utgångspunkt. Ett förbud i aktiebolagslagen som ytterst bygger på fiskala överväganden bör endast bibehållas om fördelarna från ett borgenärsskyddsperspektiv överväger nackdelarna. Mot bakgrund av de brister, inkonsekvenser, kringgåendemöjligheter och konkurrensnackdelar som ovan redovisats kan jag inte se att så är fallet.

Genom att tillåta närståendelån och förvärvslån skapas en flexibilitet och en förenkling för de seriösa privata aktiebolagen. Eftersom lagens kapitalskyddsregler görs tillämpliga även i dessa fall tillvaratas borgenärernas intressen. Skattemässiga effekter bör i stället tas om hand genom skattelagstiftningen.

¹³ Regeringen har i skrivelsen 2008/09:122 aviserat förslag om ändringar i bestämmelserna om beskattning av vissa penninglån (s.k. förbjudna lån.) Bl.a. föreslås bestämmelserna om beskattning av vissa penninglån utvidgas till att även omfatta lån från utländska juridiska personer. Förslaget har sin grund i behovet av att förhindra i dagsläget vanligt förekommande skatteplanering.

¹⁴ Prop. 2004/05:85 s. 428.

9.5.2 Utformningen av bestämmelserna om närståendelån och förvärvslån i privata aktiebolag

Förslag: Närstående- och förvärvslån tillåts under liknande förutsättningar som vinstutdelning, varvid samtliga närstående- och förvärvslån i bolagets balansräkning behandlas som fordringar utan värde.

Av 21 kap. 1 § ABL framgår vilka fysiska och juridiska personer som omfattas av låneförbudet. Förslaget går, i likhet med Aktiebolagskommitténs förslag, ut på att privata aktiebolag ska få lämna penninglån till denna krets under förutsättning att skyddet för bolagets bundna kapital och försiktighetsregeln är uppfyllda. Detta gäller förvärvslån. Detta innebär att sådana lån inte får ges om det inte efter lånet finns full täckning för bolagets bundna kapital. Vidare får ett sådant lån enbart ges om det framstår som försvarligt med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet, och bolagets konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

För att begränsa omfattningen av lån till personkretsen föreslår jag, i likhet med Aktiebolagskommittén, en särskild beräkning av låneutrymmet. Utgångspunkten är bolagets senaste fastställda balansräkning som justeras så att samtliga lån som lämnats till personer som här avses behandlas som fordringar utan värde. Om balansräkningen efter denna justering uppvisar fritt eget kapital får bolaget lämna ytterligare lån till personer i den ifrågavarande kretsen med ett högsta sammanlagt belopp som innebär att bolaget efter lånet fortfarande har täckning för det bundna egna kapitalet.

Rättsföljderna vid olagligt lämnande av lån eller ställande av säkerhet bör på samma sätt som i dag innebära att mottagaren ska återbära vad han eller hon uppburit. Ställs säkerhet i strid med bestämmelserna, gäller rättshandlingen inte mot bolaget, om bolaget visar att mottagaren av säkerheten insåg eller bort inse att den var olaglig, se 21 kap. 11 § ABL.

Det kan i sammanhanget erinras om att ett lån som lämnas till en aktieägare vars ekonomi vid lånetillfället är sådan att återbetalning inte kan påräknas, liksom en säkerhet som ställs till förmån för en aktieägare som inte är god för den latent regress-

fordran, är att bedöma som en (förtäckt) värdeöverföring och träffas därför av reglerna i 17 kap. ABL.¹⁵

I och med att låneförbudet tas bort behövs inte längre dispensmöjligheter för privata aktiebolag. Dispensbeslut fattas av Skatteverket och kan överklagas till regeringen. Bestämmelserna härom kan således upphävas för de privata aktiebolagen. Det kan här anmärkas att det mot bakgrund av den allmänna utvecklingen att flytta över handläggning av överklaganden i vissa ärenden från regeringen till allmän förvaltningsdomstol, finns skäl att även överväga en sådan lösning för dispensbeslut meddelade av Skatteverket avseende publika aktiebolag.

Vidare innebär förslaget att de privata aktiebolagens skyldighet att enligt 21 kap. 10 § ABL föra förteckning över lån som bolaget lämnat till aktieägare och vissa andra personer, väsentligen begränsas. Det är emellertid av vikt att lämnade lån och säkerheter samt vilka villkor som gäller för dessa framgår på något sätt. Detta bör ske genom en utvidgad upplysningsskyldighet i bolagets årsredovisning. En ändring i 5 kap. 12 § årsredovisningslagen föreslås i enlighet härmed. Härigenom har bolaget att i årsredovisningen lämna uppgift om storleken av lämnade lån, huvudsakliga lånevillkor, räntesatser, under räkenskapsåret återbetalda belopp, arten av ställda säkerheter och ingångna ansvarsförbindelser samt beloppet av de lån för vilka säkerhet ställts. Uppgift ska även lämnas om vilken anknytning till företaget den har som företaget har lämnat lån till, ställt säkerhet för eller ingått ansvarsförbindelse till förmån för.

9.6 Ikraftträdande

Det är först efter att de nya bestämmelserna trätt i kraft som beslut om närstående- och förvärvslån kan fattas enligt de nya bestämmelserna. Beslut som fattats före ikraftträdandet får bedömas enligt äldre bestämmelser. Äldre beslut som strider mot lagen vid tiden för beslutet bör alltså inte utan vidare få verkställas. I en sådan situation måste alltså ett nytt beslut fattas i enlighet med de nya bestämmelserna.¹⁶ Även skatterättsligt torde beslut som fattats före ikraftträdandet bedömas enligt de bestämmelser som gällde vid tidpunkten för beslutet.

¹⁵ Se bl.a. NJA 1951 s. 6, NJA 1966 s. 475, NJA 1976 s. 618, NJA 1980 s. 311 och NJA 1990 s. 343.

¹⁶ Se även SOU 1997:168 s. 107 ff.

Straffrättsligt måste dock en annan bedömning göras. Av 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalk framgår att ingen får dömas för gärning, för vilken straff inte var stadgat när den begicks. Vidare ska straff bestämmas efter den lag som gällde när gärningen företogs. Gäller annan lag när dom meddelas, ska den lagen tillämpas, om den leder till frihet från straff eller till lindrigare straff. Strafffrihet eller strafflindring på grund av ändrad lagstiftning inträder emellertid inte när det är fråga om gärning som under viss tid varit straffbelagd på grund av särskilda förhållanden. Dessa allmänna straffrättsliga principer bör även gälla straffbestämmelsen mot låneförbudet i 30 kap. 1 §. Detta innebär således att straff enligt 30 kap. 1 § första stycket 4 avseende privata aktiebolag bortfaller vid ikraftträdandet.

10 Likvidation och upplösning

10.1 Inledning

Bestämmelser om likvidation finns i 25 kap. ABL. Ett aktiebolag kan besluta att gå i likvidation utan att någon skyldighet att göra detta föreligger (frivillig likvidation). I vissa fall är bolaget skyldigt att gå i likvidation (tvångslikvidation). Ett beslut om likvidation kan alltid fattas av bolagsstämman. Om det finns grund för tvångslikvidation och bolagsstämman inte beslutar om likvidation, kan ett sådant beslut fattas av allmän domstol eller Bolagsverket.

Vid frivillig likvidation är det således bolagsstämman som, efter att ha tagit del av förslag till beslut, beslutar om bolaget ska gå i likvidation. Bolagsstämmans beslut om likvidation gäller omedelbart eller från och med den senare dag bolagsstämman bestämmer. Själva likvidationsförfarandet kan då sätta igång och syftar till en avveckling av bolaget så att bolagets skulder kan betalas och de återstående tillgångarna fördelas bland aktieägarna. Vid frivillig likvidation utser Bolagsverket en eller flera likvidatorer. Likvidatorn ska, efter kallelse på bolagets borgenärer, avveckla bolagets rörelse, betala skulderna och skifta återstående tillgångar mellan aktieägarna. När likvidatorn fullgjort sitt uppdrag och lagt fram sin slutredovisning på en bolagsstämma, är bolaget upplöst.

Likvidationsförfarandet är förknippat med kostnader för bolaget, bl.a. för likvidatorns arvode. Vidare kan själva förfarandet ta lång tid, exempelvis finns en tidsfrist om sex månader vid kallelse på okända borgenärer. Bolag, särskilt de med begränsade tillgångar eller de som aldrig kommit igång med någon verksamhet och som därför väljer att lägga ned sin verksamhet, kan av kostnadsskäl avstå från att inleda ett likvidationsförfarande trots att så borde ske. Detta kan medföra att nödvändiga avvecklingsåtgärder uteblir eller att avvecklingen måste ske i andra former, exempelvis genom att bolaget säljs.

Det finns skäl att i ett förenklingsperspektiv överväga om det är möjligt att som ett alternativ till dagens likvidationsförfarande erbjuda ett förenklat förfarande och därmed sänka kostnaderna för de bolag som frivilligt vill träda i likvidation, se avsnitt 10.2. Här kan jämföras med de förenklade förfaranden som erbjuds enligt dansk och finsk rätt. Däremot finns det inte någon sådan motsvarighet i norsk rätt. För att något förkorta dagens likvidationsförfarande kan vidare övervägas en förkortning av tidsfristen för kallelse på okända borgenärer, se avsnitt 10.3. Slutligen kan eventuella förändringar i bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist övervägas, se avsnitt 10.4.

10.2 Förenklat förfarande för upplösning av privat aktiebolag

10.2.1 Tidigare överväganden om ett förenklat likvidationsförfarande

Fram till början av 1980-talet fanns i aktiebolagslagen en bestämmelse om s.k. fattiglikvidation. Enligt 1975 års aktiebolagslag skulle rätten, om bolag i likvidation inte hade tillgångar som täckte likvidationskostnaderna, på anmälan av likvidatorerna förklara att likvidationen skulle läggas ned och bolaget anses upplöst. Tillgångarna skulle efter rättens förordnande tillfalla allmänna arvsfonden. Fattiglikvidationen innebar således bl.a. att kallelse på okända borgenärer inte behövde ske. I samband med att fattiglikvidationen upphävdes ersattes denna med en ordning innebärande en skyldighet för likvidator som finner att bolaget är på obestånd och inte kan betala likvidationskostnaderna att försätta bolaget i konkurs. Skälen för avskaffandet var framför allt att det, sedan de s.k. fattigkonkurserna avskaffats, ansågs finnas en överhängande risk för att fattiglikvidationerna skulle komma att användas för att dölja ekonomisk brottslighet.¹

I tidigare lagstiftningssammanhang har ifrågasatts om det finns skäl att åter införa bestämmelser om ett förenklat likvidationsförfarande.² Utifrån risker för ekonomiska oegentligheter ansågs dock inte lämpligt att återinföra fattiglikvidationerna. En annan modell som övervägts är den danska modellen för förenklad upplösning av anpartssel-

¹ Prop. 1980/81:146 s. 10 ff.

² SOU 1999:36 s. 88 f. och prop. 2000/01:150 s. 56 ff.

skab, se avsnitt 10.2.2. Bestämmelser om personligt betalningsansvar och straffansvar ansågs dock inte utgöra ett tillräckligt skydd mot de risker som låg bakom fattiglikvidationernas avskaffande. Det ansågs att för bolag vars aktieägare vill undvika den granskning som likvidationsförfarandet innebär skulle ett förenklat förfarande kunna vara attraktivt även om förfarandet var sanktionerat med bestämmelser om straff- och betalningsansvar. Vidare ansågs det vara förenat med praktiska svårigheter om sådana myndigheter som typiskt sett skulle kunna ha fordringar mot bolaget skulle behöva ge in intyg om skuldfrihet. Mot denna bakgrund har lagstiftaren inte tidigare varit beredd att föreslå något förenklat likvidations- eller upplösningförfarande.

10.2.2 Förenklat förfarande enligt dansk och finsk rätt

Danmark

Enligt dansk rätt finns som alternativ till det ordinära likvidationsförfarandet ett förfarande för formlös upplösning av anpartsselskab, 59 § lov om anpartsselskaber. En motsvarighet infördes 2006 för aktieselskaber i aktieselskabslovens § 126 a.

I anpartsselskab kan anpartshavarna lämna in en förklaring till Erhvervs- og Selskabsstyrelsen där det intygas att alla skulder, förfallna och inte förfallna, är betalda och att bolaget är upplöst. Anpartshavarnas namn och adress ska anges i förklaringen. Vidare ska bifogas ett intyg från tull- och skattemyndigheterna om att bolaget inte har några skulder till dessa myndigheter. För att anmälan om upplösning ska godtas krävs att den ges in senast två veckor efter förklaringens undertecknande. Den snäva tidsramen syftar till att säkra att det inte uppstår skatte- eller avgiftskrav efter det att intyg inhämtats. Om förklaringen godkänns är anpartsselskabet upplöst. Eventuella tillgångar fördelas mellan anpartshavarna. Till förklaringen är kopplat dels ett straffrättsligt ansvar för osant intygande, dels ett personligt, solidariskt och obegränsat betalningsansvar för anpartshavarna för eventuella skulder som senare visar sig ha förelegat vid tidpunkten för förklaringen.

Denna upplösningssform riktar sig till bolag vars verksamhet är begränsad eller vars ekonomiska förhållanden är så enkla att formkraven vid en likvidation framstår som onödigt byråkratiska och resurskrävande. På så sätt undviks att bolag formellt finns kvar trots att verksamheten har lagts ned.

De allra flesta anpartsselskab har en eller två anpartshavare. Det har visat sig att denna upplösningsform är enkel och välanpassad vid en rad tillfällen även om den personliga betalningsskyldigheten kan vara mindre värd för borgenärerna i fall där ägaren själv är i konkurs eller bosatt utomlands. Eftersom upplösningsformen visat sig fungera bra i praktiken har Udvalget til Modernisering av Selskabsretten föreslagit att bestämmelserna ska tas in även i den nya aktie- och anpartsselskabsloven.³

Finland

Enligt finsk rätt kan ett bolag vars tillgångar inte räcker för ett likvidationsförfarande eller vars tillgångar inte kan utredas avregistreras i stället för att försättas i likvidation. Bolaget avregistreras emellertid inte om en aktieägare eller någon annan tar på sig ansvaret för likvidationskostnaderna.

Ett avregistrerat bolag utgör inte ett *upplöst bolag* utan ett *ur registret avfört bolag*. Ett avregistrerat bolag har inte någon rättshandlingsförmåga men anses även fortsättningsvis vara en juridisk person. Ett avregistrerat bolag kan ha en företrädare om aktieägarna särskilt har valt en sådan. Företrädaren kan vidta åtgärder som är nödvändiga för betalning av bolagets skulder eller för bevarande av värdet av bolagets egendom. Ett avregistrerat bolags tillgångar kan inte utan likvidation skiftas mellan aktieägarna eller andra som är berättigade till skiftesandel. Bolagets företrädare kan dock fem år efter avregistreringen till aktieägarna eller andra som är berättigade till skiftesandel betala ut deras andelar av bolagets tillgångar, om tillgångarna inte överstiger 8 000 euro och bolaget inte har kända skulder. Den som fått andel av tillgångarna svarar med beloppet av de mottagna tillgångarna för betalningen av bolagets skulder.

Bestämmelserna om avregistrering infördes eftersom det ansågs att bestämmelserna om förordnande av bolag i likvidation i praktiken inte kunnat tillämpas i de situationer där bolaget inte påträffas eller bolaget inte har tillgångar, eftersom det inte har rått klarhet i fråga om täckande av likvidationskostnaderna. Det bedömdes att avregistrering skulle vara det enda tillräckligt enkla förfarande genom vilket ur handelsregistret kunde avföras eventuellt tiotusentals bolag som åsidosatt sina förpliktelser. På så sätt ansågs registerföringen kunna effektiviseras, användningen av registret underlättas och firmanamn för bolagen

³ Betänkning nr. 1498 af 26. november 2008 om modernisering af selskabsretten, s. 538 ff.

frigöras. Som ett alternativ övervägdes den i svensk rätt föreliggande möjligheten att likvidera bolag med statens medel. Eftersom antalet bolag föreföll kunna bli stort, ansågs dock denna lösning inte möjlig.⁴

10.2.3 Överväganden och förslag om ett upplösningsförfarande

Förslag: Det införs för privata aktiebolag ett upplösningsförfarande som alternativ till frivillig likvidation.

Ägarna till ett aktiebolag kan inte själva ”lägga ner” bolaget. I och för sig är det möjligt att tillfälligt låta aktiebolaget vara ”vilande”, men att så är fallet registreras inte hos Bolagsverket och skyldigheter som att exempelvis upprätta och skicka in årsredovisning kvarstår. Vid likvidation tas pengar för avvecklingen från aktiebolagets tillgångar. Det torde finnas ett betydande antal aktiebolag som avslutat sin verksamhet men som inte genomfört ett likvidationsförfarande. Detta återspeglas till viss del i den skillnad som finns mellan antalet aktiebolag registrerade hos Bolagsverket och antalet aktiva aktiebolag enligt Skatteverket.⁵

För framför allt aktiebolag med verksamhet i mindre omfattning samt aktiebolag som aldrig kommit igång med någon egentlig verksamhet skulle ett förenklat förfarande för att avsluta bolaget kunna innebära ett snabbare, enklare och mindre kostsamt förfarande. Ett sådant förfarande skulle kunna uppmuntra till att upplösa bolag där det inte längre bedrivs någon verksamhet. Ett förenklat förfarande skulle därmed också kunna leda till att uppgifterna i aktiebolagsregistret får större aktualitet samt att möjligheten att hitta lediga företagsnamn blir större.

Ett förenklat förfarandet måste dock utformas så att det alltjämt finns ett godtagbart skydd för bolagets borgenärer samt att det inte inbjuder till missbruk. Vidare bör förfarandet innebära en upplösning av den juridiska personen samt innefatta en fördelning av eventuella tillgångar samt ansvar för eventuella skulder.

Mot bakgrund av den problematik med ekonomiska oegentligheter som framförts vid tidigare överväganden om ett förenklat likvidationsförfarande finns det inte skäl att åter i svensk rätt införa s.k. fattiglikvi-

⁴ RP 69/2000 rd s. 7 och 11 samt RP 109/2005 rd s. 183.

⁵ I januari 2008 fanns 270 340 aktiva aktiebolag enligt SCB samtidigt som 328 146 aktiebolag var registrerade i aktiebolagsregistret. En del av skillnaden kan förklaras av förekomsten av lagerbolag.

dation. Den finska ordningen, som till viss del liknar de bestämmelser som tidigare fanns i svensk rätt, kan därmed inte förordas. Vidare kan ett system som innebär att den juridiska personen ändå består i vissa avseenden skapa osäkerhet. En annan nackdel med det finska systemet är att det krävs en särskild ordning för att tillgångarna ska kunna skiftas. Däremot finns det skäl att åter överväga om det för privata aktiebolag bör införas en modell för förenklat förfarande i likhet med den danska modellen om upplösning genom betalningsförklaring. Detta förfarande har visat sig användbart och fungerar väl.

Ett förenklat upplösningsförfarande innebär inte samma kontroll och insyn som ett likvidations- eller konkursförfarande. Genom att, som enligt den danska modellen, ett personligt betalningsansvar övergår på aktieägarna erbjuds dock borgenärerna ett visst skydd. Ett sådant ansvar kan vidare motverka eventuellt missbruk. Borgenärerna bör även ha möjlighet att hindra ett upplösningsförfarande. Vidare kan kontroll ske genom att intyg från utvalda myndigheter visar att det där inte förekommer någon skuldsättning. Därutöver finns möjligheten till straffansvar för osant intygande enligt 15 kap. 11 § brottsbalken. Straffet för osant intygande är för normalfallet böter eller fängelse i högst sex månader. I praxis utdöms normalt ett bötesstraff och denna möjlighet kan därför i och för sig uppfattas som ett mindre effektivt instrument i arbetet med att bekämpa ekonomisk brottslighet och annat missbruk.

I ett förenklingsperspektiv kan ett förenklat upplösningsförfarande uppfattas som positivt för många seriösa aktiebolag, framför allt för små bolag med ett fåtal aktieägare och begränsad verksamhet. Mot denna bakgrund anser jag att ett förenklat förfarande för upplösning av privata aktiebolag bör införas i svensk rätt som ett alternativ till den frivilliga likvidationen. Förfarandet bör benämnas upplösningsförfarande genom att bolaget avförs ur aktiebolagsregistret. Något likvidationsförfarande enligt aktiebolagsrätten är det inte fråga om varför ordet likvidation inte bör ingå i benämningen. Detta innebär dock en ny terminologi som inte omfattas av inkomstskattelagen (1999:1229), se exempelvis 44 kap. 7 §.

10.2.4 Utformningen av upplösningsförfarandet

Förslag: Ansökan om upplösning av ett privat aktiebolag ska undertecknas av samtliga aktieägare, styrelseledamöter och eventuell verkställande direktör. Något särskilt bolagsstämmebeslut krävs inte. I ansökan ska på heder och samvete intygas att alla bolagets skulder är betalda. Till ansökan ska fogas intyg från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten. Bolagsverket handlägger ansökan samt fattar beslut. När Bolagsverket avregistrerat bolaget anses bolaget upplöst, varvid ansvaret för bolagets förpliktelser går över på aktieägarna, styrelseledamöterna och eventuell verkställande direktör.

Ansökan om upplösning av privat aktiebolag

Endast bolagsstämman kan besluta att ett aktiebolag ska gå i frivillig likvidation. Enligt förslaget om ett upplösningförfarande åtar sig aktieägarna samt styrelseledamöterna och eventuell verkställande direktör ett personligt betalningsansvar, se närmare nedan. Mot denna bakgrund bör samtliga aktieägare, styrelseledamöter och eventuell verkställande direktör samtycka till att bolaget ska upplösas enligt förfarandet. Därigenom skapas förutsättningar för att de sökande gör en bedömning av bolagets ekonomiska situation och därmed de risker som kan vara förknippade med ett personligt betalningsansvar. Det är inte nödvändigt att det utöver ett sådant samtycke finns ett beslut om upplösning från bolagsstämman. I enlighet härmed ska ansökan till Bolagsverket om att bolaget ska upplösas undertecknas av samtliga aktieägare, styrelseledamöter och eventuell verkställande direktör.

Eftersom Bolagsverket inte kan kontrollera att samtliga aktieägare undertecknat ansökan ska i ansökan på heder och samvete intygas att samtliga aktieägare undertecknat ansökan. Vidare ska på heder och samvete intygas att alla bolagets skulder är betalda. Till ansökan ska också bifogas intyg från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten, se nedan.

I likhet med den danska regleringen finner jag att det bör krävas att ansökan skickas till Bolagsverket senast två veckor efter undertecknandet. Inte heller de intyg som ska bifogas ansökan får vara äldre än två veckor då ansökan inkommer till Bolagsverket. Därmed minskar risken för att skulder uppkommit under mellantiden.

En ansökningsblankett för upplösning av privat aktiebolag bör erbjudas via Bolagsverkets hemsida.

Ansvaret för bolagets skulder m.m.

En utgångspunkt för förfarandet är att bolaget före ansökan om upplösning ser till att samtliga bolagets mellanhavanden är reglerade. De sökande ska därför i ansökan på heder och samvete intyga att bolagets skulder är betalda. Om det under Bolagsverkets handläggning framkommer att så inte är fallet ska ansökan avslås. Det finns dock en risk att det finns oreglerade skulder som inte framkommer under handläggningen. Därutöver bör därför, som nämnts ovan, det föreslagna förfarandet innehålla bestämmelser om ansvaret för bolagets förpliktelser för att dels skydda borgenärerna, dels motverka missbruk. Liksom i den danska modellen bör detta innefatta ett personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser. Detta kan ge bolaget incitament att lösa eventuella avtalsförhållanden innan ansökan om upplösning görs.

Här kan jämföras med bestämmelser om personligt betalningsansvar när lagens krav på lägsta tillåtna aktiekapital tidigare har höjts.⁶ Dessa bestämmelser innebar att bolag som inte höjde aktiekapitalet kunde begära att bolaget skulle upplösas genom att avföras ur aktiebolagsregistret genom att samtliga aktieägare och styrelseledamöter samt verkställande direktören begärde det. Vidare innebar bestämmelserna att efter det att bolaget avförts ur registret övergick ansvaret för bolagets förpliktelser på aktieägarna, styrelseledamöterna och den verkställande direktören. De berörda personerna svarade solidariskt, dock att aktieägare som inte varit styrelseledamot eller verkställande direktör vid en viss tidpunkt, enbart skulle svara för bolagets förpliktelser i förhållande till sin andel i bolagets aktiekapital. Vid höjningen av kravet på minsta tillåtna aktiekapital 1973 föreslogs att ansvaret även för aktieägarna skulle vara obegränsat.⁷ På förslag från Lagutskottet beslutades dock att aktieägarnas ansvar skulle begränsas. Motivet var att det ansågs orimligt att även personer med ett mycket obetydligt aktieinnehav som hade haft små eller ringa möjligheter att påverka bolagets skötsel skulle drabbas av ett obegränsat personligt betalningsansvar.⁸ Ordningen innebar vidare att bolaget tillgångar

⁶ Prop. 1973:168 s. 14 f och prop. 1993/94:196 s. 216 f.

⁷ Prop. 1973:168 s. 13 f.

⁸ Bet. 1980/81:LU28 s. 12 f.

övergick till aktieägarna. Aktieägarna inträdde i bolagets ställe som part i de avtal som bolaget hade slutit med tredje man. I den mån bolaget enligt lag eller annan författning var skyldigt att vidta åtgärd eller lämna uppgift skulle detta i stället fullgöras av styrelsen. Kretsen av ansvariga personer bestämdes av förhållandena den dag bolaget avfördes ur registret.

Motsvarande bestämmelser om personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser - som synes ha fungerat väl - bör enligt min bedömning införas i upplösningförfarandet. Kretsen av ansvariga personer bör dock bestämmas utifrån ansökan om upplösning av bolaget eftersom det är dessa personer som samtyckt till att förfarandet ska användas och därmed åtagit sig ett personligt betalningsansvar. Vidare skulle annars en risk finnas för att styrelseledamöterna och verkställande direktör lämnar sina poster samt aktieägare lämnar bolaget innan Bolagsverket avregistrerar bolaget.

Intyg från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten

För att till viss del tillgodose behovet av kontroll och insyn ska till ansökan bifogas intyg från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten.

Kronofogdemyndigheten kan i dagsläget utfärda s.k. skuldfrihetsintyg efter begäran av en fysisk eller juridisk person. Intyget innebär att den sökande inte är föremål för verkställighet i utsöknings- eller indrivningsärendet. Ett sådant skuldfrihetsintyg kan lämpligen även användas vid en ansökan om upplösning. Intyget omfattar i och för sig inte ärenden enligt lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning, men detta medför knappast någon större olägenhet eftersom Bolagsverket inte heller har kännedom om pågående mål eller domar från domstol.

Det kan vara svårt för Skatteverket att under ett pågående beskattningsår uttala sig om de skatter som belöper på det beskattningsåret eller i vissa fall under tidigare beskattningsår. Det intyg som ska bifogas bör därför avse att den sökande inte är betalningsskyldig för eller med fog kan antas bli betalningsskyldig för skatt eller socialavgifter.

Som nämnts ovan får då ansökan inkommer till Bolagsverket intygen inte vara äldre än två veckor. Jag förutsätter att någon avgift för intygen inte kommer att tas ut av den sökande samt att intygen, i normalfallet, ska kunna skickas till den sökande inom några dagar.

Bolagsverkets handläggning och beslut

Om ansökan om upplösning till Bolagsverket inte är komplett eller inte inkommit inom rätt tid ska Bolagsverket, efter kompletteringsföreläggande enligt 27 kap. 2 § ABL, skriva av ansökan.

Enligt det ovan beskrivna förfarandet vid upplösning av bolag efter höjning av aktiekapitalet skulle registreringsmyndigheten genast kungöra en framställan om upplösning i Post- och Inrikes Tidningar. Bolaget fick avföras ur registret tidigast en månad efter det att ett sådant kungörande skett. En uppgift om att bolaget avförts från registret behövde däremot inte kungöras.⁹ För att borgenärer ska få kännedom om förfarandet bör på motsvarande sätt en kungörelse av ansökan om upplösning ske i Post- och Inrikes Tidningar vid Bolagsverkets handläggning. Upplösningsförfarandet innebär i praktiken att borgenärerna tvingas att godta gäldenärsbyte. Enligt svensk rätt är den principiella utgångspunkten att byte av gäldenär inte kan ske utan borgenärens samtycke.¹⁰ En ordning med samtycke från borgenärerna skulle dock bli komplicerad och motverka själva syftet med ett förenklat förfarande. Genom ett kungörelseförfarande ges borgenärerna en möjlighet att motsätta sig och stoppa förfarandet. Om en borgenär inte hör av sig under handlägningsförfarandet får denne anses ha godtagit gäldenärsbytet. Genom möjligheten att stoppa förfarandet samt genom det personliga betalningsansvar som aktieägarna och styrelseledamöterna påtar sig får borgenärsintresset anses tillräckligt tillgodosett.

Bolagsverket ska alltså enligt det ovan beskrivna avslå en ansökan om någon borgenär motsätter sig förfarandet. Ett avslagsbeslut ska vidare meddelas om det framkommer att bolaget, trots den försäkran som lämnats, har obetalda skulder eller om Skatteverket gjort bedömningen att bolaget med fog kan antas bli betalningsskyldigt för skatt eller socialavgifter. Bolagsverket ska vidare avslå ansökan om grund för tvångslikvidation av bolaget föreligger.

Bolagsverkets beslut i ett upplösningsärende bör på motsvarande vis som ärenden enligt 25 kap. 11, 28 eller 29 §§ ABL enligt 31 kap. 3 § ABL kunna överklagas hos tingsrätten i den ort där bolagets styrelse har sitt säte. Skrivelsen med överklagandet ska ges in till Bolagsverket inom tre veckor från dagen för beslutet. För överklagandet gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden.

⁹ Prop. 1993/94:196 s. 216.

¹⁰ Jfr prop. 1973:168 s. 13 f.

Rättsverkningar av Bolagsverkets beslut

När Bolagsverket har avregistrerat bolaget ska bolaget anses upplöst. Därmed förlorar bolaget sin rättskapacitet och kan inte längre förvärva rättigheter eller skyldigheter och inte föra talan inför domstol.¹¹

Som framgår ovan går ansvaret för bolagets förpliktelser över på aktieägarna, med de begränsningar som angetts ovan, samt på styrelseledamöterna och eventuell verkställande direktör.¹² Normalt bör bolagets avtalsrelationer vara avslutade när bolaget upplöses. Om det undantagsvis finns oavslutade avtalsrelationer kvar ska aktieägarna träda in i avtalet med de rättigheter och skyldigheter som följer av detta. Avsikten är vidare att den personliga ansvarigheten ska inträda för varje slag av förpliktelse som åvilat aktiebolaget, således även för vad bolaget haft att utge exempelvis på grund av utomobligatorisk skadeståndsskyldighet.¹³

10.3 Överväganden och förslag om förkortad tid för kallelse på okända borgenärer

Förslag: Tiden för kallelse på okända borgenärer i samband med likvidation minskas från sex månader till två månader.

Även om det enligt ovan erbjuds ett nytt sätt att upplösa ett bolag är det troligt att de allra flesta bolag där det pågått mer långvarig verksamhet även fortsättningsvis kommer att välja det frivilliga likvidationsförfarandet för att reda ut förhållandena i bolaget samt för att slippa ett personligt betalningsansvar. För att förkorta tidsåtgången vid genomförande av likvidation kan övervägas om tiden för kallelse på okända borgenärer kan göras kortare.

Enligt 25 kap. 34 § ABL ska likvidatorn snarast efter det att han eller hon har tillträtt ansöka om kallelse på bolagets okända borgenär enligt lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer. En ansökan om kallelse på okända borgenärer ska göras hos Bolagsverket. Till ansökan ska bifogas en förteckning över bolagets kända borgenärer

¹¹ Prop. 1993/94:196 s. 217.

¹² I NJA 1985 s. 439 ansågs angående övergångsbestämmelserna i 1973 års lagstiftning om höjt aktiekapital, att något personligt betalningsansvar inte kunde åläggas styrelsesuppleant som inte tjänstgjort i styrelsen. I övergångsregleringen vid 1995 års höjning av aktiekapitalet uttalades att de bestämmelserna inte var avsedda att ha någon annan innebörd, prop. 1993/94:196 s. 217.

¹³ Jfr prop. 1973:168 s. 14.

med adress. Bolagsverket utfärdar en kallelse med föreläggande för okända borgenärer att skriftligen anmäla sina fordringar senast sex månader från dagen för kallelse. Utfärdandet sker dels genom kungörelse i Post- och Inrikes Tidningar, dels genom underrättelse till Kronofogdemyndigheten och i förteckningen upptagna borgenärer. Den borgenär som inte är upptagen i förteckningen över kända borgenärer och som inte anmäler sin fordran inom den föreskrivna tiden, förlorar rätten att utkräva fordran om han inte visar att gäldenären känt till den före anmälningstidens utgång.

Här kan jämföras med finsk rätt där en generell förkortning av motsvarande tid för kallelse skett. Enligt finsk rätt ska likvidatorerna söka offentlig stämning på bolagets borgenärer hos registermyndigheten. I fråga om stämningen gäller lagen om offentlig stämning (729/2003). Anmälan från borgenärer ska enligt denna lag ske senast tre månader från dagen för publicering av kungörelsen. Enligt tidigare gällande regler var tiden sex månader. En halvering av fristen gjordes i syfte att göra stämningförfarandet och dess rättsverkningar effektivare. I lagförslaget ansågs den kortaste möjliga tiden för anmälan vara tre månader. Sex månader ansågs som en oändamålsenligt lång tid, eftersom informationsgången blivit avsevärt snabbare sedan 1960-talet, när tiden senast förkortades.¹⁴

I svensk rätt går sexmånadersfristen tillbaka till 1862 års preskriptionsförordning. Dagens teknik för publicering torde innebära att en så lång tid som sex månader varken är behövlig eller effektiv. Detta torde gälla även på andra rättsområden än bolagsrätten. Mycket talar därför för att en generell ändring borde ske i lagen om kallelse på okända borgenärer. En sådan enhetlighet på olika rättsområden skulle vara till fördel för borgenärerna. Det finns dock inte möjlighet att inom ramen för detta uppdrag göra en översyn av samtliga de rättsområden som berörs av lagen.

För att minska handläggningstiden och därmed även kostnaderna för likvidationsförfarandet bör alltså tiden för kallelse på okända borgenärer göras kortare. En lämplig avvägning är en minskning från sex månader till två månader. En tid om två månader används redan i dagsläget av Bolagsverket vid kallelse på okända borgenärer i exempelvis ärenden om fusion.

Av 1 § lagen om kallelse på okända borgenärer framgår att lagen gäller när sådan kallelse sker enligt annan lag eller författning, i den mån inte annat följer av vad som är särskilt föreskrivet. En särskild

¹⁴ RP 187/2002.

regel för kallelsetid kan således tas in i ABL. I övrigt följer kallelseförfarandet m.m. lagen om kallelse på okända borgenärer.

10.4 Överväganden om bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist

Bedömning: Frågan om avskaffande av eller ändring i bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist bör övervägas efter att det är klart vilka övriga reformer som kommer att ske inom bl.a. bolagsrätt, redovisning och revision.

I 25 kap. 13-20 §§ ABL finns bestämmelser som ålägger bolagets styrelse och aktieägare att agera vid tecken på kapitalbrist i bolaget, i första hand när det finns anledning anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. När marginalen mellan tillgångar och skulder minskat till en viss lägsta gräns måste aktieägarna antingen vidta åtgärder för att stärka bolagets ställning eller inleda en ordnad avveckling av bolaget. Personligt och solidariskt betalningsansvar kan bli följderna för bolagets företrädare vid underlåtenhet att fullgöra vad som ankommer på dem i enlighet med dessa bestämmelser.

Motivet till bestämmelserna är att det har ansetts rimligt att sätta en gräns för hur långt en verksamhet får fortsätta innan den i borgenärernas intresse måste avbrytas genom likvidation. Vidare skulle bestämmelserna om minimikapital bli i det närmast meningslösa om det vore fritt att låta täckningen för aktiekapitalet sjunka hur lågt som helst. Genom bestämmelserna tillgodoses också aktieägarnas intresse av att i tid bli varskodda om bolagets situation för att kunna överväga vilka åtgärder som lämpligen bör vidtas.¹⁵

Som närmare berörts i delbetänkandet om aktiekapital i privata aktiebolag¹⁶ kan kritik riktas mot utformningen av bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist. Detta har bl.a. att göra med att bestämmelserna tar sikte på insufficiens, dvs. att skulderna överstiger tillgångarna, och inte som inom obeståndsrätten på insolvens, dvs. oförmåga att betala förfallna skulder. Reglerna till vilka är kopplat ett personligt betalningsansvar saknar motsvarighet i andra länder som vi brukar jämföra oss med. Det har vidare ifrågasatts

¹⁵ Prop. 1975:103 s. 501, SOU 1999:36 s. 91, prop. 2000/01:150 s. 34 f.

¹⁶ SOU 2008:49 s. 91 f.

om bestämmelser om kapitalskydd över huvud taget innebär något egentligt borgenärsskydd.¹⁷ Bestämmelserna kan därför uppfattas som onödigt betungande och ingripande utan att ge det skydd de är avsedda att ge.

Mot bakgrund av den kritik som kan riktas mot bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist talar mycket för att det är dags att avskaffa bestämmelserna för privata aktiebolag eller i vart fall ändra dessa. Vid sådana överväganden har det även betydelse om revisionsplikten för små företag avskaffas¹⁸ samt om kravet på minsta tillåtet aktiekapital i privata aktiebolag sänks till 1 kr.¹⁹

Det finns dock även argument mot att ta bort bestämmelserna. Bestämmelserna anger hur bolagets ledning ska agera vid kapitalbrist så att en förlustbringande verksamhet inte drivs vidare, vilket kan vara till fördel för både borgenärerna och aktieägarna. Justitiedepartementet har inför remiss av delbetänkandet om aktiekapital i privata aktiebolag uttalat att övervägande skäl talar för att tills vidare behålla institutet likvidation vid kapitalbrist även om minsta tillåtna aktiekapital bestäms till 1 kr, men att det framdeles kan finnas skäl att överväga om det finns anledning att i ett vidare perspektiv se över frågan om vilka regler som bör finnas i aktiebolagslagen eller i annan lagstiftning för att hindra att verksamheten i ett bolag drivs vidare i en situation där det står klart att bolaget inte har täckning för sitt aktiekapital eller inte kommer att kunna betala sina skulder vartefter de förfaller.²⁰ I detta sammanhang kan nämnas att bl.a. konkursförfarandet ses över av Utredningen om ett samordnat insolvensförfarande.

Mot bakgrund av de olika reformer som nu övervägs inom olika rättsområden, vilka kan ha betydelse för frågan om tvångslikvidation vid kapitalbrist ska avskaffas alternativt ändras, anser jag att frågeställningen bör tas upp i ett senare skede. Bestämmelserna bör ses över i ett sammanhang för både publika och privata aktiebolag.

¹⁷ Se exempelvis Det aktiebolagsrättsliga borgenärsskyddet i EU. Hög tid för reform, Juridisk Tidskrift 2008-09 nr 1, s. 200 ff.

¹⁸ SOU 2008:32.

¹⁹ Promemoria från Justitiedepartementet, Minsta tillåtna aktiekapital i privata aktiebolag – kompletterande underlag.

²⁰ A.a. s. 15 f.

11 Ansvarsfrihet

11.1 Huvuddragen i gällande rätt

Ett obligatoriskt ärende för årsstämman är att fatta beslut om ansvarsfrihet gentemot bolaget för styrelseledamöterna och den verkställande direktören, 7 kap. 11 § första stycket 3 p. ABL. Till grund för stämmans beslut ska ligga bl.a. ett uttalande i frågan från revisorn. Enligt 9 kap. 33 § ABL ska revisorn i revisionsberättelsen uttala sig om huruvida styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet gentemot bolaget. Om revisorn vid sin granskning har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet, ska det anmärkas i berättelsen. Detsamma gäller om revisorn vid granskningen har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören på något annat sätt har handlat i strid mot aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Beviljas styrelseledamot och verkställande direktör ansvarsfrihet för sin förvaltning under året, innebär det att skadeståndstalan sedan i princip inte kan väckas gentemot denne. Syftet är att tidigt ge bolagsledningen ett bindande besked om huruvida bolaget avser att väcka talan mot styrelseledamöterna eller den verkställande direktören eller någon av dem på grund av det sätt som de har skött bolagets förvaltning under det aktuella räkenskapsåret. Bolagsstämmans beslut om ansvarsfrihet har endast betydelse för möjligheten att för bolagets räkning föra skadeståndstalan mot styrelseledamöterna eller verkställande direktör och därmed inte möjligheterna för annan än bolaget att föra en sådan talan.

Under vissa förutsättningar får skadeståndstalan dock väckas trots att bolagsstämman har beslutat att bevilja ansvarsfrihet, eller att inte föra en skadeståndstalan, eller att den ettåriga preskrip-

tionsfristen gått ut. Talan får nämligen ändå väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på annat sätt, exempelvis i den verkställande direktörens anförande eller som svar på aktieägares frågor, inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter till bolagsstämman om det beslut eller den åtgärd som talan grundas på, 29 kap. 11 § ABL. I sådana fall gäller alltså inte den ettåriga preskriptionstiden. I stället gäller den i 29 kap. 13 § angivna preskriptionstiden som även gäller för stiftare, revisor, lekmannarevisor och aktieägare. Huvudregeln är då fem år för samtliga personkategorier utom aktieägare, där en tvåårspreskription tillämpas. Endast om skadeståndstalan grundas på brott kan talan väckas senare (29 kap. 12 §).

Om ett aktiebolag försätts i konkurs har konkursboet samma möjlighet som bolaget hade haft att föra skadeståndstalan. Konkursboet har dessutom enligt 29 kap. 14 § möjlighet att väcka talan utan hinder av att ansvarsfrihet beviljats, uppgörelse ingåtts eller den ettåriga tidsfristen gått ut. En förutsättning är dock att ansökan om konkurs har gjorts före utgången av preskriptionsfristerna i 29 kap. 13 § och att talan väcks senast sex månader från edgångssammanträdet, om fristerna har löpt ut.

11.2 Ansvarsfrihetsinstitutet

11.2.1 Inledning

Mot bakgrund av de förslag som lagts fram av Utredningen om revisorer och revision har jag funnit skäl ta upp frågan om ansvarsfrihetsinstitutet bör avskaffas.

I delbetänkandet Avskaffande av revisionsplikt för små företag (SOU 2008:32) har föreslagits bl.a. att förvaltningsrevisionen avskaffas. Detta föreslås ske genom att dels 9 kap. 3 § första stycket ABL ändras så att det framgår att revisorn bara ska granska bolagets årsredovisning och bokföring, dels att 9 kap. 33 § upphävs i sin helhet. Det sistnämnda innebär bl.a. att revisorn inte längre ska uttala sig i revisionsberättelsen om huruvida bolagsledningen bör beviljas ansvarsfrihet.¹ Utredningen har anfört – bl.a. mot bakgrund av att ansvarsfrihetsinstitutet är något som Sverige är i det närmaste ensamt om, i vart fall med den roll som revisorn har

¹ SOU 2008:32 s. 201 ff.

när fråga om ansvarsfrihet prövas på årsstämman² – att institutet bör utmönstras ur aktiebolagslagen. Något förslag i denna del har dock inte lagts fram.

11.2.2 Överväganden om ansvarsfrihetsinstitutet

Bedömning: Bestämmelser om årsstämmans skyldighet att behandla frågan om ansvarsfrihet för styrelseledamöter och verkställande direktör ska kvarstå.

Bakgrunden till ansvarsfrihetsinstitutet

Beviljande av ansvarsfrihet har varit en obligatorisk fråga vid årsstämman alltsedan 1895 års aktiebolagslag. Reglerna har successivt förändrats men huvuddragen är i princip oförändrade.

Reglerna om ansvarsfrihet torde ytterst sett bygga på reglerna om sysslomannaansvar i 18 kap. handelsbalken, och den särskilda preskriptionsregeln i 18 kap. 9 § HB, som innebär att en huvudman som har krav på sysslomannen utöver vad redovisningen utvisar måste klandra redovisningen genom att väcka talan vid domstol ”inom natt och år” från det han mottog den. Den särskilda preskriptionsregeln har motiverats med att man inom inte alltför lång tid bör klara upp parternas mellanhavanden, och vidare att det är rimligt att sysslomannen någorlunda snart kan känna sig trygg för oväntade krav på grund av uppdraget.³ En liknande motivering framfördes i det svenska lagförslaget inför 1975 års aktiebolagslag, i vilket större vikt lades vid ansvarsfriheten än i motsvarande förslag från de övriga nordiska länderna. Enligt den svenska uppfattningen har ansvarsfrihetsreglerna betydelse för bolaget genom att de bringar frågan om ansvar för bolagsledningen till ett snabbt och klart avgörande. Annars kan mer eller mindre latent ansvarspåföljd förgifta atmosfären i bolaget, störa arbetsron och skada verksamheten inom bolaget och utåt. Inte minst är det betydelsefullt, att bolags-

² Ansvarsfrihetsinstitutet är emellertid inte så ovanligt som Utredningen om revisorer och revision antyder; enligt en undersökning gjord 2008 finns någon form av ansvarsfrihetsbeslut i 13 europeiska länder, inklusive Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Spanien, Sverige, Schweiz, Tyskland och Österrike. Se Jackson, m.fl., *Directors' Liability Discharge Proposals - The Implications for Shareholders* www.manifest.co.uk/reports/governance/Directors%20Liabilities%20-June%202008.pdf.

³ Jfr Bengtsson, *Särskilda avtalstyper I*, s. 166.

ledningen inte under lång tid behöver utsättas för risken för en skadeståndstalan, vilken risk kan verka hämmande på ledningens initiativkraft och aktivitet.⁴ Vidare framförs att syftet med en ett-årig preskriptionstid är att frågan om skadeståndstalan mot bolagsledningen inte ska kunna, på ett för bolagsverksamheten besvärande sätt, hållas svävande en längre tid.⁵

När det gäller ansvarsfrihetsinstitutet internationellt kan konstateras att ansvarsfrihet inte regleras i något av EG:s bolagsdirektiv. Inte heller i förslaget till europeiskt privat aktiebolag (SPE-bolag) finns någon uttrycklig bestämmelse om ansvarsfrihet. Enligt förslaget fastställs ledningspersonernas ansvar för förlust eller skada som SPE-bolaget åsamkats på grund av ledningspersonernas underlåtenhet att fullgöra sina uppgifter enligt förordningen, bolagsordningen eller ett beslut av aktieägarna. Andra ansvarsaspekter, t.ex. följderna av en underlåtenhet att fullgöra sina uppgifter eller eventuella regler om agerande i företagets intresse, regleras av nationell lagstiftning. Även för ett SPE-bolag med säte i Sverige torde därmed som processförutsättning gälla att frågan om ansvarsfrihet avgjorts vid bolagsstämma.

Ansvarsfrihetsinstitutet finns i de nordiska länderna. Enligt dansk rätt är dock ansvarsfrihetsbeslutet inte obligatoriskt på ordinarie bolagsstämma, om inte detta föreskrivs i bolagsordningen. Detsamma gäller enligt norsk rätt. Däremot är i finsk rätt fråga om ansvarsfrihet för styrelsens ledamöter, förvaltningsrådets ledamöter och verkställande direktören ett obligatoriskt ärende på bolagsstämman (5 kap. 3 § andra stycket 3 finska aktiebolagslagen).

Överväganden

Eftersom skadeståndsansvaret kan antas vara en viktig faktor för att förmå aktiebolagets företrädare att handla så att de inte orsakar bolaget skada, innebär ansvarsfriheten att aktieägarna efterger en inte obetydlig del av de sanktionsmöjligheter som står dem till buds. Denna nackdel ska dock inte överdrivas, eftersom beviljad ansvarsfrihet som ovan angivits är förenad med betydande undantag enligt 29 kap. 11, 12 och 14 §§ ABL.

En annan väsentlig aspekt är att aktiebolagslagstiftningen inte får hindra rekrytering av kunnig och erfaren ledning till bolagen.

⁴ SOU 1971:15 s. 357, prop. 1975:103 s. 545.

⁵ SOU 1971:15 s. 359.

Det anses följaktligen att för hårda skadeståndsregler minskar möjligheten att få kompetenta personer att tjänstgöra som styrelseledamöter och verkställande direktör. Det är vidare viktigt att skadeståndsreglerna utformas så att de ger styrelse och ledning möjlighet att ta de affärsmässiga risker som i det enskilda fallet är motiverade. Risken för att bli skadeståndsskyldig får alltså inte gå ut över bolagsledningens förmåga att sköta bolaget på ett affärsmässigt sätt. Eftersom näringsverksamhet ofta förutsätter ett väsentligt risktagande, kan ett alltför strängt ansvar leda till passivitet eller överdriven försiktighet hos företagsledningen som skulle kunna vara till skada för bolaget.

Bolagets och aktieägarnas intresse av att styrelseledamöter och verkställande direktör kan hållas ansvariga för fel som de begår i förvaltningen är viktigt, men en rimlig avvägning måste göras mellan detta intresse och bolagsledningens intresse av ett i tiden begränsat ansvar. Aktiebolagslagens bestämmelser om ansvarsfrihet bör alltså ses mot denna bakgrund.

Ansvarsfrihetsbeslutet och möjligheten att få bolagsskadliga åtgärder godkända av bolagsstämman i efterhand utgör alltså en positiv faktor för bolagsledningens arbetsmoral. Därigenom ges styrelseledamöterna och verkställande direktören möjlighet att fokusera på den framtida driften av bolaget snarare än att gå och oro sig för om en skadeståndstalan kommer att väckas mot dem. Eftersom risken för ansvar kan förväntas påverka möjligheten att rekrytera kompetenta personer till styrelseposter, verkar olika former av ansvarsbegränsningar i motsatt riktning, och kan förväntas underlätta rekryteringen. Indirekt främjas därigenom även omsättningen av arbetskraft av att verkställande direktören och styrelseledamöterna ska kunna flytta sig från bolag till bolag utan det latent påtryckningsmedel som en potentiell ansvarstalan för fel som begåtts under tidigare år kan innebära.

För det fall revisionsplikten och förvaltningsrevisionen avskaffas, skulle detta förvisso innebära att underlaget för ansvarsfrihetens beviljande kommer att försämrats i de bolag vars räkenskaper inte är underkastade förvaltningsrevision. I de fall styrelserna väljer att fortsättningsvis inte alls efterfråga revision är beslutet om ansvarsfrihet i dessa bolag dock endast ett av de beslut som bolagsstämman skulle få reducerat underlag till. Även underlaget för att fastställa de finansiella rapporterna samt att besluta om vinstutdelning försämrats. Även om underlaget försämrats är resultatet av förvaltningsrevisionen inte ett oundgängligt krav för att

stämman ska kunna ta ställning till frågan om ansvarsfrihet. Den enda praktiska effekt som frånvaron av underlag i form av revisorns uttalande kommer att ha är att öka möjligheten i en skadeståndsprocess mot styrelseledamöter eller verkställande direktör att utnyttja undantaget i 29 kap. 11 § ABL om att ansvarsfrihet bryts om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på annat sätt inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter till bolagsstämman om det beslut eller den åtgärd som talan grundas på. Revisionspliktens och förvaltningsrevisionens avskaffande är därför i sig inget skäl att även avskaffa ansvarsfrihetsinstitutet.

Att avskaffa ansvarsfrihetsinstitutet är inte heller önskvärt ur en förenklingssynvinkel. Varken beslutet på stämman eller de processrättsliga kraven om att beslut ska ha fattats av stämman i skadeståndsfrågan är så betungande att bestämmelsernas avskaffande skulle innebära en märkbar förenkling för bolagen eller deras aktieägare.

Mot denna bakgrund föreslår jag ingen ändring av det obligatoriska ansvarsfrihetsbeslutet vid årsstämma i svenska aktiebolag.

12 Övriga förslag och överväganden

12.1 Ansvar för vissa myndighetsbeslut

12.1.1 Inledning

Länsstyrelsen har att fatta vissa beslut inom aktiebolagslagens område. Om en stämma inte sammankallas i föreskriven ordning, ska länsstyrelsen enligt 7 kap. 17 § ABL sammankalla stämman i den i lagen föreskrivna ordningen. För att tillgodose kravet på minoritetsskydd finns bestämmelser i 9 kap. 9 § ABL som innebär att länsstyrelsen ibland ska förordna en revisor som ska delta i revisionen tillsammans med de övriga revisorerna, s.k. minoritetsrevisor. Länsstyrelsen har även i vissa andra fall enligt 9 kap. 25 och 26 §§ ABL att utse en revisor. Länsstyrelsen kan vidare enligt 10 kap. 22 § ABL utse en eller flera särskilda granskare. Länsstyrelsens beslut i ärenden enligt dessa lagrum överklagas enligt 31 kap. 4 § ABL hos allmän förvaltningsdomstol.

I promemorian Koncentration av länsstyrelseverksamhet (Ds 2007:28) har föreslagits att länsstyrelsernas uppgifter enligt aktiebolagslagen, lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar samt bostadsrättslagen (1991:614) koncentreras till vissa länsstyrelser. I uppdraget ingick inte att föreslå någon annan huvudman än länsstyrelserna för verksamheten. Angående länsstyrelsernas verksamhet i denna del uttalas att dessa inte tar emot och inte gör externa besök samt att lokalkännedom endast har marginell eller ingen betydelse för uppgifterna. Däremot bedömdes behovet av ett likformigt utförande vara stort. Uppgifterna ansågs vidare ha få och mycket svaga kopplingar till andra uppgifter inom länsstyrelsen, dvs. till kärnverksamheten. Uppgifterna bedömdes ha mycket liten omfattning men kunna vara mycket komplicerade och ibland brådskande. En koncentreringsansågs därför vara angelägen.

12.1.2 Antal ärenden

Det är länsstyrelserna i Stockholms län, Skåne län respektive Västra Götalands län som hanterar flest ärenden av här aktuellt slag. Det sammanlagda antalet ärenden enligt aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar var under åren 2005 till 2008 följande.

Tabell 12.1 Antal ärenden hos länsstyrelsen i Stockholms län

	2005	2006	2007	2008
Kallelse till stämma	14	21	16	26
Medrevisor/ Revisor	6	10	14	13
Särskild granskning	12	15	24	24
Övriga ärenden	3	3	5	7
Totalt antal ärenden	35	49	59	70

Tabell 12.2 Antalet ärenden hos länsstyrelsen i Skåne län

	2005	2006	2007	2008
Kallelse till stämma	5	4	7	8
Medrevisor/ Revisor	8	9	2	8
Särskild granskning	8	8	4	8
Övriga ärenden	10	23	13	10
Totalt antal ärenden	31	44	26	34

Tabell 12.3 Antalet ärenden hos länsstyrelsen i Västra Götalands län

	2005	2006	2007	2008
Kallelse till stämma	3	8	10	5
Medrevisor/ Revisor	11	7	3	4
Särskild granskning	9	9	5	2
Övriga ärenden	1	1	2	-
Totalt antal ärenden	24	25	20	11

12.1.3 Överväganden och förslag

Förslag: Handläggning av och beslut i ärenden enligt 7 kap. 17 §, 9 kap. 9, 25 och 26 §§ samt 10 kap. 22 § ABL flyttas från länsstyrelsen till Bolagsverket.

De ärenden länsstyrelsen har att handlägga enligt ABL är av sådant slag att verksamheten likväl kan utföras av en central myndighet. Enligt min bedömning kan man gå ännu längre i koncentrationen och flytta dessa ärenden från länsstyrelsen till Bolagsverket. Bolagsverket är den myndighet som handhar de flesta bolagsrättsliga ärenden enligt ABL och ABF och är därmed bäst lämpad att även handlägga här behandlade ärenden. Vidare är det en fördel för bolagen att i de allra flesta ärenden och vid förfrågningar kunna vända sig till en och samma myndighet. Stöd och service till de sökande kan, på motsvarande sätt som vid andra ärenden som handhas av Bolagsverket, tillgodoses genom telefonkontakter samt genom information på bl.a. Bolagsverkets webbplats.

Länsstyrelsen tar inte ut någon avgift vid handläggning av ärendena enligt ABL. Däremot kommer Bolagsverket, som är avgiftsfinansierat, att ta ut en avgift av den som gör en sådan anmälan. Detta innebär i och för sig en försämring för den sökande. De fördelar som uppnås med att en och samma myndighet handlägger samtliga aktiebolagsrättsliga ärenden uppväger dock denna nackdel.

Det bör inte ställas upp några generella krav på vilka handlingar som ska ges in till Bolagsverket vid en anmälan. Bolagsverket har därmed att i varje enskilt fall bedöma vilket beslutsunderlag som är nödvändigt och i förekommande fall efterfråga handlingar från sökanden eller styrelsen.

Överklagande av Bolagsverkets beslut i dessa ärenden bör ske till allmän förvaltningsdomstol, dvs. samma överinstans som i dag gäller för länsstyrelsens beslut.

12.1.4 Ikraftträdande

Fråga är vad som bör gälla beträffande ärenden som anhängiggjorts vid en länsstyrelse före ikraftträdandet, men vid denna tidpunkt inte avgjorts. Den allmänna regeln är att när en handläggningsordning för vissa ärenden ändras så att någon annan myndighet ska handlägga dem i fortsättningen, ska den nya myndigheten ta emot

alla de ärenden som kommit in till den gamla myndigheten innan ändringen trätt i kraft men ännu inte avgjorts av den. Det finns inte skäl att göra avsteg från denna princip i förevarande fall. Någon uttrycklig övergångsbestämmelse behövs därför inte.

12.2 Krav på insändande av beslut om utdelning

12.2.1 Inledning

Enligt 18 kap. 10 § ABL ska ett beslut om vinstutdelning som har fattats av en annan bolagsstämma än årsstämma genast anmälas för registrering i aktiebolagsregistret. Av 1 kap. 28 § ABF framgår att vid en anmälan för registrering enligt 18 kap. 10 § ABL ska en kopia av bolagsstämmans protokoll med utdelningsbeslut genast ges in. Därutöver finns i 18 § kupongskattelagen (1970:624) en bestämmelse om att aktiebolag inom en månad från utdelningstillfället ska sända bestyrkt avskrift av beslutet om utdelning till registreringsmyndigheten som översänder handlingen till Skatteverket. Har bolag inte inom föreskriven tid insänt handling, ska registreringsmyndigheten erinra bolaget om dess skyldighet. Insändes likväl inte handlingen, ska myndigheten anmäla försummelsen till Skatteverket.

12.2.2 Överväganden och förslag

Förslag: Bestämmelsen i 18 § kupongskattelagen (1970:624) om att aktiebolag inom en månad från utdelningstillfället ska sända bestyrkt avskrift av beslut om utdelning till registreringsmyndigheten som översänder handlingen till Skatteverket, upphävs.

I praktiken används inte bestämmelsen i 18 § kupongskattelagen på grund av den reglering som finns i 1 kap. 28 § ABF. Underrättelse om utdelning sker numera genom besked i filöverföring mellan Bolagsverket och Skatteverket. Kravet i kupongskattelagen är därmed onödigt och kan upphävas.

12.3 Aktiebolag med begränsad vinstutdelning

Den 1 januari 2006 trädde bestämmelser i kraft om ett nytt slag av aktiebolag – aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Grundläggande för dessa bolag är att verksamheten drivs i ett annat syfte än att ge aktieägarna vinst. Reglerna, som finns i 32 kap. ABL, syftar till att säkerställa att bolagets vinst huvudsakligen stannar kvar i bolaget.

Bakgrunden till bestämmelserna var att lagstiftaren såg det som önskvärt att tillhandahålla en företagsform som är särskilt anpassad för verksamhet som inte drivs i syfte att ge vinst till ägare eller medlemmar och som, i möjligaste mån, säkerställer att vinsten huvudsakligen stannar kvar i företaget. Regleringen var framför allt tänkt för sådana verksamheter inom områdena skola, vård och omsorg som sedan gammalt bedrivits i offentlig regi, men som på senare tid kommit att bedrivas i nya former, bl.a. som privata företag.¹

I betänkandet Aktiebolag med begränsad vinstutdelning (SOU 2003:98) anges att företrädare för näringslivet till utredningen uttalat skepsis om behovet av den tänkta bolagsformen, vilket enligt utredningen kunde tyda på att den nya formen inte skulle komma att användas i någon större skala. Detta har också visat sig vara fallet i praktiken. I december 2008 fanns det endast elva registrerade aktiebolag med begränsad vinstutdelning.²

Lagstiftningen bör inte belastas med onödiga regler. Mot bakgrund av att bestämmelserna i 32 kap. ABL används i ringa omfattning kan behovet av bestämmelserna ifrågasättas. Vidare är det möjligt att inom ramen för ett privat eller publikt aktiebolag bedriva verksamhet i andra syften än att generera vinst till aktieägarna, se 3 kap. 3 § ABL. Mycket talar alltså för att bestämmelserna i 32 kap. kan tas bort. Utredarens uppdrag går dock i huvudsak ut på att förenkla det aktiebolagsrättsliga regelverket för privata aktiebolag och då framför allt små aktiebolag.³ Mot bakgrund härav har frågor kring ett avskaffande av företagsformen aktiebolag med begränsad vinstutdelning inte övervägts ytterligare.

¹ Prop. 2004/05:178 s. 18 f.

² Källa: Bolagsverket.

³ Civilutskottet har dock utgått från att frågeställningen övervägs inom utredarens uppdrag, bet. 2008/09:CU14 s. 4.

12.4 Överväganden om redaktionella ändringar i ABL

I utredarens uppdrag har ingått att överväga om ABL genom redaktionella ändringar i något avseende kan göras enklare att tillämpa för små aktiebolag.

I denna del har bl.a. övervägts om regelverket skulle uppfattas som mer överskådligt om ABL delas upp i två lagar, en för publika aktiebolag och en för privata aktiebolag. En sådan uppdelning finns i exempelvis Norge och Danmark. Genom den uppdelning som i dag finns i ABL mellan privata och publika aktiebolag anser jag dock inte att detta skulle innebära någon egentlig förenkling. Tvärtom har det i länder med två lagar ibland uppstått frågeställningar kring huruvida analogier ska göras mellan lagarna. I Danmark har bl.a. av denna anledning föreslagits att de två lagarna ska slås ihop till en.

En annan fråga som övervägts är om det är möjligt att i lagen ange vilka bestämmelser som enbart är avsedda att skydda aktieägarna och som därmed kan bortses från när det endast finns en aktieägare eller när samtliga aktieägare är överens därom, se även avsnitt 6.2. Det är dock inte helt klart beträffande alla sådana bestämmelser om dessa tillkommit enbart i aktieägarnas intressen eller om de tillkommit även utifrån ett borgenärsskyddsintresse. Mot bakgrund av denna svårighet har det inte bedömts som möjligt att inom uppdragstiden ta fram ett sådant förslag.

Som närmare framgår i avsnitt 3.4.3 är det inte ett ändamål i sig att lagen görs så kort som möjlig. Istället är det viktigt att lagen erbjuder de redskap som bolag med olika storlek och verksamhet kan behöva. Vidare bedöms det vara en fördel för framför allt små bolag om det i lagen finns dispositiva bestämmelser som gäller för det fall bolaget inte bestämmer något annat. På detta sätt blir lagen flexibel samtidigt som risken för att vissa frågor överhuvudtaget inte regleras för bolaget reduceras. För att lagen ska bli enklare att tillämpa för de små bolagen är det i stället viktigt att det finns information om lagens innehåll samt färdiga formulär och mallar, se exempelvis de informationsåtgärder som föreslås i avsnitt 4 och 6.

12.5 Försäkringsaktiebolag

Bestämmelser om försäkringsaktiebolag finns i försäkringsrörelselagen (1982:713). I betänkandet Ny associationsrätt för försäkringsföretag (SOU 2006:55) finns ett förslag om en ny försäkringsrörelselag. Beredning av förslaget pågår för närvarande inom Regeringskansliet.

De ändringar som föreslås i aktiebolagslagen torde i stor utsträckning även kunna genomföras för försäkringsaktiebolag. Mot bakgrund av den pågående översynen av försäkringsrörelselagen har dock några författningsförslag inte tagits fram i denna del.

13 Förslagens konsekvenser

13.1 Inledning

Utredarens huvuduppdrag har gått ut på att lämna förslag till ändringar av aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen som innebär förenklingar för aktiebolagen. Arbetet har varit särskilt inriktat på de små aktiebolagens behov av förenklade associationsrättsliga regler. En målsättning med förenklingsförslagen har varit att utforma dessa så att aktiebolagens administrativa börda, särskilt de små bolagens, minskas så långt det är möjligt utan att andra viktiga intressen som t.ex. skyddet för aktiebolagets borgenärer, skattekontrollen och bekämpandet av ekonomisk brottslighet efter-sätts.

Kommittéer och särskilda utredare har att i betänkandet redovisa relevanta konsekvenser av förslagen i enlighet med 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474). Om förslagen påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt ska även dessa redovisas. Medför förslagen en kostnadsökning eller inkomstminskning för det allmänna ska förslag till finansiering lämnas. Vidare ska sådana konsekvenser för förslagen redovisas som har betydelse för den kommunala självstyrelsen, för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företag, jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Vidare pekas i utredningsdirektiven på vissa konsekvenser som särskilt ska belysas. Det är fråga om konsekvenserna för näringslivet och det allmänna, företagens administrativa kostnader, effekter

för möjligheterna att förebygga och utreda ekonomisk brottslighet samt konsekvenser i ett jämställdhetsperspektiv.

I detta avsnitt tas upp de relevanta konsekvenser som kunnat bedömas avseende förenklingsförslagen i avsnitten 4–10 och 12. Se även utgångspunkterna för förenklingsförslagen i avsnitt 3. Härutöver bedöms att konsekvenser som anges i kommittéförordningen och direktiven inte finns att redovisa.

13.2 Konsekvenser för företagen

I januari 2009 fanns drygt 347 000 aktiebolag registrerade i aktiebolagsregistret. Av dessa var cirka 1 200 publika aktiebolag. Förenklingsförslagen i del II av betänkandet riktar sig i huvudsak till de privata aktiebolagen, dvs. till de allra flesta aktiebolag. Någon särskild gränsdragning i förhållande till antalet anställda, antalet aktieägare, omsättning eller liknande har inte gjorts, se närmare avsnitt 3.4.1.

Förslagen har i första hand bedömts med utgångspunkt i de små aktiebolagens behov. Som framgår i avsnitt 3.3.2 anses huvuddelen av de privata aktiebolagen vara små aktiebolag och berörs därför av förslagen. På vilket sätt förslagen innebär en förenkling samt vilka bolag som i första hand kan antas beröras framgår närmare under respektive avsnitt. En del av förslagen kommer inledningsvis innebära vissa merkostnader för bolagen och då främst genom inhämtande av information om de nya reglerna. Information om de nya bestämmelserna kommer att ges bl.a. genom Bolagsverket.

Under arbetet med förslagen har beaktats regeringens mål att sänka företagens administrativa kostnader för de statliga regelverken. Som beskrivs närmare i avsnitt 3.2.2 och 3.3.3 mäter samt uppdaterar Tillväxtverket (tidigare Nutek) hur mycket det kostar de svenska företagen att följa de informationskrav som finns i lagstiftningen. Med administrativa kostnader avses företagens kostnader för att upprätta, lagra eller överföra information eller uppgifter som föranletts av krav i lagar, förordningar, föreskrifter och allmänna råd. Antalet företag i mätningarna grundar sig på Skatteverkets uppgifter över företag som lämnat in skattedeklaration och som därmed kan antas utgöra en rimlig bild av den aktiva näringsverksamheten i Sverige. För inkomståret 2007 var antalet aktiva aktiebolag 233 767. Mätningarna har i utredningsarbetet framför

allt använts som ett stöd för att identifiera de aktiebolagsrättsliga regler som är mest kostsamma för bolagen.

Min bedömning är att förenklingsförslagen innebär en minskning av de privata aktiebolagens administrativa kostnader jämfört med dagens regelverk. Det har dock inte befunnits möjligt att redovisa hur mycket de administrativa kostnaderna reduceras totalt sett. En försiktig uppskattning är dock att det rör sig om tusentals kronor årligen för det genomsnittliga aktiebolaget. En viss ledning har, för en del av förslagen, hämtats ur databasen Malin där Tillväxtverkets mätresultat, angivet som årliga kostnader, finns samlade.

Den administrativa kostnaden för det informationskrav som innebär att vissa obligatoriska uppgifter ska framgå av bolagsordningen enligt 3 kap. 1 § ABL uppgår enligt mätningarna för samtliga aktiebolag till drygt 98,5 miljoner kronor. Genomsnittskostnaden för ett bolag med färre än nio anställda uppgår till cirka 930 kr. Förslaget om en enklare bolagsbildning, se avsnitt 4, innebär att kravet på obligatoriskt innehåll i bolagsordningen begränsas för de privata aktiebolagen till bolagets firma, säte och verksamhetsföremål. För de allra flesta aktiebolag reduceras således informationskravet väsentligt.

I avsnitt 5 föreslås att aktiebrev avskaffas. Förslaget riktar sig till aktiebolag som inte är avstämningsbolag, s.k. kupongbolag. Avstämningsbolag är bolag vars bolagsordning innehåller ett förbehåll om att bolagets aktier ska vara registrerade i ett avstämningsregister som förs av en central värdepappersförvaltare. Det är framför allt publika aktiebolag, t.ex. börsbolag och andra bolag som redan har eller planerar att ha många aktieägare, som har valt att bli avstämningsbolag. Detta innebär att de allra flesta aktiebolag är kupongbolag och därmed berörs av förslaget. Ett avskaffande av aktiebrev bedöms, i vart fall på sikt, åtgärda de olägenheter som finns med dagens system och på så sätt innebära en förenkling för aktiebolagen, se närmare avsnitt 5.4. Den administrativa kostnaden för att utfärda samt underteckna aktiebrev uppgår för samtliga aktiebolag till drygt 42 miljoner kronor. Genomsnittskostnaden för ett bolag med färre än nio anställda uppgår till cirka 140 kr, för ett bolag med mellan tio till femtio anställda cirka 350 kr och för ett bolag med fler än femtio anställda cirka 840 kr. Dessa informationskrav och därmed kostnaderna kommer att försvinna. Förslaget innebär dock att aktieboken kommer att innehålla fler uppgifter och innehållet få större rättslig betydelse. En viss ökning av den administrativa kostnaden för att föra aktiebok kan därför förutses.

Vidare innebär förslaget att bolagen inledningsvis måste lägga ner tid på att informera sig om det nya aktiebrevslösa systemet.

Några av förenklingsförslagen rör bolagets organisation, se avsnitt 6. Exempelvis föreslås att kraven för privata aktiebolag att fastställa arbetsordning, vilket dock inte avser bolag med endast en ledamot i styrelsen, samt att upprätta skriftliga instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen tas bort. Den administrativa kostnaden för att fastställa arbetsordning uppgår enligt mätningarna för samtliga aktiebolag till drygt 267 miljoner kronor och för att upprätta instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen till drygt 108 miljoner kronor. Genomsnittskostnaden för ett bolag med färre än nio anställda uppgår för arbetsordning till cirka 1 200 kr och för instruktioner till cirka 450 kr. Förslaget innebär att kravet endast kommer att finnas kvar för de publika aktiebolagen. Huvuddelen av den administrativa kostnaden kommer således att försvinna i denna del.

I avsnitt 7 föreslås att bosättningskravet för stiftare, styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, verkställande direktör, vice verkställande direktör, firmatecknare samt likvidator avskaffas i ABL. Förslaget innebär att det inte längre är nödvändigt att hos Bolagsverket söka dispens från bosättningskravet. De administrativa kostnaderna i samband med en sådan ansökan kommer därmed att försvinna. Någon beräkning av dessa ingår inte i Tillväxtverkets mätningar. Det kan dock konstateras att antalet dispensärenden hos Bolagsverket är få. Under 2008 fick Bolagsverket in drygt 280 dispensansökningar.

Två av förslagen syftar till att ge de privata aktiebolagen bolagsrättsliga verktyg som kan förenkla för bolaget i en speciell situation som exempelvis vid ett generations- eller ägarskifte. Det är fråga om förslaget till ökade möjligheter för de privata aktiebolagen att förvärva egna aktier, se avsnitt 8.3.1, samt förslaget till ökade möjligheter för de privata aktiebolagen att ge närstående- och förvärvslån, se avsnitt 9.5.1. Det kommer alltså att vara frivilligt för de privata aktiebolagen att använda dessa möjligheter i lagen. För de bolag som väljer att använda de nya möjligheterna att förvärva egna aktier eller att låna ut pengar uppställs dock ett antal begränsningar och krav i syfte att skydda bolagets borgenärer. Eftersom de nya bestämmelserna är frivilliga bör de inte leda till synsättet att den administrativa bördan ökar. Tvärtom ska införandet av bestämmelserna ses som förenklingsverktyg som kan underlätta för bolagen. Som närmare berörts i avsnitt 3.4.3 är det övergripande målet

att förenkla för de små bolagen, inte att minimera antalet paragrafer i lagen. Den omständigheten att det krävs ytterligare reglering i lagen får alltså inte stoppa angelägna liberaliseringar.

I avsnitt 10 finns förslag som berör avslutande av bolag. Ett likvidationsförfarande är förknippat med kostnader för bolaget, bl.a. för likvidatorns arvode. Beträffande informationskraven i samband med frivillig likvidation har den administrativa kostnaden för samtliga aktiebolag beräknats uppgå till drygt 13 miljoner kronor. Den genomsnittliga kostnaden för att uppfylla regelverket kring frivillig likvidation uppgår enligt mätningarna till cirka 2 000 kr per bolag. Ett av förslagen går ut på att tiden för kallelse på okända borgenärer i samband med likvidation minskas från sex till två månader. Härigenom kan likvidationsförfarandet förkortas och kostnaderna reduceras. Ett annat av förslagen går ut på att det som ett alternativ till den frivilliga likvidationen för privata aktiebolag införs ett upplösningsförfarande, se avsnitt 10.2.3. Avsikten är att erbjuda ett förfarande som är enklare och mindre kostsamt för bolagen. De bolag som väljer upplösningsförfarandet kan således få lägre administrativa kostnader än om de genomgår ett sedvanligt likvidationsförfarande. På grund av det personliga betalningsansvar som aktieägare och styrelseledamöter tar på sig i samband med förfarandet kan dock förfarandet förväntas komma till begränsad användning.

Det är inte enbart genom att sänka bolagens administrativa kostnader som förenklingar kan göras för dessa. Ett annat sätt är att hjälpa bolagen att tillämpa regelverket och på så sätt underlätta i bolagens vardag. Förslagen om att Bolagsverket ska utöka sina informationsinsatser på vissa områden bedöms kunna få en sådan effekt. Även förslaget om att Bolagsverket ska handlägga de ärenden enligt ABL som i dag handläggs av länsstyrelsen kan underlätta i bolagens vardag genom att bolagen då har att vända sig till en och samma myndighet i aktiebolagsrättsliga ärenden.

13.3 Konsekvenser för näringslivet

Som framgår ovan syftar förslagen huvudsakligen till att förenkla för de privata aktiebolagen. Genom att reglerna blir enklare kan bolagen ägna mer tid och resurser till att driva och utveckla sin verksamhet så att de kan växa och anställa. Vidare innebär förslagen att det svenska regelverket blir mer konkurrenskraftigt. Vilka kon-

sekvenser förenklingsförslagen får för exempelvis nyföretagandet är dock svårt att bedöma. En sådan analys bör göras med hänsyn till samtliga de regelförenklingsförslag som för närvarande arbetas fram inom en rad olika rättsområden.

Vid arbetet med förslagen har en bedömning och avvägning gjorts i förhållande till bl.a. borgenärernas intressen. När det bedömts angeläget har i förslagen tagits in bestämmelser i syfte att skydda borgenärsintressen. Exempelvis har i förslagen om ökade möjligheter till förvärv av egna aktier samt närstående- och förvärvslån tagits in bestämmelser om krav i borgenärernas och även minoritetsaktieägares intresse. Förslaget om möjligheten till upplösningsförfarande av privat aktiebolag, se avsnitt 10, innebär en viss försämring ur borgenärernas synvinkel i jämförelse med att ett bolag genomgår ett konkurs- eller likvidationsförfarande. Den eventuella försämring detta kan innebära för näringslivet begränsas dock dels genom den kontroll själva förfarandet innebär, dels genom det personliga betalningsansvar som aktieägarna, styrelseledamöterna och eventuell verkställande direktör åtar sig.

Här kan också anmärkas att en omställning inom näringslivet kommer att behöva ske i samband med att aktiebrev och vissa andra aktiebolagsrättsliga dokument avskaffas, se avsnitt 5.5 och 5.6. Dels kommer kostnader för inhämtande av information uppstå inom näringslivet. En informationskampanj kan dock underlätta informationsinhämtningen. Dels går det inte att bortse från risker för eventuella rättsförluster i samband med övergången. Förslaget innehåller dock en övergångsordning som avser att reducera dessa risker, se avsnitt 5.6.10. På sikt bedöms avskaffandet av aktiebrev kunna leda till förenklingar inom näringslivet samt att bolagens aktieböcker i större utsträckning än i dag utvisar de rätta ägarförhållandena i bolaget. Även om antalet ärenden om dödande av förkommen handling kan öka inledningsvis när aktiebrev ska ges in till bolagen kommer bolagen på sikt slippa detta förfarande som både är tidskrävande och kostsamt.¹

¹ Tingsrätterna handlägger årligen cirka 6 000 ärenden om dödande av handling. En större del av dessa avser dock ärenden om dödande av pantbrev och vilandebevis i fastighet och tomt-rätt, se SOU 2007:65 s. 415 f.

13.4 Konsekvenser för det allmänna

När det gäller förslagen om förvärv av egna aktier i avsnitt 8 och om lättnader i låneförbudet i avsnitt 9 är nuvarande lagstiftning delvis tillkommen av skatterättsliga hänsyn. Några förslag i skattelagstiftningen har dock inte lagts fram i detta betänkande. Eventuella negativa skattemässiga effekter förutsätts dock tas om hand genom skattelagstiftningen, se närmare avsnitt 8.2, 8.3.1 och 9.5.1.

13.5 Konsekvenser för Bolagsverket

Flera av de förenklingsåtgärder som föreslagits i betänkandet påverkar Bolagsverkets verksamhet. Vissa förslag innebär ökade informationsinsatser samt tillhandahållande och uppdatering av exempelvis mallar. Andra förslag innebär förändringar i handläggningsfrågor.

Mot bakgrund av förslaget i avsnitt 4 om en förkortad bolagsordning kommer Bolagsverket att behöva anpassa sina mallar. Vidare går förslaget ut på att Bolagsverket ska informera om innehållet i de dispositiva bestämmelserna, innebörden av att frågorna inte behandlas i bolagsordningen samt vilka övriga punkter i bolagsordningen som kan vara aktuella och vad dessa närmare har för innebörd.

När det gäller förslagen i avsnitt 5 om avskaffande av aktiebrev kommer Bolagsverket att inledningsvis ha en viktig roll när det gäller information om innebörden av det nya regelverket samt om övergångsordningen. Denna informationsinsats bör dock ske gemensamt med andra myndigheter där även regeringen medverkar.

Förslagen i avsnitt 6 om förenklningar i bolagets organisation innebär en utökad informationsinsats från Bolagsverkets sida. Exempelvis ska Bolagsverket tillhandahålla information om innebörden av och möjligheten till dels s.k. skrivbordsstämma, dels olika former för styrelsesammanträde. Förslaget om att bolagsstämmoprotokoll inte längre behöver bifogas vid vissa ändringsärenden innebär att Bolagsverket inte längre behöver göra en närmare kontroll av dessa.

I avsnitt 7 föreslås att bosättningskravet för vissa funktionärer avskaffas. Detta innebär att Bolagsverket inte längre kommer att behöva handlägga och meddela beslut i dispensärenden, se avsnitt 7.3. Även om antalet ärenden är begränsat innebär detta en något minskad arbetsbelastning.

Förslaget om ett upplösningförfarande för privata aktiebolag som ett alternativ till frivillig likvidation, se 10.2.3 och 10.2.4, innebär ett nytt handläggningsförfarande för Bolagsverket. Förfarandet kommer dock i många fall att användas som ett alternativ till den frivilliga likvidationen som för Bolagsverket generellt sett kan antas innebära en större arbetsinsats. När handläggningsrutiner väl finns på plats torde därför förslaget knappast innebära någon ökad arbetsbelastning utan snarare en minskning. Jag utgår från att ansökan om upplösning, på motsvarande sätt som för andra ärenden som handläggs av Bolagsverket, avgiftsbeläggs.

Ett annat förslag går ut på att vissa ärenden i aktiebolagslagen som i dag handläggs av länsstyrelsen ska flyttas över till Bolagsverket, se avsnitt 12.1. Även i denna del kommer således Bolagsverket få nya arbetsuppgifter. Antalet ärenden hos länsstyrelsen har dock varit av mindre omfattning, vilket innebär att arbetsökningen kommer att bli begränsad, se avsnitt 12.1.2. Föreningslagsutredningen kommer att lägga fram ett motsvarande förslag för lagen om ekonomiska föreningar. Kostnaderna för handläggning av ärenden enligt aktiebolagslagen och lagen om ekonomiska föreningar kan uppskattningsvis beräknas uppgå till drygt 200 000 kr per år. Även här utgår jag från att ansökningarna avgiftsbeläggs.

Sammanfattningsvis finns det således både förslag som leder till ett minskat resursbehov som förslag som leder till ett ökat resursbehov för Bolagsverket. Det ökade resursbehovet totalt, bedöms inte bli större än att det kan hanteras inom ramen för befintliga resurser.

13.6 Konsekvenser för Skatteverket och Kronofogdemyndigheten

Förslaget om förfarande för upplösning av privat aktiebolag genom att bolaget avförs ur aktiebolagsregistret innehåller ett krav på att den sökande ska bifoga intyg från Skatteverket och Kronofogdemyndigheten, se avsnitt 10.2.4. Detta innebär en ny arbetsuppgift för myndigheterna.

Det är svårt att bedöma i hur många fall upplösningförfarandet kommer att användas. Mot bakgrund av det personliga betalningsansvar som aktieägare, styrelseledamöter och verkställande direktör påtar sig är det dock troligt att det framför allt blir aktuellt för bolag där verksamheten varit begränsad. Någon användning av för-

farandet i större omfattning kan därför inte förutses. Inledningsvis kan det dock finnas bolag som sedan tidigare avslutat verksamheten men som alltjämt står kvar i aktiebolagsregistret på grund av att man inte velat genomgå ett likvidationsförfarande eller sälja bolaget. För dessa bolag kan upplösningsskatten uppfattas som attraktiv.

Arbetsuppgifterna för myndigheterna antas inte bli större än att de kan hanteras inom befintliga resurser. I förslaget har förutsatts att någon avgift inte behöver tas ut av den sökande.

13.7 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Förslagen i detta betänkande går ut på att förenkla för de seriösa bolagen. Generellt sett kan förenklingar och lättnader i lagstiftningen även öppna upp för oseriösa beteenden. De flesta av förenklingsförslagen är emellertid av sådan karaktär att de knappast utgör någon skillnad vad avser oseriösa beteenden jämfört med vad som gäller i dagsläget. Andra förslag som exempelvis avskaffande av bosättningskravet och ökade möjligheter till närståendelån kan dock befaras öka möjligheterna till oseriösa beteenden samt i viss mån försvåra för de brottsutredande myndigheterna. Enligt min bedömning överväger förenklingsförslagets fördelar de eventuella nackdelar som förenklingarna kan medföra för bekämpandet av den ekonomiska brottsligheten.

Del III

Ersättning till ledande
befattningshavare i
aktiemarknadsbolag

14 Ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag

14.1 Bakgrund

EG-kommissionen antog den 14 december 2004 en rekommendation om att främja en lämplig ordning för ersättning till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag (2004/913/EG). Vissa medlemsstater har valt att ta in sådana bestämmelser i lagstiftning, medan andra valt att genomföra dessa genom något slag av självreglering, alternativt en kombination av dessa.

Sedan den 1 juli 2006 finns i aktiebolagslagen särskilda regler om beslutsordningen för ersättning till styrelseledamöter i alla aktiebolag samt till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag. Vid samma tidpunkt utvidgades i årsredovisningslagen (1995:1554) (ÅRL) skyldigheten för publika aktiebolag, samt i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag skyldigheten för finansiella företag att i årsredovisningen lämna uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare.¹

De svenska bestämmelserna tillkom efter förslag från Förtroendekommissionen i betänkandet Näringslivet och förtroendet (SOU 2004:47). Denna kommission tillsattes 2002 med uppgift att analysera behovet av åtgärder för att stärka och säkerställa förtroendet för det svenska näringslivet. I den offentliga debatten hade hävdats att vissa ersättningsprogram för bolagsledningar varit svagt kopplade till företagets egna resultat och lett till orimligt stora belöningar. I Förtroendekommissionens arbete uppfattades också att brister inom löne- och ersättningssystem var den främsta

¹ Prop. 2005/06:186, bet. 2005/06:LU31.

företeelsen som påverkade allmänhetens förtroende för näringslivet i Sverige.

Mot bakgrund av den svenska och internationella debatten om bolagsstyrning (eng. corporate governance), se avsnitt 14.4, bestämde sig Förtroendekommissionen för att Sverige, i likhet med många andra länder, borde ha en nationell kod för bolagsstyrning. För detta arbete tillsattes en arbetsgrupp, den s.k. Kodgruppen, som presenterade ett förslag till Svensk kod för bolagsstyrning (SOU 2004:46). Efter ett antal omarbetningar presenterades den slutliga koden i betänkandet Svensk kod för bolagsstyrning (SOU 2004:130), vilken kom att gälla från den 1 juli 2005. Koden förvaltas av ett privaträttsligt organ, Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning, som har att vårda och vidareutveckla koden, se avsnitt 14.4.2. I koden, som numera riktar sig till samtliga bolag noterade på s.k. reglerad marknad, fanns tidigare regler bl.a. om principer för ersättning till bolagsledningen. På grund av den lagstiftning om ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag som trädde i kraft den 1 juli 2006 uttryckte Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning i sina anvisningar att kodens regler om ersättningsprinciper inte längre skulle gälla för aktiemarknadsbolag, men att de däremot var fortsatt gällande för utländska bolag som tillämpar koden. Reglerna har sedermera avskaffats helt i den reviderade kod som gäller från den 1 juli 2008.

I det lagstiftningsarbete som ledde till bestämmelserna om ersättning till ledande befattningshavare övervägdes om sådana regler borde tas in i lagstiftning eller tas hand om genom självreglering, se avsnitt 14.7.2. Trots stark kritik under remissbehandlingen valdes alltså lagstiftningsvägen.

14.2 Uppdraget

Av utredningsdirektiven framgår att det från näringslivet har hävdats att ersättningsfrågor hanteras bättre inom ramen för den självreglering som finns på området för bolagsstyrning. Vidare har viss kritik framförts mot bestämmelsernas utformning. Utredaren har därför fått i uppdrag att, med utgångspunkt i EG-kommissionens rekommendation, analysera hur de nya bestämmelserna om beslutsordningen för ersättningar till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag har fungerat och överväga behovet av förändringar. Motsvarande bestämmelser som i aktiebolagslagen finns i försäk-

ringsrörelselagen (1982:713). I betänkandet Ny associationsrätt för försäkringsföretag (SOU 2006:55) har föreslagits en ny försäkringsrörelselag. Beredning av förslaget pågår för närvarande inom Regeringskansliet. Översynen i detta betänkande omfattar därför inte försäkringsrörelselagen. Däremot övervägs behov av förändringar i årsredovisningslagarna beträffande skyldigheten att lämna uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare.

I den lagstiftning som trädde i kraft 1 juli 2006 ingår även en bestämmelse, som är tillämpliga på alla aktiebolag, om att bolagsstämman ska bestämma arvode och annan ersättning som avser styrelseuppdrag till var och en av styrelseledamöterna (8 kap. 23 a § ABL). Denna bestämmelse har inte uppfattats som kontroversiell och omfattas inte av översynen.

14.3 Dagens beslutsordning för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag

Enligt 7 kap. 61 § ABL ska det i ett aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad i Sverige, vid årsstämman fattas beslut om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare. Riktlinjerna ska ha det innehåll som anges i 8 kap. 51 § första stycket och 52 § första stycket ABL. Bestämmelserna gäller endast aktiemarknadsbolag, men det är inget som hindrar bolagsstämman i andra aktiebolag att frivilligt tillämpa bestämmelserna. Syftet är att aktieägarna ska få tydlig och lättöverskådlig information om de huvudsakliga komponenterna i bolagets ersättningspolitik och vad ersättningarna högst kan komma att kosta bolaget samt att aktieägarna ska få en reell möjlighet att påverka ersättningspolitikens allmänna utformning.

Sammanfattningsvis går beslutsordningen till så att styrelsen inför varje årsstämma ska upprätta förslag till riktlinjer att gälla för tiden efter årsstämman. Förslaget kan innehålla olika alternativ. Förslaget ska enligt 6 kap. 1 a § ÅRL tas in i förvaltningsberättelsen. Enligt 8 kap. 54 § ABL ska bolagets revisor skriftligen uttala sig om huruvida de beslutade riktlinjerna som har gällt sedan föregående årsstämma följts. Om riktlinjerna enligt revisorns mening inte har följts, ska skälen för denna bedömning framgå. Av 7 kap. 62 § ABL, med hänvisning till 7 kap. 25 § ABL, framgår att detta yttrande ska hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna under minst två veckor före årsstämman. Stämman ska besluta om

styrelsens förslag ska antas eller inte. Om stämman inte fattar något beslut om riktlinjer, kommer de senast antagna riktlinjerna att fortsatt gälla. För stämmans beslut gäller sedvanliga majoritetsregler.

Styrelsens förslag ska enligt 8 kap. 51 § första stycket ABL innehålla riktlinjer för lön och andra ersättningar till personer i bolagets ledning. Riktlinjerna tar enbart sikte på vissa befattningar, inte på enskilda personer. Uttrycket ”lön och andra ersättningar” är avsett att omfatta alla typer av ersättningar och förmåner såsom lön, tantiem, provision, pension, avgångsvederlag, bonus, andel i vinst och naturaförmåner. Även ersättningsprogram som baseras på aktier, konvertibler och optioner av olika slag omfattas, oavsett om det framtida ekonomiska utfallet av värdepapperen är ovisst eller inte. Av 8 kap. 51 § fjärde stycket ABL framgår att emissioner m.m. som omfattas av 16 kap. ABL inte ingår och inte heller ersättningar som omfattas av 8 kap. 23 a § ABL, dvs. arvode och annan ersättning för styrelseuppdrag. Däremot omfattas s.k. syntetiska optioner och personaloptioner. Riktlinjerna behöver inte reglera ersättningar som ska fullgöras av någon annan än bolaget och inte heller rena kostnadsersättningar.²

Av uttrycket *riktlinjer* framgår att det ska anges vilka principer för bestämmande av lön och annan ersättning bolaget ska tillämpa. Det behöver således inte uttryckas i ersättningar i absoluta tal. Riktlinjerna behöver inte heller innehålla något i pengar uttryckt tak för den totala ersättningsnivån. Det väsentliga är att aktieägarna ges en bild av vad de aktuella förmånerna som mest kan komma att kosta bolaget.³

Av 8 kap. 51 § ABL andra stycket följer att det till förslaget till riktlinjer även ska fogas vissa uppgifter om ännu inte utfallna ersättningar. Enligt tredje stycket samma paragraf ska till styrelsens förslag till riktlinjer vidare fogas information om sådana eventuella avsteg från riktlinjerna som styrelsen har gjort sedan riktlinjerna beslutades samt vilka skäl som styrelsen åberopar för avvikelserna.

I 8 kap. 52 ABL stadgas att om förslaget enligt 51 § ger utrymme för ersättning som inte på förhand är bestämd till visst belopp, ska det innehålla uppgift om ersättningens art och under vilka förutsättningar den ska lämnas eller kunna göras gällande. Till förslaget ska fogas uppgift om vad bolagets åtaganden gentemot de personer som omfattas sammanlagt kan beräknas kosta bolaget vid

² Prop. 2005/06:186 s. 66.

³ Prop. 2005/06:186 s. 66.

olika tänkbara utfall. Bestämmelsen avser således rörliga ersättningar, exempelvis aktiekursrelaterade ersättningar. Riktlinjerna ska ge besked om vilka typer av avtalsvillkor mellan bolaget och de ledande befattningshavarna som bolaget anser vara acceptabla.⁴

Beträffande kretsen av personer som omfattas av riktlinjerna avses med ”andra personer i bolagets ledning” personer som ingår i ledningsgrupper eller liknande organ och chefer som är direkt underställda den verkställande direktören. Det kan exempelvis vara fråga om ekonomidirektör, finansdirektör, affärsområdeschef och personalchef. Vice verkställande direktör omfattas inte, om inte som ofta torde vara fallet han eller hon ingår i bolagets ledning. Är bolaget ett moderbolag är det naturligt att uppgifterna omfattar i vart fall av moderbolaget anställda personer som ingår i koncernledningen.⁵

Styrelsen och den verkställande direktören ansvarar för att de riktlinjer som bolagsstämman beslutat om följs, 8 kap. 4 § första stycket och 29 § första stycket ABL. Riktlinjerna ska fungera som en ram som inte får överskridas. Styrelsen kan dock ha fått uttrycklig tillåtelse att enligt 8 kap. 53 § ABL frångå riktlinjerna, om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan exempelvis finnas om den verkställande direktören ska bytas ut och styrelsen anser att det bästa för bolaget är att erbjuda den tilltänkta nya direktören en ersättning som i något avseende inte är förenlig med riktlinjerna. Styrelsen kan på motsvarande sätt anse att villkoren för en befintlig verkställande direktör som är på väg att rekryteras av ett annat bolag bör förbättras utöver vad riktlinjerna tillåter. Det ska vara fråga om undantagssituationer och det är inte godtagbart om styrelsen avviker från riktlinjerna endast för att den anser att de riktlinjer som bolagsstämman har beslutat om har allmänna brister.⁶

En styrelseledamot eller verkställande direktör som har deltagit i ett beslut som innebär en överträdelse av beslutade riktlinjer kan bli skadeståndsskyldig enligt 29 kap. 1 § ABL. Vidare innebär 8 kap. 42 § ABL att bolaget inte, gentemot en befattningshavare som har ingått ett avtal med bolaget om ersättning, kan undandra sig bundenhet på den grunden att styrelsen eller den verkställande direktören brutit mot riktlinjerna. Detta gäller oavsett om befattningshavaren var i god tro eller inte.

⁴ Prop. 2005/06:186 s. 67.

⁵ Prop. 2005/06:186 s. 66.

⁶ Prop. 2005/06:186 s. 68 f.

14.4 Redovisning av ersättningar till ledande befattningshavare

Aktiebolag har att i årsredovisningen lämna vissa uppgifter om skilda slag av ersättningar till bolagets ledning. Detta sker genom s.k. tilläggsupplysningar, vilka som huvudregel ska lämnas i noter till de resultat- och balansräkningar som ingår i årsredovisningen.

Enligt 5 kap. 20 § ÅRL ska det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar anges dels för gruppen styrelseledamöter, verkställande direktören och motsvarande befattningshavare, dels för gruppen anställda. I paragrafens tredje stycke, som trädde i kraft den 1 juli 2006, uppställs strängare krav på upplysningarna när det gäller publika aktiebolag. Samtliga personer i bolagets ledning ska ingå i den grupp för vilken bolaget ska särredovisa det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar. Innebörden av uttrycket personer i bolagets ledning ska vara densamma som i 8 kap. 51 § ABL. Därutöver ska enligt 5 kap. 23 § ÅRL i gruppen ingå f.d. styrelseledamöter och f.d. verkställande direktörer. Om bolaget t.ex. betalar lön eller konsultarvode till en före detta verkställande direktör, ska detta framgå av särredovisningen. Däremot behöver inte ersättningar till personer som tidigare tillhört kategorin ”andra personer i bolagets ledning” redovisas.⁷ Antalet personer i gruppen ska anges. Uppgifter på individnivå ska lämnas i fråga om styrelseledamöter och verkställande direktör samt, i förekommande fall, för f.d. sådana befattningshavare. Undantag gäller dock för arbetstagarrepresentanter. Har företaget anställda i flera länder ska uppgifter enligt 5 kap. 20 § ÅRL lämnas särskilt för varje land.

På motsvarande sätt ska uppgifter lämnas om det sammanlagda beloppet av kostnader och förpliktelser som avser pensioner eller liknande förmåner, se 5 kap. 22 och 23 §§ ÅRL.

Vid tillämpningen av 5 kap. 20, 22 och 23 §§ ÅRL jämföras enligt 5 kap. 24 § ÅRL med styrelseledamöter suppleanter för dessa och med verkställande direktören vice verkställande direktör.

Bestämmelserna om tilläggsupplysningar ska enligt 7 kap. 14 § ÅRL även tillämpas vid upprättande av koncernredovisning.

Genom revisorns granskning av årsredovisningen blir dessa uppgifter föremål för revisorskontroll. Revisorn ska senast tre veckor före årsstämman lämna ett skriftligt undertecknat yttrande till styr-

⁷ Prop. 2005/06:186 s. 73.

elsen om huruvida riktlinjerna som har gällt sedan föregående årsstämma har följts. Om riktlinjerna enligt revisorns mening inte har följts, ska skälen för denna bedömning framgå.

Motsvarande bestämmelser om redovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt i försäkringsföretag finns i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag respektive lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Utredningen om enklare redovisning har i delbetänkandet Enklare redovisning (SOU 2008:67) lämnat förslag bl.a. om att kravet på specifikation av årets personalkostnader i 5 kap. 19 § ÅRL tas bort för mindre företag, att 5 kap. 20–22 och 25 §§ ÅRL bara ska gälla större företag, att kravet i 5 kap. 20 § ÅRL på att den information som anges där ska lämnas särskilt för varje land som företaget har anställda i tas bort samt att kravet i 7 kap. 14 § ÅRL på att koncernredovisningen ska innehålla uppgift om löner och andra ersättningar, pensioner eller liknande förpliktelser samt avtal om avgångsvederlag till ledande befattningshavare begränsas till att gälla dels sådana befattningshavare i moderföretaget, dels personer som ingår i koncernledningen.

14.5 Bolagsstyrning

14.5.1 Inledning

Debatten kring bolagsstyrning (eng. corporate governance) började i USA i mitten av 1980-talet i samband med några uppmärksammade fall där företagsledningar i stora börsnoterade företag agerade på ett sätt som inte ansågs ligga i aktieägarnas intresse. Detta fick ledande institutionella ägare att ingripa och formulera särskilda riktlinjer, s.k. corporate governance guidelines, för hur bolagen borde styras. I Europa kom genombrottet i början av 1990-talet i samband med ett antal uppmärksammade bolagsskandaler i främst Storbritannien, vilket ledde till att den s.k. Cadbury-rapporten utarbetades 1992. Denna har följts av en serie rapporter som behandlar olika aspekter av bolagsstyrning i de börsnoterade brittiska bolagen. Flera av rapporterna sammanställs i den s.k. Combined Code, som senast utkom i juli 2003. Nationella koder

för bolagsstyrning har utvecklats i ett stort antal länder i såväl Europa som i övriga delar av världen.⁸

Vidare har EG-kommissionen samt internationella organisationer som OECD tagit fram rekommendationer för bolagsstyrning.

14.5.2 Självreglering i Sverige

Näringslivets självreglering samlades i november 1995 i en gemensam organisation, *Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden*, i syfte att möta ökade krav på överskådlighet och effektivitet samt för att åstadkomma en långsiktig stabil organisation och finansiering. Föreningen har till ändamål att främja iakttagande av god sed på värdepappersmarknaden och verkar för detta ändamål genom sina sakorgan *Aktiemarknadsnämnden*, *Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning*, *Näringslivets Börskommitté* och *Rådet för finansiell rapportering*, se närmare nedan.

Frågor rörande börsbolags överträdelse av olika regelverk handläggs av OMX Nordic Exchange Stockholms (nedan kallad Stockholmsbörsen) disciplinnämnd. Konsekvenserna av ett börsbolags överträdelse av lag, annan författning eller börsens regler kan bli att bolagets fondpapper avnoteras eller, om överträdelsen är allvarlig, att medlemskapet hos börsen sägs upp. I andra fall kan bolaget eller medlemmen tvingas böta motsvarande maximalt tio årsavgifter. Bedöms överträdelsen som mindre allvarlig eller ursäktlig kan bolaget tilldelas en varning.

Utöver Stockholmsbörsens självreglerande kontroll övervakar även Finansinspektionen företagen på finansmarknaden i syfte att bidra till finanssektorns stabilitet och gott konsumentskydd. I Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd finns exempelvis preciserade och utfyllande regler om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt försäkringsföretag som innebär att företagen ska lämna upplysningar om vilka principer som gäller för bestämmande av förmåner till styrelseledamöter och andra ledande befattningshavare.

Vidare kan, för det fall ett förfarande kan misstänkas utgöra ekonomisk brottslighet frågan komma att handläggas av Ekobrottsmyndigheten.

⁸ En sammanställning finns på European Corporate Governance Institutes hemsida, www.ecgi.org/codes/index.

Aktiemarknadsnämnden

Aktiemarknadsnämnden ska genom uttalanden, rådgivning och information verka för god sed på den svenska aktiemarknaden.

Nämndens uppgifter består av att bedöma åtgärder av ett svenskt aktiebolag som utgivit aktier vilka är noterade vid Stockholmsbörsen eller Nordic Growth Market NGM eller av en aktieägare i ett sådant bolag och som avser eller kan vara av betydelse för en aktie i ett sådant bolag. Nämnden kan meddela uttalanden på eget initiativ eller efter framställning.

Nämnden har gjort ett stort antal uttalanden med bäring på styrelsefunktionen bl.a. avseende arvodering av styrelseledamöter, styrelseledamöters innehav av aktier i konkurrerande bolag, styrelseledamöters deltagande i incitamentsprogram samt den praktiska tillämpningen av de s.k. LEO-bestämmelserna i olika fall. I uttalandet 2002:1 har nämnden rekommenderat aktiemarknadsbolag och vissa andra bolag med spritt ägande att lämna viss ytterligare information om incitamentsprogram i årsredovisningen innebärande att utfall under det gångna räkenskapsåret avseende nya och gamla incitamentsprogram ska beskrivas samt en samlad bild ges av samtliga aktuella program. Nämnden har vidare bl.a. uttalat sig om frågor som rör tillämpningen av regler från Näringslivets Börskommitté.

Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning

Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning har till uppdrag att främja en god utveckling av bolagsstyrning i börsnoterade bolag i Sverige. Kollegiet har det övergripande ansvaret för att förvalta Svensk kod för bolagsstyrning. Kollegiet följer och analyserar kodens praktiska tillämpning samt kan göra ändringar i koden när det anses motiverat. Vidare följer Kollegiet utvecklingen inom bolagsstyrning i Sverige och internationellt.

Kollegiet har ingen övervakande eller dömande roll när det gäller enskilda företags tillämpning av koden. Aktiemarknadsnämnden kan på begäran uttala sig om hur koden ska tolkas. Vidare kan Stockholmsbörsen avgöra huruvida de bolag som ska tillämpa koden gör det på ett tillbörligt sätt. Det är kapitalmarknadens aktörer som till sist avgör om ett bolags sätt att tillämpa koden inger förtroende eller inte och vilka konsekvenser detta får för intresset av att investera i bolagets aktier.

Näringslivets Börskommitté

Näringslivets Börskommitté (NBK), som bildades 1968, har till uppgift att verka för god sed på aktiemarknaden genom att ge ut regler. Ett flertal regler har tagits fram och utgör i de flesta fall en del av Stockholmsbörsens noteringsavtal.

NBK gav 2002 ut regler angående information om ledande befattningshavares förmåner. Reglerna skulle tillämpas av svenska och utländska bolag, vars aktier eller depåbevis var noterade vid svensk börs eller auktoriserad marknadsplats. Reglerna upphörde att gälla den 1 juli 2006 i och med den lagstiftning som då trädde i kraft.

Rådet för finansiell rapportering

Rådet för finansiell rapportering verkar för att anpassa och utveckla god redovisningssed samt regelbunden finansiell rapportering för företag vars värdepapper på balansdagen är noterade på en reglerad marknad i Sverige, internationellt tillvarata svenska intressen gällande redovisningsfrågor samt rapportering i nämnda företag och hålla nämnda företag och övriga intressegrupper informerade och ge dem möjlighet att påverka frågeställningar avseende ändringar och tolkningar gällande finansiell rapportering.

14.6 Svensk kod för Bolagsstyrning

14.6.1 Inledning

I och med att den slutliga versionen av Svensk kod för bolagsstyrning, nedan koden, presenterades i december 2004 fick Sverige en samlad kod för bolagsstyrning. Som framgår ovan förvaltas Koden av Kollegiet för Svensk Bolagsstyrning. Kollegiet förkortade och förenklade koden under våren 2008. Den nya koden gäller från den 1 juli 2008 för alla svenska bolag noterade vid Stockholmsbörsen eller NGM Equity. Därmed har koden utsträckts till att gälla alla börsnoterade bolag. En sådan breddning av målgruppen innebär att koden har behövt anpassas till de mindre börsbolagens förutsättningar. Kollegiet har därför genomfört en översyn av koden med sikte på att, utan att kraven på vad som utgör god bolagsstyrning i svenska börsnoterade bolag sänks, i möjligaste mån förkorta och

förenkla koden. Vidare är avsikten att en revidering ska underlätta en nordisk harmonisering.

Koden är ett led i näringslivets självreglering och syftar till att förbättra bolagsstyrningen i främst aktiemarknadsbolag. Koden kompletterar aktiebolagslagen och annan tvingande reglering genom att utöver lagens minimikrav ange en norm för vad som i allmänhet kan anses vara god bolagsstyrning innebärande att företagen drivs med sina ägares intressen som främsta ledstjärna. Enligt Kollegiet främjar detta förtroendet för företagen hos allmänheten och den svenska och internationella kapitalmarknaden, vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för det svenska näringslivets kapitalförsörjning. God bolagsstyrning bidrar härigenom till hela näringslivets effektivitet och därmed till ökad tillväxt och dynamik i den svenska ekonomin. Kollegiet genomför fortlöpande undersökningar och sammanställningar av hur bolagen tillämpar koden och hur den svenska allmänhetens samt ledande aktörer på kapitalmarknadens förtroende för koden och svensk bolagsstyrning utvecklas.⁹

14.6.2 Följ eller förklara

Koden bygger på principen följ eller förklara ("comply or explain"), som även tillämpas på flertalet utländska koder. Även EG-kommissionen har uttryckt att detta är en lämplig modell för sådana koder.¹⁰ Principen innebär att bolag som tillämpar koden inte vid varje tillfälle måste följa varje regel i koden. Om bolaget finner att en viss regel inte passar med hänsyn till dess särskilda omständigheter kan det välja att avvika från denna regel. Bolaget ska då tydligt redovisa detta samt ge en motivering till varför bolaget avviker från regeln. Bolaget ska vidare i en årlig s.k. bolagsstyrningsrapport redogöra för tillämpningen av koden samt på sin hemsida fortlöpande redovisa nyckeldata om bolagsstyrningen.

Genom principen följ eller förklara har kraven i koden kunnat läggas på en nivå som i allmänhet kan förväntas leda till god bolagsstyrning, samtidigt som det skapas en flexibilitet som tar hänsyn till att bolag är olika.

Vid utarbetandet av koden föreslogs inte någon särskild instans att bedöma vilka förklaringar som är respektive inte är godtagbara.

⁹ Se Kollegiet för Svensk Bolagsstyrnings hemsida, www.bolagsstyrning.se.

¹⁰ Handlingsplan om modernare bolagsrätt och effektivare bolagsstyrning, EG-kommissionen 21 maj 2003.

Koden inrymmer således inte några särskilda sanktioner mot avvikelser från koden som inte motiverats eller motiverats bristfälligt. För aktiemarknadsbolag förutsätts i stället marknaden, i form av investerare och andra aktörer, avgöra detta. Bolag som avviker från kodens regler utan att ange rimliga motiv för detta, riskerar att drabbas av försämrat förtroende på kapitalmarknaden. Hur bolagen tillämpar koden hamnar dock i viss utsträckning under Stockholmsbörsens övervakningsfunktion och ett bolag som flagrant bryter mot koden utan att avge en (godtagbar) förklaring kan – i vart fall teoretiskt – drabbas av sanktioner från Stockholmsbörsens sida och ytterst sett av avnotering.

14.6.3 Ersättningar till ledande befattningshavare

Koden behandlar det beslutssystem genom vilket ägarna direkt och indirekt styr bolaget. Detta tar sig uttryck i ett antal regler avseende såväl de enskilda bolagsorganens organisation och arbetsformer som samspelet mellan organen. Vidare ges riktlinjer för bolagets rapportering till ägare, kapitalmarknad och omvärld i övrigt.

Enligt den utformning koden hade den 1 juli 2005 skulle styrelsen inrätta ett ersättningsutskott med uppgift att bereda frågor om ersättning till och andra anställningsvillkor för bolagsledningen. Styrelsen skulle på ordinarie bolagsstämma (årsstämma) lämna ett förslag till principer för ersättning och andra anställningsvillkor. Förslaget skulle godkännas av bolagsstämman. Principerna skulle omfatta förhållandet mellan fast och rörlig ersättning samt sambandet mellan prestation och ersättning, huvudsakliga villkor för bonus- och incitamentsprogram, icke-monetära förmåner, pension, uppsägning och avgångsvederlag. I förslaget skulle anges om de föreslagna principerna avviker väsentligt från tidigare av stämman godkända principer. Bolagsstämman skulle besluta om samtliga aktie- och aktiekursrelaterade incitamentsprogram till bolagsledningen. Vidare skulle till bolagets årsredovisning fogas en bolagsstyrningsrapport. I rapporten skulle uppgift lämnas om bl.a. de av bolagsstämman senast antagna principerna för ersättning m.m. till bolagsledningen.¹¹

I den omarbetade versionen av koden, som trädde i kraft den 1 juli 2008, har bestämmelserna om principer för ersättning till

¹¹ Prop. 2005/06:186 s. 30.

bolagsledningen utgått eftersom motsvarande regler numera återfinns i ABL.

14.7 Internationellt arbete

14.7.1 Inledning

De frågeställningar som i dag debatteras inom bolagsstyrningsområdet var tidigt föremål för strävanden om harmonisering inom EU, framförallt genom förslaget till det femte bolagsdirektivet som var avsett att behandla frågor om bolagsstämma, bolagets ledning och revision. Någon enighet uppnåddes dock aldrig.

EG-kommissionen antog i maj 2003 en Handlingsplan om modernare bolagsrätt och effektivare företagsstyrning.¹² I denna konstateras att ett modernt, dynamiskt och integrerat industrisamhälle kräver dynamik och flexibilitet i bolagsrätten och i ramarna för företagsstyrning. I planen uttrycks vidare att de kommande åtgärderna bör inriktas på bl.a. att stärka aktieägarnas rättigheter och på åtgärder som kan bidra till att återskapa förtroendet hos investerare m.m. I planen uttrycks när det gäller ersättning till ledande befattningshavare bl.a. att företagets ersättningspolicy bör offentliggöras, att ersättningen till enskilda befattningshavare bör redovisas och att bolagsstämman bör godkänna vissa särskilda ersättningsprogram på förhand.

Mot bakgrund härav antog kommissionen i december 2004 en rekommendation om att främja en lämplig ordning för ersättningen till ledande befattningshavare (directors) i börsnoterade bolag (2004/913/EG), se avsnitt 14.7.2.

Ett annat internationellt dokument som rör frågor kring bolagsstyrning samt som berör frågan om ersättning till företagsledningen är OECD:s Principles of Corporate Governance som presenterades 1999, se avsnitt 14.7.4.¹³

Fortlöpande kommer alltså impulser från EU och andra internationella organisationer som ställer nya krav på svensk bolagsstyrning. Vissa kan hanteras inom ramen för koden och annan svensk självreglering, andra leder till utvidgad lagstiftning.

¹² Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om modernare bolagsrätt och effektivare företagsstyrning i Europeiska unionen – Handlingsplan, KOM (2003) 284.

¹³ OECD Principles of Corporate Governance (Draft revised 2004).

14.7.2 EG:s rekommendation

Kommissionens rekommendation av den 14 december 2004 om att främja en lämplig ordning för ersättningen till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag (2004/719/EG) syftar till att främja en sund bolagsstyrning genom att ge aktieägare mer information och ytterligare inflytande.

Av rekommendationen framgår bl.a. följande.

- För att aktieägarna ska få en tydlig och fullständig inblick i företagets ersättningspolicy bör varje börsnoterat bolag offentliggöra en förklaring om företagets ersättningspolicy ("ersättningsförklaringen"). Denna bör, enligt art. 3.3, åtminstone omfatta en redogörelse för den relativa betydelsen av de variabla och icke-variabla inslagen i de ledande befattningshavarnas ersättning, tillräcklig information om de resultatkriterier som ligger till grund för eventuella rättigheter till aktieoptioner, aktier eller variabla komponenter, tillräcklig information om kopplingen mellan ersättning och resultat, de huvudsakliga parametrarna och motiveringen för eventuella bonussystem och andra förmåner utöver kontant ersättning samt en beskrivning av huvuddragen i system för tilläggs pensioner eller förtidspensioner för styrelseledamöter. Detta bör dock inte leda till att information av kommersiellt känslig natur avslöjas.
- Enligt art. 4.1 bör ersättningsförklaringen tas upp som en uttrycklig punkt på dagordningen för bolagsstämman. Bolagsstämman bör rösta om ersättningsförklaringen och denna kan vara antingen beslutade eller rådgivande, art. 4.2.
- Enligt art. 5 bör viss information om beviljad ersättning till ledande befattningshavare under det aktuella räkenskapsåret redovisas i årsredovisningen eller i noter till denna eller i förekommande fall i ersättningsrapporten. Det är fråga om dels den sammanlagda ersättningen och andra förmåner, dels uppgifter om ersättningar och arvoden för varje person som vid något tillfälle har tjänstgjort som ledande befattningshavare i bolaget under det aktuella räkenskapsåret. Det är exempelvis fråga om uppgifter om lön, ersättning i form av vinstdelning eller bonus, icke-kontanta förmåner, aktier eller teckningsrätter samt pensionsordningar.

- När det gäller system för att ersätta ledande befattningshavare med aktier, aktieoptioner eller andra rättigheter att förvärva aktier eller att uppbära ersättning på grundval av förändringar i aktiekursen så bör sådana system godkännas i förväg av bolagsstämman. Godkännandet bör omfatta själva systemet och inte beviljandet av dessa aktiebaserade förmåner enligt systemet till enskilda befattningshavare, art. 6.1. Före bolagsstämman bör ett meddelande om information om resolutionen gå ut till aktieägarna, art. 7.1.

Rekommendationen är inte bindande för medlemsstaterna, men utgör ett riktmärke för arbetet på nationell nivå. Ett nationellt genomförande kan ske såväl genom lagstiftning som genom något slags självreglering.

14.7.3 Uppföljning

Kommissionen har följt upp rekommendationen. Uppföljningsrapporten¹⁴ visar att öppenheten avseende ersättningar är stor. Ett antal medlemsstater har gått längre än rekommendationen och har infört tvingande regler om öppenhet på individnivå avseende ledande befattningshavares ersättningar. I rapporten påpekas att följsamheten är betydligt sämre vad gäller öppenhet avseende ersättningsriktlinjer. Endast ett litet antal medlemsstater, som exempelvis Sverige, har föreskrivit att aktieägarna ska rösta om riktlinjerna. Däremot har de flesta medlemsstaterna rekommenderat eller infört krav på aktieägarnas godkännande av aktiebaserade incitamentsprogram. I de fall där regler om ersättningar införts i medlemsstaterna framgår sammanfattningsvis av rapporten att drygt hälften av medlemsstaterna infört bestämmelserna genom lagstiftning och drygt hälften genom självreglering och då i huvudsak genom ”följ eller förklara”. I rapporten förklarade Kommissionen att utvecklingen ska följas, varefter ställning ska tas till om ytterligare åtgärder behöver vidtas.

Under sommaren 2008 förde bl.a. Frankrike, Tyskland och Nederländerna åter upp frågan inom EU genom att förespråka ökad reglering av alltför höga chefslöner. Kritiken i dessa och andra medlemsländer har framförallt handlat om det ökande gapet mellan

¹⁴ Report on the application by Member States of the EU of the Commission Recommendation on directors' remuneration, SEC(2007) 1022.

chefs löner och vanliga arbetstagares lön samt ersättningssystemens alltför svaga koppling till bolagets långsiktiga utveckling. I ett meddelande från ECOFIN¹⁵ uttalas bl.a. att debatten i mycket handlat om frågor kring om ersättningar till företagsledningar står i överensstämmelse med prestation och avspeglar företagets utveckling samt om aktieägarna ges tillräcklig kontroll över ersättningarna. Kommissionen har för avsikt att följa upp frågorna och detta arbete har inletts med en undersökning av bl.a. hur bolagen följer de nationella regelverken.

Mot bakgrund av finanskrisen har Europeiska rådet ombett medlemsstaterna att rapportera bl.a. om vilka ytterligare åtgärder som tagits när det gäller reglering av ersättningsfrågorna. I ett meddelande från ECOFIN¹⁶ framgår bl.a. att ett stort antal av medlemsstaterna när det gäller ersättningsfrågor har stärkt lagstiftningen och/eller självregleringen ytterligare eller att det finns planer på detta inom en snar framtid.

I mars 2009 förklarade kommissionen att dess avsikt är att inom kort dels skärpa 2004 års rekommendation, dels lansera en ny rekommendation för den finansiella sektorn uppföljd av lagstiftningsåtgärder.¹⁷

14.7.4 OECD:s riktlinjer

Som nämnts ovan berörs frågan om ersättning till företagsledningen även av OECD:s Principles of Corporate Governance, senast uppdaterad 2004. Principerna, som fungerar som en rekommendation, har vunnit ett brett internationellt godkännande. Dokumentet utgörs av målbeskrivningar inom följande områden; grunden för en effektiv bolagsstyrning, aktieägarnas rättigheter och inflytande, likabehandling av aktieägare, transparens samt styrelsens ansvar.

I dokumentet sägs att aktieägarna ska informeras om och kunna göra sina röster hörda beträffande ersättningspolicyn till styrelseledamöter och ledande befattningshavare. Det bedöms vara god sed att offentliggöra bolagets ersättningspolicy och även den individuella

¹⁵ ECOFIN common messages on executive pay, Economic Policy Committee, 26 augusti 2008, CEFPCPE/2008/REP/.

¹⁶ Cover note from Economic Policy Committee/ Economic and Financial Committee, Executive pay: review of measures undertaken by the Commission and Member States since the October European Council, Brussels, 28 november 2008, EPC/2008/REP/56146REV.

¹⁷ Communication for the spring European Council, Driving European recovery, COM(2009) 114.

ersättningen. Aktierelaterade ersättningsprogram ska godkännas av aktieägarna. Styrelsen är ansvarig för att ersättningarna stämmer överens med bolagets och aktieägarnas långsiktiga intressen.

14.8 Självreglering eller lagstiftning

14.8.1 För- och nackdelar

Det finns olika typer av reglering som kan användas för regler som avser att främja förtroendet för näringslivet. I betänkandet *Näringslivet och förtroendet*¹⁸ beskrivs tre olika normsystem: etik, självreglering och lag. De tre normsystemen kompletterar varandra och bildar tillsammans den uppsättning av regler och normer som styr vårt handlande. Härutöver finns även exempelvis marknads-mekanismer som kan utgöra en form av styrmedel.

Vid val av vilken typ av reglering som ska användas i ett enskilt fall måste en avvägning göras mellan olika intressen. Som framgått ovan har när det gäller ersättningsfrågor sådana reglerats varierande mellan lagstiftning och självreglering i olika europeiska länder. Denna skillnad kan delvis bero på olika rättstradition.

Vid val av regleringsform kan följande för- och nackdelar vid en jämförelse mellan lagstiftning och självreglering beaktas.¹⁹

Lagreglering

- + Genom att det är en offentlig reglering som ytterst har sin grund i beslut av regeringen och riksdagen, får bestämmelserna den tyngd och auktoritet som följer av den demokratiska förankringen.
- + Större rättssäkerhet och förutsebarhet vid tillämpningen eftersom lagregleringen ska kunna tillämpas av domstolar och förvaltningsmyndigheter. Dessa är vidare organ som kan kontrollera efterlevnaden.
- + Lagreglering omfattar alla medborgare och företag som i lagstiftningen utpekats som målgrupp.

¹⁸ SOU 2004:47 s. 145 f.

¹⁹ Jfr SOU 2004:47 s. 149 ff.

- + Genom att ange en miniminivå som alla måste nå upp till påverkar lagregleringen normbildningen och värderingarna i ett samhälle.
- Beslutsprocessen kan vara tidskrävande. Det tar ofta lång tid att anpassa lagar till yttre förutsättningar.
- Rättssäkerheten ställer höga beviskrav vid prövning av brott mot regler.
- Lagreglering är heltäckande vilket kan vara onödigt betungande i de fall reglerna egentligen är avsedda för vissa speciella situationer.
- Lagreglering anger en miniminivå som riktar sig till alla inom målgruppen vilken kan leda till normbildning på en alltför låg nivå. Vidare kan detta leda till uppfattningen att allt som inte är uttryckligen förbjudet är tillåtet.

Självreglering

- + Beslutsgången är i allmänhet snabbare och regleringen kan därmed snabbare anpassas efter rådande förhållande.
- + Det råder mer flexibilitet eftersom avsteg kan göras när det bedöms som motiverat och lämpligt.
- + Bolagens kostnader för administration kan bli lägre eftersom bolag kan befrias från formaliteter utöver de som marknaden kräver med hänsyn till bolagets struktur och verksamhet.
- + Genom flexibiliteten kan utformningen ske med en högre ambitionsnivå.
- + Självregleringssystem utformas och tillämpas av dem som är mest berörda av regleringen vilket kan leda till att reglerna är väl förankrade hos de berörda.
- + Efterlevnaden kan bli hög eftersom rekommendationer ofta tillkommer i näringslivets eget intresse av exempelvis att avfärda påtryckningar om lagstiftning eller att öka förtroendet för den egna marknaden.
- Genom att självreglering utarbetas och tillämpas av de närmast berörda kan det leda till en sämre legitimitet hos allmänheten.

- Självregleringssystem är oftare svagare än lagregleringen i fråga om övervakning och sanktioner.
- Självregleringen kan bli för svag och passiv om det inte finns ett starkt yttre opinionstryck eller hot om tvingande lagreglering.

14.8.2 Tidigare överväganden gällande reglering om ersättning till ledande befattningshavare

Samtidigt som Svensk kod för bolagsstyrning, innehållande bl.a. bestämmelser om ersättning till bolagsledning, trädde i kraft pågick lagstiftningsarbete gällande ersättning till ledande befattningshavare.

I betänkandet Näringslivet och förtroendet (SOU 2004:47) påstods det att brister inom löne- och ersättningsystem särskilt har påverkat allmänhetens förtroende för näringslivet i Sverige. Enligt Förtroendekommissionen behövdes lagstiftningsåtgärder när det gäller ersättningsfrågor. Flera remissinstanser ifrågasatte dock om det var befogat med lagregler och förespråkade att lagstiftningsåtgärder skulle anstå till dess tillämpningen av Svensk kod för bolagsstyrning kunnat utvärderas.

Den dåvarande regeringen ansåg dock i likhet med Förtroendekommissionen att lagstiftningsåtgärder krävdes, men att näringslivets självreglering kan vara ett värdefullt komplement till sådana lagregler. I förarbetena²⁰ konstaterade regeringen att ersättningsfrågorna är relevanta inte endast för aktieägarna. Även bolagets anställda, borgenärer och samhället i stort har ett befogat intresse av att de ledande befattningshavarnas ersättning är rimlig i förhållande till bl.a. bolagets resultat och tillväxt samt att det står i proportion till det arbete som har lagts ned i bolaget. Regeringen bedömde det därför vara av stor vikt att det associationsrättsliga regelverket i möjligaste mån säkerställer att personer i bolagets ledning inte missbrukar det förtroende som de har fått från aktieägarna och att reglerna främjar en aktiv ägarroll. Ett sätt att främja en aktiv ägarfunktion är att ge aktieägarna bättre insyn i ersättningarna till de ledande befattningshavarna och möjlighet att diskutera ersättningarna. När det gäller frågan om ett införande bör ske genom lagstiftningsåtgärder eller om självreglering är tillräcklig uttalades inledningsvis att den självreglering som finns på området är av stor betydelse. Emellertid ansågs inte självregleringen kunna till-

²⁰ Prop. 2005/06:186 s. 35 ff.

försäkra aktieägarna den insyn och det inflytande som kan uppnås genom lagstiftning. Detta motiverades med dels att Svensk kod för bolagsstyrning endast omfattar de allra största aktiebolagen, dels att koden ger en möjlighet för de aktiebolag som tillämpar den att avvika från den. Självregleringen ansågs vidare inte vara ägnad att i samma utsträckning som en lagreglering stärka allmänhetens förtroende för näringslivet.

Vad gäller information i ersättningsfrågor ansåg flera remissinstanser att den självreglering som fanns på området utgjorde en tillräckligt stark garanti för att aktieägaren får en fullgod information i ersättningsfrågor. Trots detta ansåg regeringen att skärpta regler skulle införas genom lagreglering. Som skäl angavs bl.a. att Näringslivets Börskommittés regler angående information om ledande befattningshavares förmåner i vissa avseenden varit bristfällig. Vidare ansågs att lagregler ytterligare skulle poängtera vikten av att bolagets förhållningssätt i ersättningsfrågan präglas av öppenhet.²¹

Lagutskottet ansåg i likhet med regeringen och Förtroendekommissionen att lagstiftning var den mest ändamålsenliga åtgärden för att åstadkomma garantier för att tidigare missförhållanden när det gäller löner och ersättningsprogram till ledande befattningshavare inte upprepas.²² Under Lagutskottets behandling av frågan behandlades två motioner som gick ut på att riksdagen skulle avslå regeringens förslag mot bakgrund av att principerna i första hand borde behandlas genom självreglering. Det ansågs att Svensk kod för bolagsstyrning inte fått en rimlig chans att visa vad den kommer att ge och att lagstiftning bör undvikas så länge marknaden själv tar sitt ansvar. Vidare angavs att arbetet med koden mer eller mindre skulle undergrävas och att kodens fortsatta utveckling skulle i väsentlig mån hämmas eller till och med omöjliggöras. Även Lagutskottet uttryckte att Svensk kod för bolagsstyrning samt andra självregleringar är av stor betydelse i frågor om hur bolagen ska hantera ersättningsfrågor. Dock ansågs att en självreglering inte utgör någon garanti för att tillförsäkra aktieägarna den önskvärda insynen och inflytandet. Vidare anfördes att det inte finns någon särskild nämnd eller särskilt organ som kan pröva om en avvikelse från koden är godtagbar eller inte.

²¹ Prop. 2005/06:186 s. 55.

²² Bet 2005/06:LU31.

14.9 Överväganden och förslag

14.9.1 Återgång till självreglering

Förslag: Bestämmelserna om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag samt de utvidgade bestämmelserna för publika aktiebolag och finansiella företag om uppgifter om löner m.m. till ledande befattningshavare i årsredovisningen ska upphöra att gälla. Bestämmelserna bör dock upphävas först då frågeställningarna behandlas genom självreglering.

Som framgår ovan utsattes förslagen om lagreglering av ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet för kritik av flera remissinstanser. Denna kritik gick bl.a. ut på att självreglering på området är att föredra. Även efter det att lagbestämmelserna trätt i kraft har sådan kritik framförts. I förarbetena uttalas en avsikt att utvärdera hur regelverket fungerat sedan lagstiftningen och Svensk kod för bolagsstyrning varit i kraft en tid. Mot bakgrund härav finns anledning att nu ompröva frågan om regleringen om ersättning till ledande befattningshavare inklusive information i årsredovisningen bör kvarstå i lagstiftningen eller återgå till självreglering.

Inledningsvis kan konstateras att det inte finns något hinder mot att kommissionens rekommendation om att främja en lämplig ordning för ersättningen till ledande befattningshavare genomförs genom självreglering. Det finns inte heller något som för närvarande talar för att det kommer bli krav på lagstiftning på området. Medlemsstaterna har genomfört rekommendationen på olika sätt samt i olika utsträckning. Av den uppföljning som gjorts på området framgår att det i dagsläget finns en tendens i medlemsstaterna att ytterligare skärpa regelverket kring ersättningsfrågor och att detta sker både genom lagreglering och självreglering.

Vad som i tidigare förarbeten uttalats om att aktieägarna, men även bolagets anställda, borgenärer och samhället i stort, har ett befogat intresse av att de ledande befattningshavarnas ersättning är rimlig i förhållande till bl.a. bolagets resultat och tillväxt samt att systemen bör vara utformade för att gynna bolagens långsiktiga utveckling gör sig alltjämt gällande.

Däremot kan, i motsats till vad som uttryckts i förarbetena till bestämmelserna, regelverket upptas genom självreglering och på samma sätt som lagstiftning tillförsäkra aktieägarna insyn och

inflytande. Här kan först konstateras att lagstiftarens argument för reglering genom lagstiftning på grund av att Svensk kod för bolagsstyrning endast gäller de allra största aktiebolagen, inte längre gör sig gällande eftersom koden från och med den 1 juli 2008 omfattar alla börsbolag.

I förarbetena till bestämmelserna uttalas att koden ger en möjlighet för de aktiebolag som tillämpar den att avvika från den och att detta talar för lagstiftning. Samtidigt innebär denna möjlighet en väsentlig fördel genom att en anpassning kan ske till vad marknaden för respektive bolag kräver med hänsyn till bolagets struktur och verksamhet. Denna flexibilitet kan därmed minska bolagens administrativa kostnader när det bedöms lämpligt. Vidare ska en avvikelse från koden alltid motiveras. Eventuella överträdelser av börsbolagen kan handläggas av Stockholmsbörsens disciplin-nämnd där det ytterst sett kan bli fråga om avnotering eller uppsägning av medlemskapet. Självreglering kan dessutom snabbare anpassas efter rådande förhållanden och därmed kraven skärpas i fall detta bedöms motiverat.

Näringslivet har ett stort intresse av att öka förtroendet för den egna marknaden, vilket talar för starka påtryckningar på efterlevnad. För det fall marknaden trots allt inte tar sitt ansvar kommer ett hot om återinförande i lagstiftning finnas kvar. Ett annat argument som tidigare framförts är att en lagreglering i större utsträckning är ägnad att stärka allmänhetens förtroende för näringslivet. Enligt min uppfattning är det dock av mindre betydelse på vilket sätt regleringen sker utan det viktiga för allmänhetens förtroende är hur bolagen i praktiken följer regelverket.

Sammantaget bedöms att bestämmelserna om beslutsordningen för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag i aktiebolagslagen samt de utvidgade bestämmelserna om att lämna information i årsredovisningen för publika aktiebolag och finansiella företag i årsredovisningslagarna ska upphävas. När det gäller bestämmelserna i årsredovisningslagen (1995:1554) bör dock endast bestämmelserna för börsnoterade bolag överföras till självreglering och bestämmelserna för övriga publika bolag avskaffas helt.²³ Detta på grund av att det inte finns anledning till en strängare reglering än

²³ Utredningen om enklare redovisning uttalar i delbetänkandet Enklare redovisning (SOU 2008:67 s. 120) att det i och för sig kan finnas skäl att inskränka informationskyldigheten till de noterade aktiebolagen. Men hänsyn till att regelverket nyligen varit föremål för en översyn varvid informationskravet tvärtom utvidgades något i syfte att öka öppenheten och förbättra informationen ansågs dock det inte finnas anledning att lämna något förslag av den innebörden.

vad som krävs enligt kommissionens rekommendation. På så sätt kan de administrativa kostnaderna för publika bolag som inte är börsnoterade ytterligare reduceras.

Förslaget måste stämmas av med den aviserade skärpningen av 2004 års rekommendation, samt eventuell ny rekommendation för den finansiella sektorn uppföljd av lagstiftningsåtgärder.²⁴ En förutsättning för förslaget är vidare att frågeställningarna i stället behandlas genom självreglering, varvid kommissionens rekommendation samt eventuella framtida riktlinjer eller krav beaktas. Lagstiftningen bör upphävas först när självregleringen finns på plats. För att nå en samlad och enhetlig reglering är en bra lösning om samtliga bestämmelser kan tas in i Svensk kod för bolagsstyrning. Detta bör alltså gälla såväl bestämmelser om beslutsordningen för ersättningar till ledande befattningshavare som redovisning av sådana ersättningar. Kollegiet för Svensk bolagsstyrning har förklarat sig berett att införa sådana bestämmelser i koden.

14.9.2 Utformningen av bestämmelserna om ersättning till ledande befattningshavare m.m.

Inledning

Även om förslaget går ut på att bestämmelserna ska upphävas finns det anledning att beskriva den kritik som i vissa delar framförts mot utformningen av gällande bestämmelser. Dessa synpunkter kan beaktas vid självreglering eller för det fall mitt förslag enligt 14.9.1 inte bedöms kunna genomföras. Som nämnts inledningsvis har även bestämmelserna om informationskrav i årsredovisningslagen beaktats i utredningsarbetet eftersom dessa hänger samman med bestämmelserna om beslutsordningen i aktiebolagslagen. En del av kritiken riktar sig dock mot bestämmelser som alltjämt kommer att finnas kvar i årsredovisningslagen. Även om jag nedan berör dessa bestämmelser bedömer jag att framtagande av eventuella lagförslag i denna del ligger utanför utredningsuppdraget.

Det har till Utredningen framkommit att de nuvarande bestämmelserna om ersättning till ledande befattningshavare medfört stor osäkerhet både för bolagen och för revisorerna. Det gäller framför allt utformningen av bestämmelserna om tilläggsupplysningar i

²⁴ Communication for the spring European Council, Driving European recovery, COM(2009) 114.

årsredovisningslagen samt 8 kap. 54 § ABL om revisorsyttrande. Vidare kritiseras att de nya bestämmelserna i årsredovisningslagen, till skillnad från rekommendationen, omfattar alla publika aktiebolag och därmed alltså även icke börsnoterade bolag. Som framgår ovan går förslaget ut på att sådana bestämmelser i framtiden enbart ska avse börsnoterade bolag.

En annan omständighet som framförts är att det i många fall kan vara svårt för aktieägarna att ta till sig information om de i många fall komplicerade och omfattande ersättningspaketen och att på bolagsstämma fatta beslut härom. Besluten från bolagsstämmor kan därför uppfattas som intetsägande. Här kan dock noteras att bl.a. kommissionens rekommendation går ut på att aktieägarna i börsnoterade bolag ska tillförsäkras en sådan rätt till information samt att fatta rådgivande eller bindande beslut på bolagsstämma.

Beträffande krav på information om individuella ersättningar, förmåner och pensioner m.m. utökades kraven till att gälla redovisningen i alla publika aktiebolag samt till alla styrelseledamöter när lagstiftningen infördes. Efter kritik från remissinstanserna valdes dock att inte även omfatta samtliga ledande befattningshavare samt f.d. ledande befattningshavare. På så sätt ansågs den nya regleringen ansluta sig närmare till den befintliga självregleringen som fanns på området. Både under remissbehandlingen samt efter den nya lagstiftningen har viss kritik riktats mot kraven på information om individuella löner m.m. utifrån integritetshänsyn, konkurrensaspekter och lönedrivande effekter. Även här kan påpekas att kommissionens rekommendation går ut på att individuella uppgifter om ersättning och andra förmåner som har beviljats de enskilda befattningshavarna ska redovisas i årsredovisningen eller i anslutning till denna.

Av rekommendationens art. 3.3 c framgår att företagets riktlinjer bör innehålla tillräcklig information om kopplingen mellan ersättning och resultat. Den diskussion och kritik som i dag förs om chefslöner handlar till stor del just om kopplingen mellan ersättning och prestation samt företagets utveckling även i ett långsiktigt perspektiv. I dagens bestämmelser i ABL framgår inte uttryckligen att riktlinjerna ska ha ett sådant innehåll. Mot bakgrund av den kritik som framförs i debatten kan det finnas skäl att vid en självreglering särskilt belysa denna aspekt.

Omfattningen av kretsen ”samtliga personer i bolagets ledning”

I 8 kap. 51 § ABL stadgas att styrelsen ska upprätta förslag till riktlinjer för bestämmande av lön och annan ersättning till den *verkställande direktören och andra personer i bolagets ledning*. I 5 kap. 20 § tredje stycket ÅRL stadgas att *samtliga personer i bolagets ledning* ska ingå i den grupp för vilken det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar ska anges. Samma grupp ingår i kravet på information om pensioner och liknande förmåner i 5 kap. 22 § andra stycket ÅRL. Innebörden av gruppen personer som omfattas av kraven ska enligt förarbetena vara desamma i dessa lagrum.²⁵

I propositionen uttalas följande om definitionen:²⁶

Med ”andra personer i bolagets ledning” avses samma krets av befattningshavare som i 4 kap. 22 § i 1975 års aktiebolagslag (1975:1385). Sålunda omfattas personer som ingår i ledningsgrupper eller liknande organ och chefer som är direkt underställda den verkställande direktören (jfr prop. 2002/03:56 s. 21). Som exempel på benämningar på befattningshavare som vanligen ingår i den avsedda kretsen kan nämnas ekonomidirektör, finansdirektör, affärsområdeschef och personalförman. Vice verkställande direktör omfattas inte, om inte, som ofta torde vara fallet, han eller hon ingår i bolagets ledning, t.ex. i bolagets direktion. Är bolaget ett moderbolag, är det naturligt att uppgifterna omfattar i vart fall av moderbolaget anställda personer som ingår i koncernledningen.

Det anmärks att det inte går att uppnå någon fullständig precision av vilka personer som omfattas eftersom organisationen av de berörda bolagen kan skilja sig åt i mycket betydande grad. Det torde dock i de allra flesta fall stå tämligen klart vilka personer som ingår i ett bolags ledning. Vidare uttalas att det allmänt sett är fråga om personer som har befogenhet och ansvar för planering, ledning och styrning av bolaget. Att kommissionens rekommendation är inriktad på styrelseledamöter (directors) förklaras enligt regeringen av att det i andra länder är vanligt att företagets ledande befattningshavare sitter med i styrelsen. De påstått vidlyftiga ersättningsprogram som förekommit i Sverige sägs emellertid i första hand ha avsett befattningshavare utanför styrelsen. För att komma till rätta med de problem som rekommendationen avser ansåg

²⁵ Prop. 2005/06:186 s. 73.

²⁶ Prop. 2005/06:186 s. 66.

regeringen att reglerna borde tillämpas på en vidare krets än enbart styrelsen.²⁷

Även i Svensk kod för bolagsstyrning, gällande från den 1 juli 2008, används termen ledande befattningshavare i enlighet med aktiebolagslagens definition.

Det har framförts synpunkter från näringslivet på dels att definitionen är för vid, dels att den är otydlig, vilket medför praktiska avgränsningsproblem. Det har ifrågasatts om fler funktioner än styrelse och verkställande direktör avses i rekommendationen. Enligt min bedömning torde det kunna vara tillfyllest att redovisa information beträffande styrelseledamöterna och den verkställande direktören.

Tidigare styrelse och verkställande direktör, styrelsesuppleanter och vice verkställande direktör

Bestämmelsen i 5 kap. 23 § ÅRL om att 20 och 22 §§ även gäller tidigare styrelse och tidigare verkställande direktör fanns redan i lagstiftningen när de nya styckena i 5 kap. 20 och 22 §§ trädde i kraft. Detsamma gäller bestämmelsen i 5 kap. 24 § ÅRL om att vid tillämpning av 20, 22 och 23 §§ jämföras med styrelseledamöter suppleanter för dessa och med verkställande direktören vice verkställande direktör. Dessa bestämmelser intogs i ÅRL vid implementering av EG:s redovisningsdirektiv. Ett krav i direktivet gick ut på att uppgift måste lämnas om pensionsförpliktelser som avser tidigare styrelseledamöter. Regeringen ansåg att regleringen skulle omfatta även lön och andra ersättningar samt att tidigare verkställande direktör också skulle omfattas. Då styrelsesuppleant och vice verkställande direktör likställs med ordinarie styrelseledamot och verkställande direktör enligt aktiebolagslagen menade man att detsamma borde gälla enligt den nya redovisningslagstiftningen.²⁸

I kombination med de nya avsnitten om hårdare krav för publika aktiebolag kan bestämmelserna tolkas som att bolaget ska särredovisa det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och andra ersättningar samt ange uppgifter på individnivå för f.d. styrelseledamöter och f.d. verkställande direktörer samt för f.d. styrelsesuppleanter och f.d. vice verkställande direktör.

²⁷ Prop. 2005/06:186 s. 50.

²⁸ Prop. 1995/96:10 s. 228.

I förarbetena anges som exempel att bolaget betalar lön eller konsultarvode till en före detta verkställande direktör. Däremot behöver inte ersättningar till personer som tidigare tillhört kategorin ”andra personer i bolagets ledning” redovisas enligt bestämmelserna.²⁹

Dessa bestämmelser har kritiserats eftersom de medför stor oklarhet beträffande avgränsningen i tid. Det har uttalats att ersättningar till en f.d. verkställande direktör eller styrelseledamot lämpligen bör avgränsas till de ersättningar som dessa uppbär med anledning av sin funktion som deltagare i ett bolagsorgan. Vidare har det ansetts att en ordning som innebär krav på uppgiftslämnande för lön eller annan ersättning till exempelvis en f.d. verkställande direktör som utgår till denne för annan uppgift i bolaget än VD-skapet är orimlig. Syftet uppfattas vara att upplysa om ersättningarna till bolagsorganens styrelse och verkställande direktör, dvs. en funktionssyn. Det uppfattas dock som att man i förarbetena gått från denna funktionssyn till en personsyn. Lagstiftaren tolkas som att upplysningar ska ges även om de styrelseledamöter och den verkställande direktören som avgått under året. Upplysningar om styrelseledamöter och verkställande direktör begränsas då inte till de personer som upprätthåller funktionerna på balansdagen. Om ett personperspektiv tillämpas blir tolkningen att ”en gång i gruppen för individuell upplysning alltid i gruppen”. Därmed skulle bolagens årsredovisningar tyngas av information om löner till anställda som tidigare haft en ledande funktion och pensionsförpliktelser avseende gamla, och ibland även avlidna, funktionärer och deras efterlevande. Mot bakgrund härav har önskemål framförts om att lagstiftaren förtydligar att det är fråga om en funktionssyn och inte en personsyn samt att man med ”tidigare styrelse och verkställande direktör” menar dem som avgått under året.

Även om de skärpta kraven för publika aktiebolag i 5 kap. 20 § tredje stycket och 22 § andra stycket ÅRL enligt förslaget tas bort, och därmed en del av den problematik som uppfattas i dagsläget försvinner, kommer utformningen av 5 kap. 23 § ÅRL att finnas kvar.

Det framgår inte närmare i tidigare förarbeten vad som avses med tidigare styrelse och verkställande direktör. Ett klagörande från lagstiftaren skulle därför vara på sin plats. Jag anser att det är rimligt att det klargörs att det är fråga om en funktionssyn, dvs. att

²⁹ Prop. 2005/06:186 s. 73.

det enbart är fråga om ersättning m.m. till tidigare styrelseledamöter och tidigare verkställande direktör som dessa fått under räkenskapsåret för arbete i sin tidigare funktion som styrelseledamot eller verkställande direktör. Vidare bör direkt av lagtexten framgå att det enbart är fråga om sådana personer som avgått under räkenskapsåret. I kommissionens rekommendation talas om att viss information ska ges för varje person som vid något tillfälle tjänstgjort som ledande befattningshavare i det börsnoterade bolaget under det aktuella räkenskapsåret.

Som nämnts inledningsvis anser jag att förslag i denna del ligger utanför uppdraget.

Vice verkställande direktör och styrelsesuppleant

Det har vidare påpekats att definitionen av vice verkställande direktör är oklar i förarbetena till årsredovisningslagen. Det ifrågasätts om lagstiftaren menar alla med titeln vice verkställande direktör eller endast de som innehar den bolagsrättsliga funktionen vice verkställande direktör. Önskemål har framförts om ett förtydligande som innebär att det endast är ersättningar till den eller de styrelsesuppleanter och vice verkställande direktörer som varit ställföreträdare för den ordinarie styrelseledamoten och verkställande direktören som ska särredovisas enligt 5 kap. 20 och 22 §§ ÅRL.

Vid införandet av bestämmelsen hänvisades till att det var gällande rätt i aktiebolagslagen att styrelsesuppleant och vice verkställande direktör likställs med ordinarie styrelseledamot och verkställande direktör. Enligt 8 kap. 28 § ABL får styrelsen utse en eller flera vice verkställande direktörer. Bestämmelserna om den verkställande direktören ska i tillämpliga delar gälla även den vice verkställande direktören. Om det finns flera vice verkställande direktörer ska styrelsen meddela skriftliga instruktioner om i vilken inbördes ordning dessa ska träda in i den verkställande direktörens ställe. Detta innebär att de formella reglerna, exempelvis kvalifikationskrav, avseende verkställande direktör är tillämpliga även på vice verkställande direktör medan övriga regler endast gäller när han eller hon tjänstgör i verkställande direktörens ställe. Det är alltså först när den vice verkställande direktören inträder i den ordinarie verkställande direktörens ställe som denne får några särskilda befogenheter eller skyldigheter.³⁰ Det är endast en vice verk-

³⁰ Prop. 1997/98:99 s. 221, Svernlöv, Carl, Aktiebolagets suppleanter, s. 145.

ställande direktör som kan fungera som ersättare för den verkställande direktören vid varje tillfälle.³¹ Motsvarande bestämmelse finns i 8 kap. 3 § ABL avseende styrelsesuppleanter.

Formella regler i aktiebolagslagen gäller alltså redan vid utseende av suppleant samt vice verkställande direktör medan materiella regler förutsätter att personen inträtt i ordinarie befattningshavares ställe. Eftersom det råder olika meningar om huruvida bestämmelsen i 5 kap. 24 § ÅRL ska ses som en formell eller materiell regel hade det även här varit önskvärt med ett klagörande att redovisning endast behöver ske för vice verkställande direktör som inträtt i verkställande direktörens ställe under räkenskapsåret.

Koncernredovisning

I 7 kap. ÅRL finns bestämmelser om koncernredovisning. I kapitlet finns hänvisningar till 5 kap. ÅRL om löner och ersättningar eftersom dessa till viss del även ska tillämpas på koncernnivå.

Synpunkter har framkommit om att bestämmelserna behöver förtydligas så att det klart framgår att uppgiften endast ska avse ersättningar till koncernledningsgruppens och moderbolagets styrelse inklusive verkställande direktör, oavsett om dessa kostnadsförs i moderbolaget eller i övriga koncernföretag. Vidare har framförts önskemål om att upplysningen om summa löner, ersättningar och pensioner för ledande befattningshavare i samtliga dotterbolag tas bort eftersom informationen saknar upplysningsvärde och överstiger kraven i art. 34.12 sjunde bolagsdirektivet. Direktivet kräver enbart att upplysningar lämnas för ledamöterna i moderbolagets ledningsorgan ur ett koncernperspektiv.

Utredningen om enklare redovisning har i denna del i delbetänkandet Enklare redovisning (SOU 2008:67) lagt fram förslag som går ut på att kravet på att koncernredovisningen ska innehålla uppgift om löner och andra ersättningar, pensioner eller liknande förpliktelser samt avtal om avgångsvederlag till ledande befattningshavare begränsas till att gälla dels sådana befattningshavare i moderföretaget, dels personer som ingår i koncernledningen. Uppgifterna ska även innefatta ersättningar etc. som utges av andra koncernföretag. I och med de förslag som lagts fram berörs inte här synpunkterna i denna del ytterligare.

³¹ Prop. 1997/98:99 s. 94.

Revisorsyttrande

Enligt 8 kap. 54 § ABL ska bolagets revisor senast tre veckor före årsstämman lämna ett skriftligt, undertecknat yttrande till styrelsen om huruvida de riktlinjer som avses i 51 § och som gällt sedan föregående årsstämma har följts. Om riktlinjerna enligt revisorns mening inte har följts, ska skälen för denna bedömning framgå. Revisorsyttrandet ska hållas tillgängligt för aktieägarna enligt bestämmelserna i 7 kap. 25 § och 62 §§ ABL.³²

Av förarbetena framgår att om revisorn anser att riktlinjerna har följts, behöver inte yttrandet innehålla något annat än ett konstaterande av detta. Den närmare omfattningen av revisorns granskning får enligt förarbetena avgöras inom ramen för god revisions sed. Som utgångspunkt nämns dock att revisorns granskning av om riktlinjerna har följts huvudsakligen tar sikte på om styrelsens och den verkställande direktörens beslut om ersättningar står i överensstämmelse med riktlinjerna. Därutöver bör revisorn översiktligt granska om utbetalade ersättningar står i överensstämmelse med riktlinjerna. Självfallet måste granskningen också anpassas efter vilket innehåll som de av bolagsstämman beslutade riktlinjerna har. Vidare uttalas att även frågan om vilka fel och avvikelser som revisorn ska rapportera i yttrandet får avgöras inom ramen för god revisions sed. I det enskilda fallet bör det tillmätas stor vikt hur riktlinjerna är utformade. Normalt bör fel och avvikelser som inte är av väsentlig betydelse inte behöva rapporteras.³³

Det har till Utredningen framkommit att bestämmelsen uppfattas som oklar och att den föranlett diskussioner mellan revisorer och bolag. FAR SRS har gett ut en rekommendation i anledning av bestämmelsen, RevR 8 *Granskning av ersättningar till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag*. Som framgår ovan har lagstiftaren överlämnat till god revisions sed att närmare avgöra hur yttrandet ska se ut. Jag finner inte anledning att här göra några ytterligare anmärkningar.

³² Prop. 2005/06:186 s. 69.

³³ Prop. 2005/06:186 s. 69.

14.10 Konsekvenser

De nya bestämmelserna avseende riktlinjer för ersättningar till ledande befattningshavare samt redovisning av sådana ersättningar som 2006 infördes i aktiebolagslagen och årsredovisningslagen innebar att de administrativa kostnaderna enligt Tillväxtverkets (tidigare Nutek) mätningar ökade.³⁴ I och med att samma bestämmelser enligt förslaget ska upphävas bör en motsvarande minskning ske av de administrativa kostnaderna enligt mätningarna.

Förslaget innebär att ersättningsfrågorna istället ska regleras genom självreglering. Naturligtvis kommer aktiemarknadsbolagen vid tillämpning av dessa regler alltjämt åsamkas administrativa kostnader. Hur stora dessa blir beror på hur regelverket utformas. Vidare kan kraven mer anpassas till respektive bolags verksamhet genom ordningen med ”följ eller förklara” och systemet kommer alltså att innebära en större flexibilitet för bolagen. När det gäller de cirka 800 publika aktiebolag som inte är aktiemarknadsbolag innebär däremot förslaget om upphävande av vissa bestämmelser i årsredovisningslagen en reell lättnad av den administrativa bördan.

Som beskrivs ovan bedöms inte förslaget innebära någon förändring när det gäller bolagens förutsättningar att följa regelverket. Tvärtom kan den flexibilitet som självregleringen innebär verka i positiv riktning.

Förslaget bedöms i övrigt inte medföra några sådana konsekvenser som upptas i 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474).

³⁴ Näringslivets administrativa kostnader för associationsrätt, Uppdatering 2006–2007, Nutek, R 2008:33, samt databasen Malin.

Del IV

Preskription av ansvar för ett
handelsbolags förpliktelser efter
bolagsmans utträde

15 Preskription av ansvar för ett handelsbolags förpliktelser efter bolagsmans utträde

15.1 Bakgrund

Handelsbolaget är en företagsform där två eller flera avtalat om att gemensamt utöva näringsverksamhet i bolag och bolaget förts in i handelsregistret. Närmare bestämmelser om handelsbolaget finns i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag (BL).

Enligt 2 kap. 20 § första stycket BL ansvarar bolagsmännen solidariskt för bolagets förpliktelser. Detta innebär att en borgenär kan, utan att först kräva bolaget, vända sig direkt mot en bolagsman och av denne ta ut fordringen hela belopp. Bolagsmannen kan gentemot kravet göra gällande alla invändningar som tillkommer bolaget.¹ Det kan exempelvis vara fråga om invändningar som att fordringen inte är förfallen till betalning, att bolagets skuld upphört eller minskats genom betalning, verkställd kvittning, preskription, preklusion eller ackord. Av 2 kap. 22 § BL framgår att en bolagsman som avgår inte svarar för de förbindelser av bolaget som uppkommer efter avgången, om bolagets medkontrahent kände till eller borde ha känt till att bolagsmannen avgått.

Om ett krav preskriberas i förhållande till bolaget kan alltså detta förhållande åberopas av en bolagsman som grund för preskription av dennes medansvar (accessorisk preskription). För preskriptionsavbrott är det tillräckligt att borgenären vidtagit en preskriptionsavbrytande åtgärd mot bolaget för att behålla rätten att kräva en medansvarig bolagsman. För det fall fordringsägaren väckt talan mot en bolagsman personligen svarar alltså denne fullt ut så länge

¹ Se NJA 1989 s. 92.

fordringen mot bolaget inte preskriberats. Genom avgörandet NJA 2005 s. 438 har klargjorts att den omständigheten att en bolagsman lämnar bolaget inte medför att en för denne självständig preskriptionstid börjar löpa. Om fordringen genom preskriptionsavbrott hålls vid liv gentemot bolaget, så består således bolagsmannens ansvar, även om några preskriptionsavbrytande åtgärder inte företagits i förhållande till honom eller henne.²

I rättsfallet enligt NJA 2005 s. 438 gjordes gällande att förpliktelserna för en bolagsman som avgått skulle preskriberas tio år efter avgången – eller efter det att avgången registrerats i handelsregistret – om inte preskriptionen avbrutits i förhållande till bolagsmannen. Högsta domstolen uttalade att det i och för sig kunde anföras skäl för en sådan ordning, men att något rättsligt stöd för att hävda att en preskriptionsregel med denna innebörd skulle vara gällande rätt inte förelåg. Vidare uttalade Högsta domstolen att om en sådan regel ska införas, detta borde ske genom lagstiftning.

Här kan noteras att en särskild ordning gäller beträffande medansvarsfordringar som drivs in enligt bestämmelserna i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. För sådana fordringar är nämligen lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. (SPL) tillämplig. Detta innebär att medansvaret är föremål för självständig preskription.³

15.2 Uppdraget

Enligt gällande rätt kan enligt det ovan beskrivna en före detta bolagsman ställas inför betalningskrav som, om preskriptionslagens huvudregel om tioårig preskription hade gällt särskilt i förhållande till honom eller henne, hade varit preskriberad. Mot bakgrund härav ska utredaren enligt direktiven

- ta ställning till om en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser bör bli föremål för särskild preskription viss tid efter det att bolagsmannen har utträtt ur handelsbolaget,
- om detta bedöms vara lämpligt, överväga hur en preskriptionsregel bör vara utformad, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

² Nial, Håkan m.fl., Om handelsbolag och enkla bolag, 4:e uppl., s. 192 f.

³ Se avgörande den 17 oktober 2008 (ÖÅ 3680-08) från Hovrätten för Västra Sverige.

15.3 Överväganden och förslag

15.3.1 Bör en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser bli föremål för särskild preskription viss tid efter dennes utträde ur bolaget?

Förslag: I lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag införs en preskriptionsregel gällande en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser efter bolagsmannens utträde ur bolaget.

Som framgår ovan är gällande rätt att en bolagsmans medansvar för bolagets förpliktelser efter dennes utträde ur bolaget inte är föremål för självständig preskription. I litteraturen har hävdats att det är osäkert om huruvida medansvaret som sådant överhuvudtaget kan preskriberas.⁴

I handelsbolaget finns, till skillnad från aktiebolaget, inte något lagstadgat krav på satsat kapital samt bestämmelser som skyddar detta kapital. I stället är delägarna personligt och solidariskt ansvariga för företagets skulder och det föreligger därmed en identitet mellan bolagets och bolagsmännens förpliktelser. I ett borgenärs-skyddsperspektiv kan därför göras gällande att det inte bör införas någon särskild preskription för en bolagsman som utträtt ur bolaget. En sådan bestämmelse skulle innebära en viss försämring för borgenärerna.

Det finns emellertid omständigheter som talar för en lagreglering om självständig preskription i här aktuellt avseende.

Inledningsvis kan det uppfattas som oskäligt att en bolagsman som utträtt har ett evigt ansvar för bolagets förbindelser. Varken den förutvarande bolagsmannen själv eller omgivningen har anledning räkna med att något medansvar ska aktualiseras när en lång tid har förflutit från det att bolagsmannen har avgått.⁵ En bolagsman som har avgått har ett intresse att inom rimlig tid få klarhet i om borgenären kommer hävda sitt anspråk gentemot honom eller henne. Preskriptionsavbrytande åtgärder gentemot bolaget blir gällande även mot den bolagsman som avgått. Eftersom bolags-

⁴ Lindskog, Stefan, Preskription, Om civilrättsliga förpliktelsers upphörande efter viss tid, 2:a uppl., s. 83.

⁵ Jfr. Lindskog, a.a., s. 83, som inte är främmande för ett undantag sålunda att bolagsmannen tio år efter utträdet ur bolaget inte har något ansvar för bolagets förpliktelser, om han inte särskilt har erinrats därom.

mannen efter utträdet mister sina möjligheter till insyn i bolaget uppstår svårigheter med att hålla sig informerad om eventuella preskriptionsavbrytande åtgärder mot bolaget. En borgenär har däremot möjlighet att genom handelsregistret identifiera bolagsmän som avgått och vidta åtgärder mot dessa. Denna omgång kan inte anses försvåra eller vålla borgenären onödiga svårigheter för att åstadkomma preskriptionsavbrott och därmed ta tillvara sin materiella rätt. Dessutom kan berörd borgenär delvis ha en fördel genom att en ny bolagsman som inträder i bolaget enligt 2 kap. 22 § första meningen BL, svarar även för de förbindelser som bolaget har ingått dessförinnan.

Enligt min mening talar – trots den försämring detta innebär för borgenärerna – ovan angivna omständigheter sammantaget starkt för att det i lagstiftningen bör finnas en preskriptionsregel som möjliggör självständig preskription efter en bolagsmans utträde. Som nämnts ovan gäller en särskild ordning för medansvarfordringar som omfattas av SPL. Dessa berörs inte av förslaget.

15.3.2 Preskriptionsregelns utformning

Förslag: En bolagsmans ansvar för bolagets förpliktelser preskriberas tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret, om inte preskriptionen dessförinnan avbryts gentemot bolagsmannen.

Fråga är vilken tid som ska utgöra den bortre gränsen för en borgenärs möjligheter att göra en fordran gällande mot en bolagsman som avgått samt från vilken tidpunkt denna tid ska räknas.

En jämförelse kan här göras med förordningen om europeiska ekonomiska intressegrupperingar⁶ där det finns en preskriptionsregel för motsvarande situation. Liksom i handelsbolaget svarar medlemmarna i en gruppering enligt förordningen obegränsat solidariskt för grupperingens förbindelser. Följderna av detta ansvar bestäms av den nationella lagstiftningen, se artikel 24. En avgången medlem svarar för de förbindelser som har uppkommit genom grupperingens verksamhet före avgången, se artikel 34. Det gäller dock med den begränsning som följer av artikel 37, nämligen en

⁶ Rådets förordning (EEG) nr 2137/85 av den 25 juli 1985 om europeiska ekonomiska intressegrupperingar (EEIG).

preskriptionstid på fem år från offentliggörandet av en medlems avgång. Denna tid gäller i stället för längre preskriptionstider i nationell lagstiftning i fråga om åtgärder mot den avgångne medlemmen med anledning av förbindelser som har uppkommit genom grupperingens verksamhet före avgången.

Allmänt gäller att preskription inte bör inträffa på ett sätt eller inom en tid som ter sig överraskande för den genomsnittlige borgenären.⁷ Enligt min bedömning föreligger inte skäl som talar för annat än att huvudregeln om en tioårig preskriptionstid enligt preskriptionslagen (1981:130), om inte preskriptionen avbryts dessförinnan, bör gälla i här aktuellt fall.

Det är rimligt att tiden för preskription räknas från den tidpunkt då bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret varvid borgenärerna får tillgång till uppgiften. Enligt 18 § handelsregisterlagen (1974:157) ska registrering eller avregistrering genom registreringsmyndighetens försorg utan dröjsmål kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Enligt 19 § samma lag ska registrering eller avregistrering som har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar anses ha kommit till tredje mans kännedom, om det inte av omständigheterna framgår att han varken haft eller borde ha haft vetskap därom. Enligt förarbetena innebär regeln att registrering eller avregistrering ur handelsregistret efter kungörelsen presumeras vara allmänt känd. För tredje man medför det att han kan anses vara skyldig att skaffa sig kunskap om det aktuella registerinnehållet.⁸

15.4 Övergångsbestämmelse

Utifrån gällande rätt angående preskription av bolagets förpliktelser finns det inte skäl för borgenärerna att i handelsregistret kontrollera vilka bolagsmän som avgått ur bolaget. Det är tillräckligt för borgenären att tillse att preskriptionsavbrytande åtgärder görs gentemot bolaget. Som framgår ovan innebär införandet av en särskild preskriptionsregel att borgenärerna måste vara mer aktiva om de vill behålla sin rätt att kräva fullgörelse av en bolagsman som avgått. Med hänsyn till borgenärsintresset bör den nya preskriptionsbestämmelsen enbart gälla för de bolagsmän vars avgång registreras i handelsregistret efter lagens ikraftträdande.

⁷ Lindskog, Stefan, a.a. s. 51 f.

⁸ Prop. 1974:4 s. 247.

Författningskommentar

1 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

1 kap. 1 §

Paragrafen anger lagens innehåll. Strecksatsen angående aktiebrev (6 kap.) har utgått i konsekvens med att bestämmelserna om aktiebrev föreslås upphävida.

2 kap. 1 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 7.4.

Paragrafen anger att ett aktiebolag bildas av en eller flera stiftare. Bestämmelserna i första stycket 1-3 och andra stycket om bosättningskrav för stiftare föreslås upphävida. Bestämmelsen innebär dock alltjämt att en stiftare kan vara en fysisk eller juridisk person.

Som en konsekvens av att bosättningskravet avskaffas, behövs inte längre någon dispensmöjlighet. Det föreslås därför att även tredje stycket upphävs.

3 kap. 1 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.1 och 4.5.2.

Paragrafen behandlar de obligatoriska uppgifterna i bolagsordningen i ett privat aktiebolag. Genom ändringen är det enbart uppgifter om bolagets firma, den ort i Sverige där bolagets styrelse ska ha sitt säte, och föremålet för bolagets verksamhet, angivet till sin art, som ska anges i bolagsordningen.

Dispositiva bestämmelser för uppgifter som enligt de nu gällande punkterna 4-10 ska anges i bolagsordningen återfinns enligt förslaget i

3 kap. 3 a och b §§, 7 kap. 23 §, 8 kap. 1 § och 9 kap. 1 §. Innehållet i bestämmelserna blir gällande för privata aktiebolag om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Nuvarande krav på det obligatoriska innehållet i bolagsordningen ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 11 §. En upplysning härom finns i *andra stycket*.

Vidare har vissa språkliga ändringar gjorts.

3 kap. 3 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.3.

Paragrafen, som är ny, reglerar aktiekapital och antal aktier i ett privat aktiebolag.

I *första stycket* finns en hänvisning till bestämmelserna om aktiekapital i 1 kap. 4-6 §§. I övrigt motsvarar stycket delvis innehållet i nuvarande 3 kap. 1 § första stycket punkterna 4 och 5 innebärande att om aktiekapitalet, utan ändring av bolagsordningen, ska kunna bestämmas till ett lägre eller högre belopp ska i bolagsordningen anges minimikapitalet och maximikapitalet. Därvid får minimikapitalet inte vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet. Vidare ska relationen mellan minimikapitalet och det lägsta antalet aktier alltid vara densamma som relationen mellan maximikapitalet och det högsta antalet aktier.

Enligt gällande rätt ska aktiekapitalet och antal aktier alltid anges i bolagsordningen. Enligt förslaget ska detta inte längre vara nödvändigt. Enligt *andra stycket* ska aktiekapitalet i ett privat aktiebolag uppgå till minst 50 000 och högst 200 000 kr samt antalet aktier uppgå till lägst 500 och högst 2 000, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen. Bestämmelsen är utformad i enlighet med förslaget om att minsta tillåtna aktiekapital ska sänkas till 50 000 kr.

3 kap. 3 b §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.7.

Paragrafen, som är ny, behandlar räkenskapsår i ett privat aktiebolag.

Ett räkenskapsår ska enligt 3 kap. 1 § bokföringslagen (1999:1078) omfatta tolv månader. Enligt gällande rätt ska den tid som bolagets

räkenskapsår ska omfatta alltid anges i bolagsordningen. Enligt förslaget ska detta inte längre vara nödvändigt. I bestämmelsen anges att i ett privat aktiebolag ska bolagets räkenskapsår vara kalenderåret, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

3 kap. 11 §

Se kommentaren till 3 kap. 1 §. En språklig ändring har gjorts.

4 kap. 37 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.1 och 5.6.2.

Paragrafen reglerar aktierättigheternas anknytning till aktieboken m.m.

Förslaget innebär att aktiebrevens med dess rättsverkningar enligt gällande rätt avskaffas. Fortsättningsvis ska innehållet i aktieboken, som huvudregel, ha betydelse även för de ekonomiska rättigheterna.

4 kap. 38 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.2.

Paragrafen behandlar utövande av vissa ekonomiska rättigheter i bolag som inte är avstämningsbolag. Enligt gällande rätt kan bolaget med befriande verkan betala exempelvis utdelning till den som visar upp eller avlämnar ett aktiebrev, en kupong eller något annat särskilt bevis som har getts ut av bolaget. Enligt förslaget ska i stället införing i aktieboken ha en vidare legitimerande verkan beträffande de ekonomiska rättigheterna i bolaget än vad som gäller i dag. Emissionsbevisen kommer dock att bestå.

I *första stycket* framgår att det är den aktieägare som är införd i aktieboken på dagen för bolagsstämmans eller, när det gäller beslut om nyemission av aktier eller emission av teckningsoptioner eller konvertibler av styrelsens, enligt stämmans bemyndigande, beslut som har rätt till de ekonomiska rättigheter som hans eller hennes aktier ger. De ekonomiska rättigheterna framgår av uppräknningen som är uttömmande. Detta innebär att bolaget med befriande verkan exempelvis kan betala ut utdelning till den som på dagen för beslutet är antecknad i aktieboken.

I vissa fall kan emellertid avkastningen av aktierna tillfalla annan än aktieägaren enligt 5 kap. 6 b §. Enligt *andra stycket* ska bolaget i sådana fall i stället presteras till den som är antecknad som avkastningsberättigad för aktien i aktieboken.

Det finns alltjämt ett praktiskt behov av att kunna skilja de ekonomiska rättigheterna från själva aktien. Det kan exempelvis vara fråga om att någon förvärvar rätten till förfallen eller kommande vinstutdelning. I *tredje stycket* finns därför en bestämmelse som innebär att den som för bolaget visar att en sådan ekonomisk rättighet som avses i första stycket övergått på honom eller henne är legitimerad att ta emot rättigheten i stället för aktieägaren eller antecknad avkastningsberättigad. Om någon har förvärvat rätten till utdelning kan förvärvaren visa det genom att visa upp exempelvis överlåtelseavtal eller annan dokumentation. Bolaget har därefter att, på samma sätt som vid aktieöverlåtelse, pröva om bevisningen styrker påståendet att rättigheten övergått. Har emissionsbevis utfärdats ska bolaget vad avser fondaktierätt och teckningsrätt presteras till den som kan visa upp beviset.

5 kap. 4 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.4.

Av paragrafen, som är ny, framgår att grundprincipen ska vara att det inte ska finnas några aktiebrev eller interimisbevis som bärare av aktierätten. Aktierätten ska i stället materialiseras genom uppgifter i aktieboken. I *första stycket* framgår denna grundprincip för aktiebolag som inte är avstämningsbolag.

Som en konsekvens av att 6 kap. föreslås upphävt har bestämmelsen i 6 kap. 10 § flyttats till *andra stycket*, vari framgår att det av 4 kap. 5 § lagen om kontoföring av finansiella instrument framgår att aktiebrev eller interimisbevis inte får utfärdas för aktier i avstämningsbolag.

5 kap. 5 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.4.

Paragrafen behandlar vilka uppgifter som alltid ska redovisas i aktieboken i bolag som inte är avstämningsbolag.

I och med att aktiebrev avskaffas behövs inte längre någon uppgift om huruvida aktiebrev utfärdats.

Enligt gällande rätt måste den som tar aktie i pant se till att få eventuellt utfärdat aktiebrev i sin besittning för att skydda sig mot att aktieägaren överlåter aktien eller pantsätter den på nytt. Panthavaren skyddar sig vidare på detta sätt mot att den pantsatta aktien tas i anspråk för betalning åt aktieägarens övriga borgenärer. När aktiebrevet avskaffas måste skyddet för panthavaren uppnås på annat sätt. Hur sakrättsligt skydd uppnås för panthavaren behandlas i 10 d § med hänvisning till 10 a–c §§. I konsekvens härmed måste information finnas hos bolaget om vilka aktier som är pantsatta.

Enligt *första stycket* femte punkten, som är ny, ska aktieboken när pantsättning skett innehålla uppgift om att aktien är pantsatt med angivande av panthavarens namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

5 kap. 6 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.4.

Paragrafen, som är ny, reglerar uppgifter som ska redovisas i aktieboken avseende aktier som förvaltas av annan än aktieägaren.

Enligt gällande rätt kan den som förvaltar aktie ta hand om aktiebrevet och på så sätt förhindra att aktieägaren handlar i strid mot dennes intressen. Det kan exempelvis vara fråga om en konkursförvaltare vid aktieägarers konkurs eller Kronofogdemyndigheten vid utmätning av aktie. För att den som förvaltar aktie ska kunna tillvarata sina rättigheter ges en möjlighet för den som förvaltar aktien att anmäla rättigheten till bolaget för anteckning i aktieboken, se 9 §. Uppgift om att aktie förvaltas av annan än aktieägaren samt dennes namn och personnummer, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer samt postadress ska enligt förevarande paragraf tas in i aktieboken. Paragrafen motsvarar vad som för avstämningsbolagens del ska antecknas på avstämningskontot och har sin förebild i 4 kap. 17 § lagen om kontoföring av finansiella instrument.

Som framgår av 9 § ska styrelsen eller den som styrelsen bemyndigat genast efter det att en behörig person anmält förhållande enligt förevarande paragraf anteckna förhållandet i aktieboken. Denna ordning innebär att om någon anmäler till bolaget att han eller hon förvärvat aktie och därmed vill bli införd i aktieboken, ska styrelsen kontrollera att överlåtaren hade rätt att förfoga över aktien. Finns en anteck-

ning i aktieboken om att exempelvis aktieägaren är försatt i konkurs ska bolaget vägra att införa den nye ägaren.

5 kap. 6 b §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.4.

Paragrafen, som är ny, reglerar aktiebokens innehåll om aktier vilkas avkastning tillkommer annan än aktieägare.

Enligt gällande rätt kan avkastningsberättigade uppvisa aktiebrev eller kupong för att lyfta avkastning. I det aktiebrevslösa systemet behövs en annan ordning. Genom förevarande paragraf kan avkastningsberättigade antecknas i aktieboken. Uppgifterna har till syfte att utvisa vem som är legitimerad i förhållande till bolaget att lyfta utdelning m.m. Anteckningarna ska innehålla samma personuppgifter som de som antecknas avseende aktieägare.

Första stycket har sin förebild i 4 kap. 18 § första stycket 8 lagen om kontoföring av finansiella instrument.

5 kap. 9 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.6.

Paragrafen behandlar ändringar i aktieboken. I paragrafen används uttrycket "föra in" när någon tas upp i aktieboken som ägare eller motsvarande, medan "anteckna" används beträffande andra förhållanden. Det kan exempelvis röra sig om att en aktieägare bytt efternamn eller adress (se prop. 2004/05:85 s. 577).

Eftersom aktiebrevens avskaffas kan aktieförvärvare inte längre styrka sitt förvärv genom att visa upp aktiebrev. I *första stycket* framgår i stället att styrelsen eller den som styrelsen bemyndigat ska föra in någon som aktieägare i aktieboken när denne styrker sitt förvärv. Detta kan ske genom uppvisande av exempelvis överlåtelse-, bodelnings- eller arvsqifteshandling. Även ett aktiebrev som utfärdats före ikraftträdandet kan åberopas för styrelsen.

Enligt *andra stycket* ska styrelsen eller den som styrelsen bemyndigat föra in någon som pantavare i aktieboken när denne styrker sin rätt. Detta kan ske genom uppvisande av exempelvis pantsättningsavtalet.

Enligt *tredje stycket* ska styrelsen eller den som styrelsen bemyndigat föra in förfoganderättsinskränkningar enligt 6 a § när en behörig

person anmäler sådant förhållande. En sådan anmälan kan exempelvis göras av konkursförvaltaren vid aktieägares konkurs, av Kronofogdemyndigheten vid utmätning, kvarstad eller betalningssäkring eller av förvaltare som förvaltar omyndigs aktier. Styrelsen ska efter en sådan anmälan endast pröva om anmälaren är behörig. Om så är fallet bör styrelsen kunna utgå från att uppgifterna i anmälan är riktiga.

Enligt *fjärde stycket* ska styrelsen eller den som styrelsen bemyndigat föra in avkastningsrätt enligt 6 b § när någon styrker en sådan rätt. Det ska i aktieboken framgå vad som gäller om rättigheten. Av anmälan bör därför framgå vilken slags rätt som den berättigade har. Bevisning kan ske exempelvis genom uppvisande av avtal, testamente, gåvobrev eller liknande.

5 kap. 9 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.7.

Paragrafen, som är ny, behandlar bolagets skyldighet att underrätta aktieägare och andra som berörs av införingar och anteckningar i aktieboken eller när införing eller anteckning avförts eller strukits ur aktieboken.

Syftet med bestämmelsen är att göra det möjligt för aktieägare och andra som berörs av innehållet i aktieboken att kunna reagera om styrelsen inte fullgör sina åligganden eller om någon uppgift är felaktig. Därför ska endast de som berörs av förändringarna underrättas. Andra aktieägare och rättighetshavare behöver alltså inte underrättas. Efter exempelvis en införing av pantsättning ska således den aktieägare vars aktie är pantsatt samt panthavaren underrättas härom. Underrättelsen ska innefatta vad som införts i aktieboken. En underrättelse kan vara muntlig eller skriftlig. Det är emellertid lämpligt att underrättelse sker på så sätt att det i efterhand finns bevarad dokumentation. Underrättelsen ska enligt paragrafen ske utan dröjsmål. Med detta avses att bolaget enbart får dröja med underrättelsen ett par dagar. Någon särskild sanktion föreslås inte, men underlåtenhet att fullgöra vad som ankommer på styrelsen i detta avseende kan vara skadestandsgrundande enligt 29 kap. ABL.

5 kap. 10 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.9.

Paragrafen, som är ny, slår fast att en förvärvare uppnår sakrättsligt skydd mot överlåtarens borgenärer vid underrättelse till bolaget.

Enligt gällande rätt gäller den s.k. traditionsprincipen, se 6 kap. 8 § ABL. Det innebär att den som i god tro förvärvat aktier vinner sakrättsligt skydd mot överlåtarens borgenärer när han eller hon får aktiebrevet i sin besittning. I och med att aktiebrev avskaffas kan traditionsprincipen inte längre tillämpas. För avstämningsbolag gäller den s.k. inskrivningsprincipen innebärande att sakrättsligt skydd uppnås i och med att anmälan om överlåtelsen registreras hos en central värdepappersförvarare, se 6 kap. 2 § lagen om kontoföring av finansiella instrument.

Inskrivningsprincipen utgör enligt min mening inte något ändamålsenligt alternativ till traditionsprincipen i bolag som inte är avstämningsbolag. Det sakrättsliga skyddet mot en överlåtarens borgenärer ska i stället uppnås när bolaget underrättats om överlåtelsen. Aktien får därefter inte tas i anspråk av överlåtarens borgenärer för andra rättigheter än sådana som då var antecknade i aktieboken. I enlighet med 31 § lagen (1936:81) om skuldebrev kan underrättelsen göras såväl av förvärvaren som av överlåtaren.

Borgenärsskyddet omfattar endast vad överlåtaren varit behörig att överlåta. Om överlåtaren vid överlåtelsefallet saknade sådan behörighet, exempelvis om han eller hon var försatt i konkurs och detta antecknats i aktieboken, är paragrafen inte tillämplig. Borgenärsskyddet gäller inte heller mot exempelvis en panthavare eller utmätningsborgenär, om pantsättningen respektive utmätningen var antecknad i aktieboken. Dessa fall regleras i stället genom 10 c §.

5 kap. 10 b §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.9.

Paragrafen, som är ny, behandlar dubbelöverlåtelser. Det sakrättsliga skyddet är kopplat till underrättelse av överlåtelse till bolaget, jfr. 31 § andra stycket lagen om skuldebrev. I övrigt har paragrafen sin förebild i 6 kap. 3 § lagen om kontoföring av finansiella instrument.

Enligt huvudregeln i *första stycket* avgörs företräde mellan två konkurrerande förvärv så att det förvärv som bolaget först underrättats om har företräde.

I *andra stycket* finns en godtrosregel vid dubbelöverlåtelser. Huvudregeln i första stycket gäller inte om en senare förvärvare vid underrättelsen till bolaget kände till eller borde ha känt till att de aktuella aktierna redan överlåtits till någon annan.

I *tredje stycket* slås fast att vad som sägs i första och andra styckena även gäller när ett universalfång konkurrerar med en efterföljande överlåtelse. Däremot gäller inte bestämmelsen om det senare förvärvet är ett universalfång. Då gäller i stället principen att ett universalfång aldrig kan ge förvärvaren en bättre rätt än den ursprungliga förvärvaren hade.

5 kap. 10 c §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.9.

Paragrafen, som är ny, reglerar godtrosvärv i andra situationer än vid dubbelöverlåtelser.

Det sakrättsliga skyddet är kopplat till underrättelse om överlåtelse till bolaget. I övrigt har paragrafen sin förebild i 6 kap. 4 § lagen om kontoföring av finansiella instrument.

Om aktie har överlåtits av någon som inte ägde den, blir överlåtelsern giltig om överlåtaren vid tidpunkten för överlåtelsern var antecknad som ägare till aktien i aktieboken, bolaget därefter underrättats om överlåtelsern samt förvärvaren vid tiden för underrättelsen varken kände till eller borde ha känt till att överlåtaren inte ägde aktien.

Enligt andra meningen avser paragrafen även fall där överlåtelsern skett av någon som visserligen ägde aktien men som på grund av någon förfoganderättsinskränkning inte hade rätt att överlåta den. För att en förvärvare ska få behålla aktien torde krävas att denne kontrollerat om det finns eventuella inskränkningar antecknade i aktieboken avseende den aktuella aktien.

5 kap. 10 d §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.9.

Paragrafen, som är ny, innebär att bestämmelserna om rättsverkan av underrättelse till bolaget i 10 a–c §§ även ska tillämpas vid pantsätt-

ning. Paragrafen har sin förebild i 6 kap. 7 § lagen om kontoföring av finansiella instrument.

6 kap. 1–10 §§

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.4.

Kapitlet innehåller bestämmelser om aktiebrev. Kapitlet föreslås upphävt.

7 kap. 11 §

Som en konsekvens av att 7 kap. 61 § föreslås upphävd har hänvisningen i andra stycket tagits bort. Vidare har språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 17 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Enligt gällande rätt ska länsstyrelsen, när en bolagsstämma inte sammankallas i föreskriven ordning, sammankalla till bolagsstämma. Ändringen innebär att beslut enligt bestämmelsen i stället ska fattas av Bolagsverket.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 23 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.6.

Paragrafen reglerar kallelsesätt till bolagsstämma i ett privat aktiebolag. Enligt gällande rätt ska sättet för att sammankalla bolagsstämma alltid anges i bolagsordningen. Enligt *första stycket* ska detta inte längre vara nödvändigt. Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, ska i ett privat aktiebolag till varje aktieägare vars adress är känd för bolaget skickas en skriftlig kallelse till bolagsstämma. Genom uttrycket ”skriftligen” utesluts inte att kallelsen lämnas med e-post eller motsvarande form av elektronisk kommunikation (jfr prop. 2004/05:85 s. 599). Kallelsen ska alltså skickas till var och en av aktieägarna, med känd adress, exempelvis per post eller e-post.

Första stycket andra meningen innehåller en tvingande regel om skriftlig kallelse som skickas med post i vissa fall. Förslaget innebär ingen ändring i gällande rätt i denna del.

I *andra stycket* finns en hänvisning till reglering om kallelsesätt för publika aktiebolag.

Vidare har vissa språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 25 §

Som en konsekvens av att det föreslås att 7 kap. 62 § upphävs har hänvisningen i tredje stycket tagits bort.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 56 §

Vad som tidigare enligt 23 och 56 §§ gällt för publika aktiebolag ska alltså vara gällande. Ändringen avser att regleringen flyttats från 23 § till 56 §.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

7 kap. 61 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 14.9.1.

I paragrafen regleras att beslut om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare ska fattas vid årsstämman i aktiemarknadsbolag. Bestämmelsen föreslås upphävd.

7 kap. 62 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 14.9.1.

I paragrafen regleras att revisorns yttrande enligt 8 kap. 54 § ska tillhandahållas inför årsstämman i aktiemarknadsbolag på det sätt som sägs i 25 §. Bestämmelsen föreslås upphävd.

8 kap. 1 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.4.

Paragrafen anger antalet styrelseledamöter i ett privat aktiebolag.

Enligt *första stycket* första meningen ska ett privat aktiebolag ha en styrelse med en eller flera ledamöter.

Enligt gällande rätt ska bolagsordningen ange antalet styrelseledamöter eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter. Enligt första stycket andra meningen ska detta inte längre vara nödvändigt. Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, ska styrelsen bestå av minst en och högst fem styrelseledamöter.

Nuvarande krav på att antalet styrelseledamöter ska anges i bolagsordningen ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 46 §. En upplysning härom finns i *andra stycket*.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

8 kap. 2 §

Paragrafen behandlar arbetstagarrepresentanter i styrelsen.

Enligt gällande rätt ska bolagsordningens bestämmelser om antalet styrelseledamöter inte gälla arbetstagarrepresentanter. Dessa representanter ska alltså inte räknas in i det antal som anges i bolagsordningen (jfr prop. 2004/05:85 s. 539). Ändringen innebär att regleringen härom flyttats från 3 kap. 1 § till 8 kap. 2 §. Dessutom klargörs att det samma gäller vid tillämpning av den dispositiva bestämmelsen i 8 kap. 1 §. Ändringen är inte avsedd att påverka gällande rätt.

8 kap. 3 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.4 och 6.4.2.

I paragrafen anges att för styrelseledamöter får utses suppleanter. Enligt gällande rätt ska det finnas minst en suppleant om styrelsen har färre än tre ledamöter. Enligt ändringen är kravet i stället att det ska finnas minst en suppleant om styrelsen endast har en ledamot. I bolagsordningen kan dock föreskrivas om flera suppleanter. Ett bolag som på frivillig väg beslutar att det ska finnas styrelsesuppleant behöver dock inte ta med detta i bolagsordningen. Bolaget har dock att

enligt 8 kap. 43 § för registrering i aktiebolagsregistret anmäla vem som har utsetts till styrelsesuppleant.

Nuvarande krav på att antalet styrelsesuppleanter, i förekommande fall, ska anges i bolagsordningen ska alltså gälla för publika aktiebolag. Detta tydliggörs i 46 a §. En upplysning härom finns i *tredje stycket*.

8 kap. 6 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 6.5.2.

I paragrafen regleras kravet att fastställa en arbetsordning. Bestämmelsen föreslås upphävd. Nuvarande krav på arbetsordning enligt första stycket ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 50 a §.

8 kap. 7 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 6.6.2.

I paragrafen regleras kravet på skriftliga instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen. Bestämmelsen föreslås upphävd. Nuvarande krav på instruktioner ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 50 b §.

8 kap. 9 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 7.4.

Paragrafen behandlar bosättningskrav för styrelseledamöter. Bestämmelsen föreslås upphävd. Härigenom upphör kravet även för styrelsesuppleanter samt för likvidatorer.

8 kap. 13 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 6.7.2.

Paragrafen reglerar styrelseledamöters mandattid i ett privat aktiebolag. Bestämmelsen om styrelseledamöternas mandattid har ändrats från att gälla till slutet av den första årsstämma som hålls efter

det är då styrelseledamoten utsågs, till att gälla tills vidare. Även fortsättningsvis ska det vara möjligt att föreskriva annan mandattid i bolagsordningen. Begränsningen om fyra räkenskapsår gäller dock inte längre för privata aktiebolag.

I de fall en styrelseledamots mandattid gäller tills vidare kan det inte uttryckas som om denne avgår i förtid, utan uppdraget gäller till dess beslut finns om att uppdraget ska upphöra. Bestämmelsen i 14 § är därför inte tillämplig i dessa fall. Vidare är bestämmelsen i 15 § endast tillämplig på grund av hinder enligt 11 §.

Nuvarande reglering av styrelseledamots mandattid ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 47 a §.

8 kap. 30 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 7.4.

Paragrafen behandlar bosättningskrav för den verkställande direktören. Bestämmelsen föreslås upphävd. Härigenom upphör även kravet för vice verkställande direktör.

8 kap. 37 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 7.4.

Paragrafen behandlar särskild firmatecknare. Bestämmelsen i andra stycket om bosättningskrav för särskild firmatecknare föreslås upphävd. Som en konsekvens av att bosättningskravet avskaffas, behövs inte längre bestämmelse om dispens.

8 kap. 46 §

Se kommentaren till 8 kap. 1 §. Vidare har språklig ändring gjorts.

8 kap. 46 a §

Se kommentaren till 8 kap. 3 §.

8 kap. 47 a §

Se kommentaren till 8 kap. 13 §.

8 kap. 50 a §

Se kommentaren till 8 kap. 6 §.

8 kap. 50 b §

Se kommentaren till 8 kap. 7 §.

8 kap. 51–54 §

Förslagen har behandlats i avsnitt 14.9.1. Se även avsnitt 14.9.2.
Bestämmelserna föreslås upphävda.

9 kap. 1 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 4.5.5.

Enligt *första stycket* ska ett aktiebolag ha minst en revisor. Enligt gällande rätt ska bolagsordningen ange antalet eller lägsta och högsta antalet revisorer. Detta ska inte längre vara nödvändigt för privata aktiebolag. Ett privat aktiebolag ska ha en revisor, om det inte i bolagsordningen föreskrivs om flera revisorer.

Nuvarande krav på att antalet revisorer ska anges i bolagsordningen ska alltså gälla för publika aktiebolag. Som en konsekvens härav finns en motsvarande bestämmelse för publika aktiebolag i 49 §. En upplysning härom finns i *andra stycket*.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

9 kap. 8 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Vissa beslut som enligt gällande rätt fattas av länsstyrelsen ska enligt förslaget i stället fattas av Bolagsverket, se kommentaren till 9, 25 och 26 §§. I konsekvens härmed har hänvisningen i *tredje stycket* ändrats till Bolagsverket.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

9 kap. 9 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Paragrafen innebär att länsstyrelsen i vissa fall ska utse en revisor. Ändringarna innebär att beslut enligt bestämmelsen i stället ska fattas av Bolagsverket.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

9 kap. 25 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Paragrafen innebär att länsstyrelsen i vissa fall ska utse en revisor. Ändringen innebär att beslut enligt bestämmelsen i stället ska fattas av Bolagsverket.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

9 kap. 26 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Paragrafen innebär att länsstyrelsen i visst fall ska förordna en revisor. Ändringen innebär att beslut enligt bestämmelsen i stället ska fattas av Bolagsverket.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

9 kap. 27 §

I konsekvens med att beslut enligt 25 och 26 §§ ska fattas av Bolagsverket har "länsstyrelsen" bytts ut mot "Bolagsverket".

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

9 kap. 49 §

Se kommentaren till 9 kap. 1 §.

10 kap. 22 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Paragrafen innebär att länsstyrelsen i vissa fall ska utse en eller flera särskilda granskare. Ändringen innebär att beslut enligt bestämmelsen i stället ska fattas av Bolagsverket.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

11 kap. 5 §

Paragrafen reglerar utfärdande av emissionsbevis.

Ändringarna är föranledda av att aktiebrev och kuponger avskaffas. Att beviset ska lämnas till aktieägare som på dagen för stämans eller styrelsens emissionsbeslut är införd i aktieboken eller till den som därefter förvärvat den rätt som beviset avser överensstämmer med innehållet i 4 kap. 38 §.

Vidare har vissa språkliga ändringar gjorts.

12 kap. 6 §

Paragrafen behandlar vad förslag till beslut om fondemission i förekommande fall ska innehålla.

Första stycket 2 har utgått med anledning av att aktiebrev avskaffats. Efterföljande punkter har därmed fått nya nummer.

Vidare har vissa språkliga ändringar gjorts.

12 kap. 13 §

Paragrafen behandlar bestämmelser om försäljning av fondaktier som inte tas ut.

Föreskriften att den som styrker sin rätt genom att visa upp aktiebrev eller lämnar fondaktierätsbevis för att få ersättning för försålda aktier har utgått som en följd av att aktiebrev avskaffas.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

13 kap. 4 §

I paragrafens andra stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

13 kap. 5 §

Paragrafen behandlar vad förslag till beslut om nyemission i förekommande fall ska innehålla.

Första stycket 3 har utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffats. Efterföljande punkter har därmed fått nya nummer. I fjärde stycket har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av den ändrade numreringen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

13 kap. 36 §

I paragrafens första stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

14 kap. 4 §

I paragrafens andra stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

14 kap. 5 §

Paragrafen behandlar vad förslag till beslut om emission av teckningsoptioner i förekommande fall ska innehålla.

Första stycket 1 har utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffats. Efterföljande punkter har därmed fått nya nummer. I första stycket 8 och i tredje stycket har redaktionella ändringar gjorts som en konsekvens av den ändrade numreringen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

14 kap. 6 §

I paragrafens första stycke 4 har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

14 kap. 29 §

I paragrafens första stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

15 kap. 4 §

I paragrafens andra stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

15 kap. 5 §

Paragrafen behandlar vad förslag till beslut om emission av konvertibler i förekommande fall ska innehålla.

Första stycket 1 har utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffats. Efterföljande punkter har därmed fått nya nummer. I första och tredje stycket har redaktionella ändringar gjorts som en konsekvens av den ändrade numreringen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

15 kap. 6 §

I paragrafens andra stycket har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

15 kap. 34 §

I paragrafens första stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 5 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

16 kap. 2 §

I paragrafens andra stycke har redaktionella ändringar gjorts som en konsekvens av ändrade numreringar i 13 kap. 5 § första stycket, 14 kap. 5 § första stycket och 15 kap. 5 § första stycket.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

19 kap. 4

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.1.

Paragrafen anger i vilka fall ett aktiebolag får förvärva egna aktier. Förslaget går ut på att privata aktiebolag får utökade möjligheter att förvärva egna aktier. I *tredje stycket* har därför klarlagts att det i fråga om privata aktiebolag gäller särskilda bestämmelser om förvärv av egna aktier.

19 kap. 4 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innebär att privata aktiebolag under vissa förutsättningar får förvärva egna aktier. Paragrafen är utformad med förebild i 13 § (se prop. 2004/05:85 s. 773 och prop. 1999/2000:34 s. 115).

Bestämmelsen innehåller en hänvisning till de paragrafer (12 b–k §§) som reglerar formerna för beslut om förvärv av egna aktier. I andra meningen finns en hänvisning till 12 a § angående otillåtna förvärv. Skyddet för bolagets borgenärer tillgodoses genom de allmänna borgenärsskyddsbestämmelserna i 17 kap.

19 kap. 12 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

I paragrafen, som är ny, behandlas konsekvenserna av att ett privat aktiebolag har förvärvat egna aktier utan att iaktta bestämmelserna i 17 kap. 3 eller 4 §. Paragrafen har sin förebild i 16 § (se prop. 2004/05:85 s. 775 och prop. 1999/2000:34 s. 121).

Ett sådant otillåtet förvärv som anges i bestämmelsen behöver inte i sig vara ogiltigt. Rätten till aktien övergår alltså normalt på bolaget. Bolaget är emellertid skyldigt att avyttra samtliga aktier som ingår i det otillåtna förvärvet inom sex månader från förvärvet. Om bolaget inte avyttrar de aktier som ska avyttras inom föreskriven tid ska de förklaras ogiltiga. Det ankommer på styrelsen att efter ogiltigförklaringen se till att de ogiltiga aktierna stryks i aktieboken. Efter ogiltighetsförklaringen ska bolaget minska aktiekapitalet med de ogiltiga aktiernas andel av aktiekapitalet. Ett motsvarande belopp ska föras över till reservfonden. Förslag till beslut om minskning ska läggas fram på den första bolagsstämma som hålls sedan ogiltighet inträtt. För beslutet gäller bestämmelserna i 20 kap. Som framgår av 20 kap. 1 § ska emellertid flertalet av bestämmelserna i 20 kap. inte tillämpas vid minskning enligt förevarande paragraf, se kommentaren till 20 kap. 1 §.

Om ett bolag på grund av bestämmelserna i denna paragraf är skyldigt att minska aktiekapitalet i sådan omfattning att detta efter nedläggningen skulle understiga lägsta tillåtna aktiekapital enligt 1 kap. 5 §, utgör detta grund för tvångslikvidation. Bolaget kan undgå likvidation genom att genomföra en nyemission eller fondemission.

19 kap. 12 b §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, slår fast att ett beslut om förvärv av egna aktier i privat aktiebolag alltid ska fattas av bolagsstämman.

19 kap. 12 c §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om vilken majoritet som krävs för att bolagsstämman ska kunna fatta ett beslut om förvärv av egna aktier enligt 4 a §.

Vid förvärv genom ett erbjudande riktat till ägare av samtliga aktier eller av samtliga aktier av visst slag fordras som huvudregel att beslut fattas med enkel majoritet. Vid förvärv efter överenskommelse med en eller flera ägare krävs däremot som huvudregel att förslaget biträds av minst två tredjedelar av avgivna och företrädda aktier. I bolagsordningen kan föreskrivas ett högre majoritetskrav än vad som framgår av bestämmelsen.

Det är dock inte tillräckligt att erforderlig majoritet uppnås för att beslutet ska bli bestående. Som framgår av 12 a § kan förvärvet vara otillåtet. Beslutet kan också upphävas om det strider mot den s.k. generalklausulen i 7 kap. 47 § (se prop. 1999/2000:34 s. 127).

19 kap. 12 d §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, klargör att det inför ett beslut om förvärv av egna aktier ska upprättas ett förslag till beslut. Paragrafen har sin förebild i 19 §.

Det ankommer på styrelsen, eller om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren att upprätta förslaget till beslut. Av bestämmelserna i 12 e-g §§ framgår vilket beslutsunderlag som ska finnas inför ett bolagsstämmobeslut om förvärv av egna aktier.

19 kap. 12 e §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, reglerar innehållet i förslag till beslut om förvärv av egna aktier enligt 4 a §. Paragrafen har delvis sin förebild i 20 § (se prop. 2004/05:85 s. 776 och prop. 1999/2000:34 s. 124 f.)

19 kap. 12 f §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innehåller ett krav på att styrelsen avger ett särskilt yttrande om hur det föreslagna förvärvet förhåller sig till försiktighetsregeln. I förekommande fall ska i yttrandet även redovisas hur stor del av bolagets egna kapital som består av "realiserade vinster". Paragrafen har sin förebild i 22 § (se prop. 2004/05:85 s. 777).

19 kap. 12 g §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, anger det kompletterande beslutsunderlag som ska finnas när ett förslag till förvärv av egna aktier ska behandlas på annan stämma än årsstämma. Paragrafen har sin förebild i 23 § och 18 kap. 5 § (se prop. 2004/05:85 s. 764 och 777).

19 kap. 12 h §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, anger det kompletterande beslutsunderlag som ska finnas när ett förslag till förvärv av egna aktier ska behandlas på annan stämma än årsstämman. Paragrafen har sin förebild i 24 § och 18 kap. 6 § (se prop. 2004/05:85 s. 764 och 778).

19 kap. 12 i §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen som är ny, anger att styrelsen ansvarar för att de i paragrafen angivna handlingarna tillhandahålls aktieägarna samt hur dessa ska tillhandahållas. Paragrafen har sin förebild i 25 § (se prop. 2004/05:85 s. 778 och prop. 1999/2000:34 s. 123 f.).

19 kap. 12 j §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om kallelsens innehåll. Paragrafen har sin förebild i 26 § (se prop. 2004/05:85 s. 778 och prop. 1999/2000:34 s. 123).

19 kap. 12 k §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, preciserar vad bolagsstämmans beslut om förvärv av egna aktier ska innehålla. Paragrafen har sin förebild i 27 § (se prop. 2004/05:85 s. 778 f.).

19 kap. 12 l §

Förslagen har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innehåller tillsammans med 12 m–o, bestämmelser om formerna för privata aktiebolags överlåtelse av egna aktier. Paragrafen har sin förebild i 31 § (se prop. 2004/05:85 s. 780 och prop. 1999/2000:34 s. 127 f.).

19 kap. 12 m §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, anger vilka lagregler som gäller vid privat aktiebolags överlåtelse av egna aktier. Väsentligen gäller samma regler som vid nyemission av aktier. Paragrafen har till viss del sin förebild i 35 § (se prop. 2004/05:85 s. 781 f. och prop. 1999/2000:34 s. 130 f.)

Enligt förslaget ska i privata aktiebolag beslut om överlåtelse av egna aktier endast kunna fattas av bolagsstämman. Något behov av att kunna bemyndiga styrelsen att fatta sådana beslut bedöms inte föreligga.

19 kap. 12 n §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, anger vad förslaget till beslut om överlåtelse av egna aktier ska innehålla. Paragrafen har till viss del sin förebild i 36 § (se prop. 2004/05:85 s. 782 f. och prop. 1999/2000:34 s. 131 f.).

19 kap. 12 o §

Förslaget har behandlats i avsnitt 8.3.2.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om vad ett beslut om överlåtelse enligt 12 m § ska innehålla. Paragrafen har sin förebild i 37 § (se prop. 2004/05:85 s. 783 f. och prop. 1999/2000:34 s. 132 f.). Se även kommentaren till 37 §.

19 kap. 37 §

Paragrafen behandlar innehåll i bolagsstämmans beslut om överlåtelse av egna aktier.

Andra stycket 2 har utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffats. Efterföljande punkt har därför fått nytt nummer.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

20 kap. 1 §

I paragrafen anges de ändamål för vilka minskning av aktiekapital får ske. Enligt förslaget om att privata aktiebolag får utökade möjligheter att förvärva egna aktier har i 12 a § tagits in särskilda bestämmelser om att privata aktiebolag i visst särskilt fall ska besluta om minskning av aktiekapitalet. Förevarande kapitel ska på samma sätt som avseende 16 § inte gälla vid sådan minskning, med undantag från registreringsbestämmelserna i 19–22 §§. En hänvisning till 12 a § har därför tagits in i *tredje stycket*.

20 kap. 7 §

I paragrafens tredje stycke har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 10 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

20 kap. 9 §

Paragrafen behandlar vissa kompletterande krav på förslag som avser minskning av aktiekapitalet för återbetalning till aktieägarna genom inlösen.

Första stycket 4 har delvis utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffas. I andra stycket har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 10 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

20 kap. 10 §

Paragrafen kompletterar 9 § vad gäller innehållet i ett förslag om minskning av aktiekapitalet genom inlösen.

Första stycket 1 har utgått med anledning av att aktiebrevens avskaffats. Efterföljande punkter har därmed fått nya nummer. I andra och tredje stycket har redaktionella ändringar gjorts som en konsekvens av den ändrade numreringen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

20 kap. 13 §

I paragrafens första stycke 1 har en redaktionell ändring gjorts som en konsekvens av ändrad numrering i 10 §.

Vidare har vissa språkliga ändringar gjorts.

21 kap. 1 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 9.5.1. och 9.5.2.

Paragrafen behandlar lån till aktieägare m.fl. i privata aktiebolag. Enligt förslaget ska privata aktiebolag tillåtas att ge närståendelån under vissa förutsättningar. Detta framgår av *första stycket*.

Begränsningarna i möjligheterna att ge närståendelån har utformats med förebild i 6 § andra och tredje styckena (se prop. 1993/94:196 s. 130 f. och prop. 2004/05:85 s. 806).

Av *andra stycket* framgår att närståendelån får lämnas endast om det därefter finns täckning för bolagets bundna kapital. Endast om bolagets övriga tillgångar överstiger bolagets bundna kapital finns det alltså utrymme för att lämna lån av detta slag. Vid beräkningen härav ska bolagets samtliga fordringar till följd av sådana lån inte tillmätas något värde och ställda säkerheter ska tas upp som skuld.

I *tredje stycket* kommer försiktighetsregeln – motsvarande 17 kap. 3 § andra stycket – till uttryck.

Gällande bestämmelse om förbud mot närståendelån ska alltså gälla för publika aktiebolag. En motsvarande bestämmelse, som enbart gäller för publika aktiebolag, har därför, under rubriken särskilda bestämmelser för publika aktiebolag, tagits in i 13 §. En hänvisning härom finns i *fjärde stycket*.

21 kap. 2 §

Paragrafen innehåller undantag från låneförbudet (se prop. 2004/05:85 s. 803 f.).

Genom hänvisningen till 1 § görs vissa undantag från de restriktioner vid närståendelån som närmare framgår av 1 § andra och tredje styckena. Vidare omfattas låneförbudet för publika aktiebolag i 13 § av undantagen.

21 kap. 3 §.

I paragrafen föreskrivs att bestämmelserna om penninglån gäller även ställande av säkerhet för sådana lån (jfr prop. 2004/05:85 s. 805). Ändringen innebär att en hänvisning införts till den nya paragrafen för publika aktiebolag i 13 §.

21 kap. 4 §

Av paragrafen framgår att vissa fondinnehav inte ska räknas som aktieinnehav vid tillämpning av lånebestämmelserna (jfr prop. 2004/05:85 s. 805). Ändringen innebär att en hänvisning införts till den nya paragrafen för publika aktiebolag i 13 §.

21 kap. 5 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 9.5.1. och 9.5.2.

Paragrafen behandlar lån i privata aktiebolag till förvärv av aktier i bolaget eller överordnat bolag i samma koncern. Enligt förslaget ska privata aktiebolag under vissa förutsättningar tillåtas att ge förvärvslån inom den s.k. närståendekretsen. Detta framgår av *första stycket*.

Begränsningarna i möjligheterna att ge förvärvslån har utformats med förebild i 6 § andra och tredje styckena (se prop. 1993/94:196 s. 130 f. och prop. 2004/05:85 s. 806).

Av *andra stycket* framgår att förskott, lån eller säkerhet enligt första stycket endast får lämnas om det därefter finns täckning för bolagets bundna kapital. Endast om bolagets övriga tillgångar överstiger bolagets bundna kapital finns det alltså utrymme för att lämna lån, förskott eller säkerhet av detta slag. Vid beräkningen härav ska bolagets

samtliga fordringar till följd av sådana lån inte tillmätas något värde och ställda säkerheter ska tas upp som skuld.

I *tredje stycket* kommer försiktighetsregeln – motsvarande 17 kap. 3 § andra stycket – till uttryck.

Gällande bestämmelser om förbud mot förvärvslån ska alltså gälla för publika aktiebolag. En motsvarande bestämmelse, som enbart gäller för publika aktiebolag, har därför, tagits in i 14 §. En hänvisning härom finns i *fjärde stycket*.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

21 kap. 6 §.

Som en konsekvens av att privata aktiebolag enligt 5 § tillåts göra förvärvslån under vissa förutsättningar behövs inte längre undantaget för anställd i paragrafen. Paragrafen föreslås upphävd. Motsvarande bestämmelse, dock nu endast för publika aktiebolag, finns i 15 §.

21 kap. 7 §

Av paragrafen framgår att vid tillämpningen av förvärvslån ska inte den som förvärvar eller innehar en andel i en investeringsfond anses som förvärvare av aktie (jfr prop. 2004/05:85 s. 805). Ändringen innebär att en hänvisning införts till den nya paragrafen för publika aktiebolag i 14 §.

21 kap. 8 §

I och med att förbuden mot närståendelån och förvärvslån tas bort för privata aktiebolag behövs inte längre någon dispensmöjlighet enligt paragrafen. Paragrafen föreslås därför upphävd. Motsvarande bestämmelse, dock nu endast för publika aktiebolag, finns i 16 §.

21 kap. 9 §

Paragrafen som behandlar dispensförfarandet föreslås upphävd. Motsvarande bestämmelse, dock nu endast för publika aktiebolag, finns i 17 §.

21 kap. 10 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 9.5.2.

Paragrafen ställer krav på en särskild förteckning över vissa förskott, lån och säkerheter.

För publika aktiebolag kvarstår kraven oförändrade. I och med att låneförbudet och därmed även dispensförfarandet tagits bort för privata aktiebolag begränsas skyldigheten för privata aktiebolag att föra förteckning enligt paragrafen. En utvidgad upplysningsplikt för de privata aktiebolagen i bolagets årsredovisning har dock tagits in i 5 kap. 12 § årsredovisningslagen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

21 kap. 12 §

Paragrafen innebär att det för publika aktiebolag inte finns någon dispensmöjlighet när det gäller lån till förvärv av aktier i det långivande bolaget. Innehållet i paragrafen framgår nu i stället av 16 §. Paragrafen kan därför upphävas.

21 kap. 13 §

Se kommentaren till 21 kap. 1 §.

21 kap. 14 §

Se kommentaren till 21 kap. 5 §.

21 kap. 15 §

Se kommentaren till 21 kap. 6 §.

21 kap. 16 §

Se kommentaren till 21 kap. 8 och 12 §§.

21 kap. 17 §

Se kommentaren till 21 kap. 9 §.

22 kap. 4 §

Paragrafen behandlar rätt till lösenbelopp vid inlösen av minoritetsaktier.

Första stycket har ändrats med anledning av att aktiebrev avskaffats. Se kommentaren till 13 §.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

22 kap. 13 §

Enligt paragrafen ska minoritetsaktieägarna, om det har beslutats om förhandstillträde till aktier i ett bolag som inte är avstämningsbolag, överlämna sina aktiebrev med anteckning om överlåtelse till majoritetsaktieägaren. I och med att aktiebrev avskaffas kan denna metod inte längre tillämpas. Förslaget går ut på att minoritetsaktieägarna i stället ska vara skyldiga att låta majoritetsaktieägaren införa sig som ägare till aktierna i aktieboken samt att majoritetsaktieägaren då ska vara skyldig utge lösenbevis till dessa aktieägare. *Första och andra stycket* har ändras i enlighet härmed.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

22 kap. 20 §

Paragrafen behandlar verkningar av en skiljedom avseende lösenbeloppet.

I och med att aktiebrev avskaffas kan inte längre majoritetsaktieägaren få aktiebrev överlämnade till sig. Förslaget går ut på att rättsföljden av en dom avseende lösenbeloppet i stället för bolag som inte är avstämningsbolag ska vara att majoritetsaktieägaren förs in som aktieägare i aktieboken. Paragrafen har ändrats i enlighet härmed.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

22 kap. 21 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om majoritetsaktieägarens skyldighet att i vissa fall deponera lösenbeloppet hos länsstyrelsen i enlighet med lagen (1927:56) om nedsättning av pengar hos myndighet. I och med att aktiebrev avskaffas kan inte längre sådan skyldighet inträda på grund av innehav av aktiebrev. Bestämmelserna i första och tredje stycket har ändrats med anledning av att aktiebrev avskaffats.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

22 kap. 22 §

I paragrafen behandlas utfärdande av nytt aktiebrev. Bestämmelsen förslås upphävd.

25 kap. 9 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.3.

Paragrafen, som är ny, innehåller en beskrivning av möjligheten till upplösning av privat aktiebolag utan likvidation. Möjligheten är alltså ett alternativ till frivillig likvidation som framför allt riktar sig till privata aktiebolag där de ekonomiska förhållandena är begränsade. Upplösning sker genom att bolaget avförs ur aktiebolagsregistret efter en ansökan enligt 9 b §.

25 kap. 9 b §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.4.

Paragrafen, som är ny, reglerar ansökan om upplösning av privat aktiebolag.

Eftersom aktieägarna, styrelseledamöter och eventuell verkställande direktör åtar sig ett personligt betalningsansvar för bolagets skulder måste samtliga dessa samtycka till att upplösningförfarandet ska användas. En ansökan ska därför undertecknas av samtliga aktieägare, styrelseledamöter och verkställande direktör. Däremot krävs inte något beslut från bolagsstämman. Ansökan ska göras hos Bolagsverket inom två veckor efter undertecknandet.

I 1 kap. 46 a § aktiebolagsförordningen (2005:559) framgår vilka handlingar m.m. som ska fogas till ansökan.

En ansökan om upplösning bör likställas med ett registreringsärende. Bolagsverket har därmed att handlägga en sådan ansökan enligt 27 kap. 2 §.

25 kap. 9 c §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.4.

Paragrafen, som är ny, behandlar kungörelse.

Upplösning genom avregistrering innebär att borgenärerna tvingas att godta ett gäldenärsbyte. Mot denna bakgrund samt för att ytterligare förstärka kontrollfunktionen ska en ansökan om upplösning kungöras i Post- och Inrikes Tidningar. Borgenärerna ges härigenom möjlighet att motsätta sig och stoppa förfarandet, se 9 d §. Om en borgenär inte hör av sig under handläggningstiden får denne anses ha godtagit gäldenärsbytet. För att handläggningen inte ska dra ut på tiden ska kungörelsen ske skyndsamt. En månad därefter kan, om övriga förutsättningar är uppfyllda, bolaget avregistreras.

25 kap. 9 d §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.4.

Paragrafen, som är ny, behandlar när Bolagsverket ska meddela avslagsbeslut.

Under vissa omständigheter bör upplösningsförfarandet inte få användas och Bolagsverket därmed avslå ansökan.

Enligt *punkten 1* ska ansökan avslås om bolaget, trots den försäkran som lämnats, har obetalda skulder. Detta kan exempelvis framkomma genom intygen från Kronofogdemyndigheten eller Skatteverket eller genom att någon borgenär underrättar Bolagsverket härom.

En annan omständighet som ska föranleda avslag är att Skatteverket gjort bedömningen att bolaget med fog kan antas bli betalningskyldigt för skatt eller socialavgifter. Detta framgår av *punkten 2*.

Vidare ska avslagsbeslut meddelas om någon borgenär motsätter sig förfarandet. Detta framgår av *punkten 3*.

Slutligen ska enligt *punkten 4* avslag meddelas om grund för tvångslikvidation föreligger.

25 kap. 9 e §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.4.

Paragrafen, som är ny, reglerar rättsverkningarna av Bolagsverkets beslut om avregistrering. Bestämmelsen är utformad med förebild i övergångsbestämmelse vid höjning av aktiekapitalet (se prop. 1993/94:196 s. 216 f.)

När bolaget har avförts ur aktiebolagsregistret enligt 9 a § anses det upplöst och förlorar därmed sin rättskapacitet. Bolaget kan då inte längre förvärva rättigheter eller skyldigheter och inte föra talan inför domstol (jfr NJA 1982 s. 754 och 1983 s. 801).

Bestämmelserna i första stycket har som utgångspunkt att bolaget i och med avregistreringen inte kan göra gällande några rättigheter och ansvar inte längre för några förpliktelser. Ansvaret för bolagets förpliktelser övergår på aktieägarna, styrelseledamöterna och den verkställande direktören. Ansvaret gäller dock endast de personer som undertecknat ansökan. För det fall det finns någon okänd aktieägare som inte uppmärksammats av styrelsen ska denne inte ovetandes åläggas ett personligt betalningsansvar. De berörda personerna ansvarar därvid solidariskt med den inskränkning som följer av andra stycket. Avsikten är att den personliga ansvarigheten ska inträda för varje slag av förpliktelse som åvilat aktiebolaget, således även för vad bolaget haft att utge exempelvis på grund av utomobligatorisk skadeståndsskyldighet (jfr prop. 1973:168 s. 14).

Inskränkningen enligt *andra stycket* innebär att ansvaret för en aktieägare som inte varit styrelseledamot eller verkställande direktör någon gång under en sexmånadersperiod före ansökans undertecknande, ska begränsas till dennes andel i aktiekapitalet. Ansvaret bör begränsas på detta sätt eftersom det kan uppfattas som orimligt att även personer med ett mycket obetydligt aktieinnehav som haft små möjligheter att påverka bolagets skötsel ska drabbas av ett obegränsat personligt betalningsansvar (jfr bet. 1980/81:LU28 s. 12 f.).

25 kap. 34 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.3.

Paragrafen behandlar likvidators skyldighet att ansöka om kallelse på okända borgenärer enligt lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer.

Bestämmelsen i *första stycket andra meningen* är ny. Denna innebär ett undantag från tidsfristen om sex månader i 5 § lagen om kallelse på okända borgenärer. Tiden är i förevarande fall i stället två månader. Syftet är att förkorta tiden i ett likvidationsärende. I övrigt gäller alltså vad som gäller för kallelsen, lagen om kallelse på okända borgenärer.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

30 kap. 1 §

Ändringarna i första stycket 4 samt fjärde stycket är föranledda av förslaget om att förbudet mot närståendelån i nuvarande 21 kap. 1 § och förbudet mot förvärvslån i nuvarande 21 kap. 5 § tas bort för privata aktiebolag. Den nuvarande straffsanktionen gäller därmed i huvudsak inte längre för de privata aktiebolagen. Hänvisningen till 21 kap. 10 § kan dock alltså komma att bli gällande såvitt avser lån och säkerheter som har lämnats med stöd av bestämmelsen i 21 kap. 2 § första stycket 3. Däremot kvarstår straffbestämmelsen för publika aktiebolag. Förbudet mot närståendelån har för publika aktiebolag flyttats till 21 kap. 13 § och förbudet mot förvärvslån till 21 kap. 14 §.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

31 kap. 1 §

Möjligheten att överklaga Bolagsverkets beslut i vissa ärenden tas bort i konsekvens med att bestämmelserna om ärenden om dispens från bosättningskravet enligt 2 kap. 1 § tredje stycket, 8 kap. 9 §, 30 § eller 37 § andra stycket föreslås upphäva.

31 kap. 2 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.1.2.

Paragrafen anger vilka av Bolagsverkets beslut som ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

I konsekvens med att beslut enligt 7 kap. 17 §, 9 kap. 9, 25 och 26 §§ samt 10 kap. 22 § numera ska fattas av Bolagsverket har i *första stycket 7* införts en bestämmelse som innebär att även dessa beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

31 kap. 3 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 10.2.4.

Paragrafen behandlar överklagande av Bolagsverkets beslut hos allmän domstol. Ärenden enligt 25 kap. 11, 28 och 29 §§ har ansetts vara av sådan art att överklagande av besluten bör prövas av allmän domstol (prop. 1993/94:43 s. 19 f och 25). Ändringen i bestämmelsen innebär att även beslut om upplösning av privat aktiebolag efter att detta avförts ur aktiebolagsregistret enligt 25 kap. 9 a § omfattas härav.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

31 kap. 4 §

I paragrafen behandlas överklagande av länsstyrelsens beslut. Bestämmelsen förslås upphävd.

31 kap. 5 §

Ändringen är föranledd av förslaget om att låneförbudet samt därmed dispensmöjligheten i anslutning till dessa tas bort för de privata aktiebolagen. Dagens bestämmelser kvarstår dock oförändrade för publika aktiebolag. Bestämmelsen om dispens har i konsekvens härmed flyttats till 21 kap. 16 §.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

På grund av svårigheter att bedöma tiden för lagstiftningsfrågornas fortsatta behandling lämnas inget förslag på dag för ikraftträdande.

För förslagen i avsnitt 5 om aktiebrevens avskaffande behövs en särskild övergångsordning avseende aktiebrev som utfärdats innan de nya föreskrifterna träder i kraft. Förslaget har behandlats i avsnitt 5.6.10.

För att det papperslösa systemet ska komma att gälla fullt ut och aktieboken ge en rättvisande bild av ägarförhållandena i bolaget måste aktiebrev i så stor utsträckning som möjligt lämnas in till bolagets styrelse som kan makulera dessa och i stället föra in uppgifterna i aktieboken. Av 4 kap. 37 § framgår att en aktieägare, panthavare eller person med annan rätt i aktien endast kan utöva sina rättigheter i bolaget om han eller hon antecknats i aktieboken. Aktiebrev som utfärdats

och lämnats ut före lagens ikraftträdande måste alltså lämnas in till bolaget för att de rättigheter som aktien ger ska kunna användas. Aktiebrevet kommer att behålla sin rättsliga status på så sätt att det utgör ett bevismedel vid styrelsen prövning vid införande i aktieboken.

Aktiebrev kan även efter ikraftträdandet komma att användas vid överlåtelse eller pantsättning av aktier genom att detta lämnas över till förvärvare eller panthavare och detta utan bolagets kännedom. Enligt *punkten 2* ska en sådan förvärvare eller panthavare kunna uppnå sakrättsligt skydd i enlighet med den nu gällande 6 kap. 8 §. För att undvika risk för konkurrens vid dubbelöverlåtelse där den ene förvärvaren kan uppnå sakrättsligt skydd genom att få aktiebrevet i sin besittning och den andre förvärvaren genom att bolaget underrättas härom, har traditionsprincipen företräde. Sådant företräde ges dock endast om aktieboken innehåller uppgift om att aktiebrev har utfärdats. Detta innebär att en förvärvare eller panthavare som efter ikraftträdandet tar emot ett aktiebrev måste kontrollera att uppgift om aktiebrevet finns i aktieboken för att undvika eventuell rättsförlust. Å andra sidan blir det inte möjligt för exempelvis en förvärvare att uppnå sakrättsligt skydd genom denuntiatio om det i aktieboken finns uppgift om att aktiebrev lämnats ut för aktierna och detta inte återlämnats till styrelsen.

Om styrelsen underlåtit att föra in uppgift om aktiebrevet i aktieboken torde detta kunna medföra skadeståndsskyldighet.

2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2004:46) om investeringsfonder

2 kap. 3 a §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har första stycket i bestämmelsen tagits bort.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

3 Förslaget till lag om ändring i årsredovisningslagen (1995:1554)

5 kap. 12 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 9.5.2.

Ändringarna i *tredje stycket* går tillbaka på förslaget om den nya utformningen i 21 kap. aktiebolagslagen där privata aktiebolag enligt 1 och 5 §§ tillåts ge närståendelån samt förvärvslån under vissa förutsättningar. Lämnade lån eller ställda säkerheter enligt dessa paragrafer ska alltså framgå av årsredovisningen. För publika aktiebolag gäller alltså allmänt att lämnade lån till eller ställd säkerhet till förmån för någon med stöd av dispens ska framgå. Dispensbestämmelsen för publika aktiebolag har flyttats till 21 kap. 16 § aktiebolagslagen.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

5 kap. 20 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 14.9.1. Se även avsnitt 14.9.2.

I tredje stycket uppställs strängare krav på upplysningar som ska lämnas i årsredovisningen om årets löner och andra ersättningar i publika aktiebolag. Tredje stycket i bestämmelsen har tagits bort.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

5 kap. 22 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 14.9.1.

I andra stycket uppställs strängare krav på upplysningar som ska lämnas i årsredovisningen om pensioner och liknande förmåner i publika aktiebolag. Andra stycket i bestämmelsen har tagits bort.

Vidare har en språklig ändring gjorts.

6 kap. 1 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 14.9.1.

I paragrafen regleras att förvaltningsberättelsen i aktiemarknadsbolag ska innehålla information om dels de senaste beslutade riktlinjerna, dels styrelsens förslag till nya riktlinjer. Bestämmelsen förslås upphävd.

7 kap. 14 §

I andra stycket framgår att två avvikelser gäller i fråga om vad koncernredovisning ska innehålla om ersättningar m.m. till ledande befattningshavare. Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har andra stycket i bestämmelsen tagits bort.

7 kap. 32 §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tas bort har hänvisningen i första stycket femte punkten till 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tagits bort.

4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag**5 kap. 1 §**

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har andra stycket i bestämmelsen tagits bort.

6 kap. 1 §

Som en konsekvens av att 6 kap. 1 a § årsredovisningslagen upphävs har hänvisningen i andra stycket gällande bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag som är aktiemarknadsbolag tagits bort.

7 kap. 4 §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har andra stycket i bestämmelsen tagits bort.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 7 §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tas bort har hänvisningen i första stycket tredje punkten b till 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tagits bort.

5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag**5 kap. 1 §**

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har andra stycket i bestämmelsen tagits bort.

6 kap. 1 §

Som en konsekvens av att 6 kap. 1 a § årsredovisningslagen upphävs har hänvisningen i andra stycket gällande försäkringsaktiebolag som är aktiemarknadsbolag tagits bort.

7 kap. 4 §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket och 5 kap. 22 § andra stycket årsredovisningslagen tas bort har andra stycket i bestämmelsen tagits bort.

Vidare har språkliga ändringar gjorts.

7 kap. 5 §

Som en konsekvens av att 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tas bort har hänvisningen i första stycket fjärde punkten b till 5 kap. 20 § tredje stycket årsredovisningslagen tagits bort.

6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag

2 kap. 22 a §

Förslaget har behandlats i avsnitt 15.3.

Paragrafen, som är ny, innebär att en bolagsmans ansvar för bolagets förpliktelser preskriberas tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret, om inte preskriptionen dessförinnan avbryts gentemot bolagsmannen.

Bestämmelsen innebär att en borgenär som vill kräva fullgörelse mot en bolagsman som avgått ur ett handelsbolag gentemot denne måste vidta åtgärder senast tio år efter det att bolagsmannens avgång registrerats i handelsregistret. Uppgifter om när en bolagsman registrerats som avgången kan borgenären få genom handelsregistret. Vidare kungörs registreringen i Post- och Inrikes Tidningar.

Bestämmelser i övrigt om preskription och preskriptionsavbrott m.m. följer av preskriptionslagen (1981:130).

Medansvarfordringar som omfattas av lagen (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. berörs inte av ändringen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelse

På grund av svårigheter att bedöma tiden för förslaget fortsatta behandling lämnas inget förslag på dag för ikraftträdande.

Med hänsyn till borgenärsintressen ska den nya paragrafen endast gälla för de bolagsmän vars avgång registreras i handelsregistret efter lagens ikraftträdande. Bolagsmans ansvar för bolagets förpliktelser, vars avgång har registrerats före ikraftträdandet, kommer alltså enligt gällande rätt inte vara föremål för särskild preskription.

7 Förslaget till lag om ändring i kupongskattelagen (1970:624)

18 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 12.2.2. Bestämmelsen som ålägger aktiebolag som beslutat om utdelning att sända in en bestyrkt

avskrift av bolagsstämmoprotokoll till registreringsmyndigheten, föreslås upphävd.

8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1936:81) om skuldebrev

2 kap. 24 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.4. Bestämmelsen som behandlar utdelningskuponger föreslås upphävd.

2 kap. 25 §

Förslaget har behandlats i avsnitt 5.4.

Som en konsekvens av förslaget om att utdelningskuponger ska avskaffas och därmed 24 § upphävas har hänvisningen i första stycket till denna paragraf tagits bort.

Särskilda yttranden

Särskilt yttrande av experten Håkan Söderberg

I nedanstående frågor har jag en annan uppfattning än utredaren av sådan styrka att jag vill redovisa min inställning i ett särskilt yttrande.

Aktieägarregister m.m.

I betänkandet föreslås att det pappersbaserade systemet med aktiebrev, utdelningskuponger och interimisbevis avskaffas. I och med att aktiebrev avskaffas kommer aktieboken att innehålla flera uppgifter och få större rättslig betydelse. I anslutning till dessa ändringar har frågan om införande av ett centralt aktieägarregister aktualiserats.

Utredaren har bedömt att de tidsramar som han haft till förfogande inte räckt till för att närmare analysera konsekvenserna av ett sådant register. Han pekar på att det är lämpligt att utreda frågan ytterligare efter det att en aktiebrevsreform genomförts.

Utredaren har övervägt om det skulle vara lämpligt att föreslå att det införs en skyldighet för aktiebolag att årligen lämna information om ägarförhållanden i bolaget till Bolagsverket. Han har bedömt att det, i vart fall för närvarande, inte bör införas något sådant krav. Jag delar inte hans uppfattning om att det skulle stå i strid med uppdraget att förenkla för aktiebolagen att, i anslutning till att aktiebrev avskaffas, föreslå att ett sådant krav införs. Enligt min mening skulle den samlade tillgången på sådan information hos Bolagsverket kunna underlätta i olika sammanhang både för näringslivet och för myndigheter samtidigt som det skulle innebära en kontrollfunktion av att bolagen verkligen för aktiebok. Informationskravet skulle kunna uppfyllas genom att bolagen elektroniskt överför databaserade uppgifter eller genom fotokopia av aktieboken, och den administrativa kostnaden att lämna uppgifterna en gång per år torde bli mycket låg.

Jag anser därför att ett krav på årlig information till Bolagsverket om ägarförhållanden i aktiebolag bör införas i avvaktan på att frågan om införande av ett centralt aktieägarregister utreds.

Låneförbudet

I betänkandet föreslås att det nuvarande låneförbudet i aktiebolagslagen tas bort och ersätts med begränsningar för hur stora lån som får lämnas till aktieägare, styrelseledamöter och andra bolaget närstående personer (s.k. närståendelån). Det föreslås också att s.k. förvärvslån ska få lämnas under samma förutsättningar som närståendelån.

Jag delar inte utredarens uppfattning. Regeringen övervägde vid införandet av den nuvarande aktiebolagslagen ändringar av samma innebörd som de nu föreslagna. Den kom fram till att övervägande skäl talade för att behålla det gällande låneförbudet för närståendelån (prop. 2004/05:85 s. 427 ff.).

Enligt min uppfattning kvarstår de av regeringen angivna starka skälen för att upprätthålla en skiljelinje mellan bolagets ekonomi, å den ena sidan, och aktieägarnas och företagsledningens ekonomier å den andra. Om låneförbudet helt eller delvis upphävs skulle det bli svårare att upprätthålla en sådan skiljelinje och att kontrollera mellanhavanden mellan bolaget och de personer som står bakom bolaget. Till detta kommer att det kan sättas i fråga om införandet av en utökad möjlighet att låna ut pengar i närståendekretsen i någon större utsträckning förenklar för aktiebolagen. I dag finns möjlighet till dispens från förbudet mot lån till närstående om det finns synnerliga skäl (21 kap. 8 § aktiebolagslagen).

Nuvarande regler om förbud för s.k. förvärvslån syftar till att förhindra att förvärv av ett aktiebolag finansieras med bolagets egna medel. Ett sådant förfarande skulle innebära att tillgångar frånhänds bolaget och tillförs de tidigare aktieägarna samtidigt som bolaget får en fordran på den nye aktieägaren. I dag finns möjlighet till dispens från förbudet mot lån till förvärv av aktier om det behövs på grund av särskilda omständigheter. Enligt min uppfattning behövs regler av nuvarande utformning även fortsättningsvis (jfr prop. 2004/05:85 s. 432 ff.).

Eventuella lagändringar i enlighet med förslagen i dessa delar bör i vart fall inte träda i kraft förrän nödvändiga följdändringar i skattelagstiftningen gjorts.

Särskilt yttrande av experten Per Nordström

Inledning

I detta slutbetänkande lämnar utredaren många förslag som ligger väl i linje med utredningens huvudsyfte, att skapa enklare regler för aktiebolag. I några delar vill jag dock framföra en annan uppfattning.

Aktiebrev och aktiebok

Utredarens förslag att avskaffa aktiebrev och istället ge aktieboken en ökad betydelse känns i sig som en riktig och väl motiverad förändring. Det är min erfarenhet att många bolagsföreträdare inte med säkerhet vet huruvida aktiebrev är utfärdade eller ej och det är också vanligt att aktiebrev men även aktieböcker kommer på avvägar vilket ställer till en hel del problem inte minst vid aktieöverlåtelser. Om aktiebrev avskaffas kommer det att bli mycket viktigt att aktieboken förs på ett korrekt sätt och att aktieboken hela tiden hålls aktuell. Detta särskilt som aktieboken ska innehålla flera uppgifter än idag.

Aktieägarregister

Mot bakgrund av dagens problem kring aktiebrev och aktieböcker känner jag en oro för att aktieboken i ett inte obetydligt antal fall kommer att uppvisa betydande brister. Jag menar därför att det nu vore lämpligt att överväga att föra in regler om ett centralt aktieägarregister. Ett sådant centralt register bör utformas enligt det förslag som Aktiebolagskommittén redovisade i bilaga till sitt slutbetänkande (SOU 2001:1).

Naturligtvis finns det nackdelar med ett centralt aktieägarregister på så sätt att varje aktieöverlåtelse måste rapporteras in till registret och att insynen kring aktieägandet underlättas. Samtidigt konstaterar jag att det merarbete som bolagen och aktieägarna drabbas av är marginellt. Även om styrelsen fortsättningsvis ska föra aktieboken måste förändringar rapporteras och föras in. Genom att tillhandahålla en möjlighet till elektronisk rapportering till ett framtida centralt aktieägarregister kan rapporteringen underlättas. Det vore då lämpligt att Bolagsverket gavs i uppdrag att föra det centrala aktieägarregistret. En ägarförändring leder ofta till änd-

ring i styrelse och firmateckning och det skulle då vara smidigt att samtidigt till ett ställe kunna anmäla såväl ägarbytet som den nya styrelsen etc. för registrering.

Intresset av att få information om hur olika företag ägs är mycket stort. Bolagsverket får varje timme ett stort antal frågor kring aktieägandet och där vi med nuvarande ordning får hänvisa till att kontakta bolaget och be att få se aktieboken. Om det fanns ett centralt aktieägarregister skulle bolagen kunna avlastas frågor kring ägandet och det skulle också bli möjligt att alltid göra en ännu bättre affärskontroll till nytta för ett säkert företagande.

Förutom den nytta affärspartners, långgivare m.fl. skulle ha av ett ägarregister så blir ett aktieägarregister också till fördel för myndigheter som Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket och Kronofogden när det gäller att utreda brott eller att hantera skattefrågor m.m. Sverige inför just nu regler som bygger på det tredje penningtvättsdirektivet (2005/60/EG). I det sammanhanget kan det konstateras att Sverige kritiserats av Financial Action Task Force (FATF) när det gäller åtgärder mot penningtvätt och terroristfinansiering. Vid tillämpningen av de nya författningarna för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism är det ännu viktigare att känna till vem man gör affärer med. Ett centralt aktieägarregister passar väl in i den bilden.

Även myndigheter och organisationer som ska lämna tillstånd till viss verksamhet eller betala ut olika former av bidrag till verksamhet skulle få ett bättre underlag för sitt beslutsfattande om det fanns tillgång till ett centralt aktieägarregister.

Om det inte blir aktuellt med ett centralt aktieägarregister bör det enligt min uppfattning i vart fall införas en ordning där uppgifter om aktieägandet ur aktieboken årligen rapporteras in till Bolagsverket. Det bör i så fall ske samtidigt med att räkenskapshandlingarna ges in till verket. För att underlätta en sådan inrapportering bör ett elektroniskt förfarande tillämpas. Jag vill i det här sammanhanget peka på att det i förslaget till EG-förordning om ett privat europabolag finns bestämmelse om att aktieägarföreteckningen ska offentliggöras (medlemsstaterna föreslås kunna besluta om annan ordning).

Förvärv av egna aktier

Det är naturligtvis viktigt att underlätta ägar- och generationsskiften i privata aktiebolag. Jag ifrågasätter dock om behovet av ändrade regler kring förvärv av egna aktier är så stort att det motiverar att det förs in nya regler i aktiebolagslagen. Aktiebolagslagen skulle med utredarens förslag belastas med ett tjugotal nya paragrafer. Detta är inte ägnat till att skapa regler om ett enklare aktiebolag.

Särskilt yttrande av experten Roland Andersson

Inledning

Jag delar inte utredarens förslag i vissa delar. Innan jag redovisar mina synpunkter i de delarna tar jag upp några frågor av mer övergripande och principiell natur.

Allmänt om det pågående förenklingsarbetet

Först vill jag slå fast att jag inte har något emot förenklingar i lagstiftningen som underlättar för företagen. Förenklingar kan också vara positiva för bekämpningen av ekonomisk brottslighet. Ett enklare regelverk kan bidra till att i vart fall de oaktsamma brotten blir färre. Så länge det är fråga om verkliga förenklingsåtgärder som inte har annat än positiva effekter för samhället som helhet ställer jag mig därför bakom de förslag som läggs fram. Detta gäller för merparten av de förslag som utredaren presenterar. Men vissa förenklingsförslag kan dock få negativa konsekvenser för samhället.

Förutom de frågor som utredaren har haft att överväga förbereds ytterligare ett antal förenklingsåtgärder i syfte att gynna företagandet i landet. Jag tänker då i första hand på förslagen om avskaffad revisionsplikt och sänkt krav på aktiekapitalets storlek. Förenklingsarbetet väcker framför allt två frågor, nämligen om det batteri av förenklingar som initierats verkligen gynnar företagandet i landet och hur de åtgärder som förbereds kommer att påverka utvecklingen av den ekonomiska brottsligheten.

Dagens aktiebolag har en kvalitetsstämpel som fyller en viktig funktion i samhället. Ett aktiebolag ska bl.a. ha ett aktiekapital som inte bara är symboliskt och en revisor. Bolagets medel får inte lånas ut till aktieägare eller företrädare för bolaget. Bolaget ska ha styrelse som ska kunna ställas till ansvar för bolagets verksamhet. Allt detta bidrar till att aktiebolaget i dag intar en särställning bland de svenska företagsformerna.

Genomförs alla de förenklingar beträffande aktiebolaget som föreslagits kommer förutsättningarna för det ekonomiska "umgänget" i samhället att förändras. De ekonomiskt starka aktörerna på marknaden kommer att minimera sitt risktagande. Det kommer att bli svårare för aktiebolag och särskilt nystartade sådana att överhuvudtaget få kredit och eventuella krediter kommer att bli dyrare. Krav på personlig borgen eller motsvarande kommer att bli regel. Till bilden hör

vidare att de nystartade aktiebolagen sannolikt kommer att ställas inför kravet på korta betalningsfrister av sina leverantörer.

Mot den bakgrunden är det sannolikt att bl.a. marknaden för svart utlåningsverksamhet kommer att öka och att den grova organiserade brottsligheten därmed får en utökad spelplan. Regeringens satsning på åtgärder mot denna särskilt samhällsskadliga brottslighet riskerar därmed att bli mindre verkningsfulla.

Förslagen förenklar också för de personer som vill missbruka aktiebolagsformen för att undandra staten skatter och arbetsgivaravgifter. Ett typiskt brottsupplägg när det gäller svart arbetskraft ser ut på följande sätt.

Utrymme för betalning av svart arbetskraft skapas genom att osanna fakturor bokförs i ett beställarbolag, där arbetet utförs. Peningmedel överförs till de bolag som utställt de osanna fakturorna. Medlen tas där ut i kontanter och återförs till beställarbolagen, som avlönar arbetarna svart. Fakturabolagen företräds av målvakter och aktiebolagen bedriver inte någon annan verksamhet än att ställa ut falska fakturor. De byts ut efterhand och avlöser varandra för att förhindra upptäckt av den brottsliga verksamheten. Brottsuppläggen förutsätter således en ständig tillgång på nya aktiebolag och förenklingarna kommer att bidra till att det behovet blir lättare att tillgodose än i dag.

Om alla de förenklingsåtgärder som initierats verkligen genomförs torde det visserligen bli enklare att starta ett aktiebolag men jag tror att det samtidigt blir dyrare och svårare än i dag att driva verksamheten vidare. Många av de nystartade bolagen riskerar därför att gå i konkurs, inte sällan med stora förluster och personliga tragedier som följd. De kan också dra med sig andra aktiebolag i konkurserna. Missbruket av aktiebolagsformen kommer sannolikt också att öka, vilket i sin tur medför att konkurrensen snedvrids och att den grova organiserade brottsligheten får större spelrum. De nu beskrivna effekterna gynnar inte nyföretagandet och kan inte heller ses som något positivt för samhället som helhet.

Konsekvenserna av utredarens förslag

Mot bakgrund av vad jag nu anfört anser jag att de förslag som utredaren lägger fram i detta slutbetänkande måste ses i det större sammanhang som de utgör en del av. När det gäller några av förslagen delar jag då inte utredarens optimistiska syn på de positiva effekterna för företagen och näringslivet. Jag anser vidare att utredaren underskattat de

negativa effekterna för bekämpningen av den ekonomiska brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet i allmänhet.

Närmare om utredarens förslag

Bosättningskrav för styrelsen

Ett vanligt sätt att undgå beskattning i Sverige är att placera sin förmögenhet i något land dit Skatteverkets kontrollverksamhet inte når, s.k. skatteparadis. Om utredarens förslag om ett helt slopat bosättningskrav för styrelse och verkställande direktör i ett aktiebolag infördes skulle på motsvarande sätt "styrelseparadis" kunna utnyttjas. Som styrelseledamöter sätts personer (s.k. målvakter) in som är bosatta i länder där de är oåtkomliga för såväl aktiebolagsrättsliga som straffrättsliga reaktioner.

De negativa effekterna av förslaget är så stora att de inte uppvägs av de fördelar som kan finnas med förslaget. Jag kan som exempel inte se hur ett slopat bosättningskrav skulle kunna göra det lättare för en kvinna att starta ett aktiebolag i tjänstesektorn, en kategori av företagare som förenklingsåtgärderna särskilt ska gynna.

Aktieägarregister m.m.

Jag har inget att erinra mot att aktiebrev avskaffas. Men jag är inte lika optimistisk som utredaren när det gäller bolagens förmåga att på egen hand sköta aktieboken på ett tillfredsställande sätt. Som redovisats är erfarenheterna från hur aktieböckerna förs i dag inte särskilt goda. Mot den bakgrunden ser jag inte informationskampanjer av olika slag som någon framkomlig väg för att lyfta aktieboken till den nivå som krävs för att aktiebrev ska kunna avskaffas.

Om man samtidigt som aktiebrev avskaffas inför ett aktieägarregister efter den modell som Aktiebolagskommittén föreslog i en bilaga till sitt slutbetänkande (Aktieägarregister, SOU 2001:1) skulle man en gång för alla tvingas att reda ut ägarförhållandena i landets aktiebolag, något som bl.a. skulle underlätta bolagsöverlåtelser och andra åtgärder inom ramen för ett bolags verksamhet som berör samtliga aktieägare. Ett Aktieägarregister skulle naturligtvis också vara till fördel för skattekontrollen och bekämpningen av ekonomisk brottslighet. Men det är inte i första hand de effekterna som gör att jag helst skulle vilja ha ett centralt aktieägarregister; jag tror inte att företagen direkt på

egen hand kommer att hantera aktieboken på ett sätt som gynnar den ekonomiska tillväxten i landet.

Att införa ett centralt aktieägarregister kan emellertid framstå som ett stort steg att ta. Ett alternativ som innehåller många av ett centralt registers fördelar skulle vara att enligt utländska förebilder ålägga aktiebolagen att en gång per år skicka in en kopia av aktieboken till Bolagsverket. Tyvärr har utredaren inte lagt fram något sådant förslag. Ett krav av detta slag torde inte öka arbetsbelastningen för aktiebolagen mer än ytterst marginellt, naturligtvis under förutsättning att bolagen verkligen för aktiebok, vilket torde vara själva poängen med reformen. Det torde vidare vara svårt att hävda att en sådan ordning skulle vara integritetskränkande samtidigt som man föreslår att aktieboken ska vara offentlig.

Underlåtenhet att skicka in en kopia skulle kunna medföra en sanktionsavgift enligt samma principer som gäller för årsredovisningar. Regleringen skulle också kunna utvärderas efter några år och om det då visar sig att aktiebolagens företrädare lärt sig att föra aktiebok på ett godtagbart sätt kan man naturligtvis på nytt överväga att helt överlåta ansvaret på aktiebolagen på det sätt som utredaren nu föreslår.

Förslaget att avskaffa aktiebrev innebär att aktieboken kommer att innehålla betydligt fler uppgifter än i dag. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet underlåter att föra aktiebok eller att hålla den tillgänglig döms till böter eller fängelse i högst ett år. Jag frågar mig om det verkligen finns skäl att kriminalisera de mest bagatellartade överträdelsena av kravet på att föra aktiebok. Enligt min uppfattning borde rättsväsendets begränsade resurser kunna användas på bättre sätt. Det bör därför övervägas om inte mindre brister bör undantas från det straffbara området. Detta kan lämpligen åstadkommas genom att ringa fall undantas från det straffbara området.

Låneförbudet

Som utredaren nämner var förbudet mot lån till närstående föremål för överväganden när den nya aktiebolagslagen infördes. Förbudet behölls dock. Regeringen framhöll att det finns starka principiella skäl att upprätthålla en skiljelinje mellan bolagets ekonomi å den ena sidan och företagsledningens ekonomier å den andra sidan. Vidare påpekades att låneförbudet fyller en viktig funktion i arbetet mot oseriös

verksamhet samt att det inte står klart att ett avskaffande av förbudet skulle tillgodose ett angeläget behov för de seriösa företagen.

Det är således bara några år sedan nyttan av ett borttagande av förbudet bedömdes vara förhållandevis begränsat. Till bilden hör också att skattelagstiftningen fortfarande inte innehåller några regler om hur lån till närstående ska behandlas om förbudet skulle avskaffas, vilket lagrådet pekade på som en brist, när frågan senast övervägdes.

Enligt min uppfattning har utredaren inte tillfört något nytt när det gäller nyttan av ett avskaffande av förbudet. Tvärtom anser att jag förbudet framstår som än mer motiverat med tanke på förslagen om slopad revisionsplikt och sänkt krav på aktiekapitalets storlek. De inkonsekvenser som utredaren lyfter fram och som må vara förknippade med låneförbudet vid mer komplicerade företagskonstellationer saknar helt betydelse för det stora antalet fåmansbolag. Där handlar det enbart om att kunna disponera bolagets vinstmedel utan att betala skatt. Till detta ska också läggas att argumentet om hur lätt det är att kringgå det svenska låneförbudet via utländska bolag numera försvagats genom regeringens skrivelse till riksdagen om förslag till ändring i inkomstskattelagen (Regeringens skrivelse 2008/09322).

Jag har för egen del svårt att se något annat skäl för lån till närstående än de rent skattemässiga, dvs. att privat kunna förfoga över bolagets vinst utan att betala den skatt som en vinstutdelning utlöser. Skatteverket kan i dag medge dispens från förbudet mot lån till närstående om det finns synnerliga skäl från detta. Enligt uppgift från Skatteverket utnyttjas i dag den möjligheten i mycket begränsad omfattning. Jag är medveten om att detta förhållande i och för sig inte utesluter att det skulle kunna finnas ett reellt behov av lån för seriösa ändamål, men jag har inte av Skatteverkets erfarenheter på området eller av vad utredaren anfört i den delen övertygats om att så är fallet.

Jag motsätter mig således att låneförbudet för närstående avskaffas och jag har samma principiella grundsyn när det gäller förvärvslån.

Förvärv av egna aktier

Utredarens förslag i den delen innebär att aktiebolagslagen måste ”tyngas” med ett större antal nya paragrafer. Förutom att detta knappast är förenligt med grundtanken att skapa regler om ett enklare aktiebolag har jag som vid låneförbuden svårt att se något egentligt behov.

Upplösning av aktiebolag

I likhet med utredaren anser jag att det finns ett behov av ett förenklat förfarande för upplösning av privata aktiebolag. Det är dock angeläget att en sådan möjlighet inte inbjuder till ökad ekonomisk brottslighet. Med dagens regelverk torde ansvar för osant intygande vara den enda straffrättsliga sanktion som kan komma i fråga för att motverka missbruk av det föreslagna regelverket. Straffskalan för osant intygande av normalgraden är böter eller fängelse i högst sex månader. I praktiken utdöms sällan något annat än böter. Som utredaren påpekar kan detta ”i och för sig uppfattas som ett mindre effektivt instrument i arbetet med att bekämpa ekonomisk brottslighet och annat missbruk”.

Jag vill verkligen understryka detta förhållande. Därför anser jag att förslaget om ett förenklat förfarande för upplösning av aktiebolag inte bör genomföras om det inte kompletteras med ett utvidgat straffansvar som ligger i nivå med de straff som kan utdömas för oegentligheter i samband med konkurs. Den naturligaste lösningen borde därför vara att straffbestämmelsen i 11 kap. 2 § brottsbalken om försvårande av konkurs eller exekutiv förrättning kompletteras så att den också omfattar uppgiftslämnande i samband med upplösning av aktiebolag.

En annan men inte fullt så optimal lösning skulle vara att straffskalan för osant intygande höjs så att den kommer i nivå med straffskalan för urkundsförfalskning. Ekobrottsmyndigheten har vid flera tillfällen efterfrågat en sådan förändring med motiveringen att dagens teknik i praktiken suddat ut gränserna mellan urkundsförfalskning och osant intygande och att skillnaden i straffskalorna därför inte längre är motiverad.

Särskilt yttrande av experten Urban Engerstedt

Tvångslikvidation på grund av kapitalbrist

I 25 kap. 13–20 §§ aktiebolagslagen finns bestämmelser om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist. Bestämmelserna innebär att om ett aktiebolag gått med förlust så att mer än hälften av aktiekapitalet gått förlorat får bolaget inte fortsätta att driva verksamhet som vanligt utan åtgärder måste vidtas för att återge aktiekapitalet full täckning. Vidtas inte sådana åtgärder behandlas aktiebolaget som ett handelsbolag på det sättet att aktieägarna – tillsammans med bl.a. styrelsen och verkställande direktören – blir personligen betalningsskyldiga för bolagets uppkommande förpliktelser. I slutändan kan allmän domstol försätta aktiebolaget i likvidation, om föreskrivna åtgärder inte vidtas eller inte leder till godtagbart resultat.

Bestämmelserna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist saknar motsvarighet i övriga länder som vi brukar jämföra oss med. Redan det förhållandet att bestämmelserna är närmast unika för Sverige väcker frågan om det finns skäl att behålla dem. Det ligger också nära till hands att förespråka att betungande svenska särbestämmelser avskaffas så att de svenska aktiebolagen blir mera konkurrenskraftiga. Det råder ingen tvekan om att bestämmelserna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist är betungande. Det är en omständlig och kostsam process som lagstiftaren föreskriver vid misstanke om att aktiekapitalet inte har tillräcklig täckning. De åtgärder som lagen föreskriver vid kapitalbrist står därför enligt min mening inte i proportion till vad som kan uppnås. Det gäller särskilt i bolag som visserligen har bristfällig kapitaltäckning men som inte är på obestånd utan kan betala sina skulder efter hand som de förfaller till betalning.¹

För tillämpningen av bestämmelserna spelar bolagets revisor en central roll. Erfarenheten visar att det ofta är revisorn som slår larm om att täckningsgraden har sjunkit till kritisk nivå. Det är också revi-

¹ Tvångslikvidationens vara eller inte vara har tidigare tagits upp av bl.a. advokaten Mats Müllern i Affärsrätt 7/85 och av universitetslektorn Elisabeth Posselius i Advokaten nr 4/86. Müllern menade att reglerna lika gärna kunde slopas, eftersom de inte har någon praktisk effekt. Posselius var liksom Müllern skeptisk till reglernas efterlevnad i praktiken men lämnade frågan öppen huruvida de borde slopas eller ändras. Posselius hade gjort en empirisk genomgång av mål vid några domstolar och funnit dels att bestämmelserna i dåvarande ABL 13:2 (nuvarande ABL 25:13) tillämpats i ytterst få fall, dels att en mängd aktiebolag gått i konkurs med stora underskott i boet utan att synbarligen några ansträngningar vidtagits för att utröna om skyldighet att träda i likvidation förelegat. Men också på den senaste tiden har tvångslikvidationsreglernas funktionalitet ifrågasatts, se Anna Forseback i JT 2008-09 NR 1 sid. 205 f. och Stefan Lindskog, Kapitalbrist i aktiebolag – kommentarer till kap. 25:13-20 ABL, Norstedts Juridik 2008.

sorn som ska granska den av styrelsen upprättade kontrollbalansräkningen. Granskningen gäller inte bara de justeringar som görs i förhållande till årsredovisningen. Revisorn måste också granska kontrollbalansräkningen med hänsyn till det resultat som redovisas för den period som sträcker sig från den senaste balansdagen till dagen för upprättandet av kontrollbalansräkningen. Slutligen har revisorn att granska styrelsens redogörelse för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning som har inträffat efter det att den senaste fastställda årsredovisningen lämnades.

Utredningen om revisorer och revision har föreslagit (se Avskaffande av revisionsplikten för små företag SOU 2008:32) att ett mycket stort antal aktiebolag ska undantas från revisionsplikt. Om förslaget upphöjs till lag innebär det för bolag utan revisor – i nu aktuellt avseende – en återgång till den ordning som gällde i alla svenska aktiebolag fram till 1992 då bestämmelser om revisorsgranskning av kontrollbalansräkningen infördes.

Tillämpningen av bestämmelserna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist påverkas i hög grad också av hur stort aktiekapital bolaget har. Om det lägsta tillåtna aktiekapitalet sänks till 50 000 kronor eller till en ännu lägre nivå – 1 kr, något som också föreslagits, kan den nuvarande likvidationsplikten när halva aktiekapitalet har gått förlorat inte gärna bestå, eftersom varje nystartat bolag med minsta tillåtna aktiekapital riskerar att bli likvidationspliktigt så snart man startat sin verksamhet.

Jag anser därför att institutet likvidationsplikt på grund av kapitalbrist bör utmönstras ur aktiebolagslagen, först och främst för privata aktiebolag men logiken bjuder att motsvarande ändring görs också för de publika aktiebolagen. Istället för bestämmelserna om tvångslikvidation på grund av kapitalbrist kan det införas regler som stärker borgenärsskyddet genom en tydligare markering av styrelseledamöternas ansvar för ett bolags likviditetsutveckling och vid befarad insolvens. Ökat fokus på likviditeten är bra för det enskilda bolaget men också för näringslivet i stort. Särskild uppmärksamhet bör vidare ägnas åt transaktioner som tar sikte på värdeöverföringar till aktieägare m.fl. Besluten bakom sådana transaktioner kan behöva dokumenteras med en bedömning av hur likviditeten, risken för obestånd och förutsättningarna för fortsatt drift påverkas.

Kommittédirektiv

Ett enklare aktiebolag

Dir.
2007:132

Beslut vid regeringssammanträde den 19 september 2007

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare ska ta ställning till om kravet på lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag bör sänkas och utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Utredaren ska också lämna förslag till andra ändringar av aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen som innebär förenklingar för aktiebolagen. Arbetet ska särskilt inriktas på de små aktiebolagens behov av förenklade associationsrättsliga regler.

Utredaren ska vidare överväga om det behövs en ny företagsform utan personligt betalningsansvar som är särskilt avpassad för näringsverksamhet i liten skala.

Slutligen ska utredaren ta ställning till om en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser bör bli föremål för särskild preskription viss tid efter bolagsmannens utträde ur bolaget.

Utredaren ska i ett delbetänkande senast den 31 mars 2008 redovisa resultatet av sina överväganden om kravet på lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 31 mars 2009.

Vägen mot enklare regler för små aktiebolag

Åtgärder som underlättar för små aktiebolag att driva sin verksamhet eller för nya aktiebolag att etablera sig är ett viktigt inslag i regeringens strategi för ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning. Regeringen har också som målsättning att de administrativa kostnaderna för företagen på grund av de statliga regelverken ska minska med 25 procent till år 2010 (se prop. 2006/07:1, utg.omr. 24, s. 27).

För att bidra till att uppnå denna målsättning och underlätta för företagen har två utredningar redan tillsatts på det associationsrättsliga området. Utredningen om revisorer och revision har i uppdrag att föreslå de lagändringar som krävs för att ta bort revisionsplikten för de små företagen (se dir. 2006:96 och 2006:128). Vidare har regeringen beslutat om direktiv till en särskild utredare som ska föreslå förenklingar av redovisningsreglerna (se dir. 2007:78).

EG-kommissionen har inlett ett motsvarande arbete för att åstadkomma regelförenklingar för europeiska företag. Enligt meddelandet En strategisk översyn av programmet "Bättre lagstiftning" inom Europeiska unionen, KOM(2006) 689 ska de administrativa kostnaderna för europeiska företag minska med 25 procent fram till år 2012. Kommissionen har aviserat att förslag till lagstiftningsåtgärder på det bolagsrättsliga området kommer att lämnas med början kring årsskiftet 2007/08.

En näringsidkare som vill driva sin verksamhet utan personligt ansvar är i dag i princip hänvisad till att bilda eller köpa ett aktiebolag. Den associationsrättsliga regleringen som rör aktiebolag finns i aktiebolagslagen (2005:551). Aktiebolagslagen gäller för både stora och små aktiebolag liksom för aktiebolag med en enda aktieägare och för aktiebolag med ett stort antal aktieägare. Regleringen är omfattande; lagen innehåller mer än 800 paragrafer. I Sverige finns omkring 325 000 aktiebolag, därav drygt 1 000 publika. Flertalet av de privata bolagen har endast en ägare.

Det är mot denna bakgrund naturligt att nu även se över möjligheterna till sådana ändringar i aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen som innebär förenklingar för aktiebolagen. En fråga som särskilt bör övervägas i det sammanhanget är om nuvarande krav på aktiekapitalets storlek i privata aktiebolag bör ändras. Det bör även övervägas om det finns anledning att skapa en ny företagsform för små verksamheter. (Se prop. 2006/07:1, utg.omr. 24, s. 27.) Arbetet bör anförtros en särskild utredare.

Kapitalkravet

Ett aktiebolag måste ha ett visst aktiekapital. För ett privat aktiebolag gäller att aktiekapitalet måste uppgå till minst 100 000 kr. Kravet på att bolaget ska ha ett visst aktiekapital innebär i princip ett krav på att det ska finnas en viss marginal mellan tillgångarna och skulderna. I kravet ligger bl.a. att det vid bolagets bildande ska

tillskjutas egendom som motsvarar aktiekapitalets belopp och att det inte får ske någon värdeöverföring från bolaget (t.ex. vinstutdelning) om denna skulle innebära att aktiekapitalet togs i anspråk. Bestämmelserna om aktiekapital syftar till att trygga borgenärernas intressen och kompensera dem för att de inte kan göra gällande något personligt betalningsansvar mot bolagets ägare. Det har också anförts att det är rimligt att kräva att den som vill använda sig av aktiebolagsformen ska vara kapabel och beredd att göra ett visst kapitaltillskott.

I Europa finns en trend mot sänkta eller slopade krav på aktiekapital för bolagsformer som motsvarar det svenska privata aktiebolaget. Ett franskt privat aktiebolag behöver t.ex. numera inte ha något aktiekapital och i Spanien har kravet på visst aktiekapital sänkts kraftigt. I Storbritannien har sedan länge gällt att ett privat aktiebolag inte behöver ha mer än ett pund i aktiekapital.

EG-kommissionen genomför just nu en studie som ska innefatta en analys av det kapitalskyddssystem som EG:s andra bolagsrättsliga direktiv, det s.k. kapitaldirektivet, bygger på (rådets andra direktiv av den 13 december 1976 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen när det gäller att bilda ett aktiebolag samt att bevara och ändra dettas kapital, i syfte att göra skyddsåtgärderna likvärdiga [77/91/EEG, EGT L 26, 31.1.1977, s. 1, Celex 31977L0091]). Syftet är att få fram underlag inför en eventuell översyn av EG-direktivet. Detta är visserligen bara tillämpligt på publika aktiebolag men studien, som ska vara slutförd hösten 2007, kan förväntas vara av principiellt intresse också när det gäller kapitalskyddet i andra slag av bolag.

Även i Sverige har det ifrågasatts om kravet på aktiekapital för privata aktiebolag är sakligt motiverat. Det har ibland hävdats att kravet bör sänkas eller rentav tas bort.

Justitiedepartementet anordnade i november 2006 ett samrådsmöte där kravet på aktiekapital i privata aktiebolag behandlades. De deltagare som yttrade sig framförde skäl både för och emot en sänkning av lägsta tillåtna aktiekapital.

Skälen för att ett aktiebolag ska ha ett visst aktiekapital gör sig i och för sig fortfarande gällande. Särskilt i ett förenklingsperspektiv kan emellertid de nuvarande bestämmelserna om aktiekapital utgöra ett hinder mot startande av företag. I synnerhet för tjänste- och kunskapsföretag utan behov av kapitalkrävande tillgångar kan bestämmelserna framstå som onödigt betungande. Ett annat förhållande

som ger anledning att ifrågasätta om de nuvarande bestämmelserna är ändamålsenliga är att det allt oftare förekommer att utländska aktiebolag, med lägre aktiekapital än svenska aktiebolag, bedriver verksamhet i Sverige genom en filial. Det finns mot den bakgrunden anledning att överväga om det nu är dags att sänka kravet på aktiekapital i svenska privata aktiebolag.

En utgångspunkt för dessa överväganden bör vara att svenska aktiebolag även i fortsättningen ska ha ett visst aktiekapital men att detta inte bör behöva vara högre än vad som är nödvändigt för att det, tillsammans med vad som följer av annan reglering, i rimlig grad ska tillgodose förekommande borgenärsintressen. Det bör härvid beaktas att dessa kan variera mellan olika branscher. Utredaren bör alltså överväga om kravet på aktiekapital bör sättas lägre än i dag och vilken nivå som i så fall bör väljas. Nivåer som särskilt bör övervägas är 50 000 kr och 20 000 kr. Ytterligare ett alternativ som bör övervägas är att lagen inte anger någon lägsta nivå; bolagets stiftare skulle med en sådan lösning kunna bestämma aktiekapitalet till 1 kr.

I uppdraget bör det ingå en analys av de konsekvenser som förändringar av detta slag skulle kunna få i olika avseenden. Bland annat bör utredaren belysa om lägre krav på aktiekapital kan befaras gå ut över andra enskilda eller allmänna intressen, t.ex. på skatteområdet. Det bör också belysas vilka effekter som förändringar av det angivna slaget kan få för bolagens upplåning och kreditvärdighet samt för förekomsten av s.k. personlig borgen och andra säkerhetsarrangemang. Den internationella utvecklingen liksom utvecklingen på redovisningsområdet måste också beaktas.

Det bör i sammanhanget undersökas om en sänkning av kapitalkravet för privata aktiebolag behöver kompletteras med åtgärder som säkerställer borgenärsskyddet eller som begränsar eventuella andra icke önskvärda effekter av sänkningen. Ett exempel på en sådan åtgärd är att införa ett oaktsamhetsansvar som i ökad utsträckning gör det möjligt att vid konkurs eller företagsrekonstruktion utkräva betalning från de personer som drivit verksamheten. I Storbritannien gäller bestämmelser av det slaget ("liability for wrongful trading").

Utredaren ska därför

- analysera fördelar och nackdelar med gällande bestämmelser om lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag,
- överväga till vilket belopp lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag lämpligen bör bestämmas,

- särskilt överväga lösningar som innebär att lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag bestäms till 50 000 kr eller 20 000 kr eller att lagen inte anger något lägsta tillåtna aktiekapital,
- belysa konsekvenserna av en sänkning av lägsta tillåtna aktiekapital, bl.a. för det allmänna och i fråga om skyddet för aktiebolagets borgenärer,
- undersöka om en sänkning av lägsta tillåtna aktiekapital bör kombineras med åtgärder för att trygga borgenärernas ställning eller för att begränsa eventuella andra icke önskvärda effekter, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Andra förenklingsåtgärder

På senare år har åtgärder vidtagits för att underlätta för företagande i aktiebolagsform. Sålunda har den förra aktiebolagslagen, från år 1975, ersatts med en ny, avsevärt mer överskådlig och flexibel lag. Vidare har nya regler införts om elektronisk ingivning till Bolagsverket av anmälningar för registrering, ansökningar och årsredovisningshandlingar. Som har framgått ovan finns det dock mer att göra för att minska den administrativa regelbördan för svenska aktiebolag.

Som ett led i arbetet med att identifiera förenklingsmöjligheter beslutade regeringen i mars 2007 att uppdra åt Verket för näringslivsutveckling (Nutek) att mäta företagens administrativa kostnader till följd av regelverket på det associationsrättsliga området. Mätningen, som ska ske i samverkan med bl.a. näringslivets organisationer och vara klar senast vid utgången av 2007, ansluter till en motsvarande mätning som EG-kommissionen har initierat i fråga om EG-lagstiftningen.

På motsvarande sätt som på redovisningsområdet grundar sig de svenska aktiebolagsrättsliga reglerna till stor del på EG:s bolagsrättsliga direktiv. Vissa EG-regler gäller alla aktiebolag, t.ex. det s.k. publicitetsdirektivet (68/151/EEG), medan andra, t.ex. fusionsdirektivet (78/855/EEG), endast gäller publika aktiebolag. Även den senare typen av regler har dock helt eller delvis genomförts också beträffande privata aktiebolag. Lagstiftaren har nämligen, naturligt nog, strävat efter enhetliga regler (se t.ex. prop. 1993/94:196 s. 89). På många punkter hindrar direktiven alltså inte att det införs enklare regler för privata aktiebolag. Ett exempel är kravet på aktiekapital, som har behandlats ovan. Det finns nu skäl att i högre grad än hittills

använda det utrymme som kan finnas att förenkla den aktiebolagsrättsliga lagstiftningen.

Det finns även andra frågor inom aktiebolagsrätten som inte kan hänföras till något av EG-direktiven men som bör belysas och övervägas med inriktning på att åstadkomma förenklingar för företagen. Bl.a. har Bolagsverket, på regeringens uppdrag, redovisat ett antal förslag till förenklingar i aktiebolagslagen och aktiebolagsförordningen (dnr Ju2006/8869/L1 och N2007/2026/MK). Verket föreslår t.ex. att förekommande krav på ingivande av bolagsstämmoprotokoll i vissa anmälningssärenden, t.ex. vid anmälan av beslut om ändring av bolagsordningen, tas bort eller modifieras. Förslag har också framförts om att ytterligare förbättra möjligheterna till elektronisk kommunikation med Bolagsverket. Det finns skäl att studera dessa och andra förslag närmare.

De här diskuterade förenklingarna i det aktiebolagsrättsliga regelverket bör göras inom ramen för aktiebolagslagens och aktiebolagsförordningens nuvarande struktur. Det kan dock finnas anledning att inom denna ram göra ytterligare skillnader i regleringen för publika respektive privata aktiebolag.

En annan fråga som bör tas upp i detta sammanhang rör de nya regler om beslutsordningen för ersättningar till ledande befattningshavare som gäller sedan den 1 juli 2006 (se prop. 2005/06:186 och bet. 2005/06:LU31). Det har från näringslivet hävdats att ersättningsfrågor hanteras bättre inom ramen för den självreglering som finns på området för bolagsstyrning. Utredaren bör, med utgångspunkt i den rekommendation som EG-kommissionen har antagit (kommissionens rekommendation av den 14 december 2004, 2004/913/EG) analysera hur de nya bestämmelserna har fungerat och överväga behovet av förändringar.

Den nya aktiebolagslagen innebär en systematisk modernisering av den svenska aktiebolagsrätten. I syfte att göra lagen mer lättillgänglig för små och medelstora bolag har t.ex. de särbestämmelser som avser publika aktiebolag placerats i slutet av varje kapitel (se vidare prop. 2004/05:85 s. 200 ff.). Det är tänkbart att ytterligare åtgärder av detta slag kan vidtas. Om utredaren gör bedömningen att det inte behövs någon ny företagsform (se nästa avsnitt), får denna fråga särskild betydelse.

Många aktiebolag har små administrativa resurser. Det är därför viktigt att det är lätt för aktiebolagen att skaffa sig den information de behöver. Detta gäller både information om rättsregler och annan typ av information, t.ex. om innehållet i bolagsregistret.

Bolagsverket erbjuder i dag en betydande mängd information, blanketter m.m., bl.a. på verkets webbplats. Utredaren bör i samråd med verket överväga om det bör göras ytterligare insatser, t.ex. en särskild regelsamling för de små aktiebolagen.

Utredarens arbete ska innefatta en bred och åtgärdsinriktad dialog med Bolagsverket, näringslivets organisationer och andra berörda samt inledas med en kartläggning av förekommande rättsliga och administrativa problem för aktiebolagen. Dialogen ska särskilt inriktas på de små bolagen.

Utredaren får ta upp alla frågor om förenkling av de aktiebolagsrättsliga reglerna som aktualiseras under utredningsarbetet, om det bedöms motiverat och det finns utrymme för det under utredningstiden. Arbetet ska dock främst inriktas på de små aktiebolagens problem.

Utredaren ska därför

- analysera om de regler som har tillkommit i samband med genomförandet av EG:s bolagsrättsliga lagstiftning är onödigt betungande för de privata aktiebolagen,
- överväga om det bör göras några ytterligare materiella ändringar i aktiebolagslagen eller aktiebolagsförordningen för att förenkla för aktiebolagen, i synnerhet de små aktiebolagen,
- utvärdera bestämmelserna om beslutsordningen för ersättningar till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolagen,
- överväga om aktiebolagslagen genom redaktionella ändringar i något avseende kan göras enklare att tillämpa för små aktiebolag,
- lämna förslag till ytterligare insatser som kan göras för att sprida information om det aktiebolagsrättsliga regelverket till de små aktiebolagen,
- utarbeta nödvändiga författningsförslag, och
- allsidigt belysa konsekvenserna av författningsförslagen.

Förslagen ska vara utformade så att aktiebolagens administrativa börda, särskilt de små bolagens, minskas så långt det är möjligt utan att andra viktiga intressen som t.ex. skyddet för aktiebolagets borgenärer, skattekontrollen och bekämpandet av ekonomisk brottslighet eftersätts.

Behövs det en ny företagsform?

Som har framgått finns det enligt den svenska aktiebolagslagen redan i dag två alternativa kategorier av aktiebolag utan personligt betalningsansvar för delägarna, nämligen publika respektive privata aktiebolag. Den ena bolagskategorin, publika aktiebolag, omfattar typiskt sett större bolag med stor spridning av aktierna, medan den andra kategorin, privata aktiebolag, företrädesvis omfattar små bolag med ett mindre antal ägare. Den svenska aktiebolagslagstiftningen har därmed en struktur som i sina huvuddrag överensstämmer med vad som gäller i övriga EU-länder, även om många andra länder har valt att – till skillnad från Sverige – reglera de båda bolagskategorierna i två skilda lagar.

Under senare år har flera medlemsstater i EU övervägt att gå längre än att dela in aktiebolag i privata och publika, nämligen att införa en ny företagsform utan personligt betalningsansvar för näringsverksamhet i mindre skala. I flertalet fall har man emellertid stannat för att rikta in sig på att förenkla den befintliga regleringen.

Även i Sverige har det i olika sammanhang förts fram önskemål om en ny företagsform, utan personligt betalningsansvar för delägarna och särskilt avpassad för näringsverksamhet i liten skala. Det har hävdats att aktiebolagslagen i alltför hög utsträckning är konstruerad med utgångspunkt i de större företagens förutsättningar och behov. Det har sagts att den som vill starta ett litet aktiebolag inte vågar ta steget, därför att han eller hon möter ett regelsystem som uppfattas som alltför krångligt. Detta mönster är särskilt tydligt bland kvinnor, som står för en ökande andel av nyföretagandet inom de sektorer – tjänster och handel – där också behovet av kapital ofta till en början är begränsat.

Skapandet av en ny företagsform är dock en stor och svår fråga. Befintliga svenska företagsformer har som regel vuxit fram under lång tid och som en del i en internationell utveckling. Vid det samrådsmöte om en ny företagsform för näringsverksamhet i liten skala som Justitiedepartementet anordnade i november 2006 fick idén om en sådan företagsform ett blandat mottagande. Vid samrådsmötet förordade sålunda en klar majoritet av de deltagare som yttrade sig att förenklingsarbetet först och främst bör ta sikte på att förenkla den gällande aktiebolagslagen, inte på att tillskapa en ny företagsform. Mot denna bakgrund är det tydligt att en närmare behovs- och problemanalys behöver göras innan det går att ta

ställning till om en ny företagsform bör tillskapas och hur en sådan i så fall bör vara konstruerad.

Frågan om vilka fördelar och nackdelar en ny företagsform kan föra med sig bör nu övervägas närmare (jfr bet. 2006/07:CU11). I en första etapp bör de problem de associationsrättsliga reglerna innebär för små aktiebolag kartläggas. Utifrån denna kartläggning bör – med beaktande av de förenklingsförslag som lagts fram – behovet av en ny företagsform analyseras. Om det sedan resultatet av denna analys har utvärderats finns skäl att gå vidare, bör i en andra etapp en utredare få i uppdrag att lägga fram förslag till behövlig ny lagstiftning. Dessa direktiv behandlar bara arbetet under den första etappen.

En möjlighet är att skapa en ny företagsform, avsedd specifikt för små verksamheter, med utgångspunkt från vad som gäller enligt aktiebolagslagen. Betydande delar av aktiebolagslagens regelverk skulle emellertid kunna undvaras, särskilt om arbetet inriktas på enmansbolag. Som ett exempel kan nämnas bestämmelserna om aktiebolagets organisation. Därmed skulle man förhållandevis enkelt kunna ta fram regelverket för en ny företagsform med flera av aktiebolagets fördelar men med en mindre omfattande och mera överskådlig reglering. Eventuella svårigheter att utforma regler som ger företag som växer möjlighet till en smidig övergång mellan olika företagsformer måste dock vägas in i sammanhanget.

Ett alternativ är givetvis att bygga upp ett regelverk för en ny företagsform från grunden utan att ta avstamp i aktiebolagslagen. Detta skulle förmodligen ge ännu bättre förutsättningar att mejsla fram ett enkelt regelverk för näringsverksamhet i liten skala. Ett sådant arbete kan dock antas vara mera tidskrävande.

En särskild fråga är vilken typ av små aktiebolag som ett eventuellt fortsatt arbete med en ny företagsform bör inriktas på. Aktiebolag används ju för mycket olika ändamål. I debatten har det sagts att möjligheten att förenkla för enmansbolag är störst. Enligt andra debattinlägg är behovet av enklare regler störst för ägarledda fåmansbolag; i sådana bolag är det väsentligt att förebygga konflikter mellan aktieägarna genom enkla och klara regler, något som den utbredda användningen av särskilda aktieägaravtal illustrerar. En ytterligare kategori aktiebolag där det sägs finnas en potential för regelförenklingar är helägda dotterbolag.

Utredaren ska därför

- kartlägga vilka övergripande problem som befintliga bolagsrättsliga regler innebär för små aktiebolag,
- analysera om de materiella reglerna, även med hänsyn till de förslag som läggs fram av utredaren, på bolagsrättens område allmänt sett är mer omfattningsrika och komplexa än vad som är nödvändigt för de små aktiebolagens behov,
- härvid uppmärksamma om vissa typer av verksamheter, – de som ovan har benämnts enmansbolag, ägarledda fåmansbolag och helägda dotterbolag – bör särbehandlas i något avseende,
- ta ställning till om en ny företagsform utan personligt betalningsansvar bör skapas,
- om ett behov av en ny företagsform konstateras, ta ställning till inriktningen på ett eventuellt fortsatt arbete med frågan och skissera de huvudsakliga kännetecknen för den nya företagsformen, och
- ta del av de erfarenheter och överväganden som gjorts i andra europeiska länder och i Nordamerika när det gäller införandet av en ny företagsform utan personligt ägaransvar för små verksamheter.

Vid bedömningen av om det finns ett behov av en ny företagsform ska utredaren utgå från att skattereglerna för den nya företagsformen – så långt som möjligt – ska vara desamma som de som gäller för aktiebolag.

Preskription av fordran mot en bolagsman efter utträde ur handelsbolaget

Enligt 2 kap. 20 § första stycket lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag svarar bolagsmännen solidariskt för bolagets skulder. En bolagsman som avgår svarar dock inte för de förbindelser som uppkommer efter avgången, om bolagets medkontrahent kände till eller borde ha känt till att bolagsmannen avgått (22 §).

Om ett krav preskriberas i förhållande till bolaget, kan detta förhållande åberopas av en bolagsman som grund för preskription av hans eller hennes medansvar (accessorisk preskription). Däremot kan en

bolagsmans medansvar inte preskriberas särskilt. Högsta domstolen har i ett avgörande år 2005 konstaterat att detta gäller även efter det att bolagsmannen har avgått ur handelsbolaget (NJA 2005 s. 438). I vissa fall kan alltså en före detta bolagsman ställas inför betalningskrav som, om preskriptionslagens huvudregel om tioårig preskription hade gällt särskilt i förhållande till honom eller henne, hade varit preskriberat.

I avgörandet säger Högsta domstolen att det kan anföras skäl för en annan ordning, men att det inte finns något rättsligt stöd för att hävda att en särskild tioårig preskription i den beskrivna situationen skulle vara gällande rätt. Domstolen anför vidare att, om en sådan regel ska införas, det bör ske genom lagstiftning.

Det kan tilläggas att enligt förordningen om europeiska ekonomiska intressegrupperingar (rådets förordning av den 25 juli 1985 om europeiska ekonomiska intressegrupperingar [EEIG; 2137/85/EEG, EGT L 199, 31.7.1985, s. 1–9, Celex 31985R2137]) gäller för motsvarande situation en preskriptionstid på fem år från offentliggörandet av medlemmens avgång.

Utredaren ska därför

- ta ställning till om en bolagsmans ansvar för ett handelsbolags förpliktelser bör bli föremål för särskild preskription viss tid efter det att bolagsmannen har utträtt ur handelsbolaget,
- om detta bedöms vara lämpligt, överväga hur en preskriptionsregel bör vara utformad, och
- utarbeta nödvändiga författningsförslag.

Övriga frågor

De ärenden med anknytning till förenklingar av de bolagsrättsliga reglerna som finns i Justitiedepartementet och som kommer in till departementet under utredningstiden kommer i den mån det bedöms lämpligt och efter samråd med utredaren att överlämnas till denne.

Arbetets bedrivande

Utredaren ska göra de internationella jämförelser som anses befogade. Situationen i andra, med Sverige jämförbara länder, ska särskilt beaktas. Samråd bör, när det är lämpligt, ske med EG-kommissionen.

Utredaren ska i sitt arbete föra en dialog med och inhämta synpunkter från Bolagsverket, Nutek, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, FAR SRS, Näringslivets regelnämnd (NNR), Företagarna, FöretagarFörbundet och Svenskt Näringsliv. En dialog bör även föras med andra parter som kan bedömas bli särskilt berörda av förslagen och övervägandena.

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta det pågående arbetet med att ta bort revisionsplikten för små företag som f.n. bedrivs inom Utredningen om revisorer och revision (dir. 2006:96 och 2006:128) samt arbetet med ytterligare förenklingar av redovisningsreglerna, m.m. (dir. 2007:78). Detsamma gäller arbetet inom Utredningen om ett samordnat insolvensförfarande (dir. 2007:29). Utredaren ska vidare följa det arbete med bolagsrättsliga frågor som pågår inom EU.

Utredaren ska även följa och beakta redovisningen av det uppdrag som regeringen den 22 mars 2007 gav till Nutek om att mäta företagens administrativa kostnader på associationsrättens område.

Utredaren ska redovisa konsekvenserna för näringslivet och för det allmänna av de förslag som läggs fram. Vid bedömningen av förslagens påverkan på företagens administrativa kostnader ska utredaren ta hjälp av Nutek. Om förslagen kan bedömas medföra ökade kostnader för det allmänna, ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras.

Utredaren ska belysa vilka effekter som föreslagna förenklingar har för möjligheterna att förebygga och utreda ekonomisk brottslighet.

Utredaren ska redovisa vilka konsekvenser som de förslag som lämnas har i ett jämställdhetsperspektiv, särskilt i fråga om kvinnors företagande (jfr prop. 2006/07:1, utg.omr. 24, s. 26).

Utredaren ska i ett delbetänkande senast den 31 mars 2008 redovisa resultatet av sina överväganden om kravet på lägsta tillåtna aktiekapital för privata aktiebolag.

Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 31 mars 2009. Om utredaren finner det lämpligt, får dessa delar av uppdraget redovisas i ett eller flera delbetänkanden.

(Justitiedepartementet)

Deltagare vid hearing den 16 september 2008 om ett enklare aktiebolag

Andersson Roland	Ekobrottsmyndigheten
Bernström Karin	Internationella Handelshögskolan i Jönköping
Boström Tim	Baker & McKenzie Advokatbyrå
Engerstedt Urban	FAR SRS
Femrell Andrea	Näringslivets Regelnämnd (NNR)
Fritsch Annika	Företagarna
Goldman Harry	NyföretagarCentrum
Holmberg Lünig Marie	Svenska Bankföreningen
Hägg Eva	Mannheimer Swartling Advokatbyrå
Johansson Anna	Verket för näringslivsutveckling (Nutek)
Johansson Håkan	Ekobrottsmyndigheten
Karlberg Anna	Internationella Handelshögskolan i Jönköping
Larsson Dozet Therese	Utredningen om ett enklare aktiebolag
Laukkanen Jenni	Baker & McKenzie Advokatbyrå
Lidström Per	FöretagarFörbundet
Malm Arvid	FöretagarFörbundet
Månsson Johan	Öhrlings PricewaterhouseCoopers
Nordström Per	Bolagsverket
Rydin Urban	Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)
Sandberg Annica	Justitiedepartementet
Svernlöv Carl	Utredningen om ett enklare aktiebolag
Thorfinn Louise	Näringsdepartementet

Thulin Pontus
Wigart Anne
Österberg Birgitta

Skatteverket
Svenskt Näringsliv
Verket för näringslivsutveckling
(Nutek)

Sammanfattning

Genom tilläggsdirektiv den 15 oktober 1998 (Dir. 1998:90) fick kommittén i uppdrag att lägga fram ett förslag som innebär att samtliga aktieägare i alla bolag utom avstämningsbolag skall finnas antecknade i ett centralt register. Förslaget skall vara fullständigt och behandla bl.a.

- vilken betydelse registreringen bör ges i olika avseenden,
- vilka sakrättsliga verkningar registreringen skall ha,
- vilket eller vilka organ som skall ha hand om registreringen,
- vad registret skall omfatta,
- om det finns skäl för att registrets uppgifter om aktieägare till någon del skall vara hemliga,
- hur förfarandet skall gå till i samband med registrering,
- vilka integritetsfrågor som inrättandet av ett aktieägarregister ger upphov till,
- skadestånd vid felaktig registrering,
- behovet av en övergångsreglering,
- om särskilda regler behövs när ett bolag inför avstämningsförbehåll eller avskaffar det samt
- kostnaderna för att införa registret och finansieringen av det.

Kommittén har alltså inte haft i uppdrag att pröva om det är lämpligt att införa ett centralt register som omfattar samtliga aktieägare i alla bolag som inte tillämpar lagen (1998:1479) om kontoföring av finansiella instrument.

Kommittén har valt att utforma huvudbetänkandet på grundval av den ordning beträffande aktiebok och aktiebrev som kommittén föreslog i betänkandet Aktiebolagets kapital (SOU 1997:22) och i denna bilaga till betänkandet lägga fram det fullständiga förslaget till aktieägarregister som skall avges enligt 1998 års tilläggsdirektiv. Det innebär att lagtexten i huvudbetänkandet hålls ren från alla de konsekvensändringar i övriga kapitel som blir följderna av förslaget i

bilagan att utmönstra kapitlet om aktiebrev och skriva om kapitlet om aktieboken i grunden.

Kommittén har emellertid kommit att bli osäker på hurvida det traditionella pappersbaserade systemet motsvarar moderna krav eller om tiden är mogen att överge aktiebrev och övergå till ett kontobaserat system som liknar det som i dag gäller för avstämningsbolagen. Denna osäkerhet har uppstått i samband med att kommittén studerat möjligheterna att införa ett centralt register över aktieägarna i samtliga bolag som inte är avstämningsbolag.

I sitt arbete med dessa registerfrågor har kommittén nämligen kommit till uppfattningen att ett sådant register inte kan bli tillförlitligt med mindre aktieägarna själva i sitt eget intresse önskar registrera sina aktieinnehav. Ett sådant intresse får de om rätten till utdelning och andra ekonomiska rättigheter i bolaget liksom rätten att delta i bolagets förvaltning tillkommer endast den som finns införd som aktieägare i registret och införing i registret dessutom är det enda som ger en aktieförvärvare sakrättsligt skydd mot dubbelöverlåtelse och mot att aktierna tas i anspråk för betalning av överlåtarens skulder. Kommittén menar därför att om ett sådant register skall införas så måste man samtidigt avskaffa aktiebrev, aktiekupongerna och övriga aktiebolagsrättsliga dokument i de bolag som omfattas av registret.

Om ett centralt aktieägarregister inrättas menar kommittén att det måste träda i funktion vid en tidpunkt som är gemensam för alla bolag som omfattas av detta. Av hänsyn till aktieomsättningens krav kan det inte komma i fråga att upprätta registret successivt så att vissa bolag, beroende på slutsiffran i organisationsnumret eller någon annan princip, omfattas av de nya bestämmelserna medan övriga bolag som inte hanterar sina aktier enligt lagen om kontoföring av finansiella instrument fortfarande skall administrera aktiebrev och följa de gamla bestämmelserna. Kommittén föreslår därför att alla bolag som skall omfattas av registret skall vidta förberedelser så att de vid en given tidpunkt i nära anslutning till att de nya bestämmelserna skall träda i kraft kan leverera de uppgifter som skall ingå i registret till registerföraren i en sådan form att de kan läggas in direkt i det centrala registret. Kommittén föreslår i enlighet härmed att alla bolag utom fåmansbolagen under en övergångstid skall åläggas att föra aktieboken med hjälp av automatisk databehandling. För att tvinga aktieägarna att anmäla sig för registrering i den av bolaget förda aktieboken föreslår kommittén att aktiebrev och aktiekupongerna redan under denna övergångstid av-

skaffas i de ifrågavarande bolagen. Kvar blir endast vissa emissions- och teckningsbevis som kommittén anser måste behållas tills vidare för att ge bolagen möjligheter att hantera teckningsrätter m.m. vid emissioner som sker med avvikelse från aktieägarnas företrädesrätt.

Av det anförda framgår att kommitténs förslag till övergångslösning innehåller alla bestämmelser som behövs i ett system utan aktiebrev och aktiekuponger. Det innebär att om det under remissbehandlingen skulle framkomma invändningar mot förslaget om ett centralt aktieägarregister men remissinstanserna tillstyrker tanken på ett papperslöst system, det är möjligt att lägga fram den föreslagna övergångslösningen som en permanent lösning på hur aktier skall hanteras i ett system utan aktiebrev och aktiekuponger av bolag som inte omfattas av lagen om kontoföring av finansiella instrument.

På grund härav och då det för läsarna blir mera tydligt att kommitténs förslag är avsett att genomföras i två steg lägger kommittén i denna bilaga fram två författningsförslag. Det första avser avskaffande av aktiebrev och aktiekupongerna med bolaget som ansvarigt för aktieboken. Det andra förslaget är avsett för det fall det centrala aktieägarregistret genomförs och innebär att aktieboken avskaffas och aktierna och alla andra aktiebolagsrättsliga dokument hanteras i ett helt papperslöst system i huvudsaklig överensstämmelse med de nuvarande reglerna i lagen om kontoföring av finansiella instrument.

Nedan ges en översiktlig beskrivning av de två stegen av reformen i punktform.

Steg 1 (aktiebrevsreformen) Steg 2 (kontoreformen)

Vad händer med de aktiebolagsrättsliga värdepapperen?

- Aktiebrev och utdelningskupongerna avskaffas även för de nuvarande kupongbolagen.
- Anteckningarna i bolagens aktieböcker skall i stället vara rättsgrundande och ersätta pappersdokumentens funktioner.
- Aktieboken avskaffas för alla aktiebolag. Aktieboken ersätts för de nuvarande kupongbolagens del av ett avstämningsregister i vilket bl.a. aktieägarna registreras. För avstämningsbolagen finns redan avstämningsregister.

- Det innebär att det sakrättsliga skyddet liksom reglerna om godtrosförvärv för de nuvarande kupongbolagen knyts till införingen i aktieboken.
- De ekonomiska rättigheterna i bolaget kan inte längre utövas mot uppvisande av aktuellt värdepapper utan dessa rättigheter får i stället utövas av dem som är införda som aktieägare i aktieboken på dagen för beslutet.
- Bolagens avstämningsregister skall ta över de funktioner som pappersdokument och aktiebok fyller.
- Det sakrättsliga skyddet liksom reglerna om godtrosförvärv kommer i det nya systemet att bli gemensamma för samtliga aktiebolag. En anteckning om innehavet i avstämningsregistret är avgörande. Förslaget innebär inte någon förändring för avstämningsbolagen.
- Såväl förvaltningsrättigheterna i bolaget som de ekonomiska rättigheterna kan utövas av den som är antecknad som ägare i avstämningsregistret. För avstämningsbolagen innebär det en förändring i förhållande till vad som gäller i dag.

Vilka benämningar används för olika bolag?

- Benämningen ”kupongbolag” avskaffas i och med att aktiekupongerna utmönstras. De nuvarande kupongbolagen benämns i stället övriga bolag eller bolag som inte är avstämningsbolag.
- Benämningen kupongbolag har redan avskaffats genom steg 1. Eftersom alla bolag i princip skall tillämpa samma regler tas nu ytterligare ett steg. Förslaget innebär att även begreppen avstämningsbolag och övriga bolag tas bort. I några fall behövs emellertid skilda bestämmelser för större respektive mindre bolag. Kommitténs förslag innebär att skiljelinjen, när olika bestämmelser behövs, går mellan publika och privata bolag.

Vad innehåller aktieböckerna/avstämningsregistren?

- Aktieböckerna kommer beträffande bolag som inte är avstämningsbolag att innehålla mycket fler uppgifter än i dag. Förutom de uppgifter som nu finns kommer böckerna att innehålla uppgift dels om aktie är pantsatt tillsammans med uppgift om panthavare, dels om aktie förvaltas av annan än aktieägaren och dels om avkastningen av aktie tillkommer annan än aktieägaren. Uppgifterna motsvarar de som för avstämningsbolagen finns i avstämningsregistret.
- För avstämningsbolagen kommer aktieböckerna att innehålla samma uppgifter som i dag.
- I bolag som inte är avstämningsbolag skall aktieboken som huvudregel föras med hjälp av dator. Har bolaget tio eller färre aktieägare får aktieboken alljämt föras manuellt.

Vem utför registreringarna av aktieägare m.fl.?

- Bolagets styrelse har precis som i dag ansvaret för att aktieboken förs på ett korrekt sätt.
- Bolagen skall träffa avtal med en s.k. central värdepappersförvarare som för ett register över bolagets aktieägare m.m. För de bolag som inte träffar något sådant avtal för PRV registret.

– PRV skall agera som central värdepappersförvarare utan krav på auktorisation från Finansinspektionen. PRV:s verksamhet som värdepappersförvarare skall i övrigt följa de regler som finns i kontoföringslagen.

– Bolagen skall leverera in samtliga ”ingångsuppgifter” till värdepappersförvararen och därefter anmäla sådana registerförändringar som bolaget självt beslutar om. I fråga om andra uppgifter såsom ägarförändringar skall kontoinnehavaren anmäla förändringarna till förvararen.

Skall aktieböckerna/registren vara offentliga?

– Aktieböckerna i bolag som inte är avstämningsbolag kommer att vara offentliga. Eftersom böckerna kommer att innehålla många fler uppgifter än tidigare kan sägas att offentligheten i praktiken utökas. De enda uppgifter som inte är offentliga är uppgifter om vem som har rätt till avkastningen av aktierna i de fall aktieägaren inte har denna rätt.

– Avstämningsregistren föreslås bli offentliga för privata aktiebolag med undantag för uppgifter om vem som har rätt till avkastningen av aktierna i de fall aktieägaren inte har denna rätt. I publika bolag föreslås att de uppgifter som i dag är offentliga i aktieboken blir offentliga i avstämningsregistret medan övriga uppgifter är hemliga.

Vad händer vid felaktiga registreringar?

– För att undvika att uppgifterna i aktieboken manipuleras eller på annat sätt blir felaktiga införs en skyldighet för bolagen att vid varje ändring i aktieboken under-

– I kontoföringslagen finns bestämmelser om när en anteckning får rättas och när en registreringsåtgärd får hävas. Dessa bestämmelser kommer att om-

rätta den som berörs. Detsamma gäller när en anteckning tas bort.

– I samma syfte utökas revisorskontrollen till att omfatta även om aktieboken finns i behåll och att den förs på ett korrekt sätt.

– Skulle någon trots dessa åtgärder drabbas av rättsförluster till följd av felaktiga anteckningar i aktieboken får den drabbade vända sig mot styrelsen med skadeståndsanspråk.

fatta samtliga bolag.

– I den lagen finns också bestämmelser om skadestånd för värdepappersförvarare och konförende institut. Även dessa regler kommer att tillämpas av alla bolag.

Vid vilken tidpunkt får man företräda aktierna?

– För avstämningsbolag gäller att man måste vara antecknad i aktieboken ett visst antal dagar före en stämma för att få delta i och rösta på stämman. För övriga bolag räcker det med att man finns antecknad som aktieägare på stämmodagen.

– De ekonomiska rättigheterna får utövas i avstämningsbolag av den som är antecknad som aktieägare på avstämningsdagen och i övriga bolag på beslutsdagen.

– Eftersom avstämningsregistret förs av en värdepappersförvarare har bolaget inte någon omedelbar tillgång till det. Bolaget kan därför inte utan vidare upprätta någon röstlängd inför en stämma. Kommittén föreslår därför att alla bolag skall tillämpa samma princip med avstämningsdagar som gäller för avstämningsbolagen. Avstämningsdag skall alltså fastställas inför bolagsstämma samt bl.a. vid beslut om vinstutdelning, tillskottsemission med företrädesrätt för gamla aktieägare, fondemission och vid minskning av aktiekapitalet. Aktierna får företrädas av den som på avstämningsdagen är antecknad som aktieägare.

Kommer alla bestämmelser att vara gemensamma?

- Olika regler kommer att gälla för avstämningsbolag och bolag som inte är avstämningsbolag.
- Alla bolag skall tillämpa lagen om kontoföring av finansiella instrument och även i övrigt kommer bolagen att i huvudsak tillämpa samma regelverk.
- I några avseenden tillämpas olika regler för publika respektive privata bolag. Det viktigaste undantaget är att förvaltarregistrering endast tillåts i publika bolag.

Statens offentliga utredningar 2009

Kronologisk förteckning

1. En mer rättssäker inhämtning av elektronisk kommunikation i brottsbekämpningen. Ju.
2. Nya nät för förnybar el. N.
3. Ransonering och prisreglering i krig och fred. Fö.
4. Sekretess vid anställning av myndighetschefer. Fi.
5. Säkerhetskopiors rättsliga status. Ju.
6. Återkrav inom välfärdssystemen. – Förslag till lagstiftning. Fi.
7. Den svenska administrationen av jordbruksstöd. Jo.
8. Trygg med vad du äter – nya myndigheter för säkra livsmedel och hållbar produktion. Jo.
9. Säkerhetskontroller vid fullmäktige- och nämndsammanträden. Fi.
10. Miljöprocessen. M.
11. En nationell cancerstrategi för framtiden. S.
12. Skatt i retur. Fi.
13. Effektiviteten i Kriminalvårdens lokal-försörjning. Ju.
14. Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor. Ju.
15. Kraftsamling!
– museisamverkan ger resultat.
+ Bilagor. Ku.
16. Betänkande av Kulturutredningen.
Grundanalys
Förnyelseprogram
Kulturpolitikens arkitektur. Ku.
17. Kommunal kompetenskatalog.
En problemorientering. Ju.
18. Två rapporter till Grundlagsutredningen.
Ju.
19. Aktiv väntan – asylsökande i Sverige. Ju.
20. Mer järnväg för pengarna. N.
21. Redovisning av kommunal medfinansiering. Fi.
22. En ny alkohollag. S.
23. Olovlig tobaksförsäljning. S.
24. De statliga beställarfunktionerna och anläggningsmarknaden. N.
25. Samordnad kommunstatistik för styrning och uppföljning. Fi.
26. Det växande vattenbrukslandet. Jo.
27. Ta klass. U.
28. Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt. + Bilagor. U.
29. Fritid på egna villkor. IJ.
30. Skog utan gräns? Jo.
31. Effektiva transporter och samhällsbyggande – en ny struktur för sjö, luft, väg och järnväg. N.
32. Socialtjänsten. Integritet – Effektivitet. S.
33. Skatterabatt på aktieförvärv och vinstutdelningar. Fi.
34. Förenklingar i aktiebolagslagen m.m. Ju.

Statens offentliga utredningar 2009

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

- En mer rättssäker inhämtning av elektronisk kommunikation i brottsbekämpningen. [1]
Säkerhetskopiers rättsliga status. [5]
Effektiviteten i Kriminalvårdens lokalförsörjning. [13]
Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor. [14]
Kommunal kompetenscatalog.
En problemorientering. [17]
Två rapporter till Grundlagsutredningen. [18]
Aktiv väntan – asylsökande i Sverige. [19]
Förenklingar i aktiebolagslagen m.m. [34]

Försvarsdepartementet

- Ransonering och prisreglering i krig och fred. [3]

Socialdepartementet

- En nationell cancerstrategi för framtiden. [11]
En ny alkohollag. [22]
Olovlig tobaksförsäljning. [23]
Socialtjänsten. Integritet – Effektivitet. [32]

Finansdepartementet

- Sekretess vid anställning av myndighetschefer. [4]
Återkrav inom välfärdssystemen.
– Förslag till lagstiftning. [6]
Säkerhetskontroller vid fullmäktige- och nämndsammanträden. [9]
Skatt i retur. [12]
Redovisning av kommunal medfinansiering. [21]
Samordnad kommunstatistik för styrning och uppföljning. [25]
Skatterabatt på aktieförvärv och vinstutdelningar. [33]

Utbildningsdepartementet

- Ta klass. [27]
Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt. + Bilagor. [28]

Jordbruksdepartementet

- Den svenska administrationen av jordbruksstöd. [7]
Trygg med vad du äter – nya myndigheter för säkra livsmedel och hållbar produktion. [8]
Det växande vattenbrukslandet. [26]
Skog utan gräns? [30]

Miljödepartementet

- Miljöprocessen. [10]

Näringsdepartementet

- Nya nät för förnybar el. [2]
Mer järnväg för pengarna. [20]
De statliga beställarfunktionerna och anläggningsmarknaden. [24]
Effektiva transporter och samhällsbyggande – en ny struktur för sjö, luft, väg och järnväg. [31]

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

- Fritid på egna villkor. [29]

Kulturdepartementet

- Kraftsamling!
– museisamverkan ger resultat. + Bilagor. [15]
Betänkande av Kulturutredningen.
Grundanalys
Förnyelseprogram
Kulturpolitikens arkitektur. [16]